

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
DİN EĞİTİMİ BİLİM DALI

AVUSTURYA LİSELERİNDEKİ İSLAM DİN DERSLERİNDE
EĞİTİCİ DRAMA'NIN KULLANIMI

DOKTORA TEZİ

Hazırlayan: Tunahan DÜR

DANIŞMAN

Prof. Dr. Mustafa TAVUKÇUOĞLU

KONYA-2018

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Adı Soyadı Tunahan DÜR

Numarası 138102013006

Ana Bilim / Bilim Dalı : Felsefe ve Din Bilimleri / Din Eğitimi

Programı Doktora

Tezin Adı: Avusturya Liselerinde İslam Din Derslerinde Eğitici Draman'ın
Kullanımı

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Tunahan DÜR

T.C.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

KABUL SAYFASI

Adı Soyadı : Tunahan DÜR

Numarası : 138102013006

Ana Bilim / Bilim Dalı : Felsefe ve Din Bilimleri / Din Eğitimi

Programı   Doktora

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mustafa TAVUKÇUOĞLU

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan, “Avusturya Liselerinde İslam Din Derslerinde Eğitici Dramanın Kullanımı” başlıklı bu çalışma 30/04/2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından Doktora tezi olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler	İmza
Prof. Dr. Mustafa Tavukçuoğlu	Danışman	
Prof. Dr. Muhiddin Okumuşlar	Üye	
Prof. Dr. Hakan Sarı	Üye	
Prof. Dr. Mahmut Atay	Üye	
Prof. Dr. Mustafa Demirci	Üye	

ÖZET

Araştırmamızın genel amacı Avusturya Liselerinde İslam Din Derslerinde Eğitici Drama'nın Kullanımı ve akabinde din dersine katılan öğrenciler üzerindeki bu uygulamanın etkilerini test etmek, daha önceki din dersi eğitim yöntemleriyle karşılaştırmak, olası bir değişikliğin müspet neticelerini belirlemek ve ilgili makamlara bir rapor olarak sunmaktır. Bir din ve inancı bekleyen en büyük tehlike, o din ve inancın müntesiplerinin beklentilerine cevap verememesi ve durağanlaşmasıdır. Durağanlaşan bir din doğma hale gelir ve ileriki süreçlerde insanların dinden uzaklaşmasına, yaptığı ibadet ve tâatlerden haz duymamasına sebep olur.

Din dersi eğitiminin amacı sadece öğrencilere dini ve ahlâkî bilgiler kazandırmak değil aynı zamanda örnek davranış ve değerler üzerinden bir karakter inşa etmektir. Ergenlik çağının problemleri ile mücadele eden lise gençliğine bu davranış alışkanlıklarını kazandırmak kolay değildir. Bu ulvi görev için sabırlı olmak, gençlerin ruh ve gönül dünyalarına hitap edecek bir söylem geliştirmek gerekir. Geçmiş zamanlarda öğrencilerin kulağına hitap etmek eğitim için kâfi gelebilirdi. Ancak modern eğitimde öğrencilerin görmesine, elleriyle dokunmasına ve duygularıyla hissetmesine imkân verilmektedir. İnsanın bütün organlarına hitap eden eğitim yöntemi dramadır. Drama, batı dünyasında sinema ve tiyatro ile başlayıp bugün eğitim hizmetlerinde de yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. İslam peygamberi Hz. Muhammed a.s. „İlim Çin'de bile olsa arayıp bulun!“ talimatını vermiştir. Efendimizin buyruğu gereğince İslam din derslerinde drama yönteminin kullanılması bir ihtiyaçtır. Bu yöntemle öğrenciler derste pasif dinleyici olmaktan çıkarılarak, aktif ders işleyici konumuna getirilmektedir.

Drama yöntemine peygamber kıssalarının ve tarihe mal olmuş kahramanların konu edinilmesi ile din dersleri daha ilgi çekici hale getirilecek ve o kahramanlar üzerinden öğrencilere kimlik ve şahsiyet kazandırılacaktır. Günümüz gençliğine kendi kahramanlarımızı rol model olarak kazandıramazsak onlar Holywood'un yapay kahramanlarını, medyanın popüler top ve popçularını idol edineceklerdir.

Eğitici drama yönteminin test edilme ve uygulama aşamasında veri tabanımızın sınırlı olması nedeniyle nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Viyana'nın 16. Bölgesinde bulunan Endüstri Meslek Yüksek Lisesi 1. Sınıftan 4. Sınıfa devam eden çeşitli etnik kökenlerden müslüman öğrenciler üzerinde farklı seviyede uygulanmıştır. Uygulama öncesinde ve sonrasında öğrencilerin bilgi, duygu ve düşünceleri test edilerek değerlendirilmeye alınıp, öncesi ve sonrasındaki farklılıklar tespit edilmiştir. Öncelikle drama yönteminin öğrencilerin ilgisini çekip çekmediğine, öğrencilerin derste verilmek istenen ana fikri anlayıp anlamadığına odaklanılmıştır. Daha sonra ise öğrencilerin uygulama sonundaki duygu ve düşünceleri test edilerek, dersin öğrenciler üzerinde pozitif bir etki uyandırıp uyandırmadığı, bir tavır ve davranış değerliğine yol açıp amadığı sorgulanmıştır. Bunu gerek kendi gözlemimiz gerekse öğrencilerin doldurduğu anket formları ile tespit etmeye çalıştık.

Avusturya kültür ve sanat yönüyle Avrupa'nın merkez ülkelerinden birisidir. Opera, bale ve tiyatronun halkın yüksek derecede ilgisini çektiği başka bir Avrupa lkesi yoktur.

Drama içerisinde ihtiva ettiği görsel efektler ve sahnelendirme dolayısıyla oldukça etkili bir eğitim aracıdır. Katolik din derslerinde olduğu gibi islam din derslerinde de dramanın kullanımı müslüman öğrencilerin de kültür ve sanata ne kadar duyarlı olduklarını gösterecek, öğrencilerimize yeni bir bakış açısı kazandırarak onların şahsiyetli bir münevver olarak yetişmelerine vesile olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Avusturya, İslam, Din ve İnanç, İbadet ve Tâat, rnek Davranış ve Değerler, Ulvi Görev, Sinema, Tiyatro, Hollywood Kahramanları, Ana Fikir, Gzlem, Anket Formu, Kültür ve Sanat, Müslüman ğrenciler.

ABSTRACT

This study aims to discover the effects of introducing Psychodrama (short drama) to Islamic religious education classes within Austrian colleges. For this we instructed a comparison between previous methods of religious education classes and also aimed to define factors of possible changes within Muslim students. A religious system and a religious belief has to redefine itself, when it faces the danger of not adapting to environmental changes and new expectations. There is no doubt that a not well adapted religious system will be transformed into a dogma and contribute to the aversion from religion, and the absence of joy by doing religious practices.

The idea of religious education is not only to teach the students religious and ethical knowledge, it is also to shape the personality on exemplary behaviour and values. Teaching college students with various adolescence problems these values is not easy. For this it needs patience. It needs to discover methods how to approach the minds and the soul of the youth. The traditional methods of education were appropriate for its time but a change is needed due to the transformation of society. Modern education is proposing to change our methods to educate. Nowadays youth needs to touch and to feel. One method which addresses the whole body of a person is drama. Though in the beginning drama have been used for cinema and theatre, recently we can see its usage in social professions too. The prophet Muhammad was saying:

„If there is knowledge to find in China, go and find it!“. Following this idea it is a natural consequence to use drama for Islamic religious education in schools. It is a necessity to change the passive approach of the students into an active one.

To issue the stories of the prophets and the stories of heroes embedded within the history drama has been proven effective in gathering students attention and shaping the identity of each student. By doing this we wish to provide Muslim students role models they can identify themselves with. If we cannot give our students our role models, they will find other fake idols from Hollywood or the idols of nowadays media.

As we conducted our research on drama in education the available database had been insufficient, why we used the qualitative research method on a school for higher technical education in 16th district of Vienna. Classes from the first till to the fourth grade with students from various backgrounds took part as our research group. Depending on which grade the students are, the test has been adapted to their levels. We also conducted a pretest and a posttest based on the knowledge, thoughts and emotions of the students. We could find differences between the two conducted tests.

Our priority was to know if the drama method would gain popularity between the students and if they could grasp the main idea of the stories. Furthermore we wanted to know if drama had any positive effect on the students and their behaviour. On this purpose we ascertain through our own observation and the survey the students had to fill out. Austria is Europe's pioneer in culture and arts. There is no other country famous for its opera, theatre, classical concerts and its museums. For that the method of drama with its visual effects, the theatrical performance and the stage presentation is an effective educational concept.

The usage of drama within the catholic religious classes has been proven positive on behavioural changes of catholic students. The same assumption we made for the Islamic religious classes, for we know that culture and arts is an essential motivation for learning and also providing a different perspective on religious education and religion itself.

Key words: Austrian colleges, Islamic religious education and belief systems, drama, prayer and obedience, role behaviour and role values, cinema and theatre, culture and arts, muslim students.

ÖNSÖZ

“Avusturya Liselerindeki İslam Din derslerinde Eğitici Drama'nın kullanımı” isimli bu araştırma Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı Din Eğitimi Bilim Dalı kapsamında doktora tezi olarak hazırlanmıştır. Çok Değerli Danışman Hocam Prof. Dr. Mustafa Tavukçuoğlu ile Prof. Dr. Muhiddin Okumuşlar ve araştırmanın başlangıcında Prof. Dr. Muammer C. Muşta, sonraki dönemlerde ise Prof. Dr. Hakan Sarı Hocalarımın değerli eleştirileri ve katkıları ile son şeklini almıştır.

Avusturya'da Lise ve Meslek Liselerine devam edip üniversiteye adım atmak üzere olan gençlerimiz global güçlerin dinden soğutma veya dini sorgulama taktikleri ile karşılaşmaktadırlar. Teknolojik gelişmeler, gözlere ve kulaklara hitap eden saldırılar karşısında öğrencilerimizin duygu ve düşüncelerini daha iyi ifade edebilecek, dini inanç ve ödevlerini taklitten kurtarıp yaşam felsefesi haline getirecek yeni bir anlayışa ihtiyaç vardır. Bu çerçevede İslam Dindersleri'nin de daha katılımcı, kalplere ve gönüllere nüfuz edici olarak düzenlenmesi gerekir. Bu amaca yönelik olarak Avrupa'da yoğunlukla kullanılan “Eğitici Drama'nın” İslam Dinderslerinde kullanımını araştırma konumuz olarak belirledik.

Araştırmamızın birinci bölümünde drama ile ilgili kavramları ve özellikle Eğitici Drama'yı inceledik. İkinci bölümünde pek çok sosyal bilimler alanında drama yöntemi kullanılırken “Din Eğitimi'nde” kullanılabilirliğini araştırdık. Üçüncü bölümde ise ister okul içi, ister okul dışı “Avusturya'da Din Eğitimi'ni” inceledik. Avusturya M.E.B.'nin Katolik ve İslam Dindersi Eğitim Müfredatına bir pencere açtık. Dördüncü bölümde ise İslam Dindersi Lise Eğitim Müfredatına uygun olarak kullanabileceğimiz “Drama Örneklerini” Kur'an-ı Kerim, Hadisi Şerifler ve Tarihi Büyüklerimizin hayat hikayelerinden kesitler alıp bunu senaryo haline getirdik. Beşinci bölümde her sınıf seviyesinde uygulamaya aldığımız örneklerde, öğrencilerin uygulama öncesi ve sonrasındaki bilgi, duygu ve düşüncelerini ele alarak Örnek Olay Durum Değerlendirmesi yaptık. Öğrencilere yaptığımız anketle Eğitici Drama'nın gönüllere hitap edip, etmediğini öğrenmeye çalıştık.

1960'lı yıllarda Avusturya'ya başlayan işgücü göçü ile Bosna Hersek ve Türkiye v.b. ülkelerden gelen göçmen ailelerin ve onların çocuklarının eğitimi Avusturya Cumhuriyeti'nde bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmış hem müslüman toplumu hem de devlet yetkililerini bu ihtiyacın giderilmesi için bir arayışa yöneltmiştir.

Tez yazımım sırasında bana manevi destek sağlayan hemşehrim Abdullah Uçar Hocama ve İslam Medeniyeti'ni katıldığı her sempozyum ve konferansta bilimsel olarak aydınlatan Prof. Dr. Mustafa Demirci Hocama ve Tez sunumumda bana yol gösteren Prof. Dr. Mahmut Atay Hocama teşekkür ederim. Kişiliğimin oluşmasında ve ilim öğrenmek için katlandığı bütün güçlüklerle rağmen pes etmeyen güçlü kişiliğiyle bana ayna olan rahmetli babam Alırza Dür'ü dualarıma eşlik ederim. Cefâkar anneciğim Fadimeana Dür'e, dualarıyla destek olan, ablam Nuran ve kardeşim Perihana, maddi ve manevi katkılarıyla destek olan ailemizin medarı iftihar kardeşim Arabulucu Avukat Dr. Orhan Dür Beye, derslerdeki uygulamalarımda Almanca ve İngilizce çevirilerde bana destek olan oğlum Avukat Ömer Faruk ve öğrencilerimin anket cevaplarını değerlendirmemde bana yardımcı olan psikolog kızım Rumeysa Betül ve tezimin bilgisayara aktarılmasında bana yardımcı olan oğlum Muhammed Tarık ve sevgili eşim Pedagog Emine Dür'e teşekkür ederim.

Çalışmamın Avusturya'daki Müslüman toplumun yitik çocukları, Müslüman gençliğimize faydalı olması dileğiyle...

Tunahan DÜR

Viyana, 2018

İÇİNDEKİLER

ÖZET	IV
ABSTRACT.....	VII
ÖNSÖZ.....	IX
İÇİNDEKİLER	XI
KISALTMALAR	XVI
1.BÖLÜM.....	1
GİRİŞ VE YÖNTEM BİLGİLERİ.....	1
1.1. ARAŞTIRMA VE YÖNTEM	1
1.2. ARAŞTIRMANIN KONUSU VE PROBLEMİ.....	2
1.3. ARAŞTIRMANIN AMACI	5
1.4. KAPSAM VE SINIRLILIKLAR.....	6
1.5. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ.....	8
1.6. EĞİTİCİ DRAMADA NİTEL DURUM (ÖRNEK OLAY) ARAŞTIRMASI	11
1.7. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	17
2. BÖLÜM.....	24
DRAMA İLE İLGİLİ KAVRAMLAR.....	24
2.1. DRAMA VE EĞİTİMDE DRAMA KULLANIMI.....	24
2.1.1. <i>Eğitimde Drama Kullanımı İle Alakalı Kavramlar</i>	26
2.1.1.1. Psikodrama;	27
2.1.1.2. Yaratıcı Drama;	28
2.1.2. <i>Eğitimde Drama Ve Önemi</i>	28
2.1.3. <i>Drama Oyunu</i>	29
2.1.4. <i>Eğitimde Tiyatro</i>	30
2.1.5. <i>İletişim</i>	31
2.1.6. <i>Doğaçlama</i>	33
2.2. EĞİTİCİ DRAMA	36
2.2.1. <i>Eğitici Dramanın Tanımı</i>	36
2.2.2. <i>Eğitici Dramanın Önemi</i>	37

2.2.3. Eğitici Dramada Öğrenme Türleri.....	38
2.2.4. Eğitici Dramanın Amaçları Ve İlkeleri.....	39
2.2.5. Eğitici Dramanın Sağlayabileceği Faydalar Ve Olumsuz Yönleri.....	41
2.2.6. Eğitici Drama Uygulaması Yapacak Öğretmenin Özellikleri.....	43
3. BÖLÜM.....	47
AVUSTURYA'DA DİN EĞİTİMİ.....	47
3.1. AVUSTURYA'DA İSLAM ÂİLESİ.....	47
3.1.1. Aile Çocuğun Hem İlkokulu, Hem İlk Öğretmenidir.....	47
3.1.2. Âilede Eğitim Dönemleri.....	49
3.1.3. Avusturya'da Türk ve Müslüman Aile Yapısı.....	52
3.2. AVUSTURYA'DA TÜRK VE MÜSLÜMAN TOPLUMU.....	55
3.2.1. Türkiye kökenli müslümanların oluşturduğu cemiyet ve dernekler:.....	56
3.2.2. Avusturya'da ki diğer müslüman cemiyet ve cemaatler:.....	59
3.3. AVUSTURYA OKULLARINDA DİN EĞİTİMİ.....	61
3.3.1. Avusturya Okullarında Verilen Din Dersi Eğitimi.....	61
3.3.1.1. Avusturya'da Özel Okullarda Din Dersi Eğitimi:.....	61
3.3.1.2. Devlet İlkokullarında Verilen İslam Din Dersi Eğitimi:.....	64
a-Devlet İlkokullarında Din Dersi Eğitiminin Tarihi ve Eğitim Araçları:.....	64
b- Devlet İlkokullarında Din dersi Yıllık Eğitim Müfredatı ve Hedefleri:.....	65
3.3.1.3. Devlet Ortaokullarında Verilen İslam Din Dersi Eğitimi:.....	71
a-Devlet Ortaokullarında Din Dersi Eğitiminin Tarihi ve Eğitim Araçları:.....	71
b- Devlet Ortaokullarında İslam Din Dersi Yıllık Eğitim Müfredatı ve Hedefleri:.....	73
3.3.1.4. Devlet Lise ve Meslek Liselerinde Verilen Din Dersi Eğitimi:.....	79
a-Devlet Liselerinde Din Dersi Eğitiminin Tarihi ve Eğitim Araçları:.....	79
b- Devlet Liselerinde Dindersi Yıllık Eğitim Müfredatı ve Hedefleri:.....	81
3.4. AVUSTURYA LİSELERİNDE KATOLİK DİN DERSİ EĞİTİM MÜFREDATI.....	89
3.4.1. Avusturya Liselerinde Drama Eğitimi.....	89
3.4.1.1. Katolik Din Dersi Eğitiminin Hedefleri:.....	89
3.4.1.2. Katolik Din Dersi Öğretim İlkeleri.....	91
3.4.2. Ders Müfredatı.....	91
3.4.2.1. Temel Konular.....	92
3.4.2.2. Yeterlilik Ve Konular:.....	93
3.4.3. Avusturya Liselerindeki Katolik Din Derslerinde Drama Uygulamalarına Ait Örnekler.....	98
3.4.3.1. Uygulama 1 Hz. Meyem Ve İsa'nın Doğumu:.....	98
3.4.3.2. Uygulama 2: Kutsal Üç Kral:.....	101

3.4.3.3. Uygulama 3 – Diğer Din Mensuplarıyla Diyalog: Nathan Ve Selahaddin - III. Perde. 7: Halka Temsil – 7. Sahne: Selahaddin Ve Nathan.....	107
3.5. LİSEDEKİ İSLAM DİN DERSLERİNDE EĞİTİCİ DRAMA.....	113
3.5.1. Lise Öğrencilerinin Psikolojik Özellikleri.....	114
3.5.2. Eğitici Drama Faaliyetinin Uygulama Basamakları	116
3.5.3. Hedef Davranışların Belirlenmesi	117
3.5.4. Drama Etkinliğinin ve Türünün Belirlenmesi	118
3.5.5. Katılımcıların (Rol Oynayacakların) Seçimi	119
3.5.6. Sahnenin (Sınıfın) Hazırlanması.....	120
3.5.7. Hazırlanma ve Canlandırma.....	121
3.5.8. Tartışma ve Değerlendirme.....	122
3.5.9. Bir Eğitici Drama Örneği.....	123
3.6. KUR’AN VE HADİSLERİN ANLAŞILMASINDA DRAMANIN ÖNEMİ	126
3.6.1. Kur’an’ın Vahy Olunması, Şekil ve Süresi.....	127
3.6.2. Kur’an’da Muhkem ve Müteşâbih Âyetler.....	128
3.6.3. Ashâbın Kur’an’ı Kerimi Hz. Peygambere Göre Anlaması	129
3.6.4. Allah Rasûlünün Ümmetine Bıraktığı İki Emaneti; Kur’an Ve Sünneti.....	131
3.6.5. Kur’an Ve Sünnetin İslam Toplumunu İnşa Etmesi	131
3.6.6. Kur’an ve Hadisleri Anlama Yöntemi Olarak Drama	135
3.7. DİN DERSLERİNDE KULLANILABİLECEK EĞİTİCİ DRAMA	140
TEKNİKLERİ	140
3.7.1. Rol Oynama.....	140
3.7.2. Paralel Çalışma.....	141
3.7.3. Zihinde Canlandırma	141
3.7.4. Müzikle Drama.....	142
3.7.5. Pantomim.....	142
3.7.6. Öykü/Olay Canlandırma.....	143
3.7.7. Resim Yapma.....	144
3.7.8. Liselerde Eğitici Dramanın Değerlendirilmesi.....	144
4. BÖLÜM.....	146
AVUSTURYA LİSELERİNDEKİ İSLAM DİN DERSLERİNDE (ÖRNEK OLAY)	146
DRAMA UYGULAMALARI	146
4.1.DRAMA ÖRNEK OLAY UYGULAMASI 1. SINIF	149

4.2. DRAMA ÖRNEK OLAY UYGULAMASI 2.SINIF	155
4.3. DRAMA ÖRNEK OLAY UYGULAMASI 3.SINIF	168
4.4. DRAMA ÖRNEK OLAY UYGULAMASI 4.SINIF	175
BULGULAR	192
DRAMA İLE İŞLENEN DİNİ HİKÂYELEERDEKİ DERSİN ÖĞRENCİLER TARAFINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	197
SONUÇ.....	207
ÖNERİLER	210
KAYNAKÇA	212
EKLER.....	223
EK-1 AVUSTURYA EĞİTİM ŞEMASI.....	223
EK2: DRAMA ÖRNEK OLAY1	224
EK3: DRAMA ÖRNEK OLAY2	229
EK4: DRAMA ÖRNEK OLAY3	242
EK5: DRAMA ÖRNEK OLAY4	248
EK6: DRAMA ÖRNEK OLAY5	254
EK7: DRAMA ÖRNEK OLAY6	258
EK8: DRAMA ÖRNEK OLAY7	262
EK9: DRAMA ÖRNEK OLAY8	269
EK10 DRAMA ÖRNEK OLAY 9	274
EK11: DRAMA ÖRNEK OLAY 10	282
EK12: ÖZGEÇMİŞ.....	290

KISALTMALAR

A.Ş.	Anonim Şirketi
AÜİFD	Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
AÜ SBE YL	Ankara Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans
a. g. e.	Adı geçen eser
a. g. m.	Adı geçen makale
BİP	Brutto Inland Produkt (Gayri Safi Milli Hasıla)
BMFB	Bundes Ministerium für Bildung (MEB)
c.	Cilt
Çev.	Çeviren
DİB	Diyanet İşleri Başkanlığı
DKAB	Din Kültürü Ahlak Bilgisi
Hız.	Hazreti
M.E.B.	Milli Eğitim Bakanlığı
s.	Sayfa
S.	Sayı
U.Ü.	Uludağ Üniversitesi
Yay.	Yayınları

1.BÖLÜM

GİRİŞ VE YÖNTEM BİLGİLERİ

1.1. ARAŞTIRMA VE YÖNTEM

Bu çalışmamızda Avusturya Liselerindeki İslam Din Dersi Eğitimi ve bu eğitim sürecinde karşılaşılan güçlük ve sorunları dile getirerek ilerleyen bölümlerde ise alternatif eğitim ve öğretim metotlarını da sunmak istiyoruz. Bireyin dini inancını öğrenmesi ve inancına göre yaşamak istemesi en doğal insan haklarından ve devletler de vatandaşlarına bu imkânı sağlamalıdır. G. HILGER' e göre; Din dersleri, bir öğrencinin dininin veya inancının öngördüğü düşünce veya davranışı edinmesi olarak tanımlanır.¹

Avusturya'da İslam Dini ile beraber bütün diğer din derslerinin de kaynağı 1912 yılı Avusturya Macaristan İmparatorluğu Anayasa'sına dayanan 13 Temmuz 1949 tarih ve 190 numaralı kanun oluşturmaktadır. Kanun metninde 'Avusturya' da devlet tarafından tanınmış bir dine veya inanca mensup olması" gerektiği vurgulanmaktadır².

1982 yılında Viyana ve çevresinde 12 öğretmen ve 5000'e yakın öğrenci ile Avusturya okullarında başlayan İslam Dersleri bugün Avusturya genelinde İslam Cemiyeti'nin verilerine göre 600'ün üzerinde öğretmen ve 70 000'ine yakın öğrenci ile devam etmektedir. Avusturya'nın tümünü kapsayacak bir araştırma da sağlıklı neticeler elde etmek için elimizde çok sayıda veri tabanı olması gerekmektedir.

---

¹G. Hilger, S. Leimgruber, H.-G. Ziebertz, , Religionsdidaktik Ein Leitfaden für Studium , Ausbildung (2), Kösel – Verlag GmbH. & Co. 2003, München

²**Langtitel**; Bundesgesetz vom 13. Juli 1949, betreffend den Religionsunterricht in der Schule (Religionsunterrichtsgesetz).StF: BGBl. Nr. 190/1949 (NR: GP V RV 922AB 962S. 116. BR: S. 46.);Text; § 1. (1) Für alle Schüler, die einer gesetzlich anerkannten Kirche oder Religionsgesellschaft angehören, ist der Religionsunterricht ihres Bekenntnisses Pflichtgegenstand an den öffentlichen und den mit dem Öffentlichkeitsrecht ausgestatteten.

Yeterli sayıda veri tabanı olduğu takdirde nicel araştırma yöntemiyle Avusturya'nın 9 eyaletinden öğretmen arkadaşlarımızın gözlemlerini ve öğrencilerinden elde ettikleri bilgileri bir havuzda toplamak suretiyle istatistiki korelasyonla İslam Dinderslerinin dünü, bugünü ve geleceğiyle ilgili bir fikir sahibi olunabilir.

Veri tabanınız yeterli olmadığı takdirde belirli sayıda öğrenci üzerindeki İslam Dindersleri öncesi ve sonrasında kendi gözlemlerinizle elde ettiğiniz durum değişikliklerini kaydetmeye dayalı nitel araştırma da size bir fikir verebilecektir. Elimizde olmayan imkansızlıklar nedeniyle biz bu ikinci yolu tercih ederek nitelikli araştırma örnek olay durum değişikliği yöntemini bu çalışmamızda uyguladık.

1.2. ARAŞTIRMANIN KONUSU VE PROBLEMİ

Avusturya Okullarında özellikle katolik din derslerine gelen öğrenci sayılarında büyük düşüş gözlemlenmektedir. Din derslerinden kaydını sildiren öğrencilerin artış göstermesinin müslüman öğrencilere de sirayet etmesi kaçınılmazdır. Katolik din eğitiminin, öğrencileri tatmin etmediği görüşüyle islam din derslerini etkilemeyeceği yanılgısına kapılmamak gerekir. Öğrencilerin bir dersten daha az sorumlu olmaları ve daha fazla boş zamanları olması onlara her zaman daha cazip gelir. Gençlerimiz dinlerini öğrenebilmeleri ve islam din derslerine seyerek gelmeleri için ayrıca bir motivasyona sahip olmaları gerekir.

Klasik eğitimin uygulandığı sınıflarda lise öğrencilerinin karşılına geçip ders anlatan bir öğretmen gençlere sıradan gelmektedir. Onların ruhuna ve gönlüne hitap edecek farklı yöntem ve uygulamalara günden güne daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır. Derste öğrenciyi daha fazla ön plana çıkaran, onları pasif bir konumdan aktif konuma getiren, sadece dersi dinleyen değil aynı zamanda yaşayan, dersi sevdiren ve eğlendirerek öğreten bir eğitim sistemine geçmek onun sosyalleşmesine vesile olacaktır.

Avusturya liselerinde verilen din dersi eğitiminde en büyük sorun tıpkı ortaokullarda olduğu gibi lise müfredat programına göre hazırlanmış resmi bir ders kitabının olmamasıdır. Her ne kadar başta Avusturya Diyanet İşleri Başkanı Dr. Fuat Sanaç Bey' in yazmış olduğu „ İslam, İslam'da Eğitim ve Öğretim” ile „İslam Tarihi”, Prof. Dr. Muhammed Hamidullah 'ın „İslam” isimli ve benzeri kitaplar olsa da, bunlar yardımcı ders kitabı mahiyetindedir. İslam din derslerinin verilmeye başlandığı 1982 yılından itibaren geçen 35 senede Resmi İslam Din dersi Kitabı'nın hazırlanmamış olması bütün İslam Toplumunun ve idarecilerinin bir eksiği olarak görülmelidir. İslam Dindersleri Kitaplarının eksikliği hem dindersi öğretmenlerinin yükünü artırmakta hem de öğretmenlerin islam coğrafyasındaki siyasi ve dini akımlardan etkilenerek kendi şahsi fikirlerini öğrencilere aktarmasına yol açabilir. Kur'anı Kerim ve hadislerdeki kıssalar drama yöntemiyle islam din dersleri müfredatına kazandırılabilirse bu tehlikenin önüne geçilip, öğrencilerin Kur'an ve Sünnet eksenli bir din eğitimi almaları sağlanır.

Okullarda din dersleri resmi dil olan Almanca olarak verilmektedir. Özellikle Ortaokul ve Liselerde göçmen öğrencilerin bir bölümünde Almanca'nın henüz tam yerleşmemesi ve islami pek çok terimin Almanca karşılığının tam olmaması nedeniyle bu kavramların aktarılmasında güçlük çekilmektedir. Bunun yanısıra öğrencilerin Türkçe yetersizlikleri nedeniyle tez yazım dilinde sadeleştirme gereksinimi duyulmuştur.

Bu nedenle pek çok islami kavram ders içinde işlenirken orijinal Arapça kelime kullanılmakta ve öğrencilerin kavramı orijinal olarak öğrenmesi beklenmektedir. Bu da öğrenim sürecinin uzamasına yol açmaktadır. İslam din derslerinde bir sınıf oluşturulması için en az 10 öğrenci gerekmektedir. Yeterli öğrenci olmaması ve bazı okul müdürlerinin yetersizliği nedeniyle bu durum öğrencilerin dersi kendi okulunda değil de çoğu zaman başka okullarda almasına neden olabilmektedir. Özellikle kış döneminde ders saatlerinin geç vakitlere sarkması ve uzak bölgelerdeki öğrencilerin evine geç dönmek zorunda kalması, islam derslerine olan ilginin azalmasına ve din dersinden kayıt sildirmeye yol açmaktadır.

Yetişkin öğrencilerin 14 yaşından itibaren din derslerine katılıp katılmamaya karar verebilme yetkilerinin olması bir dersten daha az sorumlu olmanın cazibesi öğrencileri çok rahat bir şekilde kaydını sildirmeye teşvik etmektedir.³

Son senelerde ortaya çıkan diğer bir sıkıntı ise Din derslerinin yerine ikame edilmeye çalışılan Etik/Ahlak dersleridir. Kaynağını dinden almayan bir ahlak dersi öğrenciye ne kazandırabilir? Hele hele ahlak derslerinin ateist öğretmenler tarafından verilebilir olması tartışılması gereken bir diğer konudur. Dinin ahlaki öğretisi daha çok Allah sevgisi, ahiret inancı, cennet mükâfatı ve cehennem korkusuna dayanır. Ateist bir ahlak öğretilerinde öğrenciler ne ile ve nasıl motive edilecektir? Ateist okul idarecileri el altından öğrencileri din dersi yerine ahlak dersi almaya yönlendirebilmektedirler.

Tüm bu sorunlar ve zorluklar içinde bütün yük din dersi öğretmenine düşmektedir. Öğretmen gerçekten idealist, özverili ve donanımlı ise bütün bu sorunların üstesinden gelip, öğrencinin güven ve sevgisini kazanarak din dersine kaydolmaya ikna edebilir. Ancak bu tip öğretmenleri her zaman bulmak mümkün olmadığından pek çok gençimiz maalesef sokak kültürüne kurban verilmekte, kaybolup gitmektedir. Bu açıdan gerek öğretmenlerimize, gerek ailelerimize, gerekse müslüman sivil toplum kuruluşlarına büyük sorumluluklar düşmektedir.

Avusturya’da İslam Din derslerinin müfredatı müslümanlar tarafından oluşturulan Avusturya Diyanet İşleri Başkanlığınca (I.G.G.I.Ö) hazırlanmakta olup başkent Viyana (Stadtschulrat) ve diğer eyaletlerdeki Milli Eğitim Müdürlüklerince (Landes-Schulrat) yürütülmektedir. Din derslerinin müfredatı, islâmın temel düşüncesi Tevhîd’e dayanıp, kaynağını Kur’an ve Sünnet’ten alır. Dînî eğitimin pedagojik formasyona ve ülke millî eğitimine uygunluğu müfettişlerce denetlenir.⁴

---

³Christian Grethlein, Fachdidaktik Religion, 2668, Van den hoeck & Ruprecht UTB, 2010, Kornwestheim / Deutschland

⁴ Fuat Sanaç, Erziehung und Bildung im Islam, FAY Austria, 2011, Wien

Liselerdeki İslam derslerini seçen öğrencilerin nitelikli bir din eğitimine ve öğretimine muhatap olabilmeleri için, biz bu araştırmamızda eğitici drama tekniğini kullanarak bireye yapılan din eğitiminin düzeyini ve kalitesini artırmaya yönelik nitel bir çalışma yapmayı planladık. Eğitimde drama kullanımının öncülerinden Winfred Ward kitabının önsözünde Draman'ın din eğitiminde de kullanılabilecek bir metot olduğunu şu sözlerle ifade ediyor, „..... din eğitimi öğretmenleri (ve diğer uygulayıcılar) eğer denerlerse çocukların yaratıcı dramaya büyük ilgi gösterdiklerini keşfedeceklerdir.” Bu nedenle lise öğrencilerinin ilgisini çekme ve derse aktif katılım konusunda önemli bir avantaja sahip olan drama yönteminin din eğitimi ve öğretimi etkinliklerinde kullanılmasının yararlı olabileceğini biz de düşünüyoruz ve görüyoruz.

1.3. ARAŞTIRMANIN AMACI

Eğitim, İslam dininin önem verdiği konuların başında gelir. İslam kendisinden önceki dönemi cahiliye olarak nitelendirmiş ve mücadelesini cahiliyenin ortadan kaldırılması temelleri üzerine oturtmuştur. Cahiliyenin ortadan kaldırılması ise ancak bir eğitim seferberliği ile olur. İslam'ın ilk emrinin „Oku” ile başlaması okumaya ve öğrenmeye verdiği önemin göstergesidir. İslam din dersi eğitiminin amaçlarını bilişsel, duygusal ve psiko-motor olarak üç ana grupta topluyoruz. Bilişsel amaç olarak öğrencilerin İslam dininin vermek istediği mesaj ve öğretiyi bilmelerini, anlamalarını, uygulamalarını, analiz-sentez yapabilmelerini hedeflemektedir.

Benjamin Samuel Bloom 1956 yılında bir grup psikolog ve bilim adamı ile düşünce basamakları için hazırlamış oldukları düzen prensiplerini, öğrenim süreçleri üzerine uyarlayarak; 1. basamak Bilmek, 2. basamak Anlamak, 3. basamak Uygulamak, 4. basamak Analiz Etmek, 5. basamak Sentez yapmak ve 6. basamak Değerlendirmek olarak safhalara ayırmıştır.⁵

---

⁵ B. S. Bloom, Taxonomie von Lernzielen im kognitiven Bereich, Beltz Verlag, 5. Auflage, 1976, Weinheim.

Duygusal amaçlar başlığı altında yine islam dini prensiplerinin öğrencilerin dikkatini çekmesi, saygı göstermesi, tavır alması, değerlendirmesi, bir değerler sistemi oluşturması ve bir değer veya bir değer yapısını yerine getirmesi beklenir Psiko-motor amaçlar olarak kastedilen; İslami değer ve sembolleri taklit etmeleri, üzerine hassasiyet göstermeleri, davranış haline getirmeleri ve doğallaştırmalarıdır.

Dinî eğitimin genel amaçları incelendiğinde dinî ve ahlâkî bilgilerle beraber pek çok davranış, alışkanlık ve değerler sistemi üzerine karakter inşa etmeye yönelik amaçlar bulunduğu görülmektedir. Ancak bu davranışların lise çağındaki öğrencilere kazandırılması kolay değerildir. Bu hedeflerin çoğu hissî alanlarla ilgilidir. Bu hedeflerin gençlere kazandırılması için düz bir anlatımdan daha ziyade, onların ruh ve duygularına hitap edecek farklı yöntemler geliştirmek gerektirmektedir. Spesifik olarak da bu araştırma ile:

- 1- Dini ve milli kaynaklarımızda bulunan kıssa ve hikayeleri eğitici drama yöntemi ile Avusturya İslam Dinderslerinde kullanmak suretiyle sonuçlarını diğer geleneksel ders anlatım yöntemleriyle karşılaştırarak öğrencileri islam dinderslerinde daha fazla motive edip etmediklerini test etmek istiyoruz.
- 2- Müsbet sonuçlar elde ettiğimiz takdirde Avusturya da İslam Dindersleri`nin uygulanmasından sorumlu merci olan Avusturya İslam Cemiyetine (IGG) İslam Dinderslerinde uygulanması için tavsiyede bulunmak istiyoruz.

1.4. KAPSAM VE SINIRLILIKLAR

Genel eğitim ve öğretimde olduğu gibi din eğitim ve ğretiminde de yöntem arayışı devam etmekte olup konu üzerine kapsamlı araştırmalar yapılmaktadır. Günümüz iletişim teknik ve araçları gençleri eskisinden daha fazla bir sosyal evre içinde bulunmaya sevk etmekte, eğitim bilimi açısından çok yönlü çalışma yapmalarına imkân vermektedir. Günümüzde geleneksel eğitim - ğretim yöntemlerinin yetersiz kaldığı ve yeni yöntemlere ihtiyaç duyulduğu herkes tarafından kabul edilmektedir.

Drama ile eğitim de bu yöntemlerden birisi olarak düşünülmektedir. Drama, çocukların gelişim sürecinde oldukça sık kullanılan bir faaliyet alanıdır. Bu süreç gerek oyun oynarken gerekse çevre oluştururken bilinçli veya farkında olmadan çocukların gelişiminde rol oynar. Bu yöntemle kendisini örnek aldığı kişilerin yerine koyar. Birçok sözlükte drama için „ bir sahne oyunu, dramatik sanat“, „bir sahne oyununda geçen olaylar“...şekliyle tanımlandığından dolayı uygulamada görsel sanatlar içine giren tiyatro ve sinema alanında görülmesi doğaldır.

Drama, dram sanatı-tiyatro çerçevesinde özetlenmiş, soyutlanmış eylem durumlarını anlatır. İ. San'a göre; yaratıcı drama; doğaçlama, rol oynama vb. tiyatro ya da drama tekniklerinden yararlanılarak, bir grup çalışması içinde, bireylerin bir yaşantıyı, bir olayı, bir fikri, kimi zaman bir sembolü ya da bir davranışı anlamlandırmasıdır. Ayrıca eski bilişsel şemaların yeniden düzenlenmesi yoluyla ve gözlem, deneyim, duygu ve yaşantıların gözden geçirildiği oyunsu süreçlerde canlandırılmasıdır.⁶

Edebi alanda ise drama, özellikle sinema ve tiyatro üzerine yazılmış senaryo, edebi makale ve eserlerde ayrıca dramatik romanlarda görülmektedir. Yine batı kültüründe yoğun olarak opera ve müzikallerinde sahnelenmektedir. Gösteri sanatı olarak dramanın kullanımı; 1.Oyuncuların sahnede rol aldığı tiyatrolarda 2. Kukla veya gölge oyunlarında 3. Muzikal dramalarda (Opera) 4. Konuşmasız yapılan Bale türü gösterilerde 5. Radyo tiyatrolarında 6. Sinema ve TV dizilerinde

Araştırmamız İslam Dini ile alakalı bilgi ve değerlerin Avusturya'da özellikle Viyana ve civarındaki lise öğrencilerine yönelik drama tekniğinin kullanılışıyla ilgili, dîni eğitim ve öğretim ile sınırlıdır. Çalışma içerisinde Avusturya Viyana'daki Lise ve Meslek Liseleri düzeyinde İslam din derslerinde eğitici dramanın kullanımı üzerinde durulmaktadır. Bunun yanında Liselerdeki katolik din derslerinde uygulanan drama örneklerine de yer verilmiş, 2017 yıl sonu itibariyle teorik ve uygulama boyutlarıyla çalışmamızın tamamlanması planlanmıştır.

---

⁶İnci San, Eğitimde Yaratıcı Drama, Yaratıcı Drama 1985–1995 Yazılar; (Ed. H. Ömer Adıgüzel),: Naturel Yayınları, 2002, Ankara

1.5. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Sosyal bilim literatüründe araştırma yöntemi veya metodolojisi, araştırma tekniği veya deseni kavramlarının yerine de kullanılmaktadır. Araştırma yöntemi, araştırmanın amacına ulaşması için izlenen yol olarak tanımlanabilir. Araştırma teknikleri ise bu yolda kullanılan araçlara verilen addır.⁷ Bilimsel araştırmalarda yöntem konusu araştırmanın bilimsel bir temele oturtulması açısından önemlidir. Önemli olan, araştırmada kullanılacak yöntemin araştırılan konuya uygun olmasıdır.

Bilimsel araştırmalar genelde nicel ve nitel araştırmalar olarak ikiye ayrılır. Nicel araştırmalar; Ne kadar? Ne sıklıkta? sorusuna cevap ararken, nitel araştırma Niçin? Nasıl? sorusuna cevap arar. Araştırmanın modelini oluştururken teorik ve pratik olarak nitelikli model durum değişimi metodundan faydalanılmıştır. Durum değişimi çalışması, belirli düzeyde sınırları olan ve sosyal bir ortam içerisindeki durumların değişiminin nitel ve nicel verilerinin genelleştirme amacı olmaksızın ele alınan bir tekniktir. Bizim çalışmamızda nitelikli değişim boyutunda algılar ve olgular, doğal sınıf ortamında gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama araçları temel alınarak gerçek ve kapsayıcı bir şekilde ortaya konulmuştur.. Araştırma verileri toplanırken uygulamaya katılan öğrencilerin görüşleri ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Konuyla ilgili eserler dipnot olarak sayfa sonlarında gösterilerek, kaynak bölümünde eserlerin ayrıntılı bilgileri yer almaktadır. Teorik bilgilerle beraber çalışmamızda lise İslam din dersi müfredatında kullanılabilir eğitici drama örnekleri yer almaktadır. Söz konusu örneklerden bazıları ek olarak çalışmamızın sonunda verilmektedir.

Bu örnekler eğitici drama yöntemi ile Viyana 16. Bölge Meslek Teknik Lisesinde toplam dört sınıfa uygulanmıştır. Sınıflarda öğrenciler farklı coğrafya ve zaman dilimlerinde de olsa inanç ve duygularına uygun olarak hareket edebileceği ve yaşayabileceği İnanç konusu ile ilgili eğitici drama örneği işlenmiştir.

---

⁷ Murat Altındag, Eğitimde Araştırma Yöntemleri-Nitel Araştırma Teknikleri, Yüksek lisans Programı, Ankara Üniversitesi, 2005, Ankara

İkinci bir örnek olarak yapılan iyilik ve güzelliklerin mutlaka bir gün karşılık göreceği konu edinilmiştir. Üçüncü olarak ise ahlaklı olmanın her toplumda kabul ve saygı gördüğünü ve İslam dininde ahlaka ne kadar büyük önem verildiğini örneklemeye çalıştık.

Deney olarak kullandığımız okul ve sınıflar, erkek öğrencilerin yoğunlukta olduğu ve ilgi duyduğu meslek teknik lisesi öğrencileri olup, öğrenciler farklı sosyal çevrelerden bize fikir verebilecek örneklerden seçilmiştir. Ders başlangıcında öğrencilere işlenecek konularla ilgili sorular yöneltilip ve bu konudaki düşüncelerini bir kâğıda yazmaları istenmiş, daha sonra eğitici drama yöntemi ile ders işlenip ders sonunda tekrar aynı soruları cevaplamaları istenmiştir. Ders öncesi ve sonrası alınan cevaplar karşılaştırılarak, eğitici drama tekniğinin öğrenci üzerinde oluşturduğu tesir, dersin hedeflediği kazanımlar tespit edilip, öğrencilerin derse katılımı ve ilgisi gözlenerek aynı zamanda dersteki öğrencilerin değerlendirmeleri de ele alınmıştır.

1.5.1. Eğitici Dramanın Uygulanabileceği Yaşlar Ve Grup Sayısı

Çocuklar bebeklik döneminden itibaren her şeyi gözlemleyerek ve taklit ederek öğrenmeye başlarlar. Eğitim bilimcileri çocuklar için ideal olan öğrenime başlama yaşı olarak 4 yaşını öngörmüşlerdir. Batılı ülkelerde olduğu gibi son yıllarda ülkemizde de okul öncesi eğitime önem verilmiş her bir şehrimizde anaokulları ve kreşle açılmıştır. Büyük ailelerden atomik aileye geçişle beraber kadınlarında iş hayatına atılmasıyla anaokullarında çocuk eğitimi bir ihtiyaç olmuş, eğitim fakültelerinde yuva eğitim merkezleri için eğitmen bölümleri oluşturulmuştur. Kreş ve anaokullarında bu eğitmenler çocuklara öğretilmesi gereken pek çok konuyu oyunla öğretmektedirler. Bu anaokulları iki yaşından itibaren çocuk kabul etmekteyse de çocuklar ideal olan 4. yaştan itibaren oyun ve drama ile verilmek istenen mesajı anlayabilirler.

Alev Önder de çocuklarda kronolojik yaşa değil ruhi ve bedensel yaşa dikkat çekerek özellikle bazı coğrafi bölgelerde beden ve ruhi yaşın çabuk geliştiğine dikkat çekmiş, çocukların birey olarak ele alınıp kabiliyet ve el becerisini dayalı olarak eği-

time başlama alt sınırını her çocuğa ayrı ayrı test uygulayarak belirlenmesi gerektiğini bildirmiştir.⁸

Bizimde batılı ülkelerde gözlemimiz bu yönde olup, yine bu yöntemle üstün zekâlı çocukların ortaya çıkarılabileceği ve erken yaşlarda bu süper beyinlerin koruma altına alınıp ülkenin ve toplumumuzun geleceği açısından iyi bir eğitimle özel olarak yetiştirilmeleri gerekmektedir. Eğitime alınan her bir bireye önce kendini, sonra aileden başlayarak yakın çevresini ve uzak çevre, toplumunu, milletini ve evrensel değerleri tanıtmalıdır.

”Kendisini tanıyan rabbini tanır”, ifadesinde olduğu gibi çocuklara her birisinin çok özel olduğu ve rabbinin kendisine nimetleriyle çok büyük değer verdiğini bunun karşılığında ona layık bir kul olması gerektiği vurgulanır. Milli şairimiz Yunus dizelerinde bunu ne güzel dile getirmiştir.⁹

„İlim, ilim bilmektir.

İlim kendin bilmektir.

Sen kendini bilmezsin.

Ya nice okumaktır.

Okumaktan murat ne?

Kişi Hak'kını bilmektir.

Çün okudun bilmezsin

Ha bir kuru emektir.

Eğitici drama uygulamalarında grubu oluşturacak öğrencilerin sayısı her ne kadar öğretmenin tecrübesine, uygulama yapılacak sınıf veya alanın genişliğine ve uygulamanın türüne göre değişse de Avusturya ölçeğinde 3 öğrenciden 30 öğrenciye kadar oluşturulabilir. Öğrenci sayısı yukarı sınıflara doğru çıktıkça azalmaktadır.

---

⁸Alev Önder, Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama, Epsilon Yayınları., s. 93, 2003, İstanbul

⁹<http://www.yunusemre.gov.tr/index.php/tr/eserleri/sanati>, (24.03.2016)

Sınıftaki öğrenci sayısı çoğaldıkça kontrol etme ve dikkat öğretmen ve öğrenci açısından güçleşmektedir. İdeal olan 3 ve 10 arası öğrenci grubudur. Öğrencilere isteyen herkesin bu sahnede yer alabileceği bildirilirse derse, oyuna ilgi artabilir. Ancak çekingen karakterli öğrencileri zorlamamak gerekir.

Drama uygulanacak sınıf büyük olduğu takdirde „W. Ward „ şu alternatifleri sunar:

1.Grubu veya sınıfı küçülterek bir bölümü ile dersi işlerken diğer bölümünü kütüphane veya etüt sınırlarında meşgul etmek. Oyun bitince aynı oyunu ikinci gruba canlandırmak.

2.Grup küçük parçalara bölünüp her gruba bir lider tayin ederek onun öncülüğünde aynı anda oyun sahnelenir. Öğretmen bütün grupları kontrol ederek oyunun oynanmasına nezaret eder.

3.Drama unsurları kullanılarak bütün öğrenciler oyuna dâhil edilmeye çalışılır. Yazılı metin bütün gruba dağıtılarak herkesin sırayla okutulmasına ve oyunu zenginleştirerek herkese oyunda görev verilir. Oyun sonunda herkesin oyundan ne anladığı sorularak öğrencilerin duygudaşlık yapması sağlanır.¹⁰

1.6. EĞİTİCİ DRAMADA NİTEL DURUM (ÖRNEK OLAY) ARAŞTIRMASI

Bilimsel araştırmalarda model yöntemi olarak ya nicel ya da nitel araştırma yöntemi uygulanır. Gerek Sosyal bilimlerde gerekse fen bilimlerinde en yaygın kullanılan olan araştırma yöntemi „nicel araştırma yöntemi”dir. Araştırmaların gözlem ve ölçmeye dayandığı ve tekrarlanabildiği, objektif olarak belirli bir anlama ulaşmak için sayısal değerlendirmelerin kullanılması nicel araştırmanın konusu içine girer.

---

¹⁰Winfred Ward, Playmaking with Children From Kindergarten to High School, Appleton Century Crofts Inc., s. 5-7, 1974, New York

Zamanla nicel araştırmaların eğitim olguları ve olaylarını açıklamadaki yetersizlikleri ve bu araştırmaların sonuçlarının eğitim alanında yeterince yönlendirici olmaması gibi sınırlılıklar eğitimci ve araştırmacıları başka yöntemler aramaya sevk etmiştir. Psikoloji, sosyoloji, antropoloji, eğitim gibi sosyal bilim dallarında insan ve toplum davranışları incelenmektedir. Bu davranışları sayılarla açıklamak zordur. lmler bize kaç kişinin nasıl davrandığını gösterir ama “niçin” sorusuna cevap veremez. İnsan grup ve davranışlarının “niçin”ini anlamaya yönelik araştırmalara niteliksel (“qualitative”) araştırma denir.¹¹

Eğitim sorunlarının pek çoğu betimsel niteliktedir. O nedenle eğitimin mevcut durumunu geçmişten gelen sorunları ile ele almada betimsel araştırmalar önem kazanır. Betimsel araştırmalar şu başlıklar altında incelenebilir. A- rnek Olay Araştırmaları B-Aksiyon Araştırmaları C-Etnografik Araştırmalar D-Fenomenografik Araştırmalar E-Gelişim (Değişimci) Araştırmalar. (A. GURBETOGLU)

Biz bu araştırmamızda Kur`anı Kerim, Hadisi şerifler ve Tarihimizdeki rnek Olayların din eğitiminde öğrenciler üzerinde meydana getirdiği değişimi incelemeye çalıştık. rnek olay çalışması faktörlerin ve delillerin birbiriyle olan ilişkisini inceler. İnceleme belirlenmiş bir örnek olay (kıssa, hikaye...) zerinde derinlemesine yapılır. Drama yoluyla öğrencilerin zihinlerinde nasıl, niçin vb. sorular oluşturulmak istenir. Nitel araştırmalardaki gelişim teorisi biyolojik kaynaklı olup canlılar üzerindeki gelişim ve değişimin eğitim, tarih ve sosyolojik konulara uygulanması ile oluşmuştur. Bu araştırma yöntemi bireyleri, kurumları (kıssa ve hikayelerde geçen) tanımlamak, yaşanılan olayları karşılaştırmak, analiz etmek ve sonuçlarını yorumlamak için yapılır. Eğitimin amacı toplumun gelişimini (değişimini) sağlamak ise, gelişimci araştırmanın amacı da bireyler (ğrenciler) deki bu gelişimi (değişimi) araştırıp ortaya koymaktır.

Nitel araştırma bir olayı doğal ortamı içinde açıklar ve onun parametreleriyle oynamaz. Araştırma bu durumu kendi ilişki bağlantıları içinde anlamaya çalışır (ho-

---

¹¹ Ali Gurbetoglu, Bilimsel Araştırma Yöntemleri, İstanbul Ticaret niversitesi, 2015, <http://agurbetoglu.com/files/2-%20ARA%C5%9ETIRMA%20%20T%C3%9CRLER%C4%B0.pdf>

listic perspective) ve olayı etkileyen değişkenleri kendisi ortaya çıkarır. Araştırmanın sonunda ise kendi kavram ve teorilerini oluşturur. Nitel araştırmalarda veriler gözlem, mülakat ve anket yoluyla toplanır. Zaman alıcı olması dolayısıyla küçük örneklemeler (small samples) üzerinde çalışılır.¹²

Nitel araştırma desenleri içerisinde durum çalışması önemli bir konum arzeder. “Nitel durum çalışmasının en temel özelliği ele alınan durumun derinliğine araştırılması olup bu duruma ilişkin etkenler (ortam, birey, olay, süreç...) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır. Durum çalışması örnek olay çalışması olarak da nitelendirilir ve örnek durumun bireyleri veya toplumu nasıl etkiledikleri ve değiştirdiği söz konusu ise, bu durumun değişim sürecini anlamak için uzun dönemli bir çalışmaya ihtiyaç duyulur... Böyle bir çalışmada durumlar birbirinden farklı olduğu için elde edilen sonuçların benzer durumların anlaşılmasına yönelik örnek ve deneyim oluşturması beklenir.¹³

Eylem araştırması

Nitel araştırma modelini iyi anlamak için öncelikle onun temel esprisini teşkil eden eylem araştırmasını analiz etmemiz gerekir. Eylem araştırması öğretmenlerin kendi uygulamalarını, gözlemleri ve bir problemi veya bir eylemin olası yönünü incelemeleri için sistematik ve düzenli bir yoldur.¹⁴

Eylem araştırmasının aşamaları

Eylem araştırması süreci beş temel aşamayı içerir.

1-Soru sorarak problemin durumunu tespit etmek ve inceleme alanını oluşturmaktır.

---

¹²Mustafa Ergun, Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Ankara Üniversitesi, 2005, Ankara <http://www.slideserve.com/maddy/b-l-msel-ara-tirma-y-ntemler>, (20.04.2016)

¹³ Ali Yıldırım, Hasan Şimşek, Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayıncılık, 10. Baskı, s. 71, 2016, Ankara

¹⁴ Dinkelman T., The Promise of Action Research For Critically Reflective Teacher Education 32(4), 250, 1997, Georgia / USA

2-Hangi verileri elde edeceğimize, bu verileri nasıl elde edeceğimize karar vermektir.

3- Problemin verilerini elde ettikten sonra bunları bir araya getirip analiz etmektir.

4-Analiz sonuçlarını nasıl kullanacağımızı ve nerede uygulayacağımızı belirlemektir.

5- Elde edilen bulguları paylaşarak veya rapor ederek bir eylem planı hazırlamak.

Eylem araştırmasının özellikleri

Eylem araştırmasını diğer araştırmalardan ayıran özellikler aşağıda olduğu gibi özetlenebilir:¹⁵

1- Eylem araştırması sistematiktir. Verilerin toplanması, analiz edilmesi ve sunumu ile sistematik bir bakış açısı ortaya konulmalıdır.

2- Tek bir cevaptan yola çıkarak neyi bulacağınıza önceden şartlanılmamalıdır. Veriler ön yargısız bir biçimde gözlemlenerek yöntemin ortaya çıkardığı sonucu olduğu gibi duyurmak ve kabullenmek gerekir.

3-Bir eylem araştırmasının etkili olması için ayrıntılı veya karmaşık olması gerekmez. Özellikle yeni ve deneyimsiz yapılan araştırmalarda çok fazla ayrıntıya girilirse hata yapma oranı artabilir. İyi düzenlenmiş araştırmalar daha çok tercih edilmektedir.

4- Veri toplamaya başlamadan önce araştırmanın yeterince planlanması yapılmalıdır. Bu şekilde yöntemimiz izlemeden ayrılarak sistematik sorgulamaya yönelmiş olur.

---

¹⁵ Andrew p. Johnson, çev. Uzuner Y. & Özten Anay M., Eylem Araştırması El Kitabı, Anı Yayıncılık, s.6, 2015, Ankara

5- Eylem araştırması projeleri çeşitli uzunluklarda olup verilerin uzunluğu, sorulara, sorgulamanın doğasına, araştırma ortamına, veri toplama parametresine göre belirlenir.

6- Gözlemlerin düzenli olması gerektiği halde, uzun olması gerekmemektedir. Bir dakikadan bir saata veya daha fazlasına kadar sürebilir. Önemli olan önceden planlanmış ve düzenli olmasıdır.

7- Eylem araştırması projeleri basit ve gayri resmi olabildiği gibi ayrıntılı ve resmî de olabilir. İlginç pek çok araştırma projesi kısa ve basit bir şekilde ele alınmıştır.

8- Eylem araştırması bazen belirli bir kurumun kendi içine yönelik olup sorular, bulgular ve sonuçları kurum içindeki ilgili birimlerce değerlendirilir.

9- Eylem araştırması nicel bir araştırma olmadığı için yeni başlayanlar için kafa karışıklığına yol açabilir. Araştırmanın doğasına göre önceki fikirlerden vaz geçilmek zorunda kalınabilir.

10- Sayısal eylem araştırması projelerinin bulguları sınırlı olmakla beraber eylem araştırmasında da sayısal değerlendirilmelere gidilebilir. Ancak genel sonuçlar elde etmek veya sonucu genele yaymak için tedbiri elden bırakmamak gerekir.

Eylem araştırmasının önemi

Eğitim araştırmalarının çoğunda elde edilen neticelerin gerçeği tam olarak yansıtmadıkları gözlemlenmektedir. Bunun nedeni olarak da öğretmenlerle eğitim araştırmacıları arasında oluşan boşluk ileri sürülmektedir. Bu boşluk araştırmacıların öğretmenlerinin kıymetli zamanlarını yoğun biçimde kullanmak istedikleri talepleri göz önüne almadıklarından kaynaklanabilir. İkinci bir neden ise „Moses Etkisi” olarak da adlandırılan eğitim araştırmacılarının soruları hazırlarken buyurgan bir şekilde öğretmenleri adeta pasif bir alıcı konumuna indirerek sınıfta oluşan ilgileri veya problemleri yansıtamadıkları görülmektedir.

Eylem araştırması bu boşluğu ortadan kaldırmak amacıyla eğitim araştırmalarında öğretmeni daha fazla merkeze alan bir yöntemdir. Öğretmenler kendi sınıfları veya okullarını denek alan araştırmalarda diğer yöntemlerden fazlaca yetkilendirilirler.¹⁶

Bu şekilde öğretmenler kendi yeteneklerini, deneyimlerini, yaratıcı fikirlerini sınıflarına, okullarına getirebilirler. Öğrencilerinin ihtiyaçlarına en uygun program ve stratejileri uygulama fırsatı bulurlar. Öğretmenler uygulamada değişen öğrenci gruplarına göre kendi stillerini de geliştirebilirler. Öğretmenlerin risk almalarına, eğitim ve öğretimde değişiklik yapmalarına imkân sağlandığında öğrenci başarısının arttığı görülmektedir.¹⁷

Burada biz nitel ve nicel eylem araştırmalarının karşılaştırmasını yaparak neden nitel eylem araştırmasında karar kıldığımızı açıklayacağız.

1- Nicel araştırmada gerçeklik oluşturulur, nitel araştırmada gerçeklik nesnel-dir.

2- Nicel araştırmada asıl olan yöntemken nitel de asıl olan çalışılan durumdur.

3- Araştırmacı nicel araştırma da olaylara dışardan bakar nesnel bir tavır geliştirir. Nitel de ise olayları ve olguları yakından izler, katılımcı bir tavır geliştirir.

4- Nicel araştırmada genelleme yapılır, nitelde derinlemesine betimleme yapılır.

5- Nicel araştırmada sonuca ilişkin tahmin yapılır, nitelde sonuca yorum yapılır.

---

¹⁶ Hensen, K. T., Handbook of Research on Teacher Education 2nd ed. , pp. 53 -66 , 1996, New York

¹⁷ Andrew P. Johnson, çev. Y. Uzuner, M. Özten Anay, 2015, a.g.e. s. 25

6- Nicel araştırmanın kendine özgü standardize edilmiş veri toplama araçları varken, nitel de araştırmacı kendine ait veri toplama aracını kullanır.

7- Nicel araştırmada olay ve olguların dışında, yansız ve nesnellik gerekli iken, nitel araştırmada olay, olgulara dahil olma ve öznellik var olup empati kurulmalıdır.¹⁸

Özellikle son iki maddenin gerektirdiği çalışma koşulları nedeniyle araştırma yöntemimizi nitel araştırma temelleri üzerine oturtmaya karar verdik.

1.7. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmamızda gerek yurt içinde gerekse yurt dışındaki eğitici nitelikteki drama çalışmaları kronolojik olarak incelenecektir. Bu bölüm aynı zamanda eğitimde drama kullanımının tarihçesini de konu edinecektir.

Eski çağlardan beri milletler kendi toplumlarını ilgilendiren acıklı veya sevindirici olayları, güzellikleri, kahramanlıkları edebî olarak dile getirmek için en etkili araç olarak dramayı seçmişlerdir. Araştırmacılara göre, ilk dramlar dîni icra edenler ve savaşçıların sahne veya meydandaki söz ve şarkılarla din ve ahlak esaslarını işlemeleriyle oluşmuştur.

Antik Mısır ve Yunanlılarda görülen ilk dramlar, büyük bir meydanda, uzun bir perde önünde oynanırdı. Olaylar bir koro tarafından yorumlanır, sözden ziyade hareketler göze çarpardı. Sözler ya vaaz şeklinde yâda nasihat olarak verilir, korolar halkın önem verdiği kimseler ve yöneticilere karşı olan duygularını dile getirirdi.¹⁹ Zamanla dramın bu yapısı değişti. Korolar önemini kaybetti. On yedinci asırdan itibaren tiyatro eserlerinin yalnız ön ve son söz kısımlarında bırakıldı. Modern dramlarda

---

¹⁸ Ali Gurbetoglu, A. g. e. s. 17

¹⁹ M. Abdel Moatty, Das Moderne Ägyptische Theater und Seine Beeinflussung durch das europäische Theater, Dissertation Universität Wien S. 3 Orientalische Institut, 1984, Wien

ise tamamıyla ortadan kalkmış, uzun uzadıya giden sözler kısalmıştır. Shakespeare' den itibaren tartışmalı konuşmalar diyalog haline gelmiştir.

Rönesans dönemi dram yazarları eski Yunan dramlarının perdelere bölünmesini benimsemişler ise de, on sekizinci asırdan itibaren azaltılarak modern tiyatrodaki iki veya bir perde içinde sahnelere bölme metodu benimsenmiştir. Dramlar, ilk devirlerde trajikti. Trajedilerin konuları ciddi olsa da, sonuçları mutlu veya acıklı olabilirdi. Eskiçağın putperestleri, tapındıkları tanrılar veya ileri gelen kahramanlarla olan münasebetlerini bu yolla dile getirirdi.

Komedi türü dramlar insanı güldürecek veya düşündürecek şekilde hazırlanmış tiyatro eserleridir. Yunan dramları eski Yunan'ın bozuk devlet, din ve toplum yapısını komedi olarak ortaya koyardı. Özellikle Aristo'nun eski Yunan dramlarının tercümeleri eski Mısır dramasına ilham kaynağı olmuştur. (M. Abdel Moatty, 1984) Roma tiyatrosu da, eski Yunan tiyatrosundan esilense de seviyesi Yunan tiyatrosundan daha düşük ve kalitesizdir. İyi komedi yazarı Plautus'tan (M.Ö. 254-184) sonra gelen Terentius'un komedileri daha edebidir. Romalıların önde gelen trajedi yazarı ise Seneca'dır (M.Ö. 65-4).²⁰

Dramlar ortaçağda Hıristiyanlıkla ilgili öğretileri halka nakletmek için bir araç olarak kullanılıyordu. Bu çeşit dramlar özellikle Fransa, İngiltere, İtalya, Almanya ve İspanya'da gelişti. Rönesans'ın büyük ölçüde etkilediği İngiliz tiyatrosunda ortaya çıkan ilk komedi Ralph Roisten Doisten adlı bir okul komedisiydi. Shakespeare'le parlayan İngiliz tiyatrosu klasik tiyatronun üç birlik kuralından (konu, zaman ve mekândan) bağımsız dünyaca ünlü eserler kazandırmıştır. Hamlet, Kral Lear vb. eserleri günümüzde de birçok Avrupa ülkesinde sahnelenmektedir. Marlowe, Flechten, Massingen, Ford ve Webster İngiliz tiyatrosu temsilcileridir.²¹

---

²⁰ <http://de.wikipedia.org/wiki/Plautus>, 16.11.2015

²¹ ANKARA ÜNİVERSİTESİ TİYATRO ARAŞ. ENSTİ.,1977 ... *TİYATRO ANSİKLOPEDİSİ (Aziz Çalışlar) ... Yayınevi : T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları,1995, Ankara*

Lope de Vega İspanya da drama alanında ün yapmıştır. Shakespeare'in çağdaşı olup batı dünyasına 300'e yakın eser kazandırmıştır. Calderon de la baron ile beraber tam iki asır boyunca İspanyol tiyatrosuna hakim oldular. Fransa'da klasik Yunan dramı geleneklerinden etkilenen Corneille, Racine ve Moliere dram sanatının dünya çapında tanınan kalıcı eserlerini bıraktılar. Daha sonra Fransa'ya da sıçrayan romantizm akımı Victor Hugo ile bu ülkedeki tesirlerini sürdürdü. Böylece Fransız tiyatrosu klasik gelenekten koptu. (A. ÇALIŞLAR, 1995)

Almanya'da ise Sacks ve Lessing gibi ünlü tiyatro yazarları dram sanatını temellendirdiler. Klasik manadaki dramlara karşı ilk tepki Almanya'da ortaya çıktı. Bunların başında Goethe (1749-1832) geliyordu. Faust, Egmont gibi eserleri dünya kütüphanelerinde ki yerini aldı. Goethe'nin çağdaşı olan Schiller'in romantik piyesleri Almanya dışında Goethe'ninkinden daha fazla tutuldu²²

Asya'da gerek Türk gerekse Çin efsane ve destanlarının bu iki milletin hayatında ne kadar önemli olduğunu biliyoruz. Aslında peygamberlerin hayatları ve onların bitip tükenmek bilmeyen mücadeleleri de hem kutsal kitaplarda hem de toplumların hafızalarında hiç silinmeyecek şekilde yer almışlardır. Bu toplumlar da çoğunlukla Asya coğrafyasında yaşamışlardır. Bu zengin birikimleri dolayısıyla yine bu coğrafyanın pek çok medeniyete de ev sahipliği yaptığını da görüyoruz. Gılgamış Destanı, Eski Ahid ve Yeni Ahid' de halk kahramanları ile peygamber kıssaları orta doğu halklarının, Ergenekon Destanı Buda ve Konfüçyus'un kıssa, öğretisi ve hikâyeleri nesiller boyu aktararak uzak doğu toplumlarının çok köklü gelenek, görenek, dini inanç ve kurallarını oluşturmuşlardır.

Asur Kralı Asurbanipal'in Ninova'daki kitaplığına bulunan ilk çağlarda yaşayan bir halk kahramanının hayat hikâyesini anlatan Gılgamış Destanı 12 tabletten oluşur. M.Ö. 2000 li yıllarda Sümer dilinde yazıldığı tahmin edilmektedir. Asur Kralı Gılgamış' ın ise M.Ö. 3000. bin yılda yaşadığı kabul edilmektedir.²³

---

²² <http://www.literaturwelt.com/autoren/goethe.html>, 16.11.2015

²³ Aytaç Eker, İhlas Gazetecilik Holding A.Ş. -Yeni Rehber Ansiklopedisi, c.8, s.45, 1993, İstanbul

Konfüçyus M.Ö. 551 de Çin' in Ls şehrinde doğmuş ve çinlilerin fikir ve düşünce hayatına büyük katkılarda bulunmuş bir bilge kişidir. 'Eğitimde sınıf farkı yoktur.' ve 'Karanlığa küfredeceğine bir mum yak.' felsefesiyle yüzlerce öğrenci yetiştirmiştir. Onun sözleri daha sonraları öğrencileri tarafından kitaplaştırılmıştır. Eserleri M.Ö. 200. Yılda yakılsa da bir nüshası bulunarak sonradan yeniden çoğaltılmıştır. Söz ve fikirlerindeki dini motifler hemen hissedilmektedir. Ergenekon Destanı Göktürklerin türeyişini anlatan Ebu-l Gazi Bahadır Han tarafından yazılan Şecere'i Türkî'nin rivayeti olduğu söylenmektedir. Rivayete göre türk soylarından birisi düşmanları tarafından mağlup edildiğinde sadece iki kardeş hanımları ile beraber kurtulurlar ve etrafı dağlarla çevrili bir bölgeye sığınır. Uzun süren ikametleri neticesinde oraya sığınmayıp dağı eritip dışarı çıkarlar. Düşmanlarını yenerler ve ülkelirini ele geçirirler. (A. Eker, 1993)

İncil'de de peygamberlerin rollerine dikkat çekilerek onların yaşantı ve mücadelelerinin inananlar tarafından örnek alınması gerektiği vurgulanmaktadır. „Kardeşler! Zorluk, sıkıntı ve sabırda Tanrı adına konuşan peygamberleri örnek alın”²⁴ Allah cc. Kur'an'ı Kerimi, insanlar okusun, düşünsün ve ibret alsınlar diye indirmiştir. „Andolsun biz, onlar düşünüp öğüt alsınlar diye (gerçekleri) bu Kur'an'da değişik biçimlerde açıkladık.”²⁵ Kur'an'ı Kerimde bazı kıssalar anlatarak olayları dramatize etmiş ve bu olaylardaki hataları tekrarlamamızı istemiştir. Örnek „Bahçe Sahipleri”²⁶ Peygamberleri de bize örnek olsunlar önderlik yapsın diye göndermiştir.

„O, (Allah) ümmîlere (bilmeyenlere), içlerinden kendilerine ayetlerini okuyan, onları temizleyen, onlara kitabı ve hikmeti öğreten bir peygamber gönderendir.”²⁷ Hz. Peygamber'de ümmetine vermek istediği bazı mesajları örnekler üzerinden geçmişte yaşanan olaylar ve bu olaylardan çıkarılacak derslerle vermiştir. Müslim ve Buhari'de rivayet edilen Hadisi Şerif'te „Eski ümmetler zamanında yaşayıp 99 kişiyi

---

²⁴ Die BIBEL, Interdiözesanen Katechetischen Fonds, Die kath. Briefe, Jakobusbrief, 1979, Stuttgart.

²⁵ Isra Suresi 41. Ayet

²⁶ Kalem Suresi, 18 – 33. Ayetler

²⁷ Cuma Suresi, 2. Ayet

öldüren günahkâr bir kimsenin tevbe ederek günahlarının af edilmesi” hikâyesini örnek verebiliriz.²⁸

Peygamberin varisleri sayılan müslüman âlimler ise insanlığın ortak medeniyetine tarih, edebiyat, sanat bilim dallarında pek çok eser kazandırmıştır. Endülüs devletinde yaşamış olan doktor ve filozof Muhammed Ibn Tufail (1110-1185) yazmış olduğu „Hayy bin Yakzan” Romanı ile hem ıssız bir adada yaşamak zorunda kalan bir çocuğun mücadelesini, hem de hayvanlarla münasebetini ve yaratıcıyı tanınmasını anlatır.²⁹ Aramızdan ayrılmış asırlar geçmesine rağmen düşünce ve fikirlerin ile gönüllere taht kuran Mevlana Celaleddin’ in Mesnevisi’nde anlatılan hikâyelerin çeşitli işlevleri vardır. Birincisi kişi Mesnevi’yi okuyup anladığı zaman onda kendisinin ve toplumun ruhsal ve psikolojik durumu ile ilgili bir yansıma görür. (Ayna işlevi). İkincisi hikâyeler üzerinden sembolik ve kavramsal düşünceyle ve sosyal normlarla ilgili bir bakış açısı ortaya koyar. (İnsani gelişime model işlevi). Üçüncüsü de toplumun değerleri ve kültürel birikimini geçmiş kuşaklardan yeni kuşaklara aktarma görevini ifa ediyorlar.(Geleneği taşıma) Osmanlıdan günümüze kadar geleneksel Türk tiyatrosu kukla, meddah, Karagöz, orta oyunu gibi türlere ayrılır. Şarkı, dans ve söz oyunlarına dayanan geleneksel tiyatro yazılı bir metne dayanmaz. Geleneksel tiyatrodaki güldürü öğesi ön plandadır. İstanbul’da Osmanlı döneminde değişik türde kukla gösterileri 19. yüzyıla kadar geliştirilerek sürdürülse de kukla sanatı, ondan daha eski bir gösteri olan meddahlık ve İstanbul’a 16. yüzyılda geldiği sanılan Karagöz kadar yaygın olmamıştır. Meddahlık, bir konuyu oynayarak anlatma sanatıdır ve İslam ülkelerinde oldukça yaygın bir gelişme alanı bulmuştur.

Kukla sanatında güldürüye ağırlık verilmesine karşılık meddahlıkta acıklı, duygusal, dinsel ve kahramanlıkla ilgili konulara da rahatlıkla yer verilebilmektedir. Türk eğitim tarihi içerisinde eğitici dramının ne zaman kullanıldığı henüz tam olarak bilinmemektedir. Yahya Akyüz, eğitici amaçla drama kullanımını Osmanlı’nın son

---

²⁸ Riyazüs’salihin, 1.Cild. s.26-27

²⁹ Fuat Sanaç, Der Islam, s. 513, 2009, FAY Austria,

dönemleri olan 1914 yılında Maarif Nezareti tarafından anaokulu öğretmenleri için yayınlanmış bir belgede eğitici dramanın ilk izlerinin görüldüğünü ifade eder.³⁰

Bu belgede „Ana mektebi ve sınıfı doğrudan doğruya bir tâ’lim ve tedris mektebi değildir; terbiye mektebi, hayat ve hareket mektebidir, çocuk bahçesidir.” şeklinde bir kayıt bulunmaktadır.

Prof.Dr. İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu 1925’lerde eğitimde tiyatroyu savunmuş, yaparak yaşayarak öğrenmenin çocuğun kişilik gelişimi ve sosyalleşmesine vesile olacağına dikkat çekmiştir. O’na göre bütün öğrenciler okul temsillerinin içinde yer almalı ve her yerde oyunlarını sergilemelidirler.³¹

1943’de Selahattin Çoruh’un „*Okullarda Dramatizasyon*” isimli eseri yayınlanmıştır. O’na göre hep birlikte yapmak, oynamak, yaratmak, dramatize etmek önemlidir. Çoruh, dramatik gösteriler olarak adlandırdığı gösterileri bağlı ve serbest gösteriler olarak ikiye ayırır. Bağlı gösterilerde önceden dramatik hale sokulan konulardramatize edilirken, serbest gösterilerde hayattan alınan konular dramatize edilir.

1965’te Emin Özdemir’in „*Uygulamalı Dramatizasyon*” isimli eseri yayınlanır ve tüm öğretmenlere ücretsiz dağıtılır. Bu kitapta tarih, coğrafya, yurttaşlık bilgisi, sosyal bilgiler derslerinde dramanın kullanımına değinilir ve örnekler verilir. MEB’nin 1951 yılı ortaokul programlarında „temsil yolu ile canlandırma (dramatizasyon)” cümlelerine ve bu konuda önerilen çalışmalara rastlanır. 1966 yılında, İlköğretim Genel Müdürlüğü’nün 6 nolu yayını olarak basılan Nimet Erkunt’un, „*Okul Öncesi Eğitimi*” isimli kitabında „Çocuk Tiyatrosu (dramatizasyon)” başlığı

---

³⁰ Yahya Akyüz, “Anaokullarının Osmanlı’da İlk Programları ve Ders Uygulamaları İle "Yaratıcı Drama"nın İlk İzleri”, *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, Mayıs, S. 51. 2004, <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi51/akyuz.htm> (30. 08. 2008).

³¹ Serdar Ongurlar, İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu’nun Tiyatro Görüşleri, Devlet Tiyatroları İç Eğitim Dizisi no: A-12, Dramaturgi Birimi, s. 59-61. 1985, Ankara

altında elli sayfalık bir bölüm yer alır. 1968 yılında yine MEB'nın İlkokul Programı'nda "Dramatizasyon" olarak isimlendirilen çalışmalardan bahsedilir.

Türkiye'de 1982 yılına kadar, daha çok, Din eğitiminin varlığı-yokluğu tartışılırken, bu tarihten sonra, Anayasal güvence altına alınmasıyla birlikte, Din kültürü ve Ahlak bilgisi adı altında ilkokul IV. sınıftan itibaren zorunlu bir ders olarak okul programlarında yerini almıştır. Böylece dînî eğitim ve öğretim yasal bir meşruiyet kazanmış olup, devletin sorumluluğu ve denetimi altına alınmıştır.³²

1985'te 1. Uluslararası Eğitimde Dramatizasyon Semineri gerçekleştirilmiştir. Bu seminerde eğitimde yaratıcı dramının bilinen dramatizasyon kavramından farklı ve çağdaş anlamına yönelik tanıtıcı çalışmalar yapılmıştır. 1987'de 2. Uluslararası Drama Semineri gerçekleştirilmiş ve seminerde dramının hayatî önemi vurgulanmıştır. Bu seminerlerin üçüncüsü, 1989'da gerçekleştirilmiş ve „Çocuklarla Oyun" başlığında drama-oyun ilişkisinin incelenmesini sağlamıştır. Bu seminerde ayrıca müzik-devinim ve drama gibi farklı boyutlar gündeme gelmiştir.³³

1989'dan itibaren Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans programlarına eğitici drama derslerinin konulması ve bu alanda tezlerin yazılmaya başlaması, yaratıcı drama üzerine akademik kaynakların artmasını sağlamıştır. Ayrıca Gazi Üniversitesi Çocuk Gelişimi Bölümü'nde, Hacettepe Üniversitesi'nde, ve Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Tiyatro Bölümü'nde de drama ile ilgili dersler okutulmaktadır.

---

³² Sönmez Kutlu, "Din Öğretiminde Yeni Yöntem Arayışları U. Sempozyumu", AÜİFD Cilt XLIII (2002) Sayı 1 s. 301, 2001, Ankara

³³<http://www.yaraticidrama.org/content/category/8/17/54/> (18. 12. 2015)

2. BÖLÜM

DRAMA İLE İLGİLİ KAVRAMLAR

2.1. DRAMA VE EĞİTİMDE DRAMA KULLANIMI

Drama kelimesinin tam bir Türkçe karşılığı bulunmamakla beraber bir davranış biçimi olarak İngilizceden Türkçeye Hayatı, bazen acıklı, bazen güldürücü yönleriyle bir arada işleyen; insana toplumdaki sorumluluklarını hatırlatan; ahlaki değerleri ön-
celeyen; gerek düz yazı gerekse şiirsel ifadeyle sahnede oynanan bir tiyatro türü ola-
rak çevrilmiştir. Drama, dram sanatının doğaçlama haliyle zenginleştirilmiş haya-
tın küçük kesitlerinin oluşturduğu bir alt disiplin olabilir. Drama; yaşamın kesintisi
ya da örtüsüdür. Norman'a göre; „Drama etkinliği, drama yaşantısının somut olarak
duyumsanmasıyla kişinin evrensel, toplumsal, moral, etik ve soyut kavramları an-
lamlandırmasıdır.”³⁴

Dram; Genel olarak pek çok dünya dilinde yer bulmuş, edebiyattan sanata, si-
namadan tiyatroya varıncaya kadar çeşitli alanlarda kullanılan bir kavram olmuştur.
Latince kökeniyle İngilizce ve Almanca'da drama, Fransızca 'da drame olarak ad-
landırılan dram, bir tiyatro sahnesi, yaşamın bir kesitini oyun olarak canlandırma,
acıklı bir olayı dramatize etmek anlamına gelir.³⁵

Dramanın amacı eğitim ve sanatsal faaliyetlerle insana ve dolayısıyla topluma
yaşam için gerekli olan bilgi ve tecrübeyi örneklik teşkil eden rol model uygulamalı
şekliyle kazandırmaktır. Bu yönüyle tanım olarak hayatın içinde somut örneklerden
oluşan olayları dağıtılmış rollerle canlandırılarak gerek okulda eğitim amacıyla ge-
rekse sahnede toplumu bilgilendirmek için kullanılan bir üst kavramdır. Drama, bir
öğretim aracı olarak da eğitim alanıyla, bir sanat formu olarak görsel sanatlarla, ayrı-
ca psikolojik yönüyle de sağlık alanıyla ilgilenir.

---

³⁴ İnci San, A. g. e. 2002,

³⁵ Gerhard Wahrig, Deutsches Wörterbuch, 945, Mosaig Verlag / Lexikothek Verlag GmbH, 1980, München

1.Terim olarak tanımı; Drama terimi usul olarak yapılandırılmış tüm faaliyetleri kapsar. Bunlar insanların bireysel hayatlarında olduğu gibi toplumsal süreçte, hem sanat alanında hem de gerçek günlük yaşamda olduğu gibi sembolik temsil alanı ile ilgili iletişimsel eylemlerdir.³⁶

Drama: Doğaçlama, rol oynama ve tiyatro tekniklerinden faydalanarak öğrenicilerin bir yaşantıyı, bir olayı, bir fikir veya kavramı oyunsu süreçlerle canlandırmasıdır.³⁷ Aristo'nun kompleks drama tanımında 6 nokta göze çarpmaktadır. Bunlar sırasıyla; (*Mythos*) Davranış, (*Lexis*) Konuşma, (*Opsis*) Gösteri, (*Ethe*) Karakter, (*Diánoia*) Düşünce, (*Melopiia*) Şarkı, Müzik. Aristo'ya göre en önemlisi davranış olarak tanımlanmasıdır. Davranış hem olayların birbiri ile bağlantısını hem de drama'nın içeriğini anlamamızı sağlar. Drama olaylarla bağlantılı olan insanların davranışlarının hangi yönde etkilendiğini de gösterir.³⁸

Tariflerden anlaşılacağı üzere köken olarak Latince 'den gelen dramanın lügat anlamı „rol yapmak, iletişim içinde olmak, temsil etmek” ten daha ziyade günümüz kullanım alanı olan tiyatro da „oyunların sahnede oynanması, anlamını karşılamaktadır. Edebi eserlerde hem nesir hem de nazım şekliyle yer bulabilir. Tarihi olayları dram olarak sahneye aktarırken hem olayın niteliğini düz anlatım olarak sahnelenebileceği gibi hem de olaylarda geçen karakterlere rol vererek onları konuşturmak suretiyle de dram canlandırılır bilinir. Özellikle milli ve dini karakterleri gelecek nesillere aktarırken drama tekniğini kullanmanın, öğrencilerin kendi tarih ve dinlerini daha güzel anlamaları için çok faydalı olacağını öne sürebiliriz. Gelişmiş birçok Avrupa ülkesinde de bu teknik ders metodu olarak kullanılmaktadır. Draman'ın özellikle güzel sanatlar olarak bilinen branşlarda, gerek tiyatro gerekse sinema dışında da, batı dünyasında eğitimden ekonomiye varıncaya değin ne kadar çok yer bulduğunu araştırmalarımız göstermektedir. Birçok sözlükte drama için „ bir sahne oyunu, dramatik sanat”, „bir sahne oyununda geçen olaylar”...şekliyle tanımlandığından dolayı uygu-

³⁶ Dr. Gottfried. Fischborn, Politische Kultur und Theatralität, 1. Auflage, Verlag C.H. 2012, Berlin

³⁷ Ramazan Diler, Din Eğitiminde Dramatizasyon Yöntemi, Cumhuriyet Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi s. 10, 2001, Sivas

³⁸ Bernhard Asmuth, Einführung in die Dramenanalyse, (=Sammlung Metzler), s.6, 2004, Stuttgart

lamada görsel sanatlar içine giren tiyatro ve sinema alanında görülmesi doğaldır. Drama, dram sanatı-tiyatro çerçevesinde özetlenmiş, soyutlanmış eylem durumlarını anlatır. San'a göre, yaratıcı drama; doğaçlama, rol oynama, tiyatro ya da drama tekniklerinden yararlanılarak, bir grup çalışması içinde, bireylerin bir yaşantıyı, bir olayı, bir fikri, kimi zaman bir sembolü ya da bir davranışı, eski bilişsel şemaların yeniden düzenlenmesi yoluyla ve gözlem, deneyim, duygu ve yaşantıların gözden geçirildiği oyunsu süreçlerde anlamlandırması, canlandırmasıdır.(San, 2002: 57). Edebi alanda ise özellikle sinema ve tiyatro üzerine yazılmış senaryo, edebi makale ve eserlerde ayrıca drama tik romanlarda görülmektedir. Yine batı kültüründe yoğun olarak müzikallerde sahnelenmektedir.

Gösteri sanatı olarak dramanın kullanımı; 1.Oyuncuların sahnede rol aldığı tiyatrodaki 2. Kukla ve gölge oyunlarında 3. Muzikal dramada (Opera) 4. Konuşmasız yapılan Bale türü gösterilerde 5. Radyo tiyatrolarında 6. Sinema ve TV de

2.1.1.Eğitimde Drama Kullanımı İle Alakalı Kavramlar

Eğitimde Drama; Özel olarak düzenlenen yaşantıları somut bir şekilde hissetme yolu ile sosyal, evrensel ve soyut kavramların, canlandırılarak anlamlı hale getirildiği, öğrenildiği bir teknik olarak tarif edilir.³⁹ Her eğitim ve öğretim sisteminin kuralları olduğu gibi eğitici drama yönteminin de kendine özgü kuralları vardır. Bu yöntem üçayak üzerine oturur. Bir yanda öğretmen (veya grup lideri), diğer yanda öğrenciler ve üzerinde çalışılmış, dersin içeriğine uyarlanmış senaryodan oluşur. Bu senaryoda olaylar veya dersin konusunu teşkil eden hikâye veya dînî kıssalar canlandırılarak dersin vermek istediği mesaj daha net ve zihinlerde kalıcı olarak verilir. Bu şekilde öğretmen ve öğrenciler okul dışında sosyal hayatta yaşanmış veya yaşanabilecek olayları okul içine taşıyarak öğrencileri önceden bilinçlendirme ve sosyal hayatta hazırlama amacı güdülür. Drama, dil becerisi, çok yönlü kullanımı nedeniyle güçlü ve etkili bir eğitim yöntemidir Tüm eğitim kademelerinde ve her yaştan insanlarla yapılabilecek drama çalışmaları eğitimin sıkıcı kalıplarını kırarak, çağdaş eğitim sis-

---

³⁹ Alev Önder, A.g.e. İstanbul, 2000, s. 6.

temiyle bütünleştirilebilir ve kendini geliştirme gereksinimini ve heyecanını duyan öğretmen ve öğrenciler yaratabilir.⁴⁰

Okul öncesi eğitimde olduğu gibi, drama okul içi eğitimde de kullanılabilir. Özellikle okul müfredatının bilgisayar ortamına aktarılmasıyla bilgisayar destekli eğitici drama örnekleri aktif olarak öğrencileri dersin içine alır ve dersin daha canlı bir şekilde işlenmesine yardımcı olur. „Çağdaş dünyanın ihtiyacına uygun olarak kendine güvenen, sorun çözme ve karar verme becerileri gelişmiş, yaratıcı düşünme becerisine sahip bireylerin yetiştirilmesi yeni yöntem ve yaklaşımları gerektirir.”⁴¹ Buna göre öğrencilerin ders işleme sürecine katılabilmeleri için bir ön bilgi ve becerileri kazanmış olmaları gerekmektedir. Buda öncelikle onların derse hem konu hem de rol alarak hazırlanması ve grup çalışmasına yatkın hale getirilmesi ile mümkün olur. Bu yöntem grup içindeki öğrencilerin gerek fizik(yaş) olarak gerekse zihni gelişim itibari ile uygun olmasını veya uygun hale getirilmesini içermektedir.

2.1.1.1. Psikodrama;

„Toplumda var olduğu düşünülen davranış bozuklukları ile ilgili bir konuyu, tiyatro benzeri bir şekilde sahnede oynayarak, öğrencilerin kendi kimliklerini keşfetmelerini ve davranış bozukluklarından kurtulmalarını sağlayan ders anlatım tekniğidir.”⁴² Psikodrama aynı zamanda tıp ilminin psikolojik rahatsızlıkları tedavi etmede kullandığı bir tedavi yöntemidir. Yine sosyolojik araştırmalarda da kullanımı yaygın olup aslen Avusturyalı bir doktor olan Jacob Levy Moreno (1890–1974) tarafından geliştirilmiştir. Kendisi Yunanlı Filozof Sokrates’i Psikodrama’nın öncüsü olarak kabul eder. Bu yöntem gerek yetişkinler gerekse çocuklar için kullanılabilir. Çocukların yaşadıkları iç çatışmalar sahneye aktararak oyunda onların rahatlaması gözlemlenir ve birbirleri ile nasıl sağlıklı ilişkiler kurması gerektiği öğretilir.

---

⁴⁰ Ayşe Okvuran, Drama Öğretmeninin Yeterliliklerini/Becerilerini Sınıflama İçin Öneriler, Drama Liderliği, Oluşum Yayınları, 2004., Ankara

⁴¹ Zülal Bozdoğan, Okulda Rehberlik Etkinlikleri ve Yaratıcı Drama, Nobel Yayın Dağıtım, , s.25, 2003, Ankara

⁴² Jacob Levy Moreno, *Psychodrama; Die Grundlagen der Soziometrie - Wege zur Neuordnung der Gesellschaft*" (1953, 4. Aufl. 1996)

2.1.1.2.Yaratıcı Drama;

Yaratıcı drama; „Bir grubu oluşturan üyelerin yaşama deneyimlerinden yola çıkarak, bir amacın, düşüncenin, doğaçlama, rol oynama (rol alma) gibi tekniklerden yararlanarak, canlandırılmasıdır.”(İnci San, 2002)

Özellikle çocukların rol aldığı drama etkinliklerini ifade eder. Amerika’da Winfred Ward ve Mc Castlin gibi drama analizcileri bu tekniği çok işlerler. Üreticiliği ve üretici düşüncüyü artırmak için tasarılar ortaya koyar, kişisel yetenekleri geliştirmeyi hedef edinir. Yaratıcılığın eğitim içindeki konumunu incelersek, en önemli fonksiyonu olarak öğrencilerin sorunlarını ele almasını ve çözme yeteneklerini ortaya koymasını söyleyebiliriz.

Bu durumda eğitimin birbiriyle ilgilendirilen iki amacından söz etmemiz gerekir. Bunlar: a) Öğrencileri daha yaratıcı hale getirerek, hayata ve topluma katkıda bulunacak ve sorumluluk alacak şekilde yetiştirmek.

b) Kapasitelerini en ileri düzeyde geliştirmelerini sağlamak. Öğretimde kullanılan „yaratma” kavramı; özgünlük, uyumlu ve doğal esneklik, mantıklı değerlendirme yeteneği olarak tanımlanmaktadır.⁴³

2.1.2. Eğitimde Drama Ve Önemi

Eğitim aynı zamanda bir Pedagoji bilimidir. Dolayısıyla pedagojik drama da denilen bu alan öğrencilerin bütün branşlarda eğitim tekniği olarak dramanın kullanımınıdır. Özellikle İngiltere’de Peter Slade, Brian Way, Dorothy Heathcode ve Gavin Bolton tarafından geliştirilmiş ve çocuğun hemen hemen her konuda eğitimi için uygulanan bir tekniktir⁴⁴ Eğitici drama öğrencilerin sağlıklı, psikolojik olarak bilinçlenmesini, yeteneklerinin gelişimini tamamlamasını ve yaratıcılık kazanmasını hedefler.

⁴³ Oğuzkan Ferhan, Eğitim Terimleri Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, s. 161, 1981, Ankara

⁴⁴Alev Önder, A.g.e., s. 28, 2000, İstanbul

Eğitici drama anlamlı bir eğitim konsepti ihtiva eder; Burada hem bir öğrenme ve çalışma sözleşmesini şekillendirme, hem de bilinçli bir öğretim ve öğrenim süreci yönlendirmesi prensiplerinin dikkate alınmasıdır. Eğitici drama için konsept hazırlığı aşamasında konu merkezli bir bilgilendirme(danışma) kursu verilmesi gerekir.⁴⁵

Bu yöntem bize eğitimin analizi konsept değerlendirmesi için önemli ipuçları verebilmektedir. Öğrencilerin oyun oynayarak işbirliği ve etkileşim becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Hem zihinsel hem de sosyal gelişimlerini artırır.

2.1.3. Drama Oyunu

İnsan hayatında oyunun önemli bir yeri vardır. Çocukluktan başlayarak hem bir eğlenme aracı hem de bir meşguliyettir. Önceleri basit araç ve gereçlerle çocukları meşgul etmeye yönelik, daha sonraları modern teknolojinin sunduğu araçlarla bir sektör oluşturan ve büyük küçük herkesi memnun eden bir eğlencedir. Oyun eğitim bilimi açısından değerlendirilirse örneğin, spor yapma veya av avlama bir oyun olarak ele alınabileceği gibi aynı zamanda kurallarına göre bir öğrenme veya uygulama öğretme tekniği olarak da ele alınabilir.⁴⁶

Draman'ın eğitim araçlarından bir araç olarak kullanımının belirli özelliklerinin birincisi verilmek istenen mesajın bir oyun tarzıyla sunulmasıdır. Bu bir olayın tasviri veya bir konu, hikâyeye, nesnenin rol oynayarak canlandırılmasıdır. Sadece bir oyun amacı olarak kullanıldığı gibi bir araç olarak da kullanılabilir. Hem eğlence amaçlı kendine özgü bir sahne, tiyatro oyunu, hem de bir eğitim metodu olarak daha yüksek bir gayeye hizmet aracı olması nedeniyle oldukça geniş bir kullanım alanına sahiptir.

---

⁴⁵ Eva Maria Schumacher, *Schwierige Situationen in der Lehre, Methoden der Kommunikation ...* Verlag Barbara Budrich, Opladen & Farmington Hills, 2011, Leverkusen / Deutschland

⁴⁶ Halise Kader Zengin, „Din Öğretiminde Eğitsel Oyunların Kullanımı“, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C: 11, S: 55, s. 1071, Şubat 2018

2.1.4.Eğitimde Tiyatro

Tiyatro genelde profesyonel olarak ister çocuk, ister genç, isterse yetişkinlerin birlikte yaptıkları toplu gösterilere denir. Eğitimde tiyatronun kullanılması ise bir eğitici, öğretmenin gözetiminde öğrencilerin sosyal içerikli ders konularının sınıf veya okul içerisinde işleme faaliyetidir. Bu şekilde hem bir oyun sahnelenmiş oluyor, hem de seyircileri gösteriye ortak etmekle konular derinlemesine işlenerek sosyal, kültürel konular, problemler gündeme getirilir veya gündem oluşturulur. Öğrenciler üzerinden aile ve çevrenin de toplumun toplumsal sorunlara kayıtsız kalmamalarıyla birlikte, onların bilinçlendirilmelerine, birlikte kafa yormalarına, çözüm yolları üretmelerine veya bu çözüm yollarına katkıda bulunmalarına aracı olur.

Bu faaliyetin birinci amacı okul bünyesinde öğrencilerin kendilerini düşünmeye ve konuya sahiplenmelerine bu yolla da onları konunun içine çekerek olayı hissetmelerini sağlamaktır. Bunu yaparken öğrencilerin eğlendirilmesi de ihmal edilmemelidir. Gergin bir ruh halinde öğrencilerin tutulması onları yorduğu gibi konsantre olmasını güçleştirir. Eğitimde tiyatronun kullanımı bu tehlikeyi önler onları sıkmadan germeden dersin içinde tutarak eğitim faaliyetinin akıcı bir şekilde sürmesine hizmet eder. Öğrencilerin derse ilgisini bu ve buna benzer tekniklerle çekmek modern eğitimin öngördüğü bir eğitim yöntemidir. Burada hem hitap edilecek yaş grubunun hem de işlenecek konunun tespiti önem arz eder. Öğrencilerin derse katılımı beklenir, onlara küçüklü büyüklü roller verilir, konuyla ilgili karar almaları ve sorunu çözmeleri istenir. Dersin işleme şekli ve yapısı esnek olmalı, öğrenciler konunun farkına varmaları ve işbirliğine önem vermeleri gerekir.⁴⁷

„Öyle gösterilmek isteniyor ki, zamanımızda kilise ile tiyatro arasında hiç bir ilişki söz konusu değildir. Bunların birbirine karşı düşmanca durduğu söylenemez. Bilakis onların birbirine karşı ne kadar canlı bir ilgisi olduğunu söylemek durumundayız...” diyerek tarihte de kilisenin temsil ettiği Hristiyanlık öğretisinde tiyatronun çok önemli bir rol oynadığını belirten „Heinrich ALT”a destek veren Wolfgang Ratzmann’a göre günümüz dünyasının performatif dönüşümü ile meşgul olan tiyatro;

---

⁴⁷Tülin Sağlam, “Eğitimde Tiyatro”, Bilim ve Aklın Işığında Eğitim Dergisi, yıl: 4, S. 37, Mart 2003

ruhi yaklaşım, deneyüstülük ve dînî ayinlere bünyesinde artan bir şekilde yer vermektedir. Bu konu dînî eğitim bilimleri alanında tartışılmaktadır.⁴⁸

2.1.5. İletişim

Sözlükte „Karşılıklı olarak (bir haberi veya bilgiyi) götürmeyi, taşımayı, nakletmeyi, ulaştırmayı, bildirmeyi veya değişimi ifade eden bir kavramdır. ⁴⁹ Diğer bir deyişle, duygular ya da düşüncelerin de her türlü yolla başkalarına aktarılmasına da iletişim denir. Telefon, telgraf, televizyon, radyo gibi aygıtlarla yürütülen bilgi alışverişi, bildirişim, haberleşmeye ise daha çok iletişim denir. İletişim ile eş anlamlı bir kelime olan diyalogda ise iki yada daha fazla kişi arasında ortak bir konsensüs oluşturmaya yönelik karşılıklı bir konuşma söz konusudur. İletişim bilim olarak, „simge ve gösterge sistemlerinin üretimini, işlemlerini ve etkilerini, bunlarla bağlantılı görüngüleri açıklayan geçerli genellemeleri içeren sınanabilir kuramlar geliştirmek suretiyle anlamaya çalışan bilim dalı”⁵⁰ olarak tanımlanır. Başlıca iletişim araçları;

1- Sözlü İletişim: Karşılıklı konuşmaya dayalı iletişimdir.

2- Yazılı İletişim: yazı yoluyla sağlanan iletişimdir.

3- Hareketlerle İletişim: Jest, mimik ve çeşitli hareketlerle sağlanan iletişimdir. Eğitim eğiticiler (öğretmenler) ile eğitilenler (öğrenciler) arasında gelişen bir iletişim süreci sonu hasıl olur. İletişim bu süreç içerisinde ne kadar etkili olursa eğitimde o derece etkili olur. Eğitici drama, sözlü ve hareketli iletişimin en etkili şekilde kullanıldığı bir alandır.

Yaratıcılık eğitim sürecinde iletişim becerilerini artırır. Etkili bir iletişim becerisi nedir sorusuna verilebilecek cevaplar ise;

---

⁴⁸ Wolfgang Ratzmann,..."Gottesdienst und Dramaturgie" Liturgiewissenschaft und Theaterwissenschaft im Gespräch, Evangelische Verlagsanstalt GmbH., s.61, 2010, Leipzig / Deutschland,

⁴⁹ D. Mehmed Doğan, Temel Büyük Türkçe Sözlük, Bahar Yayınları, , s. 369, 1994, İstanbul

⁵⁰ Erol Mutlu, İletişim Sözlüğü, Ark Yayınevi, , s. 13, 1995, Ankara

Kendini tanımak Kendini açmak ve kendini doğru ifade etmek Karşımızdakini etkin ve ilgili dinlemek Empati kurabilmek (kendimizi karşımızdaki kişinin yerine koyabilmek) Hoşgörülü ve önyargısız olmak Eleştirilere karşı açık olmak Beden dili, göz kontağı, hitap, ses düzeyi vb. kurabilmek.” tir.⁵¹

Özellikle eğitimde öğrencilere verilmek istenen mesajın doğru ve etkili bir şekilde verilebilmesi için öğrenci ile direkt, sade ve anlaşılır bir iletişim içinde olunmalıdır. Bazı eğitimciler gerçekten kendilerinde var olan yaratıcılık ve yetenekleri ile öğrenciler üzerinde etkili bir iletişim içinde olurken, bazı eğitimciler ise zamanla ve tecrübeyle kendilerini geliştirerek bu yetenekleri elde ederler.

Hatta bu amaçla sadece eğitim sektöründe değil ticaret ve hizmet sektöründe de diksiyon kursları düzenlenmektedir. İyi bir iletişimci ve eğitici olmak için çok iyi bir okuyucu ve dinleyici olmak gerekir. Buna güzel konuşma ve duygularını en güzel şekilde yazıya aktarmayı da ilave etmek gerekir. Okuma ve dinleme eğitimcinin anlayışını, konuşma ve yazma ise anlatış kabiliyetini artırır. Dil ve üslup en etkili bir anlama ve anlatma aracıdır. Milli şairimiz Yunus bunu dizelerinde ne güzel dile getirmiştir.

„...Söz ola kese savaşı söz ola kestire başı
Söz ola ağulu aşı bal ile yağ ede bir söz...”⁵²

İslam medeniyeti sözü güzel ve doğru söyleme üzerine inşâ edilmiştir. Etkili bir tebliğ ve iletişimde bulunmak için sözü doğru ve sade bir şekilde kullanmak gerekir. Bu üslup ve sadelik toplumuda açık, anlaşılır kılar. „Drama boyutunda iletişim becerilerini geliştirme, izlenenlerin, okunanların, dinlenenlerin sözlü ya da yazılı olarak anlatma alışkanlığını oluşturma anlamını taşımaktadır. Bu oluşum neticesinde

---

⁵¹<http://www.on5yirmi5.com/haber/egitim/ortaogretim/138600/iletisim-nedir-etkili-iletisim-kurmanin-yollari.html>, (19.12.2015)

⁵²<http://www.yunusemre.gov.tr/index.php/tr/eserleri/sanati/soezue-pisirmek>, (19.12.2015)

anlama ve kavrama kendiliğinden gelir.”⁵³ İletişim sürecini oluşturan unsurlar sırasıyla; kaynak, mesaj, kanal gönderici, alıcı ve dönüştür.

Kaynak: Verilmek istenen mesajın hedeflediği kişiye eğitimi, iletişimi başlatan kişi... **Mesaj:** Kişiler (öğrenciler) in davranışlarında değişiklik oluşturması istenen işaretler. Yani kaynağın alıcısı ile paylaşmak istediği düşünce, duygu ve davranışlar bütünü **Kanal:** Kaynağın iletişim konusunu alıcıya ulaştırırken kullandığı yöntem ve teknik. **Alıcı:** Kaynağın gönderdiği mesajlara hedef olan kişi ya da kişilerdir. **Dönüş;** İletişim sürecinde kaynağın alıcısına verdiği mesajın alınıp alınmadığını kontrol etmek amacıyla onun verdiği davranış ve tepkilerin ölçümüdür.⁵⁴

Sonuç olarak hayatımızın her alanında karşımıza çıkan, bizim en doğal hareketlerimizi oluşturan söz, fiil ve davranışların oluşturduğu iletişim eğitim alanında da önemli bir yere sahiptir. Çünkü iletişim, eğitimle beraber ele alınırsa bir toplumda davranış değişikliği meydana getirmek amacıyla eğitimcilerin bilgi, duygu, tutum ve becerilerini eğitmek istediği kişi veya öğrencilerle paylaşma süreci olarak ifade edilir. Bunun içinde öğretmenlerin öğrencilerin birbirleri ile iyi ve etkili bir iletişim içinde olmaları gerekir.

2.1.6. Doğaçlama

Doğaçlama, yazılı bir metin kaynak olmaksızın bir oyunun sahnelenmesi veya konuşulmasıdır. Burada söz konusu olan oyuncuların genel birikimlerinin üzerine bina edilen gelişen olay ve konuşmalara göre sürekli olarak yenilenen bir süreçten bahsediyoruz. Grup dinamiği bize sürekli bir hareketlilik kazandırır.

---

⁵³ H. Nalan Genç, “Eğitimde Yaratıcı Dramanın Alınlanması”, Hacettepe Üniv. Eğitim Fakültesi Dergisi, S.24, s. 204.

⁵⁴ Akif Ergin, Cem Birol, Eğitimde İletişim, Anı Yayıncılık, s. 43 – 165, 2005, Ankara

Doğaçlama da oyuncular sahnede hem aktör hemde senarist konumundadır ve gelişen duruma göre görev alırlar. Ancak kendi temel birikimlerinden yola çıkarak belirli kural ve kalıplara göre değişen, değiştirilebilen davranışlar, sergilerler.⁵⁵

İnsan hayatı her zaman kendi akışında doğal olarak seyretmez. Bazen insan kendini hesapta olmayan ani gelişen olayların içinde kendini bulur. Bu anda kendimizi bu yeni duruma göre konuşlandırıp yeni bir söylem veya eylemde bulunmamız gerekir. Öğrencilerin hayatlarında iniş ve çıkışlarla doludur. Güzel bir hazırlık döneminden sonra derslerde başarılı olup güzel notlar alırsa bu sevincini doğal olarak hemen yansıtır, yüz ifadesi değişir, daha farklı bir ifadeyle ağzı kulaklarına varır. Yine ani gelişen üzücü bir durumda ifade olarak yansır, yüzünden düşen bin parça olur. Önceden hazırlanmış bir senaryo, tanımlanmış bir rol, dekor, belirli bir mekan olmadığı için herşey içten ve doğaldır. Doğaçlama öğrencilerin psikolojik ve ruhi durumlarını en iyi yansıtan bir teknik olarak karşımıza çıkar.

Sosyal hayattan kesitler sunan bir sahnede de insanların karşılaştıkları olaylara verdikleri tepkilerde bir doğaçlama örneğini oluşturur. Bineceği vasıtayı kaçıran bir yolcunun, tuttuğu takımın yemiş olduğu bir gol akabinde bir taraftarın veya dalgınlıkla kafasını bir yere çarpan bir kimsenin vermiş olduğu tepki birbirine benzemektedir. Tuttuğu takımın gol atmasına sevinen bir taraftar, Uzun zaman görmediği bir kimseyi karşısında gören bir dost, oldukça zor geçen bir imtihandan sonra üniversiteye giriş sınavını kazandığını öğrenen bir öğrencide benzer davranışlar sergiler. Bu anlamda gerçek hayattan kesintiler sunan doğaçlamalar bizim hayatta başımıza gelebilecek olumlu veya olumsuz her türlü olaylara karşı hazırlayan birer prova niteliği taşır.

Oyuncular kendi doğal halleri ile oyunlardaki performansları ve dile getirdikleri görüşleriyle sorunlara çözüm sunarlar. Öğrenciler de kendi bakış açıları ile olaylara farklı bir boyut katarlar ve yaratıcılıklarını geliştirirler.

---

⁵⁵Aygören Dirim, Yaratıcı Drama, Esin Yayınları, s. 17, 2003, İstanbul

Bu açıdan bakıldığında öğrencilerin sosyal olaylara daha çok duyarlı olmaları beklenir. Çocuklar pek çok şeyleri oynayarak öğrenirler. Çocukların oyun içindeki davranışları kendiliğinden doğal olarak gelişir. Her ne kadar oyuna başlarken tutuk olsalar bile oyuna adapte olmaları uzun sürmez, zamanla özgüvenleri gelişir, düşüncelerini daha rahat ifade etmeye başlarlar.⁵⁶

Doğal olmanın zıddı yapmacıklık yani sahtecilik ve taklitçiliktir. Doğallık yaratıcılığı ne kadar olumlu yönde pozitif olarak etkilerse, taklitçilikte o kadar olumsuz ve negatif olarak etkiler. Doğaçlamadaki serbestlik ve özgüven oyuncuların birbirlerini daha iyi tanımalarını sağlar.

---

⁵⁶ Evren Bayram, ... İlköğretimde Drama 1 (Öğretmen İçin). MEB Yayınları, s. 8, 1999, Ankara

2.2. EĞİTİCİ DRAMA

2.2.1. Eğitici Dramanın Tanımı

Günümüz dünyası bize çocuk olsun büyük olsun eskiye nazaran daha karmaşık bir hayat tarzı sunmaktadır. Çağımız hızla ilerleyen bir bilgi ve teknolojiye sahiptir. Okullarda verilen eğitimin gençlerimizi sadece bilgi birikimi bakımından geliştirmesi yetmiyor. Aynı zamanda kendilerine güvenini, kendi başına karar verebilme yeteneğini, sorun çözebilme becerisini ve bunları gerçekleştirebilmek için en önemlisi yeni şeyler ortaya koyabilmesini de gerektiriyor. Bu ezbere dayalı bir eğitim yöntemiyle değil „sosyal ve bilişsel doğal çevrede yaşayarak eğitim” ile gerçekleştirilebilir. Bunu sağlayabilen en önemli yöntem eğitici dramadır.

Eğitici Drama ile dramanın eğitimde kullanılması kastedilmiş olsa da hedefi eğitim amacı olan, okulda öğretmen ve öğrencilerin ile birlikte grup olarak yaptıkları, rol oynamaya, canlandırmaya ve tartışmaya dayalı etkinlikler anlaşılır.

Alev Önder eğitici dramayı: „ Bir eylemin bir olayın duygunun, çeşitli rollerin, bir kavramın, konunun ya da öykünün, hatta şiirin, canlı ya da cansız varlıkların sözel ve sözsüz, kendiliğinden davranışlarla ifade edilmesi” olarak tanımlamıştır.⁵⁷

H. Ömer Adıgüzel ise eğitici dramayı; „ Yaratıcılığı geliştiren etkili bir yöntem ve yaratıcı bireyi yetiştiren başlı başına bir eğitim alanı” olarak görmüştür.⁵⁸

Çağdaş batı dünyası görsel sanatlar dediğimiz tiyatro, sinema, müzik, opera, resim v.b. faaliyetlere büyük önem vermekte öyleki „ Paran yoksa müzikte yok” diyerek insanın yeme ve içmeye ne kadar ihtiyacı varsa müziğe de en az o kadar ihtiyacı var diyebilmektedir. Müziği aynı zamanda bir aracı olarak kullanabilmekte, özellikle dinderslerinde pek öğretmen gitarı ile dînî musiki çalarak öğrencilerin ilgilerini canlı tutabilmektedirler.

---

⁵⁷ Alev Önder, a.g.e., s. 32

⁵⁸ H. Ömer Adıgüzel, „Eğitimde Yeni Bir Yöntem ve Disiplin: Yaratıcı Drama” Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi 1. Eğitim Bilimleri Kongresi, c. 2, s. 522, 1994, Adana

Eğitici drama bir konuyu yaşayarak önce öğrenmeyi ve sonra öğretmeyi hedef alır. Bir öğrenciye baklavayı tarifleye anlatabilirsiniz ancak ona baklavayı tattırdığınız zaman onu hem zihniyle hemde duyu organlarıyla öğrenmiş olur. Bu yolla eğitimin kalitesi yanında etki sürecini de artırmış oluruz. Bu açıdan bakacak olursak eğitici dramayı, bir eğitim konusunu öğrenciye hissettirerek kazandırma tekniği diye tarif edebiliriz.

2.2.2. Eğitici Dramanın nemi

ğrenme iki yolla elde edilir. Birincisi aktif öğrenme, ikincisi ise pasif öğrenme şeklidir. Her ikisinde birbirinden nicelik ve nitelik olarak farklıdır. Aktif ğrenme sistemi öğrenciye hem daha fazla bilgiyi aktarma imkânı verir hem de öğrendiği bilgiler daha kalıcı olur. Pasif ğrenmede ise kapsamı daha sınırlı bir bilgi verebilirsiniz. Birincisinde ğrenci beden ve ruh (zihin) olarak dersi takip ederken, ikincisinde çoğu zaman ya dikkatini veremediğinden veya diğer nedenlerle yarım kulakla dinlemede, işlenen dersin ancak bir bölümüne vakıf olabilmektedir. Yapılan araştırmalar klasik eğitim yöntemlerinin daha çok pasif ğreniş tarzı içerdiğini dolayısıyla ğretim etkinliğinin son derece düşük olduğunu ortaya koymaktadır.

„Araştırmacı bir sınıfta 15 dakikalık bir dinleme testi uygulamış ve elde ettiği neticeyi zihinde tutma ve tekrar anlatabilme şekliyle puanlandırmış, sonra daha uzun bir konuyu 30 dakikalık bir dinleme testi neticesinde ikinci 15 dakika dinletmenin birinci kadar verimli olamadığını tespit etmiştir. İkinci bölümde öğrencilerin dikkatlerinin dağılarak yorgun hissettiklerini gözlemlemiştir.”⁵⁹

İnci San dramasının insanın zihni kadar duygularına da hitap ettiğine dikkat çekmiştir. „Günümüz bilimsel ve teknolojik dünyası hep akla yöneliktir;

Çocuğa bolca bilgi aktarılmakta ve genelde aynen tekrarı istenmekte, ocuk ezbere yöneltilmekte, böylelikle de kendinden bir şey bulma, yeni bir şey yaratma, yeni ve değişik bir düşünce ya da yaratı ortaya çıkarma gibi yetenekleri krelmektedir.

⁵⁹ Leyla zyrek, “ğretim Yöntemlerinde Yenilikler“, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, c. 15, S. 1, s. 61, 1982, Ankara

Öyleyse, sanat eğitimini bile uscu (akılcı) temellere oturtsak da savsaklamamız gereken husus, gene sanat eğitimi aracılığıyla, bu us ağırlıklı eğitim sistemi içinde, (özellikle görme başta olmak üzere, işitme ve sonra tat ve koku alma, dokunma gibi duylara, duygulara, duygulanım ve heyecanlara da yer vermektir.⁶⁰

Eğitici drama, empati yapmayı psikolojik olarak deşarj olmayı, duygu ve hislere hitap ederek olaylar üzerinden konuları yaşayarak öğretmeyi hedefler. Bu ve buna benzer araç ve yöntemler öğrencilerin ufuklarını açar, zihin dünyalarını geliştirir. Dîni eğitimde robot gibi taklîdi bilgi yerine, sosyal sorunları hissettiren, toplumun dertleri ile dertlendiren, öğrencileri duygulandıran bir eğitim sistemine ihtiyaç vardır.

2.2.3. Eğitici Dramada Öğrenme Türleri

Eğitici drama özellikle küçük yaşlarda çocuklara oyunla öğretim tekniğidir. Oyun, çocuk için sevgi gibi bir ihtiyaçtır. Onların oyunları kendiliğinden içgüdüsel olarak ortaya çıkar ve hayal güçleri ile gelişir. Yaratıcı olmaları, oyun içinde teorik geliştirmelerine ve kural koymalarına neden olur. Oyun esnasında, yetişkin bir işadamı gibi işini (oyunu) önemser ve ileriki mesleki hayatında sahip olunması gereken özellikleri oyunla kazanırlar. Gözlemlerimiz çocukların oyunu ciddi bir iş gibi yaptıklarını gösterir. Eğitici drama çocuk tarafından aktif bir şekilde oyuna katılarak, yaşayarak, tartışarak öğrenilir.

Buradan yola çıkarak Alev Önder eğitici öğrenme türlerini şöyle sıralar:

1. Yaşantılara dayalı öğrenme
2. Hareket yoluyla öğrenme
3. Aktif öğrenme
4. Etkileşim yoluyla öğrenme
5. Sosyal öğrenme
6. Tartışarak öğrenme
7. Keşfederek öğrenme

---

⁶⁰ İnci San, Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık, Türkiye İş Bankası Yayınları, s.53, 1979, Ankara

8. Duygusal öğrenme
9. İşbirliği kurarak öğrenme
- 10.Kavram öğrenme⁶¹

Bu türlerin hepsi ile eğitimde bütünlük ilkesi çerçevesinde öğrencilerin sosyal, hissi, duygusal, psikolojik ve ahlaki yönleri geliştirilmeye çalışılır. Aynı anda öğrenci monotonluktan kurtulur ve bilinci ile beraber işlerine duygusal boyutu da ilave ederek daha eğlenceli, daha estetik, toplum içinde kaybolmadan özgüvenlerini geliştirmiş bir şekilde eğitimlerini tamamlar.

2.2.4. Eğitici Dramanın Amaçları Ve İlkeleri

Eğitici drama, çocuğun hemen her konudaki eğitimi için uygulanabilse de psikolojik yapı ve psikolojik yaşantılar konusunda bilinçlenmesini ve özel bir yetenek olarak yaratıcılığı kazanmasını amaçlar. Millî Eğitim Bakanlığının 2006 yılı Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Drama Dersi Programı'nda drama dersinin amaçları şöyle sıralanır:

- 1.Özbilinç ve öz yönetimini gelişimini artırma
- 2.Özgüven kazanarak kendini doğru ifade etmek.
3. Drama yoluyla yaratıcılıklarını ve estetik duygularını geliştirmeyi.
4. Algı alanını genişletip, ilgi ve yeteneği geliştirmek.
- 5.Kendileri ve çevreleri ile iletişim ve etkileşim kurmalarını
6. Drama yoluyla anlama, anlatma, dinleme ve imgelem gücünü geliştirmelerini
7. Gözlemlerini, izlenimlerini, duygularını drama tekniği ile ifade etmelerini

---

⁶¹ Alev Önder, a.g.e. , s. 55-71

8. Kendi bedenine, duygu ve düşüncelerine, çevresinde olup bitenlere duyarlı olmayı

9.Eğitici drama ile somut, evrensel, toplumsal, moral, etik kavramları anlamlandırma

10.Drama etkinliği ile grup heyecanı tecrübesi, işbirliği grup dinamizmi kazanmaları

11. Empati kurma, doğaçlama ve rol oynama becerilerini geliştirmeleri

12. Araştırma istek ve duygusunu geliştirmelerini

13. Oyun oynayarak ruhsal ve bedensel açıdan rahatlamalarını

Yine bu dersin kazandırması beklediği ortak ve alansal beceriler şunlardır:

1. Eleştirel ve yaratıcı düşünme.

2. İletişim, girişimcilik, araştırma ve sorgulama

3. Problem çözme becerisi

4. Bilgi teknolojilerini kullanma

5. Türkçe'yi doğru, etkili ve güzel kullanma

6. Empati kurma, bağımsız düşünebilme becerisi

7. Beden dilini ve drama tekniklerini kullanabilme becerisi

8. Grup ile çalışma becerisi

9. Hayal geliştirme ve ifade etme becerisi⁶²

---

⁶² Medine Karapınar, Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Drama Dersi Öğretim Programı, MEB Ortaöğretim <http://ogm.meb.gov.tr/belgeler/drama.pdf>, (10.01.2016)

Bir yöntemin başarısı onun dayandığı temel prensiplerle yakından ilgilidir. Eğitici drama da göz önünde bulundurulması gereken ilkeler şöylece sıralanabilir:

1. İnsana ve bireysel farklılıklara saygı esastır.
2. İsteyen herkese açık olan, hayat boyu yararlanılabilecek bir alandır.
3. Katılımda gönüllülük esastır.
4. Gruba yöneliktir ve grup dinamiklerinden hareket eder.
5. Her birey belli bir yaratıcılık potansiyeli ile doğar.
6. Sonuca değil sürece yöneliktir.
7. Grup üyelerinin birbirlerine ve kendilerine ve yöneticiye güveni tamdır.
8. Özünde doğaçlamalar bulunur ve spontaneliği önemser.
9. Evrensel değerler esas alınır.
10. Hem bireye hem de topluma karşı sorumludur.⁶³

2.2.5. Eğitici Dramanın Sağlayabileceği Faydalar Ve Olumsuz Yönleri

Eğitici dramanın öğrencilere sağlayabileceği faydaları şöylece özetleyebiliriz:

1. Öğrencilerin bedensel hareketleri uyumlu olur.
2. Arkadaşlık ilişkileri ve iletişim becerileri gelişir.
3. Problem çözme yeteneği gelişir, bağımsız düşünmeyi sağlar.
4. İş birliği içinde hareket etmeyi öğrenir.
5. Yalnızlık hissinden kurtulur.

---

⁶³ Zülal Bozdoğan, A.g.e. s.31-32, 2003, Ankara

- 6.Zihinsel kapasitesi gelişir.
- 7.Estetik ve sanatsal yönü gelişir.
- 8.Kişiliği gelişir, hoş görülür olur.
- 9.Bilgi edinme isteği artar.
- 10.Yaratıcılığı ve hayal gücü gelişir.
- 11.Üst düzey düşünme becerileri gelişir.
- 12.Duyguların farkına varır.⁶⁴

Eğitici dramının pek çok olumlu yönüne karşın bazı olumsuz yönlerinin olması da doğaldır. Bunları aşağıdaki gibi maddeleştirebiliriz:

- 1.Eğitici dramının en olumsuz yanı zaman alıcı özelliğidir.
- 2.Öğrenciler bazen karakterleri ve olayları canlandırma da güçlük çekebilirler.
- 3.Yetenekli öğrenciler oyun sahnelendirilmesini tekelinde bulundurabilirler.
- 4.Öğrenciler rolleri oynarken sık sık aşırıya kaçabilir ve sınıf atmosferi bozulur.
- 5.Öğrenciler ve dersle ilgi kurulamazsa bu yöntem işe yaramaz hale gelir.
- 6.Katılan her öğrencinin biraz yaratıcılığını gerektirir,
7. Amaçlar açıklıkla belirtilmese sadece faaliyete katılanlar için faydalı olur.⁶⁵

---

⁶⁴ Tuğba Güler, Din ve Ahlak Öğretiminde Drama Örnekleri, Nobel Yayın Dağıtım, s.15, 2007, Ankara

⁶⁵Leyla Küçükahmet, Öğretim İlke ve Yöntemleri, Nobel Yayın Dağıtım, s. 90, 2001, Ankara

2.2.6. Eğitici Drama Uygulaması Yapacak Öğretmenin Özellikleri

Bütün branşlarda olduğu gibi öğretmenlik mesleğinde de ideal insan olması, yani mesleğini aşk derecesinde severek icra etmesi aranır. İdeal öğretmen kendisini sadece bugünü değil ülkenin geleceğini inşa edecek kalitede nesiller yetiştirecek olan insandır. Öğretmenlik çok kutsal bir meslektir ve sadece geçim, mâişet temini gayesiyle yapılmamalıdır. Yüce dinimizde peygamberimizin ifadesiyle bize en hayırlı insanın hem öğrenen hem de öğreten insan olduğunu belirtmiştir.

Hz. Ali efendimize atfedilen „Bana bir harf öğretenin 40 yıl kölesi olurum.”⁶⁶İfadesi ile bir toplum için öğretmenliğin ne kadar önemli bir meslek olduğunu ifade etmiştir.

İnsan kendi yaşantısı içinde kazandığı değerleri çok yönlü etkileşimlerle elde eder. Bu kazanımlar kalıcı olur, kolay kolay unutulmaz. İnsanın kişiliğinden silinmez. Bu bir etkin öğrenme biçimidir. Öğrenmeyi etkinleştirmede öğretmenin rolü büyüktür. Öğrenmeyi etkinleştiren öğretmen davranışlarıysa bir bütündür. Öğretmen sahip olduğu bilgi muhtevasını öğrencilere aktarmanın, mesleğini icra etmenin yanı sıra öğrencileri kişiliğiyle de etkilemektedir. Öğretmen dersi işlemedeki etkililiğinin yanında öğrencilerce olumlu veya olumsuz tutum ve davranışlarıyla da değerlendirilmektedir. O davranışlarıyla öğrenci üzerinde sevgi, saygı ve yaklaşma yaratıp, öğrenci ile arasında bir gönül bağı kurabilmelidir.

Smith iyi bir öğretmeni şu şekilde tanımlamaktadır; İyi bir öğretmen;

- Daima üzüntü ve gerginlikleri hisseder ve bu durumu en asgari düzeye indirger,
- Öğrencilerin ayrı ayrı bireyler olduklarını ve her birinin bireysel ilgiye ihtiyaçları olduğunu bilir ve kendilerini iyi hissetmelerini sağlar,

---

⁶⁶ Mehmet Bayraktutar, Diyanet Sen. Bşk., Ankara 24.09.2014, <http://www.diyamet-sen.org.tr/>, (14.10.2016)

•Çalışma hayatına ve görev anlayışına kuvvetle inanır, bunu menfî bir baskı ile yapmaz,

• Öğrenciler ve ailelerini olumlu bir şekilde yönlendirir ve ortak çalışma gereğini kabul eder,

• Sert davranmaktan kaçınır,

• Eleştirmekten ziyade ödüllendirmeye önem verir,

• Öğrencilerin, isteklerini, yeteneklerini ve kişiliklerini bilir,

• Sonuçları, değişken ve ilginç olarak görür,

• Geniş kapsamlı müfredatı temel becerileri geliştirmek için en iyi yol olarak görür,

• Öğrenim deneyimleri için merak ve yaratıcılığı anahtar kavram olarak görür,

• İçerik ve öğrencilere uyum sağlamak için öğretim faaliyetlerini çeşitlendirir.

Böyle bir öğretmen tarafından yönetilen sınıf canlı, ilginç ve başarılı öğrencilerle dolu olacaktır. Az bir stres ve küçük bir gerginlik olacaktır. Buna karşın birçok grup iş birliği ve tolerans olacaktır. Öğrenciler öğrenmek için istekli olacak ve ona göre davranacaklardır. Ayrıca hepsi kendilerine güvenilen, kendi kendilerini disipline etmiş ve kendine güvenli öğrenciler olacaklardır.⁶⁷

Eğitici drama konusunda ise öğretmenin alan bilgisine sahip olması ve öğrencilerle arasında iyi bir iletişim içinde olması gerekir. Çocuklar kendilerini rahat hissetmeli ve öğretmene saygı duymalıdır. Çocuk fikirlerini dile getirebilmeli ve kendisine değer verildiğini hissedebilmelidir. Drama yöntemi öğrencilerin hem konuyu çok iyi bir şekilde anlamalarını hem de bunu sahne düzeninde izleyicilere iyi ve açık bir şekilde aktarabilecek bir ifade yeteneğine sahip olmalarını gerektirir. Bu amaçla öğretmen tarafında öğrencilerin iyi bir şekilde hazırlanması gerekir.

---

⁶⁷ Bob Moon, A.Shelton Mayes, **Teaching and Learning In the Secondary School**, The Open University, s.113-116, 1994, New York.

Özellikle yurt dışında bu konuyu işleyecek öğretmenlerin öğrencilerin dil ve kültür birikiminin yeterli olup olmadığına dikkat etmesi gerekir.

Ayşe Okvuran'ın Dorothy Heathcote'den naklettiğine göre drama ile eğitim verecek öğretmenlerin sahip olması gereken;

a) Akademik Deneyim ve Yeterlilikler

1. Söylencenin kaynağı, mit, efsane, folklor gibi farklı sosyalleşmelerin kullanımı

2. Dramatik farklılıklar, trajik, komik, bidaktik, absürd, dramatik oyun gibi

3. Grup dinamikleri bilgisi, Oyun anlayışı ve seçimi

4. Tiyatro ve dramanın yeri konusunda antropolojik çalışmalar.

5. Çocuk gelişimi, Bireysel ve grup gereksinimleri ile dramanın gelişim aşama bilgisi

6. Öğrenmeye motive olma ve sağlıklı bir beyin

7. Gerilim yaratmak için karşıtlıkların ve çeşitlemelerin analizi

8. Eğitimde dramanın tarihi. Yalnızca batı kültürü değil, diğer kültürlerin de bilgisi

9. Grupların özel alanlarında iletişim yöntemleri bilgisi

b) Uygulamaya Dönük Deneyimler – Yeterlilikler

1. Üretilmiş metin, öykü ve oyun olmadan üretme

2. Öğretmen tipi, esnekliği vb. Konusunda kendini keşfetme.

3. Sınıfta çocukların drama dürtüsünü işe koşma

4. Her mekânda ve büyüklükteki grupla oynama

- 5.Hareket, dil, mimari ve heykel sanatları arasındaki ilişkileri anlama.
- 6.Teyp, ışık ve film vs. Kaynakları toplama ve kullanma becerisi
- 7.Drama ve diğer alanların ilişkisini kurabilme
- 8.Grup içinde odağı öğrenme
- 9.Kendini ve diğerlerini gözleme ve analiz
- 10.Süreci, durumları, sınıflama yeteneği, gerilim ve karşıtlık yaratma becerisi
- 11.Öğrenme sürecindeki tüm belirtileri yakalama becerisi
- 12.Sözel işaretleri anlama, konuşma becerisi, dilin seçimi vs.
- 13.Planlama becerisi, katı biçim oluşturma yerine fırsat verme.
- 14.Alıcı bir biçimde öğrenme ve dinleme, iyileşme ve rehabilitasyon becerisi⁶⁸

---

⁶⁸Ayşe Okvuran, a.g.m., s. 81-87

3. BÖLÜM

AVUSTURYA'DA DİN EĞİTİMİ

İnsan eğitiminde en önemli üç unsurun okul, aile ve çevre olduğu bilinen bir gerçektir. Bunlardan en önemlisi insanın karakterinin de şekillenmesine vesile olan ailede verilen veya verilmesi gereken eğitimidir. Yüce dînimiz ilama göre de insan eğitimine çok küçük yaşlarda hatta doğumundan önce başlanmalıdır. İster yurt içinde olsun ister yurt dışında bu üç unsur arasındaki bağ ve parametreler ele alınmadan sağlıklı bir eğitim politikası belirlemek mümkün değildir. Bu nedenle Avusturya'da din eğitim ve öğretimi başlıklı bölümümüze öncelikle Avusturya'da yaşayan Türk ve müslüman ailelerin yapısını ve eğitim düzeylerini ele alarak başlayacağız.

3.1.AVUSTURYA'DA İSLAM ÂİLESİ

3.1.1. Aile Çocuğun Hem İlkokulu, Hem İlk Öğretmenidir

Batılı bilim adamları çocuğun eğitim yaşını (4) olarak belirler. İslam'a göre ise, çocuğun eğitimi anne babanın evlenmesiyle başlar. Kadın ve erkek evlenirken, aynı zamanda çocuklarına anne yahut baba ve terbiye edici seçerler. Bu nedenle müslüman erkekler ve hanımlar eş seçerken bu amaca uygun eşler seçmelidirler.

Ebu Hüreyre'den rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s) şöyle buyurdu: „Kadın dört sebepten biri için alınır: Malı, soyu, güzelliği ve dindarlığı. Sen (diğerlerini geç), dindar olanı seç. (Aksi halde) sıkıntıya düşersin.”⁶⁹Aile sahibi olmak insan neslinin devamının sağlanması, insana huzur ve mutluluk vermesi ve insanı günahlardan koruma özelliği nedeniyle istenir. Bu özelliklerdeki evlilik de ancak eşlerin dîni hassasiyetlere sahip, ahlak ve karakterli olmaları ile mümkündür. Dikkatle düşünürsek; eş seçiminde her gencin rüyasını süsleyen mal, soy-sop ve güzelliğin geçici olduğu son tercihte herkes tarafından kabul görmez. İnsan malını kaybedebilir, güzellik geçici olup belirli bir yaştan sonra ortadan kalkar. Soy-sop da her toplumda

⁶⁹ S. Buhari Muhtasarı Tecridi Sarıh Tercümesi –1987, D.İ.B.Yayımları, Nikâh 15

aranan bir özellik değildir. Aynı aileden farklı karakter de çok değişik insan tipleri ortaya çıkabilir. Önemli olan huy ve ahlak güzelliği ise her zaman kalıcıdır. Kaynaklarda Ebu Hanife'nin babası Sabit eşini, bulduğu bir elmayı sahibinin iznini almadan yemesi ve sonra helallik dileme amacıyla araması neticesinde tanıştığı, kayın babasının da onu kendi mahiyetinde çalıştırıp, ahlakını öğrenmesi noktasında ne kadar titiz davrandığı anlatılır.

Çocuğun eğitimine çocuk doğmadan başlamak gerekir. Anne ve baba helal rızık temini konusunda duyarlı olur ve hamilelik döneminde anne çocuğuna haram lokma yedirmese Rabbimizde bu iyi niyetlerinden dolayı onlara salih bir evlat nasip eder. Onun daha anne karnındayken yedinci aydan itibaren dış tesirlere karşı hassasiyet kazanıp, reaksiyon gösterdiğine ve meselesine karşı hareketlerini artırdığına dair klinik çalışmalara dayanılarak „cenin devrinde öğrenme”den bahsedilmektedir. Hz. Peygamber (s.a.v.):“Her çocuk İslâm fitratı üzere doğar. Sonra anne ve babası onu Yahudi, Hıristiyan veya Mecusi yapar”⁷⁰ buyurmuştur.

Fıtrat, yaratılış itibariyle her insanın temiz, günahsız iman ve İslâm'ı kabule müsait olduğu, üzerine her şey yazılabilecek beyaz bir kâğıt veya üzerine hiç ses kaydedilmemiş bir bant, şekil verilmeye uygun kalıplara dökülmeyi bekleyen maden cevheri veya eğilmeye müsait bir fidan gibi... olması halidir.

Peygamberimiz (a.s.) çocuklarımıza güzel isim koymamızı emretmiş ve kötü manalı ismi olanların isimlerini değiştirmiştir.“Çocuğun babası üzerindeki haklarından biri de ona güzel bir isim koyması ve terbiyesini güzel yapmasıdır.”⁷¹

Çocuğun ilk eğitimini aldığı yer evi, ilk öğretmeni ve terbiye edicisi onun anesidir. Onunla hem dilini, hem dinini, hem de örf ve adetlerini öğrenir.

---

⁷⁰S. Buhari Muhtasarı Tecridi Sarih Tercümesi cenâiz 92; Ebû Dâvut, sünne 17; Tirmizî, kader 5

⁷¹ http://www.academia.edu/6897403/Canan_İbrahim_Hadis_Ansiklopedisi_VII/363, (21.05.2016)

3.1.2.Âilede Eğitim Dönemleri

a) Telkin Dönemi (0 – 6 Yaş Arası): Bir şeyi bebeklik çağında öğretmek adeta taşa nakşetmek gibidir. Çocuğun kulağına ezan ve kamet okunmasıyla onun müslüman olarak doğduğu tescil edilir ki hayatı boyunca bu kimliğini muhafaza edebilsin. Yine yemekte kaşığı, yazı yazmada kalemi hangi eline alması gerektiğinden, hayırlı güzel işlere besmele ile başlamakta, her iyiliğe karşılık teşekkür edilmesi gerektiği hep bu yaşlarda öğretilmelidir. Bu dönemde bunların öğretilmesi hem kolay hem de alışkanlık edinilmesi açısından önemlidir. Bu yaşlarda çocuk konuşmayı yeni öğrenmenin etkisiyle de olsa çok sık ve bazen tuhaf sorular da sorabilir. Onun sorularına çocuğun anlayabileceği şekilde mantıklı cevap verilmesi gerekir. Asla bıkkınlık ve bezginlik göstermemeliyiz. Örnek sorular:- Allah ne kadar büyük ?- Neden camiye gidiyoruz ?- Biz nereden geldik ?- Ölünce nereye gideriz.

b) Teşvik Dönemi (6 – 10 Yaş Arası):Ağaç yaş iken eğilir misâli çocuk dînî yaşantıyı ne kadar çabuk öğrenirse, onu sindirmesi özümsemesi de o kadar kolay olur. Peygamberimiz de çocuklara namaz kılmayı bu yaşlarda teşvik etmiştir.

„Çocuklarınız yedi yaşına geldiklerinde onlara namazı emredin. On yaşlarına gelince (namaz kılmazlarsa) onları hafifçe dövün ve yataklarda aralarını ayırın.”⁷²

Çocuk bu yaşlarda iyi ve kötü, doğru ve yanlış davranışları ayırt edebilir. Ona bu davranışların niçin iyi ve kötü olduğu öğretilmeli, iyilik yapmaya yönlendirilmesi ve kötü davranışlardan uzak durmaya teşvik edilmelidir.

Birlikten kuvvet doğar prensibini yaşayarak en güzel paylaşarak öğrenir. Oyun sevincini arkadaşlarla oyuncaklarını paylaşarak öğrenir. Üzüldüğündegözyaşını silecek bir el bulursa, dostluğun arkadaş edinmenin önemini öğrenir.

Bu yaşlarda insan zihni boş bir kaset, bir bellek gibidir. Ne öğretirsen hemen onu hafızaya kaydeder. Onun için çocuklar Kur'an öğrenmeye ne kadar erken başlarsa o kadar çabuk ve kalıcı öğrenir.

---

⁷² Ebû Davut, Salât, 26

Yine kız çocuklarına tesettür bu yaşlarda öğretilmesi onu kabullenmesi açısından kolay olur. Evde ibadet ederken onların yanında anne ve babanın birlikte namaz kılması onlar içinde küçük bir seccadenin hazır bulundurulması özendirmek adına çok önemlidir. Yalnız bu davranışları öğretirken sevdirci bir üslup kullanılmalıdır.

Örneğin: Yemek yer misin yerine, köftemi istersin çorba mı? Banyo zamanı yerine, ördeğin çok kirlenmiş; yıkayalım mı? Diyerek istek uyandırmalıdır. Uykun geldi mi? Yerine, bu akşam uyku zamanı için sana yeni kitap aldım; diyerek cazip hale getirmek gerekir. Parkta oyun oynarken 10 dakikan kaldı yerine 3 kez daha kaymak ister misin?

c) İkaz Dönemi (10 – 14 Yaş Arası): Bu dönem çocuğun ergenlikten önceki son virajıdır. Burada çocuk, yavaş yavaş aile otoritesinden kurtulmaya başlar ve kendi başına hareket etmeye özenir. Bu şekilde çocuk büyüdüğünü ve kendi ayakları üzerinde durabileceğini ispat etmek ister. Ancak her şeyi kendisi yaşayarak öğrenebileceğini sanır. Burada Almanların bir atasözünü öğreterek onun yanlış yapmasının önüne geçmek gerekir: „Akılsız adam her şeyi kendisi deneyerek tecrübe eder, akıllı adam ise başkalarının tecrübesinden istifade eder.”

Bu dönemde biraz daha disiplini öne çıkarmak gerekir. Ancak bunu yaparken çok kaba ve onurunu yıkarak değil tatlı sert, kararlı bir yöntem uygulamalıdır.

d) Müsamaha Dönemi (14 Yaş Üzeri Ergenlik): Bu dönemde karşımızda gerek bedenen gerekse aklen yetişkin kabul edilecek yaşa gelmiş bir genç durmaktadır. Bu genç, Peygamberimizin bu yaştaki gençleri askere almasında da görüleceği üzere, yetişkin kabul edilmelidir. Artık baskı gence fayda etmez. Ona ancak dostane ve müsamaha yoluyla yakınlaşılabilir ve faydalı olunabilir. Çocuğun olası olumsuz davranışlarında sabırlı davranmalı, ona yapmış olduğu davranışın ileride kendisine ve topluma nasıl geri döneceği örnekleriyle anlatılmalıdır. Olumsuz davranışlara göz yumarak görmezden gelmek de doğru bir yol değildir. Çocuk yapmış olduğu davranışın yanlış olduğunu bilmeli, davranıştan vaz geçirilmesi de ikna yöntemiyle olmalıdır. Kur'an'ı Kerim bize bu konuda şöyle yol göstermektedir.

„Ey iman edenler! Yapmayacağınız şeyleri niçin söylüyorsunuz? Yapmayacağınız şeyleri söylemeniz Allah katında büyük bir nefretle karşılanır”⁷³

Sigara için bir babanın çocuğa sigar içmenin kötü bir şey olduğunu anlatmaya çalışmaları beyhude olduğu gibi ahlakide değildir. Biz çocuklarımızı ancak kendimiz örnek bir yaşantı ile eğitebiliriz. Çocuklar dudaklarımızın değil, ayaklarımızın peşinden giderler. Defterimizin adı amel defteridir, laf defteri değildir. Onlar bizim ne söylediğimize değil ne yaptığımızı bakarlar.

Burada en çok yapılan 8 yanlışta değinip Avusturya’daki Türk ve müslüman aile yapısına geçelim. Çocuk başka çocuklarla kıyaslanmamalıdır. Bu yapıldığı takdirde çocuk kendisinin değersiz olduğunu düşünür o ailede istenmediği kanısına varır.

Çocuk başkalarının yanında eleştirilmemelive küçük düşürerek rencideedilmemelidir.

Söylenilen sözler önce kendinizde görülmeli ondan sonra tavsiye edilmelidir. Atalarımız „ Ele verir talkını, kendi yutar salkımı” sözüne boşuna söylememiştir. Çocuğa herhangi bir söz verilmişse mutlaka yerine getirilmeli, yerine getirilmeyecek söz verilmemelidir. Ancak burada çocukların bir dediği iki edilmemeli anlamı çıkarılmamalıdır. Yeri ve zamanı geldiğinde bazı isteklerine hayır denebilmelidir.

Çocuklarımızın eğitimini başkalarına havale etmemeli bizzat kendimiz ilgillemeliyiz. Onlar Allah’ın bizlere emanetidir, başkalarının değildir. Eğitim de yetersiz kaldığımız zamanlarda başka kurum ve kişilerden emaneti yardım alabilsek de onların eğitiminden birinci derecede biz sorumluyuz. Bunun için mutlaka onlara yeterince zaman ayırmalı işten eve yorgun da gelsek onlara bir kaç saatimizi ayırabilmeliyiz. Unutmayalım ki yavrularımız bizim bahçemizin meyveleridir.

---

⁷³ Saf Suresi / Ayet 2-3

3.1.3. Avusturya’da Türk ve Müslüman Aile Yapısı

Geleneksel kültürümüzde ve dinimizde aile bu kadar önemli bir yer tutarken maalesef Avrupa’dan başlayarak yurdumuza kadar gelen Modern Aile! kavramı ve değerleri geleneksel aile yapımızı tehdit etmektedir. Tıpkı sermayesi buz olan satıcının güneşin altında sermayesinin eridiği gibi bu yakıcı batılılaşma ve modernite rüzgârı altında aile sermayemiz eriyip gitmektedir. Burada geleneksel aileyi değiştiren veya modern aileye dönüştüren iki temel öge ön plana çıkmaktadır. Birincisi dînin alanını oldukça daraltan ve dîni belirleyici kurum olmaktan çıkaran seküler yaşam biçimi, ikincisi de kadın figürünün yeniden inşası ve bu yolla Türk ve müslüman toplumun dönüştürülmesidir.⁷⁴

Avusturya da yaşayan Türk ve Müslüman Toplumunu da bu değişimden oldukça etkilenmektedir. 1964’de yürürlüğe giren Türkiye ve Avusturya arasında ki „işgücü Tedarik Anlaşması”⁷⁵ gereğince görülmeye başlayan Türk toplumunun ailesini getirme süreci 1980’li yıllardan sonra yoğunlaşır. İlk zamanlarda Avusturya’ya gelişin gayesini bu ülkede kazancı yüksek olması ve iş arama nedeniyle olurken, daha sonraları yerini aile birleşimi almıştır. Avusturya’daki Türk nüfusunun artmasının en önemli nedeni ise doğum oranını Türklere yüksek olmasındandır. Avusturya’da kadın başına düşen doğurganlık oranı ortalama 1,27 çocuk iken, Türk kadınlarında bu oran 2,41’lere çıkmaktadır.⁷⁶

Önceleri bir kaç seneliğine bir ev, işyeri, traktör... parası biriktirip tekrar vatanlarına dönmeyi amaçlayan gurbetçilerin geri dönmeyişleri Türkler açısından olduğu kadar Avusturya makamlarınca da beklenmeyen bir durum oluşturdu. Büyük çoğunluğu oda, mutfak ve küçük bir odacıktan 45 -50 metre kareden oluşan dairelere yerleşmeye çalışan ailelerin hem sosyal hayata hem de iş hayatına uyumu güç oldu. Bu

---

⁷⁴ Saffet Köse, Genetiği ile Oynanmış Kavramlar ve Aile Medeniyetinin Sonu, M. Vakfı Yay, s. 12, 2014, Konya

⁷⁵Bundesgesetzblattfür die Rep. Österreich, P.b.b. Erscheinungsort Wien, Verlagspostamt Wien 40 s

⁷⁶ Monika Potganski, Türkische Migrant/innen in Österreich. Zahlen, Fakten, Einstellungen, Öst. Integrationsfonds, 2010, Wien

gelen göçmenler dil öğrenerek gelmedikleri gibi geniş geleneksel aile ortamından, daracık kutu gibi dairelerde yaşamak zorunda kaldılar. Göçmenlerin Avusturya'da kalış nedenleri ile ilgili araştırma ve anketler 1980 ve 2000 li yıllarda yapılmıştır. İlk araştırmaya göre katılanların % 73'ü henüz istedikleri hedefi elde edecek maddi imkâna kavuşmadıklarını ileri sürmüş, %54 'lük diğer grup ise Avusturya'da para kazanma imkânlarının daha iyi olduğunu belirtmiştir. % 43'lük son grup ise Türkiye'de iş imkânlarının kısıtlı oluşuna bağlamıştır.⁷⁷

2000 'li yılda bir grup Türk akademisyen tarafından yapılan araştırmaya göre ankete katılanlara yöneltilen „ Türkiye'ye dönecek misiniz?“ sorusuna % 54'ü evet % 44'ü ise hayır cevabı vermiştir. „Türkiye'ye dönebilmek için hangi şartların yerine gelmesi gerekiyor?“ sorusuna ise % 32'lik kesim emekliliği, % 26'sı çocuklarının eğitimini tamamlamalarını şart koşmuşlardır. Bu grupların toplamı olan % 58'i Avusturya'da kalıcı olduklarını göstermektedir.⁷⁸

Birinci nesil göçmenlerini daracık evlerde yaşamak zorunda kalmaları ve yetersiz eğitim düzeyleri olumsuz yönde etkilemiştir. 1960 – 1970 li yıllarda misafir Türk ve müslüman iş gücünü ülkeye davet eden Avusturya Hükümeti onların tekrar kendi ülkelerine döneceğini düşünerek, çocuklar ve aileleri için özel bir destekleme eğitim programına sahip değildi. Dar bir iş çevresinde kendi imkânları ile Almanca öğrenip ayakta durmayı öğrenip çocuklarının da okulda almış oldukları eğitimle yetinmek zorunda kaldılar.

İkinci ve üçüncü nesil göçmenler üzerinde yapılan araştırmaya göre Türk nüfusun ancak % 53'ü Almancayı anadili gibi konuşabildiği % 29'u ise ona yakın seviyede, % 24'ü ise iyi seviyede konuştuğunu belirtmiştir. Bu ankete katılan Türk kadınlarının sadece % 5'i ana dili gibi konuştuğunu % 51'i ise çok kötü veya hiç Almanca bilmediğini ifade etmişlerdir. Türk göçmenlerin genel eğitim düzeyleri ise çok düşük olup % 68,3'ü zorunlu eğitim düzeyinde bir eğitime sahiptir. Yüksekokul mezunu

---

⁷⁷ Rainer Baubock, Hannes Wimmer, *Ausländische Arbeitskräfte in Österreich*, Campus Verlag 1986, Frankfurt / Main

⁷⁸ Turgut Gümüsoğlu, *Türkische Migranten in Österreich*, Peter Lang Verlag, 2009, Frankfurt/Main

olanların sayısı ise % 3,6 ile diğer göçmenler arasındaki en düşük gruptur.⁷⁹Bu nedenle anadili Almanca olmayan göçmen ailelerin çocuklarının önemli bir oranı normal okullarda başarılı olmayıp engelli öğrencilerin eğitim gördüğü özel okullara gönderilmiştir. Bunun neticesinde gerek kaliteli mesleki eğitiminden, gerekse yüksek okul eğitiminden göçmen ailelerin çocukları mahrum bırakılmıştır.⁸⁰

Aile fertlerin eğitiminde okuldan önce geldiği için sonuçlar ve idealler açısından asla ihmal edilmemelidir. Türklerin bilinen iki bin yıllık siyasi, kültürel ve medeni tarihinin büyük kısmı aynı coğrafi bölgelerde geçmediği düşünülecek olursa kültürel ve dîni değerlerin aktarılmasında ailenin ne kadar büyük bir öneme haiz olduğu ortaya çıkar. Aile üyeleri arasında var olan birlik, beraberlik ve dayanışma bize aile içerisindeki eğitimle kazandırılan hasletlerdir.

---

⁷⁹ Monika Potganski, a.g.e.

⁸⁰Biffi Gudrun, Annual Monitoring Review on Migration, Danube University Krems, 2012, NÖ

3.2. AVUSTURYA'DA TÜRK VE MÜSLÜMAN TOPLUMU

1950 ve 1960'lı yıllarda Avusturya'ya gelen işgücü göçü Avusturya için bir ilk değildi. Avusturya – Macaristan İmparatorluğunun son dönemlerinde özellikle Viyana'da oldukça yoğun bir yabancı nüfusu yaşıyordu. 1919 yılına doğru Viyana'nın nüfusu 1,6 Milyon civarındaydı ve 600 bin kişisi Bohemya'lı Çeklerden oluşuyordu.⁸¹

1970 - 79 yılındaki sınırlı sayıdaki Arnavut, Boşnak, Türk işgücüne mukabil, 1980 – 90 arasındaki aile birleşimi süreci ve 1992 yılında Avrupa'nın ortasında başlayan savaş neticesinde dağılma sürecine giren Yugoslavya'dan Avusturya'ya özellikle Boşnak Müslümanların yoğun bir göçmen akışı oldu. Bu sürecin sonunda 2012 yılı itibarıyla Avusturya'da 250 bine yaklaşan Türkiye kökenli (110.000 Avusturya vatandaşı) müslüman en kalabalık müslüman nüfusu oluşturmaktadır.⁸² İkinci sırayı Boşnak, üçüncü sırayı ise Arnavut kökenli müslümanlar oluşturuyor. 2017 yılı sonunda Avusturya'da yaşayan müslüman nüfus 700.000'e yükselmiştir.⁸³

Avusturya hükümeti göçmenlerin uyumu ve çocuklarının daha iyi bir eğitim alması için hem nakdi yardımlar hem de ayni yardımlar yapmaktadır.

1-Nakdi yardımlar:

a) Aile yardımı b) Çocuk bakım parasıdır.

2-Ayni yardımlar:

a) Okula toplu taşıma araçları ile ücretsiz ulaşım

b) Ücretsiz okul kitabı sağlanmasıdır.

---

⁸¹ Mehmet Soytürk, Türkiye'den Avusturya'ya İşgücügöçü, Turkish Studies, Ankara iktibas W. T. Bauer, Zuwanderung nach Österreich, 2008, ÖGPP, 2012, Wien / Austria

⁸² Zeynep B. Nacak, Yurtdışı İşçi Hizmetleri Uzmanlık Tezi, Avusturya 2012 Ülke Raporu, 2014, Ankara

⁸³ <https://diepresse.com/home/panorama/religion/5263601/Zahl-der-Muslime-in-Oesterreich-seit-2001-verdoppelt> (03.04..2018)

Avusturya Devleti özellikle yetişkinlerin Avusturya toplumuna uyum sağlama-
ları için Dış işleri bakanlığına ilaveten Entegrasyon-Uyum bakanlığı uhdesine Enteg-
rasyon Fonu oluşturmuş bu fon vasıtasıyla Almanca kurslar düzenlemektedir. Özel-
likle Mama Lernt Deutsch – Annem almanca öğreniyor kursu ile mesleksiz ev kadın-
larının iş ve sosyal hayata katılımı noktasında önemli hizmet vermektedir. Bu kurslar
ücretsiz olup katılan ev kadınlarına Avusturya İş ve İşçi bulma kurumu tarafından
maaş ödenmektedir.

Ancak Avusturya'nın entegrasyon politikasına yönelik Türk ve müslüman sivil
toplum kuruluşları tarafından eleştiriler de gelmektedir. Entegrasyon ismi altında
Asimilasyon hedeflendiği ve bunun en son çıkarılan İslam Kanununa da yansıdığı
ileri sürülmektedir. Özellikle başka ülkelerin Avusturya'da bulunan cami ve dernek-
leri finanse etmesine sınır getirilmesi üye sayısı yönüyle zayıf dernekleri zorlayacak
bir sıkıntı arz etmektedir.

3.2.1. Türkiye kökenli müslümanların oluşturduğu cemiyet ve dernekler:

1-ATİB: Türkiye kökenli müslümanlar, tarihi kökleri ve geleneğinden gelen
tecrübesi ile camilerini ve derneklerini hayata geçiren en organize olmuş grubu teşkil
ediyor. Ülke çapında 65 cami – derneğiyle ATİB (Avusturya Türk-İslam Kültür ve
Sosyal Yardımlaşma Birliği – Türkiye Diyaneti) 1990 yılında kurulmasına rağmen
islâmî din hizmeti veren ve din görevlileri Türkiye tarafından atanan en büyük teşki-
lattır. Avusturya'da yaşayan Türk vatandaşları ve derneklerinin üyeliği ile oluşan
birliğin yönetim kurulu ve diğer organları derneğin üyeleri tarafından seçilir. Cemi-
yetin görevleri arasında vatandaşlara ve çocuklarına Kur'an öğretmek ve dîni bilgiler
vermek (din eğitimi) yer almaktadır. Bu hizmeti 4-5 sene ile süreleri sınırlı din gö-
revlileri vasıtasıyla vermektedir.⁸⁴

---

⁸⁴ Mustafa Tavukçuoğlu, Avrupa'da Türk Ailesi ve Din Eğitimi(Avusturya Örneği), Mehir Vakfı
Yayımları, 2000, Konya

Din görevlileri her ne kadar kendilerini bu hizmetler için yeterli görsellerde gerek hizmet sürelerinin sınırlı oluşu gerekse Türk çocuklarının yeterince Türkçeye hâkim olamamaları nedeniyle aile ve okul tarafından desteklenmeyen bir din eğitiminin istenen neticeyi vermeyeceği aşikârdır. Yine de özverili çalışmaları ve Türk toplumunun köklerini unutmamaları ve milli birlik ve mefkûrenin sağlanması alanında verdikleri fedakâr hane gayretleri her türlü takdirin üzerindedir.

2-IGMG (İslam Toplumları Milli Görüş): Türk dernekleri içerisinde en köklü ve eski cemiyetlerin başında gelmektedir. Avusturya çapında 50 cemiyeti bulunmaktadır. Milli Görüş teşkilatı olarak 1960 lı yıllarda Avrupa'ya gelen Türk işçilerinin dini ihtiyaçları devlet tarafından karşılanmadığı için ilk önce Almanya'da bağımsız dînî cemiyetler olarak ortaya çıkmış ve bu cemiyetler Köln'de ki merkezleri tarafından bir çatı kuruluşu tarafından toplanmış ve Avusturya'da ilk organizeleri Viyana'da 1970 li yıllarda olmuştur. ATİB'de olduğu gibi yönetim kurulu ve organları, üyeleri vasıtasıyla seçilir ve Almanya Merkezi tarafından onanır. ⁸⁵Din görevlileri ve yöneticiler cemaat tarafından üye aidatları ve etkinliklerden elde edilen gelirlerle finanse edilir. Avusturya'da merkezleri Viyana'da olup yetişkinleri eğitim hizmetleri Türkiye ve Mısır gibi İslam ülkelerinde ilahiyat eğitimi almış imamlar tarafından verilir. Gençleri eğitim hizmetleri genelde hafta sonu ağırlıklı olarak özellikle Türk nüfusun yaklaşık olarak % 35 nin yaşadığı Viyana'da JUWA ismi altındaki eğitim kuruluşu tarafından verilmektedir. Bu kurslarda İslâmî eğitim yanında ev ödevlerine yardım, bilgisayar, mesleki eğitim de üniversite öğrencileri vasıtasıyla verilmektedir.

3-İKMB (İslam Kültür Merkezleri Birliği): Süleyman Hilmi Tunahan Efendi'nin talebeleri olarak da bilinen teşkilat kendisini Kur'an'a ve talebelerine hizmet endeksli olarak bilinir. Bütün Avrupa çapında organizeleri ile merkezleri Almanya – Köln'de olup Avusturya düzeyinde 45 cemiyetleri vardır. Tarikat eksenli bir çalışma yaptıkları için din görevlileri kendi okul ve yurtlarında yetiştirilmektedir. Özellikle

---

⁸⁵<http://www.ifwien.at/index.php/ueber-ifw/wer-sind-wir-.html> (04.04.2018)

Kur'an-ı Kerim hâfızı yetiştirmek cemiyetin öncelikli hedeflerindedir. Kur'an Hâfızlık Eğitimi verebilmek için belirli merkezlerde öğrencilerin hafta içi ve sonu yatılı kalabilecekleri hizmet binaları bulunmaktadır. Buralarda Kur'an Eğitimi yanında arapça, fıkıh, akaid vb. dini ilimler verilmekte olup din görevlilerin giderleri, üye aidatları, bağışlar ve hayır çarşıları gibi etkinliklerce karşılanmaktadır.⁸⁶

4- Avusturya Türk Federasyonu: Federasyon cemiyetlerine mensup üyelerini Türk ülküsü ve mefkûresi çerçevesinde eğitmek, onların Avusturya'da ki problemlerine çözüm üretmek amacıyla kurulmuştur. Avusturya çapında 30 merkezde teşkilatlanmış, yönetim kurulu ve organları üyeleri tarafından seçilen bir cemiyettir. Türkiye'de ki bir siyasi partiyle yakın bir çalışma içerisinde olup cemiyetlerinde Kur'an ve din bilgisi eğitimi yanında tarih, kültür dersleride verilmektedir. Merkezleri diğer teşkilatlar gibi Viyana'dadır.⁸⁷

5-Nizâmı Âlem Federasyonu: Avusturya ölçeğinde 5 cemiyetle temsil edilmekte olup üyelerini Türk - islam mefkuresi çerçevesinde eğitmeyi hedeflemektedir. Hafta sonları üyelerine ve çocuklarına Kur'an ve din bilgisi eğitimi yanında üniversite de okuyan gençleri vasıtasıyla rehberlik eğitimi de vermektedir. Her cemiyet yönetim kurulunu kendisi belirlemekte olup cemiyetler arası gönül birlikteliği bulunmaktadır. Diğer teşkilatlar gibi merkezleri Viyana'da olup, Almanya ATİB ve Alperen Ocakları ile yakın bir çalışma içerisinde bulunmaktadır.⁸⁸

6-Medrese-i Nur Cemaati: Cemaat Bediuz Zaman Said Nursi'nin Nur talebeleri olarak bilinmekte olup Avusturya'da 5 medresede faaliyette bulunmaktadır. Genç olsun yetişkin olsun nur talebeleri Kur'an eğitimi ile beraber Bediuz Zaman'ın külliyesi olan Risale-i Nurları düzenli olarak okumakta, bazıları Almancaya çevrilmiş

---

⁸⁶<http://www.uikz.org/jm/>, www.facebook.com/pages/Avusturya-I.-Kültür-Merkezleri, (30.05.2016)

⁸⁷ <https://tr-tr.facebook.com/ATfederasyon/>, (30.05.2016)

⁸⁸<https://tr-tr.facebook.com/Viyana-Nizam-i-Alem>, <https://tr.foursquare.com/v/nizami-alem-camii>. (30.05.2016)

eserleri Avusturyalı dostlarına hediye ederek Avusturya toplumunu ülkedeki müslüman nüfusla yakınlaştırmak adına önemli hizmet göstermektedir.⁸⁹

Avusturya'daki bütün cemiyetler IGGİÖ.'nün öncülüğünde açık kapı günleri düzenleyerek toplumdaki ön yargıları kırmak için mücadele vermektedir.

3.2.2. Avusturya'da ki diğer müslüman cemiyet ve cemaatler:

1-Avusturya Boşnak Sancak Federasyonu: Türk cemaatından sonra en kalabalık grubu teşkil eden cemaat Avusturya çapında 42 merkezde teşkilatlanmış olup özellikle Bosna savaşından sonra İslama olan ilgileri oldukça artmış, Yugoslav dikta rejimi zamanında kaybolmaya yüz tutan İslami kimliklerini yeniden keşfetmişlerdir. Bazı kesimleri her ne kadar yoğun bir vahhabî tehdidine maruz kalsa da büyük bölümü Osmanlı Devleti'nden almış oldukları geleneksel Sünnî İslam çizgisini muhafaza etmeyi başarmışlardır. Savaştan sonra bir taraftan yaralarını sarmaya çalışan toplum diğer taraftan da çocuklarına camilerinde İslam inanç ve akidesini, Kur'an la öğretmeye çalışmaktadır.⁹⁰

2- Arnavut-Makedon İslam Cemaati: Avusturya Arnavut Cemaati İslami hassasiyetlerini geleneklerinden gelen milliyetçilikleriyle birleştirdikleri için güçlü aile bağlarıyla Hristiyan toplum içerisinde olsa da kimliklerini korumayı başarmışlar ancak cemiyetleşme sürecine yeni girmektedirler. Avusturya düzeyinde 15 cemiyetleri olup camilerinde hafta sonu Kur'an ve din bilgisi hizmeti vermektedirler. İslâmî hassasiyeti az olanlar Avusturya'da çeçen mülteciler gibi maalesef çeteleşerek olumsuz bir imaj uyandırmaktadırlar.⁹¹

3-Arap Müslüman Cemaati: Arap müslümanlarının Avusturya'ya gelişleri Sovyetler zamanından beri eskiye dayansa da aralarındaki güçlü bir bağ olmaması nedeniyle cemiyetleşmeleri zayıftır. Avusturya çapında başını Mısır ve Suriye kökenlilerin çektiği 10 adet cemiyetleri bulunmaktadır. Ancak özellikle Suriye ve Tür-

⁸⁹<http://www.viyananur.at/>, www.facebook.com/ViyanaNur, (05.06. 2016)

⁹⁰http://www.derislam.at/?c=content&p=suchen_moschee&v=vereine, (05.06. 2016)

⁹¹http://www.derislam.at/?c=content&p=suchen_moschee&v=vereine, (05.06. 2016)

kiye kökenli müslümanlar Avusturya politika ve sosyal hayatında etkilidirler. Arap ve Türkiye’li Gençlerin birlikte oluşturdukları MJÖ- Avusturya Gençlik Cemiyeti ismiyle siyaset ve kültür alanında etkili faaliyetler yapmaktadırlar. Özellikle eğitimli müslüman genç kızları kamp ve kültür etkinlikleriyle Avusturya Toplumuna pozitif bir imaj vermektedir.⁹²

4- Bangladeş- Pakistan Müslüman Cemaati: Avusturya’da sayıca azınlıkta olup, zayıf ekonomik yapıları nedeniyle ancak 10’a yakın cemiyet kurabilmişlerdir. Uzak doğu kültürleri ve Türk toplumuna yakınlıkları ile bilinen cemaat ülkelerindeki iç karışıklıklar ve ekonomik yetersizlikleri nedeniyle Avusturya toplumunda ses getiri faaliyet yapabilmekten uzaktırlar. Ancak mütevazı yapılarıyla kendi kültürlerini ayakta tutmaya Kur’an hizmetleriyle çocuklarını eğitmeye çalışmaktadırlar.⁹³

---

⁹²<http://www.mjoe.at/>, Muslimische Jugend Österreich, (15.06.2016)

⁹³http://www.derislam.at/?c=content&p=suchen_moschee&v=vereine, (15.06.2016)

3.3.AVUSTURYA OKULLARINDA DİN EĞİTİMİ

3.3.1.Avusturya Okullarında Verilen Din Dersi Eğitimi

Okullarda verilen eğitimi resmi ve özel okullarda verilen eğitim ile İlkokul, Ortaokul, Lise ve Üniversite düzeyinde verilen eğitim olarak alt gruplara ayırmak gerekir. İster devlet okulu olsun isterse özel okullar Avusturya Devleti dîn eğitiminde için bir kısıtlamada bulunmamaktadır. Bilakis her yere ve kesime yeterince eğitim hizmeti götürmemesi endişesi içinde „Öffentlichkeits Recht” tüm topluma açık olma ve „Eğitim Birliği” çerçevesinde özel okulların öğretmenlerinin maaş ve sigortaları da devlet tarafından ödenmektedir. Özellikle okul öncesi eğitim teşvik edilmekte 4 ve 7 yaş arası okul öncesi anaokulu eğitimi ücretsiz verilmekte, Okul döneminde ise gelir seviyesi düşük aileler çocuklarını destekleme merkezlerine gönderdikleri takdirde ücretlerinin büyük bölümü devlet tarafından karşılanmaktadır.

3.3.1.1. Avusturya’da Özel Okullarda Din Dersi Eğitimi:

Avusturya yüksek eğitim standartlarına sahip bir ülke olması hasebiyle eğitim hürriyetine önem vermekte ve bu amaçla özel eğitim girişimlerini belirli teknik ve ekonomik ölçüler çerçevesinde teşvik etmektedir. Başka din mensuplarından Katolik, Protestan ve Yahudi cemaatlerine mensup vatandaşlar yüz yıllık eğitim mensuplarına sahip olsalar da müslüman cemaatin en eski eğitim müessesesi Arap veya İran konsolosluluğu bünyesinde bulunan 25 – 30 senelikti ve Avusturya Milli Eğitim Bakanlığı’na (A.M.E.B.) eş değer kabul edilmemişti. Avusturya’da açılan tüm islami dini okullar Avusturya İslam Cemaati I.G.G.i Ö. ‘nün onayıyla açılmak zorundadır. Müslüman Türk cemaatinin girişimiyle ilk olarak Viyana İslam Lisesi 1999 yılında açılarak hizmete girdi ve kısa bir zamanda Avusturya Milli Eğitim Bakanlığı’na diğer devlet liseleriyle eş değer kabul edildi.⁹⁴ 2002 yılında olarak faaliyete giren Islamische Fachschule ilk meslek lisesi 7. Viyana bölgesindedir.⁹⁵Birinci ilkokul Al Az-

⁹⁴<http://www.irgw.at/> (19.06.2016)

⁹⁵<http://www.bif-fachschule.at/> (22.06.2016)

har Schule bünyesinde 21. Viyana semtinde 2004 yılında açıldı. Daha sonraları özellikle müslüman toplumun bilinçlenmesi ve eğitim için kaynak bulmaları neticesinde öncelikle anaokulları okul öncesi eğitimde yetişen öğrencilerin yetişmesiyle önce ilkokullar, sonra ortaokul ve liseler açılmaya başlandı. Hali hazırda Avusturya İslam Cemaati I.G.G.i Ö. 'nin denetiminde faaliyet gösteren özel islami okullar aşağıda sıralanmıştır.⁹⁶

a)- İslami İlkokullar ve adresleri:

1-AL ANDALUS İlkokulu: Altmansdorferstr. 154-156, 1230 Wien

2-AL AZHAR İlkokulu; Weisselgasse 28, 1210 Wien

3-AVICENNA İlkokulu; Prager Straße/ Guschelbauergasse 1210 Wien

4- IQRA ; Gudrunstr 140, 1100 Wien.

5-PHÖNIX;Gudrunstr 11, 1100 Wien.

b)- İslami Ortaokul, Liseler ve hangi yabancı dil ek öğrenim imkanı:

1-A.I.S.V. PORG Lisesi, Nordbahnanlage 4, 1210 Wien, Arapça, İngilizce

2- AL ANDALUS Ortaokulu, Altmansdorferstr. 154-156; Arapça, İngilizce

3-AL AZHAR Ortaokulu: Weisselgasse 28, 1210 Wien, Arapça, İngilizce

4-AVICENNA Ortaokul ve Lisesi; Prager Straße/Guschelbauergasse 1210 Wien

4-IRGW Lisesi Rauchfangkehrergasse 34, 1150 Wien, Arapça, İngilizce

5-ISMA Ortaokul- Reschgasse 20, 1120 Wien, Arapça, İngilizce

6-PHÖNIX Ortaokulu; Gudrunstr 11, 1100 Wien İngilizce, Türkçe

---

⁹⁶<http://www.derislam.at/?c=content&cssid=Islamische%20Bildungseinrichtungen%20&navid=450&par=40>, (23.06.2016)

7-PHÖNIX Lisesi; Knöllgasse 20- 24, 1100 Wien; İngilizce, Türkçe

c)- İslami Meslek Lisesi, adresi ve hangi yabancı dil ek öğrenim imkanı:

1-Die B.I.F.S. IGGIÖ; Neustiftgasse 117, 1070 Wien; Arapça, İngilizce

d)-İslam Akademisi,adresini ve hangi yabancı dil ek öğrenim imkanı

1- I. R. P. A. der Uni Wien; Eitnerg. 6, 1230 Wien, Arapça, İngilizce

e)- Uluslararası Eğitim Müfredatıyla Eğitim Veren İslami Özel Okullar:

1- Avusturya İmam Hatip Lisesi; Gudrunstr. 115, 1100 Wien, Arapça, Türkçe

2- Avusturya İslam Enstitüsü: Gudrunstr. 115, 1100 Wien, Arapça, Türkçe

3-Farabi İslam Cumhuriyeti;; Mollardgasse 50, 1060 Wien; Farsça, İngilizce

4-Islam Genç Akademi AHIDER:Yaygın Eğitim. Vivenotgasse 8, 1120 Wien, Arapça,Türkçe

5-Libya Arab Okulu; Julius- Meingasse 2a, 1160 Wien; Arapça

6-Mısır Özel İlk-Orta ve Lisesi. Dresdnerstrasse 38-40, 1200 Wien,Arapça, İngilizce

7-Viyana Suudi Arabistan Özel Okulu; Reisnerstrasse 4, 1030 Wien; Arapça, İngilizce

8-WONDER, İmam Hatip Lisesi; Kreitnergasse 4-6, 1160 Wien, Arapça, Türkçe

Uluslararası eğitim müfredatıyla eğitim veren okullar denklik diploması alabilmeleri için devlet okullarının sınavlarına girip başarılı olmaları gerekmektedir.

3.3.1.2. Devlet İlkokullarında Verilen İslam Din Dersi Eğitimi:

a-Devlet İlkokullarında Din Dersi Eğitiminin Tarihi ve Eğitim Araçları:

1982 yılından beri din dersi eğitimi halk arasında „Avusturya Diyanet Teşkilatı” olarak bilinen müslümanlar tarafından seçimle oluşturulan Avusturya İslam Cemiyeti (I.G.G.i.Ö) yetki ve sorumluluğuna verilmiştir. İslam Din dersi Eğitim Müfredatı bu cemiyet tarafından belirlenmiş, Avusturya Devleti’de öğretmenlere pedagojik eğitim desteği vermiştir. Öğretmenler Türkiye veya diğer islam ülkelerinden eğitim amacıyla Avusturya’ya gelen üniversite öğrencilerden veya kendisini çeşitli dîni cemiyetlerde kendilerini yetiştirmiş kişiler arasından imtihanla alınmıştır. Bu eserin müellifi de 1984 senesinde bu yolla öğretmen olarak atanmıştır. Yine aynı yılda Avusturya İslam Cemiyeti daha sonra T.C. Milli Eğitim Bakanlığı ile bir protokol anlaşması imzalamış Türkiye’den Almanca kurslarına tabi tutulan din dersi öğretmeni göndermesi için yardım talep etmiştir. Din dersi öğretmenleri ellerinde resmi din dersi kitabı olmadığı içinçalışma kâğıtları hazırlayarak öğrencilere faydalı olmaya çalıştılar.

İlkokullar için yardımcı din ders kitapları 1983 yılında elde edilmeye başlandı.

Örnek:

1-ISLAM FÜR KINDER (Çocuklar için İslam), A. von Denffer, 1977, Haus des Islam

2- Ein Tag mit dem Propheten (Peygamberle Bir Gün), A. von Denffer, 1981, I. Zentrum München

3-Glaubensbuch 1(İman Kitabı 1), Hikmet Selçuk, 1988, K. Çekmece / İstanbul

4-Religionsbuch 2 (Din Kitabı 2), Hikmet Selçuk, 1988, K. Çekmece / İstanbul

5-Islam in Meinem Leben1-2(Hayatımda İslam), Nebi Uysal, 1993, I.G.G.i.Ö., Wien

6-Islam in Meinem Leben 2-3(Hayatımda İslam), Nebi Uysal, 1993, I.G.G.i.Ö.,
Wien

7-Qur'anische Geschichten (Kur'âni Hikâyeler), ISIZ(Isl. Soz. Inf. Zen.)1995,
Stuttgart

8-Islamstunde1-2-3-4 (İslamsaati), Mag. Amena Shakir, Oldenburg,Veritas,
2014, Wien

İslam saati resmi ders kitabı olarak hazırlanmış olup görsel cd'lerle zenginleştirilmiştir.

b- Devlet İlkokullarında Din dersi Yıllık Eğitim Müfredatı ve Hedefleri:

1.SINIFLAR : .Bu yaş grubundaki öğrenciler kendilerinin Allah'ın sevgili kulları olduklarını, Allah'ın kendileri üzerindeki nimetlerinden öğrenmeleri ve tecrübe etmeleri gerekir.

. İlköğrenime başlayan öğrenciler de Allah c.c. kendilerine diğer canlılardan farklı olarak akıl gibi bir nimet bahşettiği için Allah'a karşı sorumlu olduklarının bilincinde olmaları gerekmektedir.

. Öğrencilere Allah c.c. nin kendilerini bir aile içinde yarattığını, ailenin insan hayatındaki önemi ve çocukların aile içindeki önemi, bir birey olarak ödev ve sorumlulukları öğretilip onlara kimlik ve kişilik bilinci verilmeye çalışılır.⁹⁷

---

⁹⁷ Fuat Sanaç, (2011) a.g.e.

Hafta	Konu	İçerik
1.	Okula gidiyorum.	Tanışma
2.	Biz bir ümmetiz.	Hepimiz müslümanız.
3.	Hangi topluma aitsin?	Bu dünyanın bütün çocukları.
4.	Kurban bayramını kutluyoruz.	Bayram kartı / tebriği düzenliyoruz.
5.	Kur'an dan kıssa	Hz. İbrahim ve âilesi
6.	Arkadaşlarım benim için önemlidir	Pek çok arkadaşım var.
7.	Arkadaşlık ve Arkadaşlarım	Kavga etmek ve tekrar barışmak
8.	Selam, Barış demektir.	Müslümanlar birbirini selamlıyor.
9.	Allah bizim yaratıcımız	Herşeyi Allah yarattı.
10.	Allah beni seviyor.	Ben mucizeyim ve O'nu seviyorum
11.	En güzel isimler Allah'ındır.	Allah'ın sıfatları
12.	Allah c.c. beni koruyor / gözetiyor.	Dua; Allah'la konuşuyorum
13.	Peygamberler bizim önderlerimiz.	Allah bize peygamberler gönderdi.
14.	Muhammad a.s. yetim bir çocuğu	Peygamberimizin hayat hikayesi 1
15.	Herkes onu seviyor, yardım ediyor	Peygamberimizin hayat hikayesi 2
16.	Muhammed as. çocukları çok severdi	Peygamberimizin çocuklara sevgisi
17-8	Noel Tatili	
19.	Bismillah, Allah'ın adıyla başlarım.	Allah adı, her hayırlı işin başı
20.	Elhamdülillah, Allah'a hamdolsun	Allah'a hamd, her hayırlı işin sonu
21.	Allah'a nimetleri için teşekkür etmek	Hamdetmek / Şükretmek.
22.	Kurallı temizlik.	Temizlik imanın yarısıdır.
23	Semester tatili	
24.	Ben dürüstüm hakikati seviyorum	Yalan ve Doğruluk (Yalan söyleyen çoban)
25.	Diğer insanlar için çalışıyorum.	Çeşitli biçimlerde yardım edilebilir.
26.	Sadaka	Kıssa (Bahçe sahipleri)
27.	Meleklerle İman	Meleklerin sıfatları
28.	Her insanı melekler takib ediyor.	Meleklerin çeşitli ödevleri var.
29.	Das Bittgebet beschützt den Mensch	Schutzsuren – Sure Falaq und Nas
30-1	Paskalya Tatili	
32.	Kur'an öğreniyorum.	Sure –al Fatiha (Ezberlemek)
33.	Kur'an öğreniyorum.	Sure –al Ichlas (Ezberlemek)
34.	Biz bir aileyiz.	Ailemi seviyorum.
35.	Anne babam beni seviyor, destekliyor.	Ailem ve ödevlerimiz
36.	Sağlıklı kalmak için yiyip içiyorum	Sağlıklı beslenmek.
37.	Yediğime içtiğime dikkat ediyorum.	Temizlik yeme / içme adabındandır.
38.	Her alanda kendimi temiz tutuyorum.	Temizliğin çeşitleri
39.	Yemeğimi seçiyorum.	Sağlıklı yemek ve içmek
40	Yemek âdâbı	Yemek öncesi, içi & sonrası davranış
41.	Kur'an dan kıssa	Yunus a.s.
42.	Kapanış	Kapanış şölenu

2.SINIFLAR:

Öğrenciler her insanın ayrı bir hayatı olduğunu bu anlamda herkesin kendi hayatından sorumlu olduğunu ve yaptıklarından hesaba çekileceğini bilmesi gerekir.

Dünya ahiretin tarlası olup iyi işler yapanlar bunun mükafatını ebedi ahiret yurdunda alacaklardır. Kötülük yapanlar pişman olmayıp af dilemedikleri müddetce cezadan kurtulamayacaklardır.

Müslümanlar Avusturya toplumunun bir parçası olup birlikte yaşamının gereği olarak haklarının ve sorumluluklarının bilincinde olarak yurttaşlık görevlerini yerine getirmelidirler. Bu şekilde toplumda kalıcı hizmetlerin önü açılmalı müslümanların pozitif bir imaj bırakmaları gerekmektedir.⁹⁸

Hafta	Konu	İçerik
1.	Tatil dönüşü yeniden okuldayız.	Tatil anılarımız
2.	Sen benim biricik rabbimsin.	Seni ve dünyayı kim yarattı?
3.	Beni seviyorsun, herşeyi sen verdin	Ben bir mucizeyim.
4.	Allah bizim yaratıcımızdır.	Ben Allah'ın kuluyum
5.	Peygamberler bizim önderlerimizdir.	Hz.İbrahim ve kral Nemrut
6.	Rabbime kendimi teslim edebilirim.	Hz. Hacer ve İsmail'in hikayesi
7.	Kurban bayramı	Bayram Tebrikkartı düzenliyoruz.
8.	Allah'ın yarattıklarını seviyorum	Onları nasıl koruyabilirim?
9.	Bütün yaratıklara iyi davranırım	Ev hayvanları ve bize yardım eden hayvanlar
10.	Hz. Muhammad as. Allah'ın elçisidir.	Hz. Peygamberin hayat hikayesi.
11.	Hz. Peygamberin ailesi, Hz. Hatice	Hz. Peygamberin karısı ve çocukları
12.	Hz. Muhammad (a.s.)'in hadisleri	Onun sözleri, fiileri ve davranışları
13.	Ailemle beraber yaşıyorum.	Anneler günü ve anne kıymeti
14.	Ailemiz her zaman bizimledir	Onlara teşekkür ediyorum
15..	Camileri tanıyalım	En önemli ve güzel camiler
16.	Bir camide bulunması gerekenler	Cami ziyareti ve imamla tanışma
17-8	Noel Tatili	
19.	Namaz öğreniyorum	Niçin namaz kılıyoruz.
20.	Namaz öncesi hazırlanıyorum.	Abdest nasıl alınır
21.	Namazın farzları ve şartları	Nasıl namaz kılarım.
22.	Namaz dualarını öğreniyoruz	Tesbihat ve Tahiyat duası

⁹⁸ Fuat Sanaç (2011) a.g.e.

23.	Semester Tatili	
24.	Kuran Allah'ın sözüdür.	Kur'ân'a nasıl davranıyorum?
25.	Kur'an dan öğreniyorum	Sure el – Maun
26.	Başkasına yardım ediyorum-Sadaka	(3 Adam'ın hikayesi) - Hadisi Şerif
27.	Kur'an dan hikaye– Ebrehe	Sure el Fil ve Allah'ın koruması
28.	Peygamberimizi tanıyalım	Sure el Kureyş
29.	Peygamberimizin sözü – Hadis	Hadisin bizim için anlamı
30-1	Paskalya Tatili	
32.	Peygamberimiz bizi çok seviyor	O bizim üzümümüzü istemezdi
33.	Hadis nasıl oluşur	Anlatan ravi ve zincir
34.	Herkes peygamberimizi çok severdi	Ağlayan deve
35.	İyi bir insan olmak istiyorum	Başkalarının fikrine saygı duyarım
36.	Biz birlikte yaşıyoruz.	Sınıftaki kurallar
37.	Yanlış davranışlar	Bir şeyi yapmadan önce iyi düşün
38-9	Ramazan yaklaşıyor, ay takvimi	Mevsimler ve oruç tutmak
40.	Allah'ın rahmeti ve bayram	Bayram herkesin hakkı, tebrikleşme
41	Peygamber hikayeleri	Hz. Adem, Unutmak & hata yapmak
42.	Peygamber hikayeleri	Hz. Nuh, İnanç ve mücadele

3.SINIFLAR:

Öğrenciler bu dönemde örnek alacağı kişileri iyi tanımalı, tarihe mal olmuş şahsiyetlerin, peygamberlerin hayatlarını ve onların mücadelelerini anlamalıdır.

. Öğrencilerin kişilikleri bu dönemde geliştirilmeye çalışılmalı, islami bir karaktere nasıl sahip olunacağı öğretilmeli ve bu toplumda ancak bu şekilde müslüman kalınacağı anlatılmalıdır.

. Peygamberimiz güzel ahlakı tamamlamak için gönderilmiştir. Bu nedenle onun Kur'an da övülmüş olan güzel ahlakı ayrıntılı olarak ele alınıp öğrencilere kazandırılmaya çalışılarak onların müslüman şahsiyetlerinin oluşturulmasına yardımcı olunmalıdır.⁹⁹

⁹⁹ Fuat Sanaç, (2011) a.g.e.

Hafta	Konu	İçerik
1.	Yeni ders yılı – Öğrencilerden tatil selamı	Tanışma- Yeni ders yılından beklentiler
2.	İmanın şartları	Hadis – Amentü billahi ...
3.	Tevhid- Sadece tek bir İlah var.	Allah'a iman, Allah'ın isimleri
4.	Bütün kitablara inanıyoruz.	Bütün elçilere bir kitab vahyedildi
5.	Kur'an	Amen er Rasulu
6.-7	Kurban bayramını kutluyoruz.	Hac ve İbrahim peygamber
8.	Peygamberimi öğreniyorum	Muhammed a.s. son Peygamber ve sure el Fil
9.	İslami Takvim - Hicri yıl	Ay takvimi – Muharrem - Hicret
10.	Başka insanlar diğer yollara giderler.	Farklı dinler var. – Sure el Kafirun
11.	Ben kendi yolumdan giderim.	Yusuf İslam' da kendi yolunu seçti
12.	Bütün peygamberlere inanıyoruz	Bütün peygamberlerin mesajı aynıydı.
13-4	Peygamberleri Öğreniyorum	Hz. Musa ve Yahudilik
15-6	Peygamberleri Öğreniyorum	Hz. İsa ve Hristiyanlık
17-8	Noel Tatili	
19-22	Beş vakit Namaz - Kurallara uygun temizlik ; Taharet – Abdest	Namaz; Allah'ı anmadır, Hamd'dir, „çeşitleri, Cemaatle namaz.
23	Semester Tatili	
24.	İnsanların benim üzerimde hakkı var	Zekat (Dini zorunlu ödeme)
25.	Cömertlik	Kur'an ve gücü (Kur'ani hikaye)
26.	Kur'an dan Kıssa	Eyyub a.s. Peygamber çok sabırlıydı
27-8	Bazen üzüntülü bazen sevinçliyim, her zaman halime şükrediyorum	Hayatta sıkıntı ile geçen zamanlar da var- Sabır– Sure el Asr
29	Yalan ve iman bir arada olmaz.	İyi insan olmak;doğruyukonuşmak
30	Paskalya Tatili	
31	Güzel temiz kelimeler öğreniyorum	Sadece güzel sözler konuşurum.
33	Temizlik ve düzenli olmaya dikkat ediyorum	Temizlik imandandır, Vücut, kalb ve dil temizliği
34	Ben seviyorum, seviliyorum.	Allah beni seviyor, Bana aile Verdi
35	Ben ve ailem.	Ailemi seviyorum
36	Ailem beni seviyor ve destekliyor	Anneler günü
37.	Avusturya benim ikinci vatanım.	Avusturya'da yaşıyoruz.
38	Ramazan yaklaşıyor.	Oruç tutmanın anlamı
39.	Ramazan da oruç tutuyoruz	Oruç tutulan bir günün akışı
40.	Sure El-Kadir	Mübarek Kadir Gecesi
41.	Kuranî Hikaye; Hz. Yunus	Tevbe etme, arınma, Balığın karından kurtuluş ve bayram

4.SINIFLAR:

Öğrencilere Kur'anı Kerimin bir hayat kitabı olduğu öğretilmeli ve bu amaç doğrultusunda Kur'anı Kerimin vahyolunuşu ve müslümanların onu bu sürede nasıl anladıkları anlatılmalıdır

Kur'anı Kerimden sureler ele alınmalı onların hem lafzı hemde meali anlatılmalı öğrencilerin günlük hayatında Kur'anı Kerime daha çok yer vermeleri sağlanmalı olabildiğince fazla sure ezberlemeleri teşvik edilmelidir.

İslami kurallar kendi içinde bir bütünlük arz eder ve müslümanın hayatını çerçeve içine alır. Bu nedenle bu kuralların niteliği öğrencilere iyi anlatılıp bunu içselleştirmeleri ve gönüllü olarak islami bir hayat sürmeleri kazandırılmaya çalışılmalıdır.¹⁰⁰

Hafta	Konu	İçerik
1.	Yeniden okuldayız.	İstanbul'dan tatil selamı
2.	Ben yeryüzünde yalnız bir kere varım	Ben bir mucizeyim.
3.	Allah insanları güzel biçimde yarattı	Allah bizi Halife olarak yarattı.
4.	Hac- Kutsal yolculuk	Hac da merhaleler.
5.-6	Kurban bayramı; Hz. İbrahim, Hz. Hacer ve Hz. İsmail a.shatırıyoruz.	Zemzem, Teslimiyet, Kurban Allah'a şükretme ve Kabe,
7.	Ben kendi hayatımdan sorumluyum.	Kendime dikkat etmem gerekiyor.
8.	Aileme karşı sorumluyum.	Ailem benim en kopmaz bağım
9.	Çevremdeki insanlardan sorumluyum	Arkadaş ve komşularla iyi ilişkiler
10.	Muhtaçlara karşı sorumluyum	Zekat-zorunlu ödeme, Hikaye
11.	Allah'ın yaratıklarına karşı sorumluyum	Allah'ın kurduğu denge, Tabiat ve hayvan sevgisi, bütün varlıklar
12.	Dinler üzerine konuşuyoruz.	Başka inanç ve düşüncelere saygı
13.	Dinler üzerine konuşuyoruz.	İslamiyet ve Yahudilik
14.	Dinler üzerine konuşuyoruz.	İslamiyet ve Hristiyanlık.
15-6	Hz. İsa da Allah'ın peygamberiydi.	Hz. MeryemveHz.İsa'nınhayatı
17-8	Noel Tatili	
19.	Yalnız Allah'a kulluk eder, O'ndan yardım dileriz	Namazın anlamı, O'na muhtacız
20.	Nasıl namaz kılarım?	Namazın 12 şartı.
21.	Cemaatle namaz kılmak	Cuma namazı ve haftalık toplantı
22.	Namazdan sonra dua etmek	Biz dua etmeyi öğreniyoruz.

¹⁰⁰Fuat Sanaç, (2011) a.g.e.

23	Semester Tatili	
24	Allah beni korur	Ayet El Kursi, Allah'ın sıfatları
25	Sadece kendimi düşünmüyorum.	Başkalarını nefesine tercih etmek. (Hadis)
26	Üstüme düşmeyen şeylere karışmıyorum	Dedi kodu, Gıybet kalbi bir hastalıktır
27	Başkalarına da kendim için istediklerimi istiyorum	Lokman a.s.'in tavsiyeleri
28	Kendime güveniyorum.	Bilinçli ve şuurlu olmak.
29	Güzel bir karakterim var.	Fazilet sahibi olmak / Pişmanlık
30.	Paskalya Tatili	
31	Kur'an dan kıssa	Süleyman a.s. Peygamber
32-3	Kur'an da kıssalar	Yusuf a.s. peygamber
34.	Avusturya benim ülkem	Burada doğdum ve burada yaşıyorum
35.	Biz birlikte daha güçlüyüz	Avusturya'da yardımlaşma
36.	Üç aylar, Mübarek gün ve geceler	Recep, Şaban, Regaib, Mirac
37	Ramazan ayı	On bir ayın sultanı, Kur'an ayı
38-9	Ramazan da oruç tutmak.	Niçin oruç tutuyoruz. Oruç insanı temizler, oruç sağlıktır
40	Oruç tutmanın kuralları	Orucu bozan ve bozmayan şeyler
41	Mübarek Kadir Gecesi	Kadir suresini öğreniyoruz.
42	Ramazan Bayramı ve kapanış	Bayram şöleni

3.3.1.3. Devlet Ortaokullarında Verilen İslam Din Dersi Eğitimi:

a-Devlet Ortaokullarında Din Dersi Eğitiminin Tarihi ve Eğitim Araçları:

İslam din derslerinin verilmeye başlandığı 1982 yılından 1995 yılına kadar ortaokul öğretmenleri aynı ilkokulda ders veren meslektaşları gibi yardımcı kaynaklardan derslerine hazırlanıyorlardı. Öğrencilere bu kaynaklardan hazırladıkları çalışma kâğıtlarını fotokopi ile sunarak ders işliyorlardı. 1995 yılında Avusturya İslam Cemiyeti'nin yönlendirmesi ile T. C. Milli Eğitim Bakanlığı kanalıyla gelen Baki BİLGİN tarafından hazırlanan MEIN LEBEN FÜR DEN ISLAM Band 1-2 (Hayatım İslam İçin – Cilt 1- 2) derslerde yardımcı kitap olarak kullanılmaya başlandı. Bununla beraber din dersi öğretmenleri kendileri farklı kaynakları kullanmaya devam ettiler. Özellikle İslam tarihi açısından üniversite öğrenimine devam eden öğretmenler yeterince kaynak bulabiliyorlardı. Bu şekilde öğretmenler hem kendilerini yetiştiriyorlar hem de hazırladıkları ders notlarını seminer konusu olarak üniversitede kullanıyor-

lardı. 1998 yılında I.R.P.A. (İslam Dîni Pedagoji Akademisi)'in kurulması ile Avusturya'da din dersi öğretmenlerinin yetiştirilmesi için önemli bir adım atılmış oldu. Yeni öğretmen olmak isteyen lise mezunu gençler veya okul dışı yaygın eğitimle imtihan neticesinde öğretmen olan ilahiyat eğitimi almamış öğretmenlerin önemli bir bölümü akademiye kayıt yaptırarak kendilerini yetiştirme yoluna gittiler. Bu eğitim düzeyinde kullanılan yardımcı kaynak kitaplardan bazıları:

1-Muhammad- Geschichte des Propheten (Siyer), 1979, Islamisches Zentrum Achen

2-Hadsch, Ali Scheriat, 1983, Islamische Renaissance, Botschaft der I.R.I., Bonn

3-Einwände GegendenIslam, Muhammad Qutub, 1994, SKD, Bavaria Verlag, München

4-Mein Leben für den Islam 1 Religionslehrerbuch, Baki Bilgin, 1995, IGGiÖ. Wien

5-Mein Leben für den Islam 2 Religionslehrerbuch, Baki Bilgin, 1995, IGGiÖ. Wien

6-Fiqh-ul-Ibadat, Einführung in die Isl.Gottesdienst Amir M.A.Zaidan 1996 IKD, Main

7-Islam Lernen Islam Leben, H. Achmed Schmiede, 1997, Türk Diyanet Vakfi, Ankara

8-Abraham a.s. der Gesandte Gottes, Cäcilia Schmitt ..., 2000, Basis Verlag, Stuttgart

9-Der Islam im 3. Jahrtausend eine Religion..., M. Hofmann, 2000,Diederichs, München

10-Islam, Murad Hofmann, 2001, Diederichs, H.Hugendubel Verlag, Kreuzlingen / „

11-Weggefährten Muhammads, Mariam und Aiman Ahmed, 2005, Verlag As-sabiel,

12- Muhammad (Siyret un Nebi), Jotiar Bamarni, 2008, Schreibfeder Verlag,

13-ISLAM Wieso? Weshalb? Warum? A. M. Hemaya, 2010, Zamzam Presses, Cairo

14-Islamstunde 5- in Freundschaft leben, Mag. Amena Schakir, 2014, Oldenburg Wien/ VeritasVerlag, Linz / Austria. Bu kitab resmi ders kitabı olarak hazırlandı. Ortaokul 2. Sınıflar için 2015 ders yılında hizmete sunulacak olup cd ve dialarla zenginleştirildi.

b- Devlet Ortaokullarında İslam Din Dersi Yıllık Eğitim Müfredatı ve Hedefleri:

1.SINIFLAR:

Öğrenciler dînî inanca sahip olmanın önemini, özellikle kendi hayatları için ne anlam ifade ettiğini kavramalıdır. Dini inancın kendi hayatlarını nasıl dönüştürmesi gerektiğini bilmelidir.

Öğrencileri konuyla ilgili soruları iyice açıklayabilmeli, farklı hatta karşı fikirleri, delilleri analiz edebilmeli ve inancını uygun Kur'an ayetleri ile delillendirebilmelidir.

Öğrenciler kendilerine yöneltilen soruları cevaplandırırken kendisi uygun, problemi çözebilen teknikler geliştirebilmelivekendi şahsi hayatına atıfta bulundurabilmelidir.

Hafta	Konu	İçerik
1.	İman, İslam ve İhsan	Ben bir müslümanım, Hadisi Cibril
2.	İman'ın şartları, Amentü...	İman'ın tanımı, Allah'a inanmak
3.	Rabbimi tanımaya çalışıyorum. Allah'a tevekkül etmek.	Allah'ın isimleriyle tanımak ve delilleri ile insanlara tanıtabilmek
4.	Peygamberlere inamak ve benim peygamberim Muhammed a.s.	Peygamberlerin sıfatları, Onu özellikleriyle herşeyden çok sevmek
5.	Ahret gününe inanmak	Ölüm ve ötesi-Kabir-Kıyamet günü
6.	Kaza ve Kadere inanmak	Tesadüfvar mıdır? Kim sorumludur?
7.	Zikir ve Dua etmek, Allah'ı anmak	Allah her zaman her yerde bana yeter
8.	İslam nedir? İslamın şartları nedir?	Teslimiyet, huzur ve emniyet
9.	Kelime-i Şahadet getirmek	İslama giriş – ve anlamı
10.	Kalu Bela ... Hz. Adem ve ailesi	Ne zamandan beri müslümanız
11	İslam'ın kaynakları 1- Oku!	Kur'an ve Vahyin anlamı
12.	İslamın kaynağı 2- Kur'anın Yapısı	Kur'anın inzal olması- Ayet, Sure
13-4	Sünneti Rasul Allah- Hadisi Şerifler	Hz. Peygamberin sözleri ve yaşamı
15-6	Kur'anî Hikayeler	Hz. Meryem ve Hz. İsa'nın hayatı
17-8	Noel Tatili	
19.	Pişmanlık duymak ve Tövbe Etmek;	Allah af edicidir ve affetmeyi sever
20.	Başkalarının hatasını affetmek, unutmak erdemliliklerdir	İyilikleri göz önünde tutmak. Herkes hata yapabilir
21.	Kur'anî Hikayeler: Ashab'ı Kehf	Mağara arkadaşları
22.	Kur'anî Hikayeler: Hz. Eyub	Hz. Eyub a.s. ve sabrı
23	Semester Tatili	
24	İslam ahlakı	Ahlaklı yaşamak, ahlak sahibi olmak
25-6	Birlikte barış içinde yaşamak	Arkadaşlarım benim için önemlidir
27	Biz birlikte daha güçlüyüz.	Sen beni birlik için sayabilirsin
28	Avusturyada din & kültürleri tanımak	Dini bayramlar, önemli gün-geceler
29	Kuran'dan Hikaye; Hz. Yusuf	Hz. Yakup & çocukları-Mısra gidiş
30-1	Paskalya Tatili	
32-3	İslam Tarihi 1- Mekke Dönemi	Hz. Muhammed doğumu gençliği Peygamberliği zorluklarla imtihanı
34.	İslam Tarihi 2- Medine Dönemi	Hicret, İlk İslam devleti, Savaşları, Mekke'nin fethi, Veda Hutbesi
35.	İslam ve Zorbalık-Zulüm birbirine uymaz.	İslam baskı ve zulüm için ne söylüyor. Barış benimle başlar.
36.	Avrupa'da İslam- İlk müslümanlar- Endülüs İslam Devleti	Avrupa'nın diğer ülkelerindeki müslümanlar; Fransa ve Almanya
37	Avusturya'da İslam- İslam Toplumu	Avusturya benim vatanım. -IGGiÖ
38	Kuran harflerini öğreniyorum	Kaligrafi güzel sanatı nedir.
40	Ramazan ayı nedir? Ramazan ayını yaşamaya çalışmak	Ramazan ayını tanımlıyoruz. Oruç tutmak bize ne kazandırır.
41	Ramazan ayındaki his ve duygularım Mübarek Kadir Gecesi ve Suresi	Oruç tutmanın insan ve toplum üzerindeki etkileri
42	Ramazan Bayramı ve kapanış	Bayram şöleni

2.SINIFLAR:

Öğrenciler ibadetin anlamını ve inananların bunun günlük hayatındaki faydalarını öğrenmeli ve bunu içselleştirebilmelidirler.

Öğrenciler temizliğin önemini ve çeşitlerini kavramalı bilhassa vücut temizliğinden yola çıkarak, dil ve kalp temizliğini ve bunun yollarını bilmelidirler.

Öğrenciler İslam'da helal ve haramlar nelerdir, genel anlamıyla bunun nedenlerini helalveharamlara dikkat etmenin mutlu bir hayatın teminatı olduğunu anlamalıdır.¹⁰¹

Hafta	Konu	İçerik
1.	Öğrencilere ders programını takdim	Genel konular ve başlıklar
2.	İmanın içeriği ve kapsamı	İcmâli, Tafsîlî, Taklîdî, Tahkîkî İman
3.	İslâmın içeriği ve kapsamı	İslâmın mânâsı ve şartları
4.	Namazın anlamı ve çeşitleri	Namaz niçin kılınmalı, farz, vacib ve sünnet namazlar
5.	Temizliknedir? Kirvepisliklerdenarın	Maddi ve manevi kir ve pislikler
6.	Kurban ve manevi kirlerden arınma	Kurban, Sadaka anlamı ve bayramı
7.	Hadasten, necasetten taharet temizlik	Gusül ve boy abdesti kuralları
8.	Teyemmüm nedir, niçin alınır?	Manevi temizlik
9.	İlk ve son kıblemiz M. Aksa, Kabe,,	En önemli camiler, Kabenin önemi
10.	Namaz vakitleri ve namaz için niyet	Namaz vaktini geçirmemek, sabah ve yatsı namazı, okulda namaz
11	Namazın rükunları, Kıyam	Kimler oturarak namaz kılabilir
12.	Namazda Kuran okunması	Namaz sureleri ve duaları
13	Rüku, Sücut & Kaide I Ahiret, Selam	Namaz Tesbihatı ve anlamı
14	Namazın sünnet ve vacipleri	Namazı bozan ve bozmayan şeyler
15	Cuma, Bayram, teravih, nafîle namaz	Namaz gün, hafta & yıllık muhasebe
16	Hz. Meryem ve İsa	Allahın ayetleri ve mucizesi
17-8	Noel Tatili	
19.	Efâ'li Mükellefîn 1 Mükellef kimdir?	Farz, Vacip, Sünnet, Müstahab
20.	Efâ'li Mükellefîn 2, Mubah	Helaller, Haramlar, Büyük Günah
21.	Mekruh ve Müfsid nedir?	Yapılması hoş olmayan şeyler
22.	Genel tekrar ve değerlendirme	

¹⁰¹ Fuat Sanaç, (2011) a.g.e.

23	Semester Tatili	
24	Ahlak ve ahlâkî davranmak 1	Adalet ve Tevazu sahibi olmak
25	Ahlak ve ahlâkî davranmak 2	Kanaatkar olmak, Allah'a tevekkül
26	Ahlak ve ahlâkî davranmak 3	Şükretmek ve afedici olmak
27	Haramdan ve şüpheli şeylerden kaçın	Zühd ve Takva sahibi olmak
28	İlme yönelme ve özümseme	Hz. Musa ve Hızır a.s.
29	Kur'âni Hikayeler	Cömertlik ve bahçe sahipleri
30	Paskalya Tatili	
31	İslam tarihi 1-	Hz. Peygamber, gençliği ve evliliği
32	Hz. Peygamber ve ilk Müslümanlar	Hz. Hatice, Zeyd, Ali ve Ebubekir
33	Sahabe kime denir faziletleri nedir?	Örnek sahabeler; Hz. Musab, Bilal
34	İslamın medine dönemi	Hicret & öğretisi: Hz. Ömer, Osman
35	İslama büyük hizmet eden sahabeler	Ebuzer, SelmaniFarisi, SuheylRumi
36	Mekkenin fethi ve öğretisi	Veda Haccı ve Veda hutbesi
37	Peygamberimizin öğretisi	Yaratılanı yaratan için sevmek
38	Tabiat ve tabiatı korumak	Çevremize karşı sorumluluklarımız
39	İslami ilimlerde isim yapmış alimler	İmamı Gazalî, Birûni, İbni Sîna...
40	Ramazan ayı ve bize öğretisi	Oruç tutmanın önemi ve fazileti
41	Avusturya'daki camilerimiz	İslami cemaat ve kurumlar
42	Ramazan bayramı	Kardeşlik ve kapanış şöleni

3.SINIFLAR:

Öğrenciler özellikle gençlik dönemine adım attıkları bu dönemlerde bağımsızlıklarını göstermek ve dünyevileşmenin karşı konulmaz cazibesiyleaşırı bir tüketime yönelme histerisine kapılabilirler. Bu zamanda onlara ölçülü yaşamının erdemi öğretilmelidir.

Öğrenciler toplumda saygınlık ve güç kazanmanın yolunun sadece maddi donanımla değil bilakis bilgi ve hikmet etmekle mümkün olabileceğini bilmeli, bunun için kendilerini daha yüksek ideallere hazırlamalıdırlar.

İslam'da kahramanlık çok sayıda insanı dövebilmek veya onları korkutup sindirmek değil öfkeli zamanında kendisini kontrol edebilen ve tahriklere kapılmadan insanlara doğruyu ve hakikati hatırlatmak olduğu anlatılmalıdır.

Öğrenciler Allah katında değerli olabilmeleri için islami bir şahsiyet ve karakter sahibi olarak elde edebileceklerini öğrenmelidir.¹⁰²

¹⁰² Fuat Sanaç, (2011) a.g.e.

Hafta	Konu	İçerik
1.	İslam, İman ve İhsan	İslamı anlamak ve yaşamak
2.	Dînin anlamı nedir?	Din insanın yaşam tarzıdır.
3.	İmanın anlamı nedir?	Sağlam şüphesiz bir inanç ve kabul
4.	İnaçlarına göre insan gupları	Mümin, Kafir ve Münâfik nedir?
5.	Allah'ın meleklerine îman, vazifeleri	Meleklerin yaratılışı ve özellikleri
6.	Kurban; Hz. İbrahim ve Şeytan	İnsan ve şeytanın mücadelesi
7.	Diğer görünmeyen varlıklar	İblis, Şeytanlar ve Cinler
8.	Allah'ın kitaplarına îman	Allahniçininsanlarakitabındirdi?
9.	Peygamberlere indirilen kitaplar	Dört büyük kitab ve sahifeler
10	İslamın kaynakları nelerdir?	Asli kaynaklar, tâlî kaynaklar
11	Asli kaynak: Kur'ânı Kerim	Kur'ânın vahyi ve iniş sebepleri
12.	Kur'ânın iniş şekilleri ve muhafazası	Hz. Peygamberin Cebraîli görmesi
13	Kur'ânın ezberlenmesi ve yazımı	En çok bilinen ve okunan sureler
14	Aslî kaynak: Sünnet	Kavli, fi'lî ve takrîri Sünnet;
15	Hadîsi şerifler: Önemli hadis ravileri	Hz. Ayşe, U. Seleme, Ali, Eb Hureyre
16	Hz. Muhammed a.s ve İsa a.s.	İsa mesihle ilgili hadisler
17-8	Noel Tatili	
19.	Ölümveötesi; küçükvebüyük kıyamet	Ahret inancının insana faydası
20.	Ahret inancı, Mahşer ve hesap günü	Cennet ve cehennem de hayat
21-2	Kur'ânî hikâyeler, Kral ve kul peygamberler	Hz. Davud, Talut ve Calut Hz. Süleyman ve Belkıs
23	Semester Tatili	
24	İslamın şartları; İbadet ve çeşitleri	Bedenivemâlîibadetler: K. Şahadet
25	Mâlî ibadetler: Zekat, sadaka, infak	Zekat; mâlî yükümlülük ve anlamı
26	Zekat kimlerden alınır. Nisap miktarı	Zekatınverilebileceğikurum, kişiler
27	Sadaka nedir? Ölçüsü var mıdır?	Cömertlik ve hırsı firenleme
28	İnfak: Kur'an da infakın yeri	Hz. Ali ve hakkında inen ayetler
29	Hz. Osman ve cömertliği, Adeyb. Hatem	Bire yüz veren iyilik, Kervan yükü, hangisi daha cömert, küçük çoban
30-1	Paskalya Tatili	
32	Hac ve manası. Günahlardan arınma	Çevreden öze yolculuk, ölmeden önce ölmek
33	Haccın şartları: İç ve dış şartlar	Müslüman, Âkil-Bâliğ mülkiyet yol
34	Haccın merhaleleri ve anlamı: islam ırkçılığı reddeder:siyah, beyaz birdir	İhram, tavaf, say, safa, merve, arefe, müzdelife, mina, kurban
35	Umre: ölçüsü, şartları	Umrenin zamanı ve süresi
36	Güzel Ahlak: Birlikte yaşama sanatı	Çevre ve bizim uyumumuz,
37	Hepimiz birimiz, birimiz hepimiz için	İnsanlar birbirinin ya kardeşi ya eşi
38	Kendini geliştirmek, kemal olgunluk	İki günü eşit geçen aldanmıştır.
39	Gerçeği sevmek, doğruluk, dürüstlük	Hud suresi Ayet 11 ve anlamı
40	İslamda kültür, sanat: Hat & süs sanatı	Allah güzeldir, güzellikleri sever
40	Heykel, canlı hayvan ve insan resmi	İslam mimarisi, dünya sanat harikası
41	Avusturya ve islam	Avusturya'da müslüman nüfus
42	Resmi ve sosyal hayatta müslümalar	Müslüman politikacı, sporcu, sanatçı

4. SINIFLAR:

Öğrenciler insanın maddi yönünü temsil eden bedenlerini ve ona karşı olan sorumluluklarını, manevi yönünü temsil eden ruhunu ve onun ihtiyaçlarını ve nasıl karşılamaları gerektiğini öğrenmelidirler.

İbadetler insanı Allah'a yaklaştıran vasıtalarından birisidir. Öğrenciler ibadetleri sadece bir ödev olarak değil aynı zamanda bir ihtiyaç olarak kabul etmelidir. Yalnız ibadetlerin dış görünüşü ile değil içini doldurarak bu hedefe ulaşabileceği anlatılmalıdır.

Ahlak İslam'ın ve Kur'an'ın en önemli cüzlerinden biri belkide en önemlisidir. Kaynağı hadisi şerife dayandırılan „Ahlakı olamayanın dîni yoktur.” güzel sözü gereğince ahlak bir toplum için adeta tutkal gibi insanları birbirleri ile uyum ve barış içinde yaşamaya sevkeder. Öğrenciler müslümanın hayatında güzel ahlaklı olmanın önemini öğrenmeli ve hangi özelliklerle güzel ahlaklı olunabileceğini bilmelidir.¹⁰³

Hafta	Konu	İçerik
1.	Din ve hakikat	Yaratılışın gayesini arama
2.	Dinin girmediği toplumlar ilkedir.	Din medeniyettir, ölçülülüktür.
3.	İman, inanç bir ağacın kökleri gibidir	İman hayata tutunma sorumlu olma
4.	Peygamberlere iman: Elçilik görevi	(Nebi, Elçi)peygamberlerin sıfatları
5.	Ulul azam peygamberler: Hz. İbrahim	Tek başına da olsa hakkı savunmak
6.	Hz. İbrahim as ailesine karşı sorumlu	Hz. Sara, Hacer, İsmail ve Kurban
7.	Kur'an da peygamberler ve tefsir	Kur'an mutlu bir hayatın şifreleri
8.	Kur'an bir hayat kitabıdır.	Kur'an bize ne öğretiyor?
9.	Kur'anı nasıl okumalıyız.	Sureler ve anlamı
10	Kur'ânı okuma şekilleri	Kur'ânı güzel ve doğru okuma
11	Kur'anıengüzelpeygamberimizanlatır	Hadisler ve Kur'ânı anlamak
12.	En güzel hadis kaynakları	Sahihi Buhari ve Müslüm
13	Kur'an-sünnet ayrılmaz bir bütündür	SünnetolmadanKur'an uygulanmaz
14	Kur'anda helaller ve haramlar	On emir ve helaller, haramlar
15	Kur'an da Hz. Meyem'in hayatı	Ali Imran Suresi
16	Kur'an da Hz İsa, doğum mucizesi	Meryem suresi, Maide suresi
17-8	Noel Tatili	

¹⁰³Fuat Sanaç, (2011), a.g.e.

19.	Ben ve çevrem, sorumluluk alanım	Ailem, arkadaşlarım, yaşam alanım
20.	Aileme karşı ödevlerim	Anne, baba, kardeşlerim
21.	Okul ve mahalli çevrem	Öğretmen ve arkadaşlarım
22.	Genel tekrar	Bilgi seviye testi
23	Semester Tatili	
24	Toplumda karşılıklı sevgi ve saygı	Mümin elinden ve dilinden emin olunandır. Dilini küfürden koruma
25	Peygamberimiz toplumuna örnekti. Merhamet sahibi ve iyilik severdi	Güzel ahlakı tamamlamak için geldi
26	Peygamberimiz sözünü yerine getirir	Peygamber asla yalan söylemezdi
27	Haya imandandır.	Hayvanların elbiseleri tüyleridir.
28	İslam ve hristiyanlık 1	Birlikteliklerimiz
29	İslam ve hristiyanlık 2	Farklılıklarımız
30	Paskalya Tatili	
31	İslam ve cinsel yaşam	Allah her canlıyı çift yaratmıştır
32	İslam azgınlığı ve sapıklığı yasaklar	İslam insanın hakkını gözetir.
33	Arkadaşlık ve Evlilik	Kadınlar ve erkekler birbirinden farklıdır, birbirini tamamlar
34	İslamda kültür ve sanat	Güzel sanatlar, musiki, mimari
35	En güzel yapı ve camiler	Müslümanlar da güzel eserler yapar
36	Ramazan on bir ayın sultanı	Kameri aylar, miladi aylar
37	Ramazan bizi temizler, melekleştirir	Melekler de yemez ve içmezler
38	Oruç tutarken yapabileceklerimiz	Neler orucu bozar, neler bozmaz
39	Oruç tutmanın bize kazandırdıkları	Oruçun bedeni, ruhi ve sosyal etkisi
40	Kimlerin oruç tutması gerekmez	Oruçtan izinli olan, hiç tutmayanlar
41	Kadir gecesi ve önemi	Kadir suresi
42	Ramazan bayramı	Kapanış şöleni

3.3.1.4. Devlet Lise ve Meslek Liselerinde Verilen Din Dersi Eğitimi:

a-Devlet Liselerinde Din Dersi Eğitiminin Tarihi ve Eğitim Araçları:

Avusturya'da 1982 yılında sadece 5 öğretmen ve yaklaşık 500 öğrenci ile başlayan İslam din derslerinde öğrenci azlığından dolayı o zamanki Avusturya İslam Cemiyeti başkan yardımcısı Prof. Enes Schakfi tarafından öğrenciler kendi okullarında ayrı ayrı değil sadece Viyana merkezinde bir okulda verilmekteydi. Yıllar içerisinde öğrenci sayısının artması ve ihtiyaca binaen diğer okullarda ders veren öğretmenler gibi lise ve meslek liselerinde ders veren öğretmen sayısı bütün Avusturya genelinde 50'ye yaklaşmıştır. Önceleri sadece Viyana'da olan lise din dersi öğretmenleri şu anda Avusturya'nın 9 eyaletinde görev yapmaktadırlar. Diğer öğretmen-

lerde olduğu gibi Avusturya liselerinde görev yapan öğretmenlerde I.R.P.A. (İslam Akademisi), Viyana Üniversitesi ve Innsbruck Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde yetiştirilmektedir. Bu doktora tezinin konusu olduğu üzere Avusturya Liselerinde verilen din dersleri için resmi bir din dersi kitabı yoktur. 2014 yılında tamamlanmış olan ilkokul din dersleri kitapları yanında 2016 / 17 öğretim yılına kadar ortaokul 3. ve 4. sınıf ders kitapları yetiştirmeye çalışılacak ve ancak daha sonra lise seviyesinde ders kitaplarına sıra gelecektir. O zamana kadar din dersi öğretmenleri İslam Din Dersi Eğitim Müfredatına uygun bir şekilde yardımcı ders kitaplarından faydalanmaya devam edeceklerdir. Elimizde mevcut bulunan yardımcı ders kitapları şunlardır:

1-Der İslam, (Tarih, Din, Kültür), Prof. Muhammed Hamidullah, 1983, Isl. Zent. Achen

2-Dein Wille Geschehe, Annemarie Schimmel,1992, Spohr Verlag, Schwarzwald

3-Muhammad In Der Bibel (İncil'de), David Benjamin,1992, SKD, Bavaria Verlag

4- Bibel, Koran und Wissenschaft (Bilim), Maurice Bucaille, 1994, ,, ,,

5-Das Barnabas Evangelium, Safiyya M. Linges, 1994, Spohr Verlag

6-Verheissung Islam (Söz İslamın),Prof. Roger Graudy, 1994, SKD, Bavaria Verlag

7-Als Muslim Leben S. A. A'la Maududi, 1995, Cordoba Verlag

8-Al Aqida(Akide- İmana Giriş), Amir M. A. Zaidan, 1999, ADIB Verlag, Offenbach

9-Der Islam (Kadın Gözüyle), Fatima Grimm, 1999, SKD Bavaria Verlag, München

10-Der Islam und der Westen Tariq Ramadan, 2000, MSV. Verlag, Köln

11-Muslimsein in Europa, T. Ramadan, 2001, MSV. Verl.

12-Von Adam bis Muhammad-Bibel und Koran, S. J. Wimmer,2005, K. Bibelwerk Verl.

13- Handbuch Islam Ahmad A. Reidegeld, 2008, Spohr Verlag

14-Die Geschichte des Islam (İslam Tarihi), Dr. Fuat Sanaç, 2010, FAY Austria

Devlet Liselerinin tamamında ders aracı olarak kullanılabilir internet bağlantısı, projektör ve sınıfların büyük bölümünde bilgi sayar bulunmaktadır.

b- Devlet Liselerinde Dindersi Yıllık Eğitim Müfredatı ve Hedefleri:

1.SINIFLAR:

Öğrenciler gittikçe madde perestleşen dünya hayatında ruhun ihtiyacını ve onun ihtiyaçlarını gidermemenin insan ve insanlık hayatındaki yıkımının farkına varmalıdır. Maddi doyumun manevi açlığı doyuramayacağı ve toplum için nasıl büyük felakete yol açabileceğini somut örneklerle öğrenmelidir.

Öğrenciler rabbimizin yarattığı varlıklar arasındaki uyumu gözlemleyebilmeli ve bu şekilde yaratıcısına olan sevgisi perçinleşmelidir. Bu sevgisi de onun kişiliğine özgüven olarak yansıtacaktır.

Öğrencilerin yaratıcılarına olan inanç ve sevgileri onların ibadetleri ile olan bağını güçlendirmeli pratik günlük hayatındaki tutum ve davranışlarını da şekillendirmelidir.

Böylece ibadetlerini bir yük olarak değil zevkle yerine getirecekleri bir teşekkür borcu olarak görülür.

Hafta	Konu	İçerik
1.	İman, İhsan, İslam ve İslamın şartları	Cibril Hadisi
2.	Allah'a inanmak- güvenmek, Tavhid	Gönül huzuru ile Allah'a teslimiyet
3.	İbadetin manası ve çeşitleri nedir? Namaz dinin direği, Allah'a kul borcu	Namazın önemi şartları, kılınışı, Fatiha suresi anlamı, kunut duası
4.	Hac Hz. İbrahim a.s. dayanır. Haccın merhaleleri, İhram, Tavaf, Vakfe	Hz. İbrahim'in ailesi ile imtihanı. Arafat dağı ve anlamı, Mahşer yeri
5.	Biz İbrahim a.s-'ın milletindeniz	İsmâil a.s ve şeytan, Kurban olmak
6.	Zekat, malımızın şükürü, kardeşlik şuur	Zekat malımızı temizler- Drama
7.	Ben bir mükellefim. Allah c.ın teklifi	Rabbimiz, terbiye eder: Âkil, Bâliğ
8.	Efa'li mükellef: Yapmamız gerekenler	Farz, Vacip Sunnet, Mustahab, Helal
9.	Yapılması istenmez, hoş olmayanlar	Mekruh, Müfsid, Haramlar
10	Edille-i şer'iyye 1: İslamın kaynağı	Kur'an kerim ve Fıkıhtaki yeri
11	Edille-i şer'iyye 2: İslamın kaynağı	Sünneti Rasulallah ve Fıkıhtaki yeri
12.	Esmâul Husna: Rabbimizin isimleri	Allah'ın zati sıfatları, ihlas suresi
13	Allah'ımızı fiileriyle tanıyalım	Allah'ın varlığı- Drama
14	Sünneti Rasulullahı tanıyalım	Peygamberlerin sıfatları ve efendimiz
15	İslamda övülmüş âileler 1	Âli Muhammed, Âli İbrahim, salavat
16	İslamda övülmüş âileler 2	Âli İmran, Hz. Meryem ve İsa
17-18	Noel Tatili	
19.	İnsanın yaratılışı	Hz. Âdem ve âilesi
20.	Kıssalar ve bize anlattığı dersler 1	Ashâbı kehf.
21.	Kıssalar ve bize anlattığı dersler 2	Hz. Eyyub a.s. ve sabrı
22.	Genel tekrar ve bilgi seviye testi	
23	Semester Tatili	
24	Âdâbı muaşeret ve önemi	İbrahim suresi ayet 24-25
25	İslami değerler, sorumluluklarımız	Yaratıcımız, peygamberimiz, âilem
26	Kuvvetli ve zayıf yönlerimiz	İnancımız, İrademiz, Nefsimiz
27	Allah'ın bizde ki emânetleri; Vucut...	Emanet ve fitratı muhafaza etme
28	Toplum kültürünün bilincinde olmak	Şahsiyet korumak, saygı ve tolerans
29	Peygamber öğretisi: Af edici olmak	Yakup ve Yusuf as. affetmeyi öğretir
30	Paskalya Tatili	
31	Kutlu doğum, peygamber efendimiz	Onun hayatı, Mekke dönemi
32	Hicret bize öğretisi, zorluk ve sabır	Ashab Hz. Cafer, Mus'ab- Drama
33	Veda hutbesi ve bize öğretisi	Hz. Peygamberin bizlere vasiyeti
34	İslamda bilgiye verilen değer	Alak suresi: Ayet 1-5 Hadisi Şerif
35	İslam alimleri ve eserleri:	Bağdat, Şam, Semerkant, Kahire,
36	Avrupa'da İslam: Endülüs İ. Devleti İstanbul'un fethi, Balkanlar ve Bosna	Cordoba, Granada, Sevilla S. Bosna, Mostar, Üsküp, Kavala
37	Avusturya'da İslam: Bosna H. ilhaki	İş gücü göçü, A. İslam Cemiyeti
38	Avusturya'da İslami temsiliyet	Müslüman dernekler ve camiler
39	Avrupa'da ırkçılık onunla mücadele	Malcolm X ve onun mücadelesi
40	Ramazan ayı ve onun bize öğretisi	Oruç tutmanın İslamdaki yeri
41	Orucu bozan ve bozmayan şeyler	Kimler oruç tutar veya izinlidir?
42	Kadir gecesi ve Ramazan bayramı	Bayram ve kapanış şöleni

2. SINIFLAR:

Öğrenciler Allah'ın her şeyi yerli yerince uyum içinde yarattığı kâinattaki sorumluluklarını öğrenmeli, insanoğlunun dînî bir eğitim almadığı takdirde görev ve sorumluluklarının bilincinde olamayacağı hatırlatılmalıdır.

Almış oldukları eğitim neticesinde kendilerinin bu kâinatta en ümitsiz gözükten zamanlarında bile yalnız olmadıkları, onları işiten ve her şeye gücü yeten bir Allah'ın kulu olduklarını bilerek hareket etmeleri istenir.

Öğrenciler islamın kaynaklarını öğrenerek taklidi bir bilgiyle başkaları tarafından yanlış tutum ve davranışlara yönlendirilmeye açık olmamalıdır. Bu kaynakların nasıl kullanacağı usulü bilgisi onlara kazandırılmalıdır.

Öğrencilere etik ve ahlâki değerler tanıtılarak, onlarla toplum içinde saygın bir kişilik elde edecekleri öğretilir.¹⁰⁴

---

¹⁰⁴Fuat Sanaç, (2011). a.g.e.

Hafta	Konu	İçerik
1.	İslam, İhsan İman ve îmânın şartları	Anlamları ve müslümanın âmetüsü
2.	Kaza ve kadere îman, Kaza ve Kader nedir? Konunun yanlış anlaşılması	Herşey Allah'ın izni ile olur- Drama: Köylü ve hayvanları
3.	Ölüm ve son görev, taziye, cenaze	İslamda cenaze namazı ve defni
4.	Ahiret gününe iman, hesap günü	Eşği ile ölen adam. Drama
5.	İbrahim Peygamber ,Allah'ın mucizesi	Kesilen kuş canlanır, bıçak kesmez.
6.	İslam ve onun kelime manası. İslamı ferd ve toplum olarak yaşamak	Ferd ve toplum olarak teslimiyet, emniyet, barış ve huzur
7.	İman → Küfür, Hak → Batıl mücadelesi	Mümin, kâfir, münâfık, inançlar
8.	İslamda cihad ve mücahede nedir?	Hakkın hakimiyeti için gayret etme
9.	İslam ekonomisinin temel prensipleri 1	Teşvikler: Zekat, sadaka, İnfak, Birr
10.	İslam ekonomisi temel prensipleri 2	Yasaklar; Fâiz, İhtikar, Karaborsa
11.	Edillei şer'îye: 1- Kur'ân inzal uyuşu	Vahyin çeşitleri, Müddesir suresi
12.	2-Hadisi şerifler ve toplanması	Sünnete ihtiyaç ve kütübü sitte
13.	3- İcma Ümmet, İslam Uleması	Âlimlerin görüş birliği
14.	4- Kıyası Fukaha: Fakih kimdir?	İslam hukukçusunun benzer görüşü
15.	İslam da kadın ve övölmüş kadınlar 1	Hz. Hatice ve Hz. Fatıma,
16.	İslam da övölmüş olan kadınlar 2	Belkıs ve Hz. Meryem. Meryem S.
17-18	Noel Tatili	
19.	Ameller niyetlere göredir. Hadis	İnsan niyeti, işin sonucu ile ölçölür Drama; Sağırın hasta ziyareti
20.	Kur'an kıssaları 1: Hz Asiye ve Musa	Hz. Musa doğumu, gençliği, medyen
21.	Kur'an kıssaları 2: Firavun ve Musa	Hz. Musa'nın firavunla mücadelesi
22.	Genel tekrar ve bilgi seviye testi	
23.	Semester Tatili	
24.	İslam ahlâkı 1: Adalet ve Şecaat	Nahl suresi 96, Hz. Ömer (el Faruk)
25.	İslam ahlâkı 2: Tevazu ve Nezaket	Hz. Peygamber ve örnekliliği
26.	İslam ahlâkı 3: Af edici olmak	Hz. Peygamber, vahşi Hz. Ali
27.	İslam ahlâkı 4: Aile dayanışması	Ailede saygı, sevgi ve kültür
28-29	İnsan hakları ve Emanet - Drama	Emin ve güvenilir olmak, El Emin
30.	Paskalya Tatili	
31.	Vijdânî Muhasebe, nefse hakim olma	Hz. Peygamber ve gençliği
32.	Toplumda sosyal sorumluluk alma	Hz. Peygamber evliliği, Hilful Fudul
33.	Yaratılanı koruma bozgunculuğa firen	Hz. Peygamber ve mücadelesi
34.	Barışa öncelik ve kavgadan kaçınma	Hudeybiye anlaşması
35.	Doğayla dost olma, nesle önem	Hadisi şerif ve fidan diken dede
36.	İslam medeniyeti ve kültürü	Medeniyet, İpek yolunun kurulması
37.	İslam medeniyetinin altın çağı	8.-10. Yüzyıl. Harun Reşid, Fransa
38.	Osmanlı dönemi ve batı siyaseti	Avusturya – osmanlı ilişkileri
39.	İslamda vakıf müessesesi, vakıf nedir?	İslam dünyası vakıf eserleri
40.	Asya ve Avrupa'da İslam	OIC.ölkeleri, Endonozya, Malezya
41.	Avusturya'da İslami okullar	Müslümanların eğitime katkıları

3.SINIFLAR:

İslamın öngördüğü ahlâki ve etik değerler ile toplumdaki örf ve adetlerin, islam toplumu içindeki hukuki ve sosyal dokuyu nasıl yönlendirdiği ve ahlâki ilkelerin yozlaştığı ortamlarda toplumu hangi tehlikelerin beklediği ortaya konulmalıdır.

Öğrencilere islamın asli kaynaklarını tanıtıldıktan sonra zamanla islam toplumunun başka kültür ve inançlarından etkilenecek hangi itikadi, ameli mezhepleri edindikleri öğretilmelidir. Bu mezheplerden hangileri hak hangileri batıl olduğu bilinmelidir.

Öğrenciler peygamberimizin hayatını bütün yönleriyle tanıdıktan sonra, onun gerek aile reisi, gerek devlet adamı, gerekse bir öğretmen olarak islam toplumunu nasıl şekillendirdiğini iyice öğrenmeli, bu minvalde yetişen sahabi ve onları takip eden tabi'inin 8. yy. İda nasıl bir islam medeniyeti ortaya çıkardığını bilmelidirler.¹⁰⁵

Hafta	Konu	İçerik
1.	İman, İslam, İhsan;	İmânı Kâmil nasıl olur
2.	İmânın şubeleri ve hakikatı	Amener Rasulü....
3.	İslâmı kâmil, Silm, Selam kelimeleri	İslâmı içsellemek, Özümsemek
4.	İhsan, iyilik ve iyilik kaynağı,	Onu görürcesine yaşamak,
5.	İbrahim a.s. ve Allah'a kurbîyyet	Halil ul Allal = Allah'ın dostu olma
6.	Kur'anı hayatın merkezine almak	Kur'anı masal, hikaye kitabı değildir
7.	Kur'anın nüzül sebepleri ve tefsiri	Kur'anı herkes yorumlamamalıdır.
8.	Güvenilir tefsir kitapları, müfessirler	Elmalılı A. Hamdi, S. Kutub
9.	Kur'ânın içeriği ve kapsama alanı, Müslümanın anayasası	İman, İbadet, Ahlak, Hüküm, Muamelat, hayatın tamamı
10	Şûra ne demektir, niye ihtiyaç vardır? Sorumluluğu paylaşmak iyidir.	Önemli işlerimizi hep danışırız. Kur'anda Şûra suresi.
11	Yaratılıştta çeşitlilik Allah'ın ayetidir.	Allah bizi tek bir âileden yarattı.
12.	Allah için üstünlük renk- ırkda değil	Allah sizin kalplerinize bakar
13	Birlikte barış içinde yaşamak nasıl mümkün olur.	Kendin için istediğini başkaları için istemek, istemediğini istememek.
14	Asrı saadet dönemi. İslam şahsiyeti	Hz. Peygamberin toplumunu inşası;
15	Müslüman kimliğinin bilincindedir.	Drama; Ateist Filozof- küçük bilgin
16	Hiz. Meryem'i Zekeriya as yetiştiriyor	Meryem suresi

¹⁰⁵Fuat Sanaç, (2011). a.g.e.

17-18	Noel Tatili	
19.	İslamda helaller çoğunlukta ve temiz	Helaller sayılamayacak kadar çok
20-21	İslamda haramlar azdır ve zararlıdır.	Allah bizim için iyilik ister.
22.	Ne oldum dememeli İmtihan dünyası	Drama; Hasta, Kel ve Kör hikayesi
23	Semester Tatili	
24	Arab yarımadasının islam öncesi hali	Ebrehe olayı ve Abdül Muttalip
25	Hız.Peygamber doğumu, gençliği	Siyret ün nebi
26	Hız. Peygamberin risaleti, mücadelesi	Peygamberin mekki hayatı
27	Peygamberimizin devleti ve eseri	Peygamberin medeni hayatı
28	Peygamberimizin mirası vasiyeti	İslamın4halifesiHız. Ebubelir, Ömer
29	Raşid Halifeler:	Hız. Osman ve Hız. Ali
30	Paskalya Tatili	
31	İslam tarihi; Saltanat dönemi	Emeviler, Abbasiler
32	Müslümanlar arasında ayrılıklar. Müslüman toplumda fitne ve fesat	İtikadi ve ameli mezhepler Hak ve batıl mezhepler.
33	İslamı yeni ihya etmek, Müceddid	İmamı Gazali ve fikirleri
34	İslamda tasavvuf ve tezkiye - İslamda kalp ve dil temizliği	Muhddini Arabi, MevlanaCelaledin Ö. Hayyam, Y. Emre, H. Bektaş
35	Müslümanın itaat ve bağlılığı	Drama; Sultan ve Ayvaz
36	İslamda bilim ve hikmet	Bilimle ilgili ayet ve hadisler
37	Batıya yön veren müslüman alimler	Biruni, İbnSina(Avicenna), İ. Ruşd
38	Avusturya 'da islam dini	Osmanlı Viyana kuşatması 1. ve 2.
39	Hristiyanvemüslümanlararası diyalog	II. Vatikan konseyi, islamı tanıma
40	İlk müslüman roman yazarı - Hay	Hayb. Yakzan–Allah'ı arayan çocuk
41	Avusturya siyasetinde müslümanlar	İşçi ve ticaret odası, İl encümeni eyalet ve ülke milletvekilleri
42	Ramazan bayramı ve kapanış	Bayram ve Kapanış şöleni

106

4.SINIFLAR:

Öğrencilere İslam'da aile müessesesi geniş ve bütün yönleriyle tanıtılmalı, ailenin kuruluşu, sağlıklı - mutlu bir şekilde yürütülmesi, eşlerin birbiri üzerindeki hak ve sorumlulukları, çocuklar üzerindeki tasarrufları ve eğitimi, olabilecek problemlerle ilgili islami çözüm yollarının araştırılıp sunulması, boşanmanın kaçınılmaz olduğu durumlarda hak ve hukuka uygun olarak ayrılması, çocukların anne ve babalarından ikisinden birini tercih ve ihmal ettirmeden sosyal hayata hazırlanması öğretilmelidir.

¹⁰⁶ Fuat Sanaç., (2011). a.g.e.

İslamın bilim ve sanata bakış açıları onlara kazandırılarak iyi bir Müslüman entellektüel ve akademik olarak hayata katılmaları için yükseköğrenime teşvik edilmedirler.

Öğrencilerin ailelerinin köken olarak taşıdıkları doğu ve güney doğu kültürü unutarak veya içinde çatışarak asimile olmayı değil her iki kültürü analiz ve sentez ederek müslüman bir Avrupalı kimliği oluşturarak Avusturya toplumunda islam medeniyeti ve kültürünün güzel bir temsilcisi olmaları tavsiye edilir. Özellikle islamın felsefi ve mistik boyutu üzerine kafa yorarak batı insanın girdabında boğulduğu maddeperest dünyacı anlayışına soluk aldırarak bir pencere açmalarının önemine vurgu yapılır.¹⁰⁷

Hafta	Konu	İçerik
1.	İman, İslam, İhsanın anlamı	Kavramların toplumsal karşılığı
2.	İnsanın anatomik ve psikolojik yapısı	Ceset ve ruhun incelenmesi
3.	Allah'ın verdiği nimetlerin farkındalığı	Teşekkür etmek, Fatıhasuresi tefsiri
4.	Allah'ın nimetlerine şükür, mali ibadet	Kurban kesmek Allah'a fiili hamd
5.	İslamda aile kurumu ve aile ihtiyacı	Evlilik sadece cinsellik için değildir
6.	Evlilik adaylarında aranan özellikler	Hadisşerif; Dörtgüzellik, dînî tercih
7.	Evliliğe hazırlık, nişan, nikah ve düğün	Hellaler ve haramlar: Flört, metres
8.	Karı- kocanın birbiri üstündeki hakları	Karı- kocanın sorumlulukları
9.	Ana ve babanın çocuklarındaki hakları	Ana ve babanın sorumlulukları
10	Karı- kocanın geçimsizlikleri	KadınAllah'ınemanetidir, dövülmez
11	Talak ve şartları, Allah izin verir.	TalakAllah'ınhoşunagitmeyenhelal
12.	Müslüman bir âilenin yaşam felsefesi	Çocuklarımız bizim cennetimiz veya cehennemimiz olabilir.
13	Yaşlılık ve yaşlı insanlara borcumuz	Herkes birgün yaşlanacak, Hikaye
14	Dünya âhiretin tarlasıdır. Şefkat	Ne ekersen onu biçersin. Rahmet
15	Peygamberle bir gün geçirmek	Peygamberimbenimörneğimidolum
16	Hz. Adem ve İbrahim'in duaları	Adem'in nesli, İbrahim'in milleti
17-18	Noel Tatili	

¹⁰⁷Fuat Sanaç, (2011), a.g.e.

19.	İslami kıssa; 1: Habil ve Kabil	Yeryüzünde dökülen ilk kan- Cinayet
20.	İslami kıssa 2; Sihirbaz ve Genç	Ashabı Uhdud ve öğretisi
21.	Kur'an kıssaları Sure Yasin	Drama; Habib Neccar ve öğretisi
22.	Genel tekrar – Bilgi seviye testi	
23	Semester Tatili	
24	İslam edep ve ahlakı 1:	Doğruluk, dürüstlük
25	İslam edep ve ahlakı 2	Emanete hıyanet etmek, Münafıklık
26	İslam edep ve ahlakı 3	Misafirsevenlik-Drama; Hatemi Tai
27	Çok kültürlülük, açık insan olmak	Hoşgörülü olmak, Doğa ve çevreye saygı
28	Hiz. Peygamber ve sivil inisiyatif İyilikde yarış etmek, STK'lar	Hilf ul Fudul cemiyeti; Kızılay → Kızıllaç, İHH→Caritas
29	Hiçbir iyilik unutulmaz; İyiliğe karşılık	Drama; Mağaradaki üç arkadaş
30	Paskalya Tatili	
31	İnsan ve İslam'ın inşasını yeniden inşası	İslamda tasavvuf: Nefsin terbiyesi
32	Dıştan içe yolculuk, Kabuktan öze	Ego'yu yenmek, nefse hakimiyet
33	İmamı Gazali, Büyük İslam düşünürü	İhyâ Ulumiddîn-Kalbini keşfet
34	Mevlana Celaleddin, Sevgi güneşi	Kinin nefretin ırkçılığın panzehiri
35	Mevlana'nın fikirleri ve eserleri	Mevlana'nın yedi öğüdü, tavsiyele- ri
36	Orta çağda Batı'nın Doğu'ya bakışı	Haçlı seferlerinin nedenleri
37	Batının İslam kültürünü tanıması- 1001 Gece masalları	Haçlı seferlerinin sonuçları
38	İslam dünyasının batıya kültür transferi	Göthe ve İslam peygamberi, şiirleri
39	İslam ve Müslümanlar Avrupa'da	İslamın Avrupa'da görünümü
40	İslam ve müslümanlar için önyargılar	Önyargılar nasıl ortadan kalkar?
41	Müslümanlar Avusturya sanat ve ekonomisine katkıda bulunuyor	Müslüman iş adamı ve sanatçılarımız
42	Ramazan bayramı ve kapanış	Bayramı ve kapanış şöleni

108

¹⁰⁸ Fuat Sanaç (2011). A.g.e.

3.4. AVUSTURYA LİSELERİNDE KATOLİK DİN DERSİ EĞİTİM MÜFREDATI

3.4.1. Avusturya Liselerinde Drama Eğitimi

Drama ile Eğitim, uzun yıllar İngiliz Eğitim Tarihi ile ilintili olarak ele alınsa da 1970 li yıllarda Tiyatro Pedagojisi kavramı olarak gündeme gelmiştir. Hâlbuki Avusturya, kültür olarak tiyatroyu bir eğitim ve iletişim aracı olarak çok eski zamanlardan beri kullanan bir toplumdur. İkinci Dünya savaşı öncesi ve boyunca „Nazi Yönetimleri” tarafından propaganda amaçlı olarak sıklıkla kullanıldığı için aynı hataya düşmemek amacıyla akademik çalışmalar sekteye uğrasa da Avusturya Eğitim Literatürüne „Psychodrama Konsepti” olarak Jacop Levi Morenos ve tiyatro tekniği olarak Keith Johnstone sokmuştur.¹⁰⁹

2000 yılında Avusturya M.E.B. tarafından bütün okullar için Drama bir eğitim aracı olarak tavsiye edilmiş olup bununla ilgili olarak üniversiteler bünyesinde „Drama Pedagojisi” bölümleri oluşturulmuştur.

3.4.1.1. Katolik Din Dersi Eğitiminin Hedefleri:

Okullarda verilen din dersleri mezhebi ağırlıklı ve kaynağını İncil ve kilisenin geleneksel çizgisinden alır. Din Dersi Eğitiminde çeşitli ölçülerde kilisenin sosyalleşmesi ve öğrencilerin dînî tecrübelerini bireyselleştirmesi ve ayrıştırması ciddiye alınır. Katolik din dersinin bildirimsel, duygusal ve eylem odaklı hedefleri vardır. Bu hedeflerin başında Hristiyan insan profiline uygun olarak geçmişten geleceğe ve dînin amacına yönelik sorulara öğrencileri anlamlı cevap bulması vardır.

Din dersinin odağında, öğrencilerin inancı ve yaşamın içinde bulunması nedeniyle din dersinin içeriğinde de insan hayatı ve Hristiyanlık inancının tarihsel gelişimi ve Hz. İsa'nın yer aldığı görülür. Öğrenci ve öğretmenlerin hayatları, tecrübeleri

---

¹⁰⁹ Siebert Katharina, „Irgendwie Anders” Methode Drama Pedagogik im schulischen Unterricht, Diplomarbeit für Magistra der Philosophie, Universität Wien, s.35, 2011 Wien

ve inançlarının Hristiyan dînî akide ve inancı yansıtır yansıtmadığı veya uygunluğu ele alınır. Aynı zamanda bu genç insanların kendi şahsi inançları ile ilgili kararları almaları, hayat ve inançlarını şekillendirmeleri teşvik edilir.

Meslek liselerindeki din dersi eğitimi, mesleki ve genel eğitimin ayrılmaz bir parçası olup öğrencinin sosyal, kişisel ve meslekî gelişim ve uzmanlığına katkıda bulunur. Bu nedenle din dersleri diğer mesleki ve genel derslerle iyi bir işbirliği ve uyum içerisindedir.

Meslek liselerindeki mesleki yeterliliğe ulaşmada ve projelere yönelik araştırmalarda dînî ve ahlâkî donanım mesleğe sağlam bir şekilde tutunmaya ve uzmanlığa katkı sağlar. Bireysel meslekî değerleri edinmeyi destekler, toplumun genel faydalarını ve insani boyutunu göz önünde bulundurmasını hedefler.

Din eğitimi öğrencilerin zihinsel ufku geliştirmeye hizmet edip ona dış dünyadaki gelişmeleri kritize edebilme kabiliyeti kazandırır. Bu sayede öğrenci mutlak iddialar (doğmalar) ve empatik temel bilgileri değerlendirerek sorumluluk bilincine ulaşır. Din dersi aynı zamanda şahsiyet oluşturma ve sosyal olgunluğu teşvik etmeyi ödev edinir. Din dersleri konu zenginliğiyle dersler arasında iyi bir köprü oluşturur. Din dersinde günlük aktüel olaylar öğrenciler tarafından ele alınarak üzerinde kafa yorularak onun sosyalleşmesine, ilerideki hayata hazırlanmasına ve oluşabilecek problemleri çözebilme becerisine sahip olmayı sağlar. Öğretmenler okul psikolojisini iyi etüd ederek öğrencilerin kişisel gelişimi ile okul mevzuatının gerektirdiği bilgileri öğrencilerin nasıl ve ne ölçüde kazanması gerektiği üzerine çalışmak zorundadır. Din dersi uygulama, ödev ve alıştırmaları dini tecrübe etmesine imkân sağlar, toplumsallaşma ve dayanışmayı teşvik eder.¹¹⁰

---

¹¹⁰ Bundesministerium für Bildung, Bundes Gesetz Blatt. II - Ausgegeben am 11. November 2014 - Nr. 284, s.1, https://www.bmb.gv.at/schulen/recht/erk/bgbl_ii_284_2014_anlage_8.pdf?4mh3ko

3.4.1.2 Katolik Din Dersi Öğretim İlkeleri

Katolik Din dersi Eğitim Planı genel bir eğitim çerçevesi sunar. Bu sayede öğretmenlere okul tipi ve öğrencilerin ihtiyaçlarına göre ağırlık verilmesi gereken konularla dersin içeriğini doldurma imkânı sağlar.

Eğitim Müfredatının işlenmesi konuların seçimi dersin yoğunluğu haftalık ders sayısına grup veya sınıftaki öğrenci sayısına bağlıdır. Dersler alışılmış geleneksel usullerle işlenebileceği gibi aktüel olaylarla güncelleştirilerek proje usulü ile de işlenebilir.

Genel didaktik ilkeleri çerçevesinde din dersi eğitimi Avusturya Meslek Liselerinin diğer uzmanlık gerektiren dersler gibi genel milli eğitim müfredatına katkıda bulunmak zorundadır. Bu görevin yerine getirilmesi kendi kendine yeterlilik, iletişim ve takım çalışması becerisi, sanatsal ve estetik ifadelerin yer alması, yaşam ve karar verici yetisi üzerine öğrencilerin teşviki ile mümkün olur. Bunun dışında da bu ödevler öğrencilerin tecrübe edinmesini, cinsiyet adaletli düşünme ve davranma ilkesini, tarihi boyutlu ve sosyal bakış açısı içerecek şekilde yerine getirmelidir.

Dînî didaktik ilkeler din eğitiminin korelasyon ve elementar olmasını ihtiva eder. Öğrencilerin mesleki tecrübelerini yansıtmayı, incili kullanmayı ve hayatlarında onunla yönlerini tayin etmelerini, belirli dilleri ve sembolleri tanımalarını, kendilerini yaratıcılıkla ifade etmelerini ilke edinir.¹¹¹

3.4.2 Ders Müfredâtı

Temel konular din eğitiminin ortak içeriğini belirler. Yeterlilik seviyesi ve konular okullara göre ders müfredatının somutlaşmasına yardımcı olur.

---

¹¹¹Bundes Ministerium für Bildung, a.g.e., s.2

3.4.2.1 Temel Konular¹¹²

Tanrıyı sormak (aramak): Sevgi dolu bir tanrı inancı öğretisi; İsa Mesih insan oldu. Onu kutsal ruhunu kuvvetlendirmek ve cesaretlendirmek için gönderdi. Hristiyanlığın temeli olan tanrı, İncil ve Hristiyan geleneği hakkında konuşmak.

Bireysel insan olma: Öğrenciler hayatlarını sorguluyor ve yönlendirme arayışı içindeler; İsa Mesih geleneğinde suç, acı ve ölüme göre hayatın anlamına cevap vermek, Din dersi kendi kişisel güç ve zayıflığını tanıma ve bununla başa çıkmayı sağlar.

Sosyal insan olma: Öğrenciler çevresiyle birlikte bir ilişki ağı içerisinde yaşıyor. Dîni eğitim yoluyla aktif olarak ilişkilerini Hz. İsa ve Hristiyanlık temel ilkeleri örneğiyle şekillendirebilir.

Hristiyan olarak yaşama: Kişisel ve toplumsal yaşama kilise ve öğretisinin damga vurması, kilisenin öğrenci hayatına takdis merasimi ve sırlarıyla arkadaşlık etmesi istenir. Dîni eğitim kişisel maneviyat ve dîni pratiğe katkı sağlar.

Ahlâkî Konular: Hristiyan'ca yaşam öğrencinin sorumlu davranışlarına yansıtılır. Bu aktüel ahlâkî sorunlar farklı pozisyonlarda kutsal kitaba yönelme, İsa Mesih ve kilisenin öğretisi ile yüzleşmeyi gerektirir.

İş ve Meslek: Öğrenciler ya kendi işinin eşiğinde veya çalışma hayatına atılmışlardır. Hristiyan sosyal öğretisi iktisâdi yapıyı, bununla toplumsal doku ve ekoloji arasındaki bağı inceler ve teşvik eder. Bu teşvik insan onuruna yakışır iş tasarlama yollarını gösterir.

Kilise Tanrı ruhunun eseri: Öğrenciler kilise ve onun öngördüğü yaşam tarzı ile ilgili somut tecrübelerini izah ederler. Kilise ve onun tarihî gelişimi ile ilgili bilgiler anlayış ve kişisel bağlılık için önkoşuldur.

---

¹¹²Bundes Ministerium Für Bildung, a.g.e., s.2-4

Dinler, Mezhepler ve Dünya Görüşleri: Öğrenciler farklı inanç ve yaşam tarzları ile karşılaşıyorlar. Bilgi, Anlayış, Birliktelik, Farklılıklar diyalog imkânına katkı sağlarlar. Karşılıklı saygı ve evrensellik bir arada yaşamının gereğidir.¹¹³

3.4.2.2 Yeterlilik Ve Konular:

1. SINIF- (4 YILLIK CUMHURİYET MESLEK LİSELERİ): Öğrenciler hayattaki değişimleri, gelişmeleri, krizleri şansa çevirebilmek.

- Kimlikleri, Kul ve Tanrı'nın yansıması olan insan onurunu

- Kendi hayatı için sorumluluk alarak tecrübelerini yansıtabilir ve istekle hayata uyumla pozitif yönlendirmeye çalışabilir.

- Kişinin (hayatta oynadığı) rolü, Önyargıları, Düşmanlıkları, Irkçılığı, Çatışma Kültürü, Aile, Okul ve Hizip (Grup) leşme konfilikleri

- Yaratılanı sevme, iyilikte bulunma: Öğrenciler sosyal ilişkilerle hayatlarını anlatma ve İsa Mesih'in yaşamı zenginleştirici mesajı açısından bakış açıları geliştirebilmeli.

Öğrenciler güvenmeyi/inanmayı, Tanrı'yı tahayyül etmeyi/Tanrı resimlerini

- **Tanrı ile olan tecrübe ve îmanî hikâyeleri:** Özgür Tanrı düşüncesiyle, Tanrı ile ilgili oluşan bütün soru ve sorunlarla yüzleşebilmeli ve bunu ifade edebilmelidir.

Öğrenciler, eğlence, millî bayram ve gelenekleri, Dînî bayramları,

- **Âdet ve sembolleri, Hayat boyunca yaşanan şenlikleri, manevi gizem ve sırları**

- Kilise yılını, dîni ifade biçimini bir şenlik çerçevesinde göz önünde bulundurabilmeli, açıklayabilmeli ve anlamlandırabilmelidir.

---

¹¹³ Bundes Ministerium für Bildung, a.g.e., s.4

Öğrenciler, dindarlığın reklam, film, musik, spor, bilgisayar oyunlarında ortaya çıkma biçimini - Dînî özel cemaatleri, Gizli olayları,

- Kurtuluş (iç huzur) özlemine dair dindarlığın ortaya çıkma biçimlerini algılamak, onları yansıtabilmek ve kritize ederek hüküm verebilmelidir.¹¹⁴

2. SINIF- (4 YILLIK CUMHURİYET MESLEK LİSELERİ): 3. YARIYIL:
Öğrenciler insan onurunu, Hristiyan insan portresini, insan haklarını,

- Hayatın değerini ve korumasını, İnsanlarla özel ihtiyaçlarla birlikte yaşamayı,

- Vücutsal uyum ve seksüelliği, Sorumlu verimlilik ve verimsizlikle muameleyi,

- Dil (üslup) ile değer vermeyi itibarsızlaştırmayı tanımalı ve buna uygun bir tavır ve davranış geliştirerek toplumu yapılandırmayı ilke edinmelidir.

Öğrenciler kitapların kitabı İncil'i, Tanrı tarafından insanlığın tarihsel kurtuluşu,

- İsa Mesih'i, Hıristiyanlığın iz bırakan kültürünü,

- Hıristiyan ahlakını inanç kaynakları vasıtasıyla bilmeli, Hıristiyanlığın iz bırakan tarihi gücünü algılamalı ve yorumunu yapabilmelidir.

Öğrenciler özgürlüğe olan düşkünlüğü, (Özgürlüğe evet mi, hayır mı),?

- Kendisi ve başkaları için sorumluluğu, Bağımlılığın tehlikeleri, Kurtuluşa götüren yollar, Suç ve barışma (affetme), Gizleme ve kefareti,

- Başarısızlık ve boşa kürek çekme ile başa çıkabilmeli şansları ve sınırlarını görebilmeli, sorumlu davranış imkânlarını geliştirebilmelidir.

4. YARIYIL: Öğrenciler sevmeyi, sevilmeyi, Kaybetmeyi, ölümü-

---

¹¹⁴ Bundes Ministerium für Bildung, a.g.e., s.4

İncil'in buyruklarını, Hıristiyan yeniden diriliş inancını, Ahiretin tasavvur edilmesi, Vizyon hayali umudu,

- Danışma ve kriz müdahalesi ile yardımı, hayatı çok yönlü olarak maksatlı sorularla algılayabilmeyi ve tasvir edebilmeyi, buna benzer Hz. İsa'nın huzura kavuştu-
ran sözlerini anlayabilmeli ve yorumlayabilmelidir.

Öğrenciler yaratılış hikâyelerini, Çevreyi korumayı ve sürdürülebilirliği, anlayışlı (güler yüzlü) turizmciliği, başkalarına ve herkese ait olanlarla sorumluluğu, zevk alma kabiliyetini, bağımlı davranışını, yaşama saygı göstermeyi, sorumlulukları ta-
nımayı ve yaratılışı korumalıdır.¹¹⁵

3. SINIF- (4 YILLIK CUMHURİYET MESLEK LİSELERİ): 5. YARIYIL:
Öğrenciler kimlik bulmayı, kendine değer vermeyi, kendine güveni,

- Kendi portresini, bir yabancı portresini, olmak istediği portreyi, imajını,

- Kadın olmayı, erkek olmayı,

- Vücut tabusunu,

- Dînî hüküm (yorum) lerin oluşum ve dönüşümünü değişen toplum ve fert (şahsiyet) üzerinden algılayabilmeli ve gelecekte yeni bakış açıları geliştirebilmeli-
dir.

Öğrenciler Peygamber ve bilge kişileri, onların eski ahitteki kurtuluş hikâyele-
rini,

Medenî cesareti, dînî motivasyonlu isyanları, Karşı gelmeleri,

İdeoloji ve dünya görüşlerini,

Alternatif yaşam tarzlarını,

---

¹¹⁵ Bundes Ministerium für Bildung, a.g.e., s. 5

Din ve politikayı, farklı yaşam tarzları ve dünya görüşlerini canlandırabilir ve bunları kiritize edebilir, tavrı alabilir.

Öğrenciler insanı ve teknolojiyi, Yapılabilirliği ve sorumluluğu, ahlâkî meydan okumaları, teknolojinin getirdiği şans ve sınırlar çerçevesinde tanıyabilmeli ve hüküm verebilmelidir.

6. YARIYIL: Öğrenciler inancın bir ifadesi olarak sanatı, mimariyi, güzel sanatları,

- Resim ve heykelciliği, yaratıcılığı çeşitli estetik açıdan dîni boyutuyla ifade edebilmelidir.

Öğrenciler diğer dinlerin mensuplarına karşı diyalog merkezli tutum ve davranışların önemini tanımalı ve anlamalıdır.

- **Bunu diğer din ve kültürleri karşılaştırarak,**

- **Hristiyan olarak diğer din mensuplarıyla diyalog kurarak,**

- Günlük yaşamı paylaşarak,

- Ortak ilgilerimiz ve sorumluluklarımızı göz önünde bulundurarak yapabilmelidir.¹¹⁶

4. SINIF:(4 YILLIK CUMHURİYET MESLEK LİSELERİ): 7. YARIYIL:

Öğrenciler, Savaş ve barışı, barış için gayret sarf edenleri,

- Askerlik hizmetini ve sivil savunma görevini, saldırganlığı ve problem çözücülüğü,

- Barış eğitimini, Güçsüzlüğü (Güç, Zor kullanmadan yaşamayı),

---

¹¹⁶ Bundes Ministerium für Bildung, a.g.e., s. 6

- Tanrının hükümlerini, Vaaz vermeyi, Selamı, barışı, esenliği tanrının bir lütfü olarak açıklayabilmeli ve barış için girişim imkânlarını, güç kullanmamayı gösterebilmelidir.

Öğrenciler kilisenin sınırlarını, kilisenin doğuşu ve yapısını, Kilisedeki makam ve vazifeleri, Takdis merasimi kutsamasını, Kilisedeki dîni törenleri,

- Kilisenin finanse edilmesini, Hristiyan kiliselerini (Katolik, Protestan, Ortodox...),

-Kilisenin evrenselliğini, kilise ile olan kendi tecrübelerini yansıtmasını ve kilisenin toplumdaki yerini tartışmaları beklenir.

8. YARIYIL: Öğrenciler, metres hayatını, nikâhı, aileyi,

-Nikâhın sınırlarını, Kilisedeki düğün merasimini,

- Şahsiyet oluşumunu ve dönüşümünü, Dîni eğitimi,

- Nesillerin birlikte yaşamasını, Nesiller arası sözleşmeyi,

- Dernekleri, Cemiyetleri, Partileri ve insan hayatının sosyal ilişkilerini tanımlayabilmeli, Bu ilişkileri İsa Mesih'in hayatı yaşamayı teşvik eden bakış açıları yönüyle geliştirebilmelidir.

Öğrenciler mesleklerini, mesleğin geleceğini, atanmayı,

- Pazar gününün değerini, bayram günlerini ve serbest zaman kültürünü,

- Ticariahlakı, sorumluluğu ve dayanışmayı, Hıristiyanlığın sosyal öğretisini,

- Evrensel adâleti, Globalleşmeyi ve tüketici davranışlarını mesleğin gerektirdiği tasarımcı olarak tanımlayabilmelidir. Adaletli ve sürdürülebilir iktisâdi davranış ve eylem seçeneklerini anlayabilmeli ve geliştirebilmelidir.¹¹⁷

---

¹¹⁷ Bundes Ministerium für Bildung, a.g.e., s. 7

3.4.3 Avusturya Liselerindeki Katolik Din Derslerinde Drama Uygulamalarına Ait Örnekler

3.4.3.1. Uygulama 1 Hz. Meyem Ve İsa'nın Doğumu:

1. PERDE: CEBRÂİL MELEĞİ Hz. MERYEM'E GELİR (ZİL)

27-**SES**: Ceb râil Meleği Tanrı tarafından 6. Ayda Filistinde (Galiläa) Nasıra (Nazaret) ilinde bir Bakire'ye gönderilir. O Davud'un (David) ailesinden Yusuf (Josef) isimli bir gençle nişanlıdır. Bu bakirenin ismi Meryem'dir.

28-**CEBRÂİL** (Ona yaklaşıp ve söyler): Selam sana ey bağışlanan! Tanrı seninle beraberdir.

29-**SES**: O hitap (seslenme) üzerine ürktü ve bu selamın anlamını düşündü.

30-**CEBRÂİL** (Ona seslenir): Korkma, Meryem (Maria); Sen Tanrının rahmetine kavuştun.

31- Sen bir çocuğa hamile kalacaksın, bir oğlan dünyaya getireceksin, ona İsa (Jesus) ismini vermelisin.

32- O büyüyecek ve en üstün olanın oğlu olarak adlandırılacak. Tanrı, Rab, ona babası Davud'un mülkünü verecek.

33-O Yakub'un (Jakop) evine (Oğullarına) ebediyete kadar hükmedecek ve onun hükümranlığının sonu olmayacak.

34-**MERYEM** (Meleğe sorar): Ben bir erkek tanımadığım (eli değmediği) halde, bu nasıl olacak?

35- **CEBRÂİL** (Ona cevap verir): Kutsal Ruh sana gelecek ve en üstünün gücü seni kuşatacak. Bu nedenle çocukda kutsanacak ve Tanrı'nın oğlu olarak adlandırılacak.

36- Ve Elisabet (Zekeriya a.s. 'ın hanımı), senin akrabın (teyzesi) bu (ilerlemiş) yaşında bir oğlana hamile kalacak; O doğurganlığını kaybetmesine rağmen şimdi altı aylık (hamile) dı.

37- Çünkü Tanrı için hiç bir şey imkansız değildir.

38- (O zaman) Meryem (söyler): Ben Rabimin kuluyum, bana (ne derse) o olur.- (Sonra melek ondan ayrılır.

2. PERDE: HZ. İSA'NIN DOĞUMU (ZİL SESİ):

1- SES- O günlerde kayzer Augustus ülkenin bütün halkının vergi listelerine yazılması için bir kanun emri çıkardı.

2- O zamanda Suriye valisi Qurinius idi ve bu ilk defa olacaktı.

3- Öyle olunca herkes kendini yazdırmak için kendi şehrine gitti.

4- Böylece Yusuf'da Filistin'in Nasıra ilinden yukarıya Davud'un şehri bugün Betlehem vilayetinin sınırları içinde bulunan Judaa'ya taşındı. Çünkü o Davud'un soyundan, onun evindendi.

5-O kendisini çocuk bekleyen nişanlısı Meryem ile beraber yazdırmak istiyordu.

6- Orada oldukları zaman Hz. Meryem'in doğum zamanı geldi.

7- Ve o ilk çocuğu oğlunu dünyaya getirdi. O onu bezlerin içine sardı ve bir beşiğin içine koydu, oradaki handa onlar için yer yoktu.

3. PERDE: İNSANLARIN REAKSİYONU (ZİL SESİ)

8- SES: O yörede çobanlar açık arazide dinleniyordu ve sürülerinin başında gece nöbeti tutuyorlardı.

9- O esnada Rabbin Meleği onlara geldi ve Rabbin nuru onların etrafını aydınlattı. Onlar çok korktular.

10- **MELEK** (onlara seslendi): Korkmayın, size bütün halka iletilecek büyük bir sevinç müjdeleyeceğim.

11- Bugün size Davud'un şehrinde bir kurtarıcı doğdu. O Mesih'dir, Rab.

12- Ve bu size bir işaret olarak hizmet edecek: Sizler bir beşikte bezler içine sarılı bir çocuk bulacaksınız.

13- **SES**: Ve ansızın Meleğin yanında Tanrıya hamt eden bir gökyüzü ordusu belirdi ve konuştu:

14- **KORO**: Üstün olan Tanrı en büyüktür / (Tanrı'yı ulularız.) ve yeryüzünde barış / insanlarda onun rahmeti.

15- **SES**: Melekler onları terk edip gökyüzüne çekildikleri zaman çobanlar birbirine söylediler:

ÇOBANLAR: Gelin Rabbin bildirdiği olayları görmeye Betlehem'e gidelim

16- **SES**: Böylece oraya koştular, Meryem'i, Yusuf'u ve beşikteki çocuğu buldular.

17- Onu gördükleri zaman bu çocuk hakkında kendilerine söylenenleri anlattılar.

18- Ve bunu duyan herkes çobanların sözlerine hayret ettiler.

19- Fakat Meryem bütün olup biten her şeyi kalbinde muhafaza etti ve onun üzerine düşündü.

20-Çobanlar geri döndüler ve Tanrı'nın şanını ululadılar, işittikleri ve gördükleri için Tanrı'ya şükrettiler; Kendilerine ne / nasıl söylenmişse, her şey öylece olmuştu.¹¹⁸

---

¹¹⁸Stefan Jakob Wimmer, Von Adam bis Muhammad Bibel und Koran im Vergleich, Deutschen Katecheten-Verein Verlag Katholisches Bibelwerk e.V., S. 206, 2005, München

3.4.3.2. Uygulama 2: Kutsal Üç Kral:

Uzun bir Gelenek ve Üç Kral'ın anlamı; Doğulu Yıldız Bilimcileri(Astrologlar):¹¹⁹Mattas incili doğu ülkesinin falcılarından bahseder Astronomik hesaplamaları onları Hz. İsa'nın doğumu (insanlığın) kurtuluş olayı için Betlehem'e sevk eder. Papa büyük Leo üç nimetin bu üç haberci ile ilgili olduğunu belirtir.

Şekil-1

(Hz. İsa'nın) Kutlu doğumu için okulda (eyleme yönelik) düşünceler; Kutlu doğumdan önce ders içi ve dışı çeşitli etkinlikler yürütülebilir. Uygun bir sınıfta konuyla ilgili bir tiyatro organize edilir. Din dersi öğretmeni ilahi korosu öğrencileri ile sınıfları ziyaret edip onlara konu ile ilgili hikâyeyi ve aktüel kutlamayı anlatır. Bunu anlatırken sembolleri gösterir. (bkz. Şekil-1)

ANLATIM: Krallar: Biz size bugün üç kutsanmış kralı çok farklı tanıtacağız. Henüz oyuncular (öğrenciler) tiyatro (kral) kostümlerini giymediler. Onlar giyinirken ben sizlere onlar hakkında bilgi vereceğim. Esasında İncil'de Krallar söz konusu edilmez, aksine „Doğu ülkesinin bağımsız falcıları (Kahinler)'den söz edilir. .

10. Yüzyılda Papa Leo üç habercinin (Kahin Krallar'ın) üç hediye ile geldiğini ve onların taçlarını takarak hediyelerini sunduğunu belirtir. Bu nedenle o zamandan beri (kutlu doğum çerçevesinde klisenin öncülüğünde) çocuklar kapı kapı dolaşarak geleneklerini canlandırırlar.

¹¹⁹<http://www.buchen-kirche.eu/krippenspiele-ueberblick.php>, (18.07.2016)

Bu arada öğrenciler kostümlerini giyerler ve taçlarını takarlar.

İsimler: Öğrenciler (söze girer): Bizim isimlerimiz..., ama biz burda Caspar =Hazine yöneticisi, Melchior =Işık kralı ve Balthasar =Hayat koruyucusu'nu canlandırıyor ve her biri dünyanın belirli yöresinden geliyor.

Yıldız taşıyıcısı öne çıkar ve (yıldızın hikâyesini) anlatır. Hepinizin bildiği üzere bu kâhinler belirli bir amaç için yoldadırlar. Bunlar belirli bir yıldızın doğuşunu arıyorlar. Satürn va Jupiter yıldızının balık burcunda dizilmesiyle Hristiyan Dünyası için Tanrı'nın elçisi ve insanlığın yol göstericisinin dünyaya geldiğini gösterir.

Yıldızlar o zaman şifa müjdecisi kabul edilirdi, Bu nedenle bizde bugün „Yıldız ilahi korusu” ismini alarak sizlere „Barışın ve rahmetin müjdecisi” olarak gelecek yıl için iyi dilekelerimizi sunmak istiyoruz. Biz evlerin kapılarına tebeşirle „latince Christus Mansionem Benedicat'ın baş harflerini C + M + B. „ Hz. İsa bu evi kutsasın yazıyoruz. Bu kutsama sözü sınıfın kapısına yazılır. Daha sonra tütsü reçinesi gösterilir ve koklatılır. Kahinkrallar değerli hediyeler getirir: Altın, Buhur, Mür (Kereviz) fidanı. Bunlar o zamanın dünyasında çok değerli ticari mal olarak kabul edilirdi. Altın her zaman Kralların değerli bir hediyesidir bugünde çok değerlidir. Buhur danlık ve Mür ağacı o zaman değerliydi bugünde kiliselerde seremoni için kullanılır.

DRAMA; I. PERDE- Doğu ülkesinin bilgeleri;¹²⁰

SES; Hz.İsa Betlehem'in Judaa'sın da doğduğu zaman bakınız oraya çok uzaktaki doğu ülkesinin bilgeleri geldiler. Bilgeler öne çıkar ve kendilerini seyirciye takdim ederler.

Kaspar: Ben Kaspar ekonomi bilgesiyim, Doğunun ve batının aranan kimsesiyim. Çünkü hem akıllı hem de çok bilgiliyim. Ben konuşurken kerkes sesini indirir, Çünkü altın ve paranın ilgisi bendedir...

¹²⁰<http://www.sternsingen.at/materialien/> (18.07.2016)

Melchior: Ben Melchior Tanrın rahmetinin aydınlığıyım. Semavi işler hakkında bilgi veririm. Bu nedenle insanlar sıkıntıya düştükleri zaman benim evime gelirler.

Tütsülerle kötü ruhları kovmalı bunun üzerine her gün insanlar için dua etmeliyim...

Ah, beni bir kez dinleseler, o zaman sıkıntıları gider, sonra bu onlara yine tekrarlanır, Böylece bu güzel dünyayı viraneye çevirirler, Bu halde onları durduracak olan kimdir?

Balthasar: Ben Balthasar tıpta en iyiyim, Mür (yaban kereveizi) ile krallara merhem veririm.

Bende çok az kimse ölür, ben beyaz önlüklü bir doktorem,

Fakat şimdi kolera ve vebadan daha kötü bir hastalık var.

Yardım nerededir, bu ülke nerede? Belki orada yardım bulurlar...

Kaspar: Üç bilge, daha fazla bilmiyorlar.

Melchior: Evet, bu gerçek ... tevazu gösteriyorlar.

Balthasar: Şimdi ne yapıyoruz? Herikiniz?

SES: Yıldız parlıyor, Yıldız taşıyıcı yıldızla görünüyor.

Kaspar: (Yıldıza bakar) Luzifer'de sabah yıldızı, bakın yeni bir rabbimiz oluyor.

Melchior: Bu yeni bir zaman için semavi bir işarettir.

Çok ilerde buradan uzakta, kutsal ülkede bir kral doğuyor.

Balthasar: Evet bu Davud'un yıldızı, Kurtarıcı geliyor, Evet bu bir gerçek.

Haydi saraya, onların bana ihtiyacı var, Doğum yardımcı uzmanı Profesör Dr. Balthasar.

SES: Kudüs'e geldiler ve konuştular: Biz doğu ülkesinde yıldızını gördük.

Onun izinden gitmek için buraya geldik. (Roma) Kral Herodes bunu duyunca yüzü karardı. Çünkü bu (haber) onu çok rahatsız etti.

II. PERDE:

SES: Herodes askerleriyle donuk bir trompet uğultusuyla ortaya çıkar.

Herodes: Bu kayzer'in emrine karşı gelmedir. Yeni bir kral bana sıkıntı verir.

Bu bir isyan gibi kokuyor, bunu öngörmeliyim. Hile ve aldatma ile akıllıca hareket etmeliyim.

Herodes (Bu sırada Herodes'in yanına gelen bilgelere döner): Ey siz çok saygın bilgeler!

Uzun bir yolculuk yaptınız. Bu evde dinlenin! Benimle gününüzü gün edin, yaşayın!

Biz sizin kralınızı bulacağız, Bizim her şeyi bilen, tanıyan iyi bir polis birimiz var.

Onu buraya saygı göstermeye, dua etmeye getiririz. (yana dönerek der) ve sonra onu öldürürüz

Kaspar: Ey, yüksek saygın kral dostum! Affedin! Fakat bizim hemen çıkmamız gerekti.

Balthasar: Biz duyduk ki Betlehem'de bir yetkisizlik ortaya çıktı.

Melchior: Biz bu bilinmeyi orada çözeriz. (Oradan ayrılırlar.)

Kaspar: Bu Herodes'le büyük bir hata olurdu.

Balthasar: Korkarım ki onun hakkımızda kötü zan beslemesini uyardık.

Melchior: Ümit ederim ki çocuk iyi saklanmıştır.

Kaspar: Bu kadar kişinin arasında çocuğu nasıl bulmalıyız?

Melchior: Ve zamanımızı burada boşa harcamadan? (Yıldız taşıyıcı görünür.)

Balthasar: Bakın! Yıldız bize doğru geliyor.

Yıldız taşıyıcı Luzifer: (Yıldız korusu, Yıldız bilgelere): Tanrı (çocuk) yeryüzüne geldi, öylesine yoksul, öylesine küçük, öylesine hayat dolu...

Sevgi ve barış sizinle ve herkesle beraber olsun. Sizi sevinçle ona götüreyim.

Balthasar (Yıldızı işaret eder.): Baylar ve bayanlar! Haydi, çocuğa ibadet edelim. Gerçek bir mucize oldu. Hayatın sırrını göreceksiniz.

(Bilgeler onu takip ederler, çocuğun önünde diz çökerler, ona bakarlar ve hayret ederler.)

Kaspar: Ölmeden daha neler göreceğim! Ben sana altınımı veriyorum. Benim varisim sensin.

Melchior: Sen dinin bir kahramanı olacaksın. Evet, sen Tanrı'nın oğlu diye isimlendirilirsin.

Balthasar: Şifa veren bir doktor olacaksın, Mür'lü bir merhem küçükler ve büyükler için.

(Meryem ve Yusuf hediyeleri kabul ederler.)

Meryem: (Altını alır.) Teşekkürler çok değerli bilgeler. Yolculuğunuzla bizleri kurtardınız. Altın boş mideye yardım eder ve biz kaçmak zorundayız. Bize böyle faydalı olur.

Yusuf: (Tütsü ve Mürâğacı ile): Tütsü kötü ruhları kovar ve Mür hastalığı ve acıları giderebilir.

Kaspar: Yeni bir zaman başlıyor. Samanlığın üstünde semavi yıldız duruyor. Saatleri, yılları, günleri bu Tanrı çocuğa göre sayacağız.

Melchior: Mesih'in doğuşu, zaman yerine geldi (doldu). Saati sıfır yazıyoruz.

Melek: İngilizce olarak: Zaman doldu.

Herkes: Yeryüzünde bu zaman dönüşünde (diliminde) herkese barış diliyoruz.

3.4.3.3. Uygulama 3 – Diğer Din Mensuplarıyla Diyalog: Nathan Ve Selahaddin - III. Perde. 7: Halka Temsil – 7. Sahne: Selahaddin Ve Nathan.

SELAHADDİN: (Buraya) Ben sana geliyorum. Çok hızlı çekiliş değilmi?

Zaten bir ayağın çukurda. Senin görüşün ne, Haydi söyle, bizi kimse dinlemiyor.

NATHAN: Bilakis ben bütün dünya bizi duysun istiyorum.

SELAHADDİN: Kesinlikle, Nathan kendine özgü? Ben buna bilgelik derim. Hiç bir şekilde gerçeği gizlememek. Onlar için her şeyi risk etmek. Vücut ve hayat! Mal ve kan!

NATHAN: Evet, Evet! Ne zaman ihtiyaç duyulsa ve faydalı olsa.

SELAHADDİN: Şimdiden ünvanımı ümit edebiliyorum:“Dünyanın düzelticisi ve kanunların hakkaniyetle yürütücüsü.”

NATHAN: Elbette, Güzel bir unvan! Fakat, Sultan sana tam olarak güveniyorum. Sana bir hikâye anlatmama izin verirmisin?

SELAHADDİN: Neden olmasın? Ben hikâyelerin daima iyi bir dostuyum. Anlat!

NATHAN: Evet, anlatalım, Aslında bu benim işim değil

SELAHADDİN: Şimdi tekrardan, böylesine mütevazi, haydi anlat, anlat!

NATHAN: Karanlık yıllar öncesi doğuda bir adam yaşardı. Paha biçilmez bir yüzüğü vardı. Yüzük taşı yüz ayrı renkten parıldardı ve tanrı tarafından gizli bir gücü vardı. Her kim onu güvenle takarsa insanları rahatlatırdı. Doğudaki adamın onu hiç parmağından çıkarmamasına ve onu hep evinde göz önünde bulundurmasına şaşır-mamak gerekiyordu. O yüzüğü oğullarından en sevgilisine, o da oğullarından en iyisi-

ne vasiyet etti. Hep en iyisine, hep en iyisine...Doğumla gelen saygınlık ve güç, sadece yüzükten, evin başkanlığı, egemenliği... Anlayın Sultanım!

SELAHADDİN: Evet seni anlıyorum. Devam et!

NATHAN: Böylece bu yüzük oğuldan oğula geldi. Bir babadan en son üç aynı derecede itaatkâr oğlana geldi. Baba da o oğlanların üçünü de aynı derecede seviyordu, hiç birini kıramıyordu. O zaman üçüncü ona daha yakın bulunuyordu.

Aynı zamanda onunla yalnız bulunanlarda onun açık kalpliliği ve diğer ikisinin kapalı kutululuğu yüzüğü taşımaya daha layık olduğu yönünde görünüyordu. Yumuşak başlılık zafiyeti (özelliği) ile onun alması umuluyordu. Bu böylece o ölünceye kadar devam etti. İyi kalpli baba sıkıntıya düştü. İki oğlunun onun bir sözüne bağlanması onu üzmüş rencide etmişti. O yüzüğü gizlice bir sanatkâra göndermeye karar verdi. O elindeki yüzüğün örneğine göre zaman ve masraftan kaçınmadan tıpa tıpa iki (kopyasını) daha yapacaktı. Bunu alan sanatkâr kopyalarını yapmaya muktedir oldu. Öyle ki baba kendisi dahi ayırt edemiyordu. Baba neşe ve sevinçle ayrı ayrı iki oğlunu da çağırdı, onlara hayır dua etti ve yüzüklerini verdi. Daha sonra baba öldü. Dinliyorsun değil mi Sultanım!

SELAHADDİN: (Hünerinden etkilenip) Dinliyorum, Hikâyenin çabuk bitir! Olur mu?

NATHAN: Sonuna geliyorum. Bundan sonrası kendiliğinden anlaşılıyor. Baba ölür ölmez her oğul kendi yüzüğüyle gelir ve evin idaresini ele almak ister. Bu durum incelenir, çekişmeye ve boşuna mahkemeleşmeye yol açar. Gerçek yüzük tespit edilemedi. (Bir müddet Sultan'ın cevabı beklenir.) Öylesine tespit edilemiyor ki, gerçek inancı kaybediyor.

SELAHADDİN: Benim sorumun cevabı nasıl olmalı?

NATHAN: Ben yüzüğü tam ayırt edemediğim zaman sizden özür dilemeliyim. Babanın niyetide yüzüğün ayırt edilememesi yönündeydi.

SELAHADDİN: Yüzükler benim için bir mana ifade etmiyor. Benim sana söylediğim dinlerin ayırt edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Elbiseye, Yiyeceğe ve İçeceğe varıncaya kadar...

NATHAN: Sadece sizin gerekçeleriniz açısından değil. Çünkü herşeytarih yazma ve tarihi aktarma üzerine neden teşkil etmez. Tarih sadece sadakat ve inanç üzerine kabullenilir değil mi? Şimdi kimin sadakat ve inancı en az şüphe götürür? Bizi küçüklükten beri sevgilerinin birnumunesi vekanını taşıyan bizlerin mi? Onlar ki hayal kırıklığına uğramanın bize daha şifalı olduğu durumlarda bizi hiç hayal kırıklığına uğratmazlar. Ben benim babama sizin babanızdan nasıl daha az inanabiliyim? Veya tam tersi sizden nasıl atalarınızın yalanlarını cezalandırmanızı ve benimkine karşı gelmemenizi isteyebilirim? Bu Hristiyanlar içinde geçerli değil mi?

SELAHADDİN: (Yaşayanlar adına! Bu adam haklı: susmalıyım.)

NATHAN: Haydi yeniden yüzüğümüze dönelim. Söylediğimiz gibi oğlanlar birbirlerini mahkemeye verdiler ve hâkime her biri yüzüğü bizzat kendilerinin uzun süre önce sözünü alarak ve hak ederek babalarının elinden aldığına yemin ettiler. Pek az değil! Her biri babasının yanlış yapmayacağını vurgulayarak babalarının kendileri için ne kadar sevgili olduğunu ve onun hakkında kötü zan beslemediklerini belirttiler. O kardeşlerin sadece en iyisinin almasına inanıyordu ve yanlış tercihte bulunmak istemiyordu. Belki de o haini ortaya çıkarmak ve öç almak istiyordu.

SELAHADDİN: Ya hâkim! Onu dinlemek istiyorum. Hâkim ne söyleyecek konuş!

NATHAN: Hâkim konuştu: Eğer babanızı hemen yanıma getirmezseniz, herhalde benim oturduğum koltuktan bu bilmeceyi çözmemi düşünmüyorsunuz. Yoksa gerçek yüzüğün ağzını açmasını mı bekliyorsunuz? Hayır durun! Ben gerçek yüzüğün mucizevi bir güce sahip olduğuna tanrı ve insanlar önünde göstermek istediğine inanıyorum. O karar vermeli. Çünkü yanlış yüzükler ikinizden hanginizi daha çok sevdiğine karar veremezler. Haydi söyleyin! Susuyor musunuz? Yüzükler geçmişe yönelik etki ederler, dışarıya yönelik değil. Herkes kendini daha çok beğenir değil

mi? Sizler hepiniz aldatılan aldatanlar. Hepinizin yüzüğü gerçek değil. Gerçek yüzük belkide kayboldu. Kaybı gizlemek ve ikame etmek için babanız üçünü birinin yerine yaptırmıştır.

SELAHADDİN: Harika! Harika!

NATHAN: Ve böylece hâkim devam etti. Benim hükmüm yerine tavsiyemi dinlemezseniz şimdi gidin. Eğer kabul ederseniz benim tavsiyem, mesele önünüzde tam olarak duruyor. Hepinizde babanızdan aldığınız yüzük var. Herkes kendi yüzüğünün gerçek olduğuna inanıyor. Ola ki babanız bir yüzüğün evindeki diktatörlüğüne uzun süre tahammül etmek istemedi. Muhakkak ki babanız her üçünüzü eşit derecede sevdi. İçinizden birini gözeterek diğer ikinizi gücendirmeksizin herkes bozulmayan önyargısız birbirini sevmeye gayret etmenizi istedi. Herkes bahsi kazanmak için mücadele etmeli, yüzüğündeki taşın gücüne güç katmalıdır. Bu güç birbirinize karşı nezaket, tahammül gösterme, iyilik de bulunma ve tanrıya samimi bir teslimiyetle gelir. Yardımlaşın! Eğer taşların gücü çocuklarınızın çocuklarında açığa çıkarsa, ben size binlerce yıl buraya benim kürsüme davet ederim. Burada benim yerimde bir bilge kişi oturur. Benim konuştuğum gibi o tevazu sahibi hâkim de konuşur.

SELAHADDİN: Aman Allah'ım!

NATHAN: Selahaddin! Eğer sen bu söz verilen bilge kimse olmak istersen...

SELAHADDİN: (Onun üzerine atlar ve devam etmeyinceye kadar elini sıkarak.) Ben toprak olurum. Ben olmam. Ey benim Allah'ım.

NATHAN: Size ne oldu Sultanım!

SELAHADDİN: Nathan! Sevgili Nathan! Senin hakiminin binlerce yılı henüz geçmedi. Onun hakimlik kürsüsü benim oturduğum yer. Buradan git! Git! Ama arkadaşım olarak kal!

NATHAN: Selahaddin'in bana başka bir diyeceği yokmu?

SELAHADDİN: Yok.

NATHAN: Yok mu?

SELAHADDİN: Hiç bir şey yok. Ve ne için?

NATHAN: Sizden bir ricada bulunmak için bir fırsat istedim.

SELAHADDİN: Bir fırsata mı ihtiyacın var? Konuş!

NATHAN: Ben borçlularımdan tahsilat yaptığım uzun bir yolculuktan geliyorum. Bende çok miktarda nakit para var. O zaman tekrar düşünmeye başlamak gerekir. Ben gerçekten bu nakitle nereye gideceğimi bilmiyorum. Ben düşündümki, yakın bir savaş için para her zaman daha çok gereklidir. Biraz ihtiyacınız olabilir.

SELAHADDİN:(Direk onun gözlerinin içine bakarak) Nathan! Al Hafi'nin senin yanında olup olmadığını sormak istemiyorum. Gönlünü kemiren bir kötü zan besleyip beslemediğininide incelemiyorum.

NATHAN: Kötü zan mı?

SELAHADDİN: Ben buna değer veririm. Afedersin ama bu neye yarar? Ben sana farkında olduğumu itiraf edeyim.

NATHAN: Ama aynı şeyi benim için aramak değildir.

SELAHADDİN: Gerçek o ki!

NATHAN: Böyle her ikimize de yarar. Ben sana bütün hazır paramı göndere-
mem. Onu genç tapınak şövalyesi yapar. Sen onu tanıyorsun ya. Ona daha önce büyük bir miktar ödemem var.

SELAHADDİN: Tapınak şövalyesi mi? Benim en kötü düşmanımı paranla desteklemek istemiyorsun herhalde?

NATHAN: Ben sadece bir indensenin hayatını başısladığın kimseden söz ediyorum.

SELAHADDİN: Ah! Bna ne hatırlatıyorsun! Ben bu genci çoktan unuttum! Onu tanıyormusun? O nerede?

NATHAN: Sen nasıl tanımazsın? Ona olan merhametinden ve onun için ve onun vasıtasıyla bana zenginlik aktı. O bağışladığın hayatıyla hayatını tehlikeye attı ve benim kızımı ateşten kurtardı.

SELAHADDİN: O mu? O bunu yaptı mı? O daha sonra göründümü? Onu ona çok benzeyen kardeşimde yaptı. O daha burada mı? Onu buraya getir! Onun kardeşini tanımayan benim kız kardeşim ondan o kadar çok anlattı ki, ben onun görüntüsünü göstermek istiyorum. Haydi, git, onu getir! Bir iyilikten, nasıl sade bir tutku doğar. Belki daha çok başka iyiliklere yol açar! Haydi, onu getir!

NATHAN (Selahaddin'in elini bırakarak): Bir dakika! Ve orada başkaları da bulunacak mı?

SELAHADDİN: Ah! Ben kız kardeşimi dinleyemem! Ona! Ona! Çünkü ben onu nasıl anlatmalıyım?¹²¹

---

¹²¹ Gotthold Ephraim Lessing, Nathan der Weise, RECLAMS UNIVERSAL., 1964, Philipp Reclam jun. S. 77, 2000, Stuttgart

3.5. LİSEDEKİ İSLAM DİN DERSLERİNDE EĞİTİCİ DRAMA

Eğitici drama, özel olarak düzenlenen yaşantıları somut bir şekilde hissetme yolu ile sosyal, evrensel ve soyut kavramların, canlandırılarak anlamlı hale getirilerek öğrenilen bir tekniktir. Eğitici drama, mümkün olduğunca esnek olmakla birlikte, temel kuralları belirlenmiş bir grupta bir öğretmen tarafından yönlendirilen öğrenciler tarafından bir grup oyunu gibi algılanabilen etkinlikler bütünüdür. Bu yönüyle eğitici drama bir eylemin, bir olayın, duygunun, çeşitli rollerin, bir kavramın, konunun ya da öykünün kendiliğinden davranışlarla, taklit yolu ile temsili olarak canlandırılmasıdır. Ancak bu etkinlikler oyundan farklı, fakat oyunla benzerlikleri olan etkinliklerdir.¹²²

Avusturya Liselerindeki Öğrenciler Kur'anda geçen ve hadislerde anlatılan kıssalara, kendi tarihlerindeki olaylara büyük ilgi göstermektedirler. Bu kıssa ve tarihi olayların dramatize edilerek derslerde eğitim yöntemi olarak kullanılması onların hem din dersine daha bir istekle gelmelerine hem de bu tarihi olayları, dîni kıssaları daha iyi anlamasına ve yorumlamasına vesile olacaktır. Bu şekilde öğrenciler bu kıssa ve tarihi olaylarda geçen şahsiyetlerle kendilerini özdeşirecekler ve kendilerinde bulunan eksiklik ve aykırılıkları gözden geçirecekler ve kendilerini ve davranışlarını istenen ve özlenen bir konuma getireceklerdir.

Avusturya da din derslerindeki öğrencilerin farklı etnik ve kültür kökenlerinden oluşması onların müşterek yönlerini ve ilgi alanlarını sınırlamaktadır. Bu güçlükten dolayı din dersi öğretmenlerinin, öğrencilerinin bütününe hitap edebilecek konuları ve eksiklikleri derslerinde göz önünde bulundurmaları gerekmektedir. Özellikle tarihi olayları dramatize ederken etnik farklılıklara dikkat göstermeleri, geçmişte yaşanan yanlış davranışların islam ümmetini nasıl bölüp parçaladığını anlatmalıdırlar. Günümüz islam dünyasında da bu bölünüp parçalanmanın devam ettiği unutulmadan onların islamındaha bir kuşatıcı ve kucaklayıcı yorumuna sahip olmaları gerektiği vurgulanmalıdır. Geçmişte ve günümüzde diktatör kral ve sultanların özellikle

---

¹²² İ. San, "Yaratıcılığı Geliştiren Bir Yöntem ve Yaratıcı Bireyi Yetiştirme Bir Disiplin: Eğitsel Yaratıcı Drama". Yeni Türkiye Dergisi, 7: s.149, 1996

siyasi hırs ve iktidarlarını koruma uğruna aşırılıkları körükleyip ümmeti nasıl bir ayrılmaya götürdüğü drama oyununda canlandırarak bu yanlışların farkedilmesi sağlanabilir. İslam ümmetinin problemlerinin çoğunluğunun cahillikten, eğitim seviyesinin düşüklüğünden kaynaklandığı sorgulanarak öğrencilerin eğitim seviyelerini yükselterek üniversite ile akademik çalışmaya başlamalarının ümmetin aydınlanmasına katkıda bulunacağı hatırlatılmalıdır.

3.5.1. Lise Öğrencilerinin Psikolojik Özellikleri

Tarih boyunca insana ve onun gelişimine katkı sağlayan en önemli yatırım aracı olarak eğitim görülmüştür. Bunu gerçekleştiren mekânlar ise çocukların yaşlarına uygun olarak çeşitlilik arzeden okullardır. Okullar içerisinde ise bireyin geleceğini şekillendiren ve kendisi ile ilgili en önemli kararları almasına ortam hazırlayan lise dönemi devresidir. Lise eğitim müfredatı gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde ekonominin ara eleman ihtiyacını karşılamaya uygun olarak hazırlanmış olup sonrada bunun üzerine kendisini geliştirip üniversitede de ihtisas yapmasını sağlayabilecek imkânlara sahiptir. Böylesi bir dönemde lise öğrencilerini bekleyen en önemli sorun ergenlik çağı problemleridir.

Lise dönemi öğrencileri 15-18 yaşları arasındadır. Avusturya Meslek liselerinde ise bu dönem 15-19 yaş arasındadır. Ülke iklim şartlarına göre farklılık arzetsede UNESCO ergenlik dönemini 15-25 yaş dilimleri arasında göstermektedir. A. Oğuzkan ergenliği kızlar için genel olarak 12-21 erkekler için 13-22 yaşları arası kabul etmektedir.¹²³

Y. Kılıççı'ya göre ergenlik çağında başarılmaması gereken başlıca gelişim görevleri şunlardır;

Duygusal bağımsızlığını kazanma ve kendisi ile ilgili önemli kararları kendi başına verme.

Cinsel rolünü kabullenme ve bu role uygun davranış örüntüleri geliştirme.

---

¹²³ A. Ferman Oğuzkan, Eğitim Terimleri Sözlüğü, Şafak Maatbası, 1993, Ankara

Yaşdaş dünyası içinde kabul görme ve arkadaşlık, işbirliği, liderlik yeteneklerini geliştirebilme.

Çatışan değerleri uzlaştırma ve kendi yaşına uygun bir yaşam felsefesi geliştirebilme.

Öz kimliğine ulaşma ve bunu kabullenme.¹²⁴

Bu dönemde gençler cinsel dürtüleri ile başa çıkmak durumunda olup onların bunu kontrol altına alabilmeleri beklenir. Böylesi bir mücadele de tedirgin, güç beğenen ve çabuk tepki gösteren bir gençlik ortaya çıkar. Yurt dışında azınlık psikolojisi içinde olma, kendilerini iyi ifade edememe ve yabancı olarak haksızlığa uğradığını kabullenme de buradaki lise öğrencilerinin psikolojisini etkileyen faktörlerdir. Malesef bu ruh hali içinde olan öğrencileri motive etmek ve onları yüksek hedeflere yönlendirmek kolay olmamaktadır. Anne ve babalarının sabırlı olmadıkları ve çocukları ile çatışma içinde oldukları bir ortamda gençler ailelerinden bağımsız hareket etme ve kendi rüşünü isbat etme isteğionları karşı konulamaz bir biçimde fevri davranışlara yönlendirir. Burada anne ve babaların sabırlı olup çocuklarının ruhi dengeye kavuşmalarına yardımcı olmaları gerekir.

Çocuğun yaşına ve zevklerine göre drama faaliyetinin oluşturulması ve uygulanması, yöntemin etkinliği açısından oldukça önemlidir. Çocukların çevresini algılama ve öğrenme süreci yetişkinlerden farklıdır. Onların hayal dünyası ve duyguları muhakeme gücünden daha fazla gelişmiştir. Yetişkinler çevreyi keşfedip anlamaya çalışırken bilgi ve muhakeme gücüne dayanır. Çocuklar ise daha çok oyunu ve hayal gücünü kullanırlar.¹²⁵

Eğitici dramayı liselerde uygularken burada yetişmekte olan öğrencilerin psikolojik konumların ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak bu çalışmayı yapmaktayız. Bunun için ütopyik konu ve örneklerden daha ziyade kendi inancımız ve tarihi-

---

¹²⁴ Y. Kılıççı, Okulda ruh sağlığı, Kitap Yurdu, Anı Yayıncılık, s. 93- 94 , 2006, Ankara

¹²⁵ Andrew P. Johnson, "How to Use Creative Dramatics in The Classroom", *Childhood Education*, S. 71,no. 1, s. 2.

mizde gençlerimizi duygulandıracak, düşündürecek ve ibret almalarını sağlayacak hikâye ve kıssalar üzerinde durarak dramatize edebileceğimiz örnekler üzerinde çalışmayı uygun gördük. Avusturya da eğitim danışmanlığı ve okul psikolojisi kapsamında gerek okul bünyesinde gerekse il milli eğitim müdürlüklerinde eğitimin unsurları olan okul yönetimine, öğretmenlere, öğrencilere ve velilere yardımcı olmak amacıyla psikologlar görevlendirilmiştir. Bu okul psikologlarının görevleri Avusturya Milli Eğitim Bakanlığı tarafından aşağıda gösterildiği gibi belirlenmiştir:

* Öğrencilerin, öğretmenleri ve velilerin sorularını ve problemlerini ele almak. (Bireysel öğrenim, gelişim, davranış ve eğitim danışmanlığının desteklenmesi...)

* Okul partnerleri ve yönetimlerinin gerek bölgesel, gerekse bölgeler üstü, hem okullarda hemze okul sisteminde meydana gelen gelişme ve problemlerin üstesinden gelme...

* Kriz durumlarında psikolojik yardım sağlama...

Önemli temel prensipler ve kaliteyi sağlama kriterleri okul psikolojisinin faaliyetini belirler: Okul psikologlarının çalışması bilimsel tabanlı, bağımsız ve katılımcıların görüşlerini yansıtabilecek geniş perpektifli olmalıdır.

* Okul psikologları okul sisteminin işleyişi üzerine iyi bir bilgi sahibi olmaları ve bölgesel ve bölgeler üstü okul içi ve dışı veri bağlantısına erişebilir olmaları gerekir.

* Aydınlatma ve gelişim sürecine psikologlar sadece danışman olarak değil, aktif katılımcı olarak dâhil olmak zorundadırlar.¹²⁶

3.5.2. Eğitici Drama Faaliyetinin Uygulama Basamakları

Eğitimde drama yönteminin uygulamasında bazı aşamalar izlenerek hedefe ulaşılır Burada unutulmaması gereken drama yönteminin hedef ya da sonuç değil; bir süreç yöntemi olmasıdır. Bu süreç ise öğretmen ve öğrencilerle beraber sürdürülen

---

¹²⁶https://www.bmbf.gv.at/schulen/service/psych/Schulpsychologie_Kennzei4211.html.(10.02.2017)

bir süreçtir. Öğrencilerle serbestçe belirlenen konuları drama yöntemiyle işleyerek, onların kişisel duygu ve düşüncelerini anlatmasını, beden ve ses dilini kullanarak heyecan ve sosyal ilişkilerini belirli bir disiplin içerisinde aktarabilmesini sağlar. Drama etkinliğine katılacak öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişmiş ve özgüven içerisinde olmaları gerekir. Öğrencilerin bunu sadece bir oyun aracı olarak görmemeleri ve eğitimin bir parçası olduğuna kanaat getirmeleri gerekmektedir. Gereğinden fazla araç ve gereçlere takılma veya bazı öğrencilerin yetersizliği ile ilgili istihzai davranışlar dersin amacı dışına taşmasına kaç yapacağım derken, göz çıkarmaya varan sonuçlar ortaya çıkabilir.

3.5.3. Hedef Davranışların Belirlenmesi

Bu eğitim modeli ile elde edinmek istenen hedef davranışın tespit edilmesi gerekir. Hedef davranış, inançlı bir nesil yetiştirmek ve genç kuşaklarda bir yaşam tarzı oluşturmaktır. Avusturya, demokratik sosyal bir toplum yapısını devlet politikası olarak „Milli Eğitim ve Öğretim” programına almış olup din derslerinin de bu amaca uygun olarak verilmesini istemektedir. İslam din derslerinde dersi takip eden öğrencilerin Avusturya'nın çok kültürlü ve çok dinli yaşam kültürüne uyum sağlamaları beklenmektedir. Yine bu amaca uygun olarak Avusturya'da hâkim kültürün değer yargılarını öğrenmeli ve bu değerlere saygı göstermelidir.

İslam din derslerinde yine dinimizin emri gereğince islam dininin sosyal ve ahlaki değerlerindeki öğretilmesi ve gençlerimizin bu değerleri özümsemesi gerekmektedir. İslam Dini usul olaraktan toplumda ki inanç özgürlüğünü savunan ve kendisinin dışındaki diğer inanç ve dinlere de hayat hakkı tanıyan bir öğretiyeye sahiptir. Avusturya Milli Eğitim politikası ile islam dininin öğretisi arasında bu açıdan bir çatışma ve tenakuz söz konusu değildir. İslam din derslerinde islam tarihindeki gayri müslim tebaa ile islam toplumunun yüzyıllar boyunca bir arada karşılıklı saygı esasına dayalı olarak nasıl barış içinde yaşadığı örnekleriyle anlatılmalıdır. Hem insanlık hem de islam tarihindeki mümtaz şahsiyetlerinin hayatlarından örneklerin(hikâyelerin) drama yöntemi ile öğrencilere kazandırılmaları ve onları kendilerine örnek almaları bu derslerde hedef olarak alınmıştır.

3.5.4. Drama Etkinliğinin ve Türünün Belirlenmesi

İslam din dersini işleme aşamasından önce drama etkinliğine duyulan ihtiyaç ve daramanın hangi türünün kullanılacağı belirlenmiş olmalıdır. Seçilen drama etkinliğine göre sınıfta bir ön hazırlık yapmak gerekmektedir. Eğitici dramanın İslam dinindeki kıssa ve hikâyeleri yaşantı tarzı olarak genç kuşaklara aktarma da özel bir konumu vardır. Bu etkinlik türü sosyal, evrensel ve soyut kavramların, canlandırılarak anlamlı hâle getirildiği, öğrenildiği bir tekniktir. Eğitici drama; bir dini öykü veya kıssanın, bir olayın, duygunun, dîni kıssadaki çeşitli rollerin, konuda geçen şahıs, canlı ya da cansız varlıkların, kendiliğinden davranışlarla, taklit yolu ile temsili olarak ifade edilmesi ve canlandırılmasıdır.¹²⁷

Din öğretiminde, özellikle İslam tarihinde geçen olayların, Kur'an ve hadislerde anlatılan kıssaların dramatize edilerek öğretilmesi mümkündür. Ahlak öğretiminde, iyi ve kötü huyların açıklanmasında dramatizasyon yöntemi başarıyla uygulanabilir. Örneğin kıskançlığın, yalanın, lüks ve israfın kötülüğünün açıklanmasında, ane-baba ve büyüklere saygı, yoksullara yardımın güzelliğinin gösterilmesinde dramatizasyon yöntemi ahlak öğretiminin kurubilgiler olarak kalmasına engel olabilir. Aynı şekilde, zekât vermenin ve yoksullara yardım etmenin öneminin vurgulanmak istendiği bir derste, yoksul bir ailenin hayatından bir kesit sunulduğunda, böylelikle dramatizasyon sayesinde öğrenciler maddi sıkıntı yaşayan insanların duygularını, düşüncelerini anlama ve yaşama imkânına sahip olabilirler.¹²⁸

Drama üretmede öğretmenler bazı parametreler kullanırlar:

* İletişimde insanların diğerleriyle iletişimi sağlayan anlamaları gerekmesi.

* Öğretmenlerin öğrencilere anlamlı ve belirlenmiş olan kavram kullanımını öğretmesi.

¹²⁷ Alev Önder, 2003, Yaşayarak..., a.g.e., s.149

¹²⁸ Mehmet Zeki Aydın, Din Öğretiminde Yöntemler, Nobel Akademi Yay., s. 207, 2014, Ankara

*Drama uygulamasında her türlü belirsizlikten belirgin olana doğru elenebilmesi.

*Düz, basit olandan sembolik olanı bulma veya düz düşünceyi sembolik hale getirme.

*Her bir düşünceyi evrensel merkeze oturtma ve yaşayan bir anlaşma dili oluşturma.

*Bilgiyi yaşam haline getirme, olayları sadece taklit etme değil yaşantı haline çıkarma.

*Öğretmenin kendisi ile öğrenciler arasındaki iletişimde vücut dili kullanımı kontrolü

*Belirlenmiş ipuçlarından yola çıkarak anlamlı proje yapma yeteneğini geliştirme.

*Konuşulan veya konuşulmayan, görülen veya görülmeyen... bilgiyi kazanarak yorumlama yeteneği.

*Sabırla farklı görüntüyü bulabilme, deney ve hataya dayanaklı olma vs.¹²⁹

3.5.5. Katılımcıların (Rol Oynayacakların) Seçimi

Ders işlemeden önce yine öğrenciler konu hakkında bilgilendirilmeli ve drama etkinliğindeki rol ve hedefler açıkça ortaya konulmalıdır. İslam tarihindeki olaylar ders olarak işlenirken kıssalarda geçen şahsiyetlerin karakterleri, mücadele azim ve gayeleri bilinmeden kıssalarda anlatılmak istenen konuda anlaşılması güçtür. Kıssaları drama olarak işleyecek öğrenciler kıssada geçen kahramanların özelliklerine uygun bir profil çizmeleri gerekmektedir.

---

¹²⁹Dorothy Heathcote, *Collected Writings on Education and Drama*, Edited by Liz Johnson ... Northwestern University Press, 1984, Illinois 60201

Öğretmen öğrencilerle birlikte canlandırmada geçen karakterleri ve özelliklerini tespit eder ve bu canlandırmaya uygun gönüllü öğrencileri seçer. Drama içerisinde yer almak çocuğun kendi isteği ile olmalı, öğretmen kesinlikle zorlamamalı fakat özendirilmelidir. Roller öğrencilerin yaş seviyesine göre belirlenir.¹³⁰

Avusturya'da İslam din dersleri özellikle lise düzeyindeki 1. sınıflar da katılım göçmen nüfusun yoğun olarak yaşadığı bölgelerde 10 -15 öğrenci düzeyinde olmakla beraber yukarı sınıflara doğru gittikçe azalmakta 3 -5 öğrenciye kadar düşmektedir. Bu nedenle dersi işlerken yoğun katılım gerektirmeyen drama örnekleri seçilmesi daha uygun olur. Öğrencilerin gönüllü olarak katılımını teşvik ederek rol alacak oyuncu sayısı artırılabilir.

3.5.6. Sahnenin (Sınıfın) Hazırlanması

Avusturya Liselerindeki bütün sınıflarda akıllı tahta bulunmasa da bütün sınıflarda beyaz perde ve projektör bulunmaktadır. Sınıfların çoğunda bilgi sayar bulunmakla beraber olmayan sınıflara diz üstü bilgi sayar getirmek mümkündür. Rol alan öğrenci derse evde hazırlanarak sınıfa geleceği için önceden gelerek sınıfta yeniden alıştırmaya gerek yoktur. Öğrencilere rolleri hatırlatıldıktan sonra sahne için masa ve sandalyeler geriye çekilir. Sınıflar parke döşemeli olduğu için yere bir örtü serilmesi kâfidir. Dekor gerektiren hallerde her okulda ilk yardım malzemelerinin bulunduğu odadan minder, yatak vb. araç gereçler okuldan temin edilebilir. Tabiat manzarası veya açık hava ortamı gerektiren sahnelerde bilgisayardan projektör vasıtasıyla uygun görülen manzaralar yansıtılır ve yine fon müziği gerektiği takdirde bu da bilgisayarla sağlanabilir.

Drama uygulamasında sahnede geçen konuşmalar öğrencilere fotokopi olarak dağıtılır. Her öğrenci kendi rolüne konuşarak çalışmada dini kıssalarda aynı zamanda onun beden dilini de aktarması önemlidir. Öğretmen öğrencilerin dikkatini bu noktaya da çekmeli gerekli durumlarda oyun esnasında müdahalede bulunmalıdır.

---

¹³⁰ Alev Önder, 2003, Yaşayarak..., a.g.e. s.90

3.5.7. Hazırlanma ve Canlandırma

Dînî kıssa ve hikâyeler islam tarihinin iyi anlaşılması için önemli bir veri tabanını oluşturur. Bu amaçla dînî kıssalar drama olarak işlenmeden önce hem rol alan öğrencilerin hemze onları izleyen diğer öğrencilerin psikolojik olarak islam tarihinin o dönemini iyi anlamaları ve zihinlerinde canlandırmaları gerekir. Öğretmen drama başlamadan önce olayı geçtiği zamanı ve insanların yaşam tarzını kısaca anlatmalı ki öğrenciler sahnelenen kıssayı daha iyi anlayabilsin ve gereken dersleri çıkarabilsin. Öğrencilerin konsantrasyonu sağlanmadığı takdirde dramanın etkisi azalır. 50 dakika süren ders saati içerisinde 4-6 dakikalık bir zaman diliminde ısınma gerçekleşebilir.¹³¹

İzleyici ve oyuncu öğrenciler oyun ve rolleri üzerinde yeterince düşündükleri zaman dramayı daha kolay anlayabilirler. Bu onların ders sonunda dersten elde edinmesi istenen ana fikri bulmayı amaçlayan soruları doğru cevaplayabilmeleri için önemlidir. Bu dersin ana fikrinin başka yollarla da elde edilebileceği hatırlatılarak öğrencilerin özgürce düşünmesi sağlanmalıdır.

Oyunun sahnelenmesi esnasında öğrencilerin rollerini özveri ve ciddiyetle yaşayarak canlandırması istenir. Burada unutulmaması gereken öğrencilerin profesyonel oyuncu olmadığıdır. Oyun esnasında unutkanlık, dil sürçmesi ve benzeri hatalar yapılabilir. Bu hatalar öğrencilerin yüzüne vurulup onları dersten ve ana fikirden soğutucu davranışlardan uzak durulmalıdır. Öğrenciler arasında „sen kötü canlandırdın, ben iyi canlandırdım!” şeklinde sürtüşmelere fırsat verilmemelidir. Oyuncuların iyi oynayıp oynamadıkları üzerine durmamalı onların güvenleri kırılmamalıdır. Önemli olan süreç içinde bazı şeyleri kazanmalarıdır.¹³²

Öğretmen mümkün olduğunca etkinlik içerisinde fazla yer almamalı, gereken durumlarda müdahalede bulunmalıdır. Öğretmen her zaman öğrenci için bir yönetici konumunda olup onu her an yanında görmek istese de öğrencinin gelişimi ve kendi değer yargılarının oluşması için onun geri planda kalması uygun olur.

¹³¹ Mahiye Morgül, Eğitimde Yaratıcı Dramaya Merhaba, Kök Yayınları, s. 21, 2003, Ankara

¹³² Alev Önder, 2000, Yaşayarak, a.g.e., s. 91

Öğretmen drama esnasında çeşitli tarzlarda konum alabilir:

- * Zaman zaman kendisi katılıp dışarıdan yönlendirebilir.
- * Kendisi tamamıyla oyuna katılarak içerden yönlendirebilir.
- * Kendisi hiç oyuna katılmadan dışardan dramayı düzenleyebilir.¹³³

Dramada öğrencilerin duygularını rahatça ifade edebilecek ortam sağlanmalıdır.

Drama oynarken öğrencinin kendisinden bir şeyler katmasına imkân sağlamalı, onun gelişimine katkıda bulunmasına fırsat verilmelidir. Öğrenciler bu esna da gürültü çıkarsalar da tolere edilmeli dikkatlerini düşüncelerine yoğunlaştırmaya çalışmalı, onların bilgi ve kabiliyetlerinin artması gözlemlenmelidir. Drama da zaman kısıtlaması olmadan iyi bir uyum ve birliktelikle işbirliğini geliştirmelidir. Onun için öğretmen aceleci davranmamalıdır.¹³⁴

3.5.8. Tartışma ve Değerlendirme

Her dersin sonunda öğretmen öğrencilerle beraber dersin bir değerlendirmesini yapmak ve elde edilmek istenen neticeye ulaşıp, ulaşılmadığı konusu tartışmaya açılmalıdır. İşlenen dersin faydalı olup olmadığı ancak bu yolla tespit edilebilir. Pozitif bilimler ders olarak işlendiğinde, dersi takip eden öğrencilerin dersteki başarı oranları denklem veya elde edilen sonuçla doğru orantılıdır. Ne kadar çok öğrenci doğru cevabı bulmuşsa ders de o derece amacına ulaşmış sayılır. Din derslerinde başarının ölçüsü dînî, ahlakî bilgi ve değer yargılarının öğrenilmesi yanında, onların içselleştirilmeleri ve uygulanmaları ile yakından alakalıdır.

Drama yöntemi ile öğrenilen peygamberlerin, din büyüklerinin veya tarihi şahsiyetlerin hayatlarından kesitlerin başarı ile canlandırılmalarından daha ziyade, bu şahsiyetlerin davranışlarını mercek altına almak, onların hangi amaç uğruna bunu

---

¹³³Alev Önder, , İlköğretimde Eğitici Drama Temel İlkeler Uygulama Modelleri ve Örnekleri, Morpa Kültür Yayınları, s. 49, 2006, İstanbul

¹³⁴Alev Önder, Yaşayarak....., s. 120-124, 2003, İstanbul

gerçekleştirdikleri ve öğrenciler üzerinde bıraktığı etki öğrenilmeye çalışılır. Ders sonunda öğrenciye konuyla ilgili olarak; Bu durumda sen olsan ne hissederdin? Sana karşı yapılan bu davranışı hoş karşılar mıydın? Bu davranışa karşı sen olsaydın ne yapardın? ... gibi sorularla dersin öğrenci üzerindeki etkisi araştırılır.

Dersin tartışma bölümünde olabildiğince çok ve çeşitli cevapların gelmesi doğaldır. Her öğrencinin kendine özgü bir his ve düşünce dünyası olduğu unutulmadan cevapların doğruluğu ve yanlışlığına odaklanmadan ahlaki davranışların neler olabileceği öğrencilerin duyarlılıkları üzerinden ortaya konulabilir. Bu cevapların güzelliği veya çirkinliği üzerine öğretmen kendisi değer yargısını ortaya koymamalı ve öğrencilerin birbirini rencide edici tartışma ortamına girmesine müsaade etmemelidir. Drama ile derste başarılı veya başarısız taraf olmaz, güzel oynadığı için kimse ödüllendirilemeyeceği gibi, kötü oynadığı için kimse de yerilmez. Öğrenciler birbirlerini daha iyi tanımayı, birbirlerine insan olarak daha çok değer vermeyi öğrenirler.¹³⁵

3.5.9. Bir Eğitici Drama Örneği

„O kullar adaklarını yerine getirirler. Kötülüğü her yanı kuşatmış bir günden korkarlar. Onlar, seve seve yiyeceği yoksula, yetime ve esire yedirirler. (yedirdikleri kimselere şöyle derler:) „Biz size sırf Allah rızası için yediriyoruz. Sizden bir teşekkür ve karşılık beklemiyoruz.”(76)İnsan suresi, 6. ve 8. ayetlerinin nüzül sebebi olarak; Ata'nın, İbn Abbas'tan naklettiği bir rivayete göre aşağıdaki hadise anlatılmaktadır;

Bir kere Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin hastalanmışlardı. Yanında birkaç sahabeyle beraber Allah Rasulü ziyarete geldi. Sahabe-i Kiram'dan bazıları babaları Hz. Ali'ye bu iki çocuğunun şifa bulması için Allah'a bir adakta bulunmasını tavsiye ettiler. Bunun üzerine Hz. Ali, hanımı Hz. Fatıma ve hizmetçileri Kıdda; eğer çocuklar iyileşirlerse üç gün oruç tutacağız diye adakta bulundular. Ve Allah'ın lütfuyla çocuklar şifa bulunca da bunlar verdikleri söz gereğince üç gün oruç tutmaya başladılar. Evde yemek için hiçbir şey olmadığından Hz. Ali başkasından üç ölçek arpa borç aldı. (Baş-

¹³⁵ Alev Önder, 2003, Yaşayarak..., a.g.e., s. 125.

ka bir rivayete göre ise çalışarak bunu kazanmıştı.) Birinci günün akşamında iftar için sofraya oturduklarında bir miskin ya da fakir gelerek onlardan yemek istedi. Onlar da hazırladıkları yemeğin hepsini bu fakire vererek kendileri sadece su içerek yattılar. İkinci günün akşamı olunca iftar için oturduklarında bir yetim gelerek kendilerinden yemek istedi. Onlar da yine bütün yemeklerini ona verdiler ve o gece de suyla yetindiler. Üçüncü gün ise bu sefer bir esir gelip yemek istedi. Yine bütün yemeği bu gelene vermişlerdi. Ertesi gün Hz. Ali ve çocuklar Allah Resul'ünü ziyarete gitmişlerdi. Allah Resulü üçünü de perişan bir vaziyette gördü. Beraberce hemen evlerine gittiklerinde Hz. Fatıma'yı da aklıktan evin bir köşesine kıvrılmış yatarken buldular. Bu hali görünce Peygamber (s.a) çok müteessir olmuştu. Bunun üzerine Cebrail (a.s) gelmiş ve ona „Allah sizi Ehl-i Beyt'inizden dolayı tebrik ediyor.“ dedi. Allah Resulü bu nedir diye sorunca o da cevaben bu sureyi okudu.

Her ne kadar hadis zayıf olarak değerlendirilmiş ise de bu ayette iyiliğin belli bir şekli, önemi bakımından sadece bir örnek olarak anlatılmıştır. Yoksa burada asıl anlatılmak istenen, tüm muhtaçlara yardım etmektir.¹³⁶

Peygamberimizi inancımız gereği şahıs olarak canlandırmadan öğrencilere sözleri aktararak, bir fakir, yetim ve esir canlandırılarak öğrencilerin fakir ve muhtaçlara karşı duydukları hisler anlaşılmasına çalışılır.

Miskin, Yetim ve Esir rolünü oynayan öğrencilere rolleri ile ilgili bilgi verilir. Hz Ali ailesi yerine kendisi de muhtaç durumda olan başka bir aileyi canlandırabiliriz. Söz konusu ailemizin bireyleri de tutmuş oldukları oruç ve konumları gereği açtırlar ve yemek ihtiyaçları vardır. Öncelikle bilmediği bir kapıya yiyecek bulma ümidiyle giden bir yetim çocuğu canlandıran öğrencinin ne hissettiği öğrenilir. Daha sonra aniden çıka gelen bu yetime kendi yiyeceklerini verdiği takdirde aç kalmaya devam edecekaile babası rolündeki öğrenciye duyguları sorulur. Öğrenciler konumlarını düşünmeye başlarlar.

---

¹³⁶ Ebul A'la Mevdudi, Müt. Dr. Ahmed Asrar, A.g.e., cilt.7, S. 175, 1997, İstanbul

Yetim rolündeki öğrenciye olumsuz bir cevap verildiği takdirde neler hissedeceği sorulur. Aynı şekilde yiyecek alıp karnı doyunca neler hissedecektir.

Aile babası rolündeki öğrenci sana verecek yiyeceğimiz yok diyebilecek midir? O zaman yalan söylemek durumunda kalacağı için vicdanı ile çatışma durumunda kalıp neler hissedecektir. Doğal olarak ailesini de düşünüp onların aç kalmasını istemez. Bu durumda seyirci öğrenciler ona nasıl davranması gerektiği konusunda neler tavsiye edebilir.

3.6. KUR'AN VE HADİSLERİN ANLAŞILMASINDA DRAMANIN ÖNEMİ

İslam toplumunu Kur'an ve Sünneti Resulullah'tan ayrı düşünmek imkânsız olduğu için İslam din dersi eğitiminde de Kur'an ve Hadîsi Şerifleri eğitimin merkezine almak zorundayız. Eğitimcilerin dikkat etmesi gereken husus Kur'an'ı Kerimin sadece lafzını değil aynı zamanda anlamını da öğrencilere kazandırmak olmalıdır. Bu şekilde Kur'an'ın bir hayat kitabı olmasının önü açılır. Milli Şâirimiz Mehmet Akif Ersoy bu gerçeğe şu dizeleriyle işâret ediyor:

„İnmemiştir hele Kur'an şunu hakkıyla bilin
Ne mezarlıkta okunmak ne fal bakmak için.”¹³⁷

Yüce Allah c.c. Kur'an'ı Kerimi niçin indirdiğini kendisi Kur'an'ı Kerimde ifade etmektedir. „Bu bir öğüt ve apaçık Kuran'dır. Diri olan kimseyi uyarsın diye-dir.”¹³⁸

Kur'an'ın kendisini tarif ettiği isimlerinden birisi de yol gösterici, ayırt edici manalarına gelen „**El Furkan**” dır. Ali İmran Suresi 4. Ayeti Kerimede yüce Allah şöyle buyurmaktadır: „**Daha önce, insanlara yol gösterici olarak, Furkân'ı da indirdi.**” ve kendi ismini aldığı sure „**Hakkı bâtıldan ayırt eden Furkân Kur'ân'ı indiren Allah yücelerin yücesidir.**”¹³⁹

Kur'an'ın bu özelliğinden faydalanmak için öncelikle onu doğru okuyup doğru anlamak gerekir. Onu doğru okuyup anlayanlar Kur'an'ı hayatlarının baş tacı yaparlar, zihinlerini meşgul eden sorulara ondan cevap bulmaya çalışırlar, sorunlarını onun sunduğu reçete ile çözerler. Peygamber efendimizde Kur'an'ı bu yönüyle okumuş, anlamış ve uygulamıştır. „**Kur'an'la konuşan doğru söylemiş olur. Onunla amel**

---

¹³⁷Mehmet Akif Ersoy, Safahat, s.153

¹³⁸Yasin Suresi 69. 70. Ayet

¹³⁹Furkan Suresi, 1. Ayet

eden ödüllendirilir. Onunla hükmeden, adaletli davranmış olur. Al bu sözleri, kulağına küpe olsun!¹⁴⁰

K. Kerim, Allah c.c.'in insanlığa peygamberler vasıtasıyla gönderdiği son mesajları içeren ilahi bir kitaptır. Bütün insanlığa hitap etmesi ve mükemmel olması yönüyle diğer ilahikitaplardan farklı özellikler taşır. Bu özelliklerin birincisi bizzat kendisinin bir mucize oluşu, diğeri tedricen indirilmesi ve Allah tarafından koruma altına alınmasıdır.

Çalışmamızın bu bölümünde islam din derslerinde drama yöntemini kullanarak öğrencilerin Kur'an'ın ayetlerini ve hadisi şerifleri daha doğru anlayıp anlayamayacaklarını göstermeye çalışacağız. Kur'an'ın vahy oluş süreci, sahabe i Kiramın Kur'an'ı okuma ve öğrenme yöntemleri ve Peygamber Efendimizin öğretme yöntemleri de bize bu konuda ışık tutacaktır.

3.6.1. Kur'an'ın Vahy Olunması, Şekil ve Süresi

Rabbimiz K. Kerimi Efendimizin peygamberlikle görevlendirildiği 40 yaşından vefat ettiği 63 yaşına kadar geçen süre boyunca ayet, ayet sure, sure tedricen indirilmiştir. İlk indirilen alak suresinin ilk beş ayeti ile Mekke döneminde başlayıp son olarak indirildiği rivayet olunan Bakara suresi 281. Ayet arasındaki ayetler ve sureler Mekki ve Medeni olarak iki kısma ayrılır. Kur'an'ın tedricen indirilmiş olması, korunması, kıyamete kadar kalıcı olan islam dininin prensiplerinin pratik hayata aktararak köklü bir şekilde yaşanması, daha sonra gelecek nesillere örnek bir hayat modelinin sunulması ve Kur'an'ın sağlıklı bir şekilde anlaşılmasıyla yakından ilgilidir. Her indirilen ayetler grubu hem vahiy kâtipleri tarafından yazılıyor ve hem de sahabeler tarafından ezberleniyordu.¹⁴¹

---

¹⁴⁰Tirmizi, Fedâilul Kur'ân 14

¹⁴¹M. Sait Şimşek, Asrı Saadette Kur'an ve Sünnetin Anlaşılması, Asrı Saadet'te İslam, Beyan Yay. S.219, 2006, İstanbul

Sahabeler,, Kur'an'dan bir ayeti öğrendiklerinde onunla amel ederler, günlük hayatında nasıl uygulayacağını da öğrenmedikçe başka bir ayete geçmezlerdi. Bu konuda Ebu Abdullah Es- Sulemi'den bir nakil vardır. „Peygamber Efendimiz'in Ashâbından bize Kur'an'ı Kerim'i okutanlar derlerdi ki: Raslullah'a Kur'an'ı Kerim'den on ayet okurduk ve o on ayetin içine aldığı hükümlerin uygulamasını öğrenmedikçe diğer bir on ayete geçmezdik. Biz böylece hem ilmi hem ameli, uygulamasını öğrenirdik. Sahabilerden İbni Mes'ud (r.a) da Hz. Peygamber'den naklettiği hadisi şerifte bunu teyid etmiştir.¹⁴²

3.6.2. Kur'an'da Muhkem ve Müteşâbih Âyetler

Kur'ân'ı Kerim'de Âyeti Kerimeler muhkem ve müteşâbih ayetler olarak tasvir edilmektedir. Buna göre muhkem ayet: Kelime manası sağlamlaştırılmış demek olan muhkem, manası ve lafız olarak herhangi bir şüpheye meydan bırakmayacak şekilde belirgin (açık) anlamına gelir. Müteşâbih ise: Sözlükte birbirine benzeyen, benzeşen anlamına gelir.

Burada ise lafız ya da mana yönünden başkasına benzemesi sebebiyle anlaşılmasında kapalılık bulunan, ilk anlaşılması kastedilmeyen ayetler kastedilmektedir. Rabbimiz Ali İmran Suresi 7. Ayette şöyle buyurmaktadır. „Kitabı sana indiren O'dur. Onun bir kısmı muhkem (hüküm ihtiva eden, mânâsı açık olan) ayetlerdir, onlar Kitap'ın esasıdır ve diğerleri, müteşâbihtir (yorumu açık ayetlerdir). Fakat kalplerinde eğrilik bulunanlar, bu sebeple müteşâbih olanlara (yorum gerektirenlere) tâbî olurlar. Ondaki fitne çıkarmak için, onun te'vilini (yorumunu) yapmak isterler. Ve onun te'vilini Allah'dan başka kimse bilmez ve ilimde ileri gelenler ise: „Biz O'na iman ettik, hepsi Rabbimizin katındandır” derler, Bu inceliği ancak akıl sahipleri düşünüp anlar.”

Bu konuda Kur'an'ın kendisi, O'nu anlayarak okumanın gerekliliğini bildiren ayetlerle doludur. Rabbimiz Sa'd suresi 29. Ayette bu hususa vurgu yapmaktadır.

---

¹⁴²M. Yusuf Kandelevi, Hayatus – Sahabe, cev. Hayri Demirci, İslâmi neşriyat yayını dağıtım, 4. Cilt, s. 626, 1983, Konya

„Sana bu mübarek kitabı ayetlerini düşünsünler ve akli olanlar öğüt alsınlar diye indirdik.”

Kur'an'ı okumayan, anlamayan ve gereği ile amel etmeyen kimselerin, aşağıdaki ayette belirtildiği üzere Peygamberin Allah'a şikâyet edeceği kimselerden sayılacağı, haber veriliyor. „Peygamber der ki: Ey Rabbim! Kavmim bu Kur'an'ı büsbütün terk etti.” Furkan Suresi./ 30. Ayet¹⁴³

3.6.3. Ashâbın Kur'an'ı Kerimi Hz. Peygambere Göre Anlaması

Müteşâbih ayetleri, genellikle, gayb âlemiyle ilgili olan durum ve olguların sembolik ve benzetme yoluyla anlatımı şeklinde ifade etmek daha doğru olur. Allah'ın sıfatları ile ahiretteki mükâfat ve azap durumlarını anlatan ayetler müteşâbih grubuna girer. Örneğin bize cennet ve cehennemden bahseden ayetler, tamamıyla bizim bildiğimiz ve anlayabileceğimiz kavram ve olaylardan yola çıkılarak yapılan tasvir ve anlatımları içerir.

„Her halde sana biat edenler ancak Allah'a biat etmiş olurlar. Allah'ın eli (kudreti) onların elleri üstündedir. Onun için her kim cayarsa yalnızca kendi aleyhine caymış olur. Her kim de Allah'a verdiği sözü yerine getirirse O da ona yarın büyük bir mükâfat verecektir.” Fetih Suresi./ 10.Ayet.

Ayeti Kerim'e lafız olarak manasında „Allah'ın Eli” ifadesi geçmektedir. Son devir uleması Elmalılı Ahmed Hamdi buradaki „Allah'ın Eli” ibâresini „ O'nun kudreti olarak anlamıştır. Siyerciler ise Hudeybiye'de peygamberimize ellerini uzatıp biat eden (ahitleşen) ashâbı konu edinerek onlar elleriyle peygamberimize söz verip ahitleştikleri zaman Allah c.c. de onların ahdini (sözünü) peygamberimizin eli üzerinden kabul ettiğini bildirmektedirler. Ashâbı Kirman'ın bu ayeti anlamaları da bu yönde olmuştur.

Bakara Suresi 255. Ayet (Ayet el Kursi) de geçen „ O'nun Kursi'si yerleri ve gökleri kapsar” ifadesinde Kürsî (kursü), „koltuk, sandalye, taht” anlamlarına gelir.

---

¹⁴³ Ali Akpınar, Kur'an Niçin ve Nasıl Okunmalı?, Kitap Dünyası Yay. s. 50, 2014, İstanbul

Mecazi olarak saltanat, hükümrânlık, mülk manalarında da kullanılmaktadır. Allah Teâlâ'nın üzerine oturulan maddî alet manasında kürsüsü olamayacağından –bu O'nun bizzat açıkladığı yüce sıfatlarına aykırı düştüğünden– burada kürsüden bir başka mananın kastedilmiş olması gerekir. Esasen Kur'an'da Allah'a nispet edilen, „Allah'ın...” denilen her şeyi, O'nun varlığına dâhil veya kullandığı bir şey olarak anlamak da doğru değildir. Meselâ „Allah'ın evi, Allah'ın ruhu, Allah'ın emri, Allah'ın kölesi” tamlamalarında Allah'a ait olan şeyler böyledir.

Bunlar ne O'nun varlığının bir parçasıdır ne de kullandığı araçlardır; önem ve şereflerinden dolayı O'nun” diye tanımlanmışlardır. İbn Abbas'a göre kürsüden maksat ilimdir. O'nun ilmi her şeyi kaplar. Ayetin bu kısmını, „kürsüden maksat O'nun hükümrânlığıdır ve buna sınır yoktur, hiçbir şey O'nun dışında kalmaz” veya „Allah semavatı, arzı, arşı Kur'an'da zikretmiş, fakat bunlardan maksadın ne olduğunu açıklamamıştır. Kürsüsü de böyle bir varlıktır, yerleri ve gökleri içine alacak kadar geniştir. Ne ve nasıl olduğunu ise ancak kendisi bilmektedir” şeklinde anlamak mümkündür.¹⁴⁴

Hz. Peygamber Kur'an'ı Kerimi okurken cennet ve cehennem ile ilgili ayetler geldiği zaman adeta o sahneyi yaşıyormuşçasına okurdu. Cennetle ilgili ayetler bize müminlere orada ikram edilecek nimetleri anlayabilmemiz için leziz dünya meyveleri, yiyecekleri ve içeceklerinden örnekler vererek tasvir eder. Bu tür ayetleri okurken adeta Allah c.c. ile iletişim halinde O'nun rahmetini umarak okurdu. Cehennem ile ilgili ayetler geldiği zaman tüyler ürpertici ceza sahneleri, biçimleri anlatılırken, yüce Allah'a kendisini o azaptan koruması için dua ederdi.

Asrı Saadet diye isimlendirdiğimiz Hz. Peygamber döneminde yaşayan Sahabe-i Kiram Kur'an okurken onu anlamaya çalışır, anlamını bilemedikleri kelime ve kavramları Hz. Peygamber hayatta iken ona, onun vefatından sonra birbirlerine sorarlardı. Hatta Hz. Peygamber onlara bir soru sorduğu zaman cevabını bilseler bile, belki yeni bir şey öğreniriz diye saygılarından „Allah ve Resülü daha iyi bilir” derdi.

---

¹⁴⁴ <https://kuran.diyinet.gov.tr/tefsir/Bakara-suresi/262/255-ayet-tefsiri>

Î. Buhari'nin naklettiğine göre Adiy b. Hatim Bakara suresinin 187. Ayetinde geçen „Şafağın beyaz ipliği (aydınlığı) siyah ipliğinden ayırt edilinceye kadar yeyin, için.” cümlesini anlayamamış ve yastığının altına siyah ve beyaz iplik koyarak gece kalkıp bu ipliklere bakarak vakit tespit etmeye çalışmış, bu şekilde tespit edemeyince Hz. Peygamber'e gidip sorduğu zaman efendimiz de ona bu ayeti açıklamıştır.¹⁴⁵

3.6.4. Allah Rasülünün Ümmetine Bıraktığı İki Emaneti; Kur'an Ve Sünneti

İster yazılı olsun ister sözlü olsun isterse tespit edilmiş olsun vahiylerin davranış ve tutum halindeki uygulamalarına ait bu bilgiler din öğretiminin önemli bir konusu olmuştur. Meşhur veda hutbesinde Hz. Peygamber insanlar için bu konunun önemini şu hadislerinde belirtmiştir: „Size iki şey bırakıyorum, bunlara sıkıca tutunduğunuz müddetçe sapıtmazsınız; bunlar Allah'ın kitabı ve Peygamberinin Sünnetidir.”¹⁴⁶

3.6.5. Kur'an Ve Sünnetin İslam Toplumunu İnşa Etmesi

Kur'an, Allah'cc. ın Kitabı'nın özel adıdır. Kur'an da kendisi için bir kaç farklı isme yer verilse bile 70 'yakın yerde Kur'an ismi geçmektedir. Köken olarak ilki okumak anlamına gelen „kıraat” kelimesinden ikincisi ise toplamak, sindirmek, kompoze etmek (özümsemek) anlamına gelen „karn” kelimesinden türemiştir. Kur'an'ın „karn” kelimesi ile aynı kökten gelen Alak suresinin ilk ayeti „Ikra” ile vahye başlaması onun okumaya ve ilme ne kadar büyük bir değer verdiğini göstermesi yanında, içerisinde bir çok incelik ve varoluş sırlarını barındırması, güzel öğütle insanları eğitmeye talip olması, pek çok hikmeti ihtiva etmesi, toplaması onun bizim için özel bir mucizesi olduğunu ilan eder.

---

¹⁴⁵M. Sait Şimşek, a.g.e. s. 225

¹⁴⁶Selahaddin Parladır, “Bütün Yönleriyle Asrı Saadette İslam, Eğitim” Beyan Yay. Cilt 3 s. 202, 2006, İST.

Kur'an'ın önsözü durumundaki Fatiha'dan sonra gelen Bakara suresinin ilk ayetleri ile önce asla o'ndan şüphe etmememiz gerektiği, bizi hidayete götüreceği ve neye nasıl îman etmemiz gerektiği anlatılarak namaz ve infak gibi iki ödevle toplumu ve insanı inşa etme sürecine başlar.

Hiz. Peygamber Kur'an'ın ilk muhatabıydı. Onu ilk okuyan ve ilk dinleyendi. Allah c.c. ın ayetlerini önce dinler, anlar ve sonra nasıl uygulanacaksa öyle uygular-
dı. Hira mağarasında ilk inen ayetlerden sonra vahiy bir müddet kesilmiş sanki Hiz.
Peygamber'in önce bu ayetleri özümsemesi beklenmişti. Vahy olunan ayetler önce
Hiz. Peygamberi inşa edecek o da islam toplumunu inşa ile görevlendirilecekti. Rab-
bimiz İsrâ suresi 106. Ayette böyle zikretmektedir:

**„Yine biz Kur'an olarak onu, insanlar sindire sindire (ve ağır ağır) oku-
man için (ayet ayet, sûre sûre) ayırıp (gerektikçe) peyderpey indirdik.”** Bu kesin-
ti süresi uzayıp Hiz. Peygamber şüpheye kapılıp huzursuz olunca Allah c.c. Resulü-
nün rûhî ve zihnî inşâsı için gerekli ayetleri indirmeye başladı.

„Ey örtünüp bürünen! (Resulüm!) Gece (ya) biraz (uyumanın) dışında kalk
(ibadet et); (ya da) yarısında (kalk), ister o (yarısı) ndan biraz eksilt, ister onu biraz
artır. Kur'an'ı da tertil ile (ağır ağır, tecvitle) oku.¹⁴⁷

Hiz. Peygamber okuduğu ayetlerin mesajını çok iyi anlıyor ve onları yerine ge-
tirme konusunda sorumluluğunun bilinci içerisinde bulunuyordu. „Beni Hud suresi
ve kardeşleri ihtiyarlattı.” ifadesinde bu sorumluluğuna işaret ediyor, toplumu inşa
sürecine başlaması isteniyordu. ¹⁴⁸„1. Ey (risalet görevine) bürünen (Peygamber)! 2.
Kalk ve (insanları) uyar. 3. Sadece Rabbini yücelt. 4. Kendini (elbiselerini) arındır. 5.
Tüm kötü ve pis şeyleri terk et. 6. (Yaptığın iyiliği) çok görerek başa kakma. 7. Sa-
dece Rabbin için sabret.”

Hiz. Peygamber Hira mağarasında vahiy meleğinin sesini işitip kendisini de gö-
rünce titremeye başlamış, hemen ailesine gelerek „Beni örtün, beni örtün!” demiş;

¹⁴⁷ Müzzemmil suresi 1-4. Âyetler

¹⁴⁸ Ahmet Bulut, Kur'anla Yaşamak, Timaş Yayınları, s.86, 2013, İstanbul

onlar da üzerine bir örtü örtmüşler ve serin su serpmişlerdi. Bunun ardından, „Ey örtüsüne bürünen!” hitabıyla başlayan Müddessir sûresinin ilk beş ayeti inmiştir (Buhârî, „Tefsîr”, 74/1-5).

Bununla birlikte „örtüsüne bürünen” ifadesine mecaz olarak „peygamberlik kisvesine bürünen, bu ağır görevi yüklenen” anlamları da verilmiştir (Râzî, XXX, 190; Şevkânî, V, 373; İbn Âşûr, XXIX, 294).

„Kalk, uyar” emri Muhammed aleyhisselâmın, peygamber olarak tevhid dinini ve Allah’ın mesajlarını insanlığa tebliğ etmekle görevlendirilişinin ilânıdır.

Resûlullah efendimiz bu emri aldıktan sonra insanları tevhid dinine çağırmaya başlamış ve son nefesine kadar da bu görevini sürdürmüştür. „Sadece rabbinin büyüklüğünü dile getir” emri, tevhid dininin en önemli unsuru olan „Allah’ın birliğine iman ve O’na kulluk” esasını ortaya koymaktadır. İslâm’ın bu temel ilkesinin hemen ardından gelen „Elbiseni temiz tut” emri ise Hz. Peygamber’in midî olarak elbisesini necâset vb. pisliklerden temiz tutması, mânevî olarak da güzel ahlâkla bağdaşmayan davranışlardan ve günahlardan nefisini arındırması anlamında yorumlanmıştır (Zemahşerî, IV, 180-181). Âyetteki siyâb (elbise) kelimesinin mecaz olarak kullanıldığını belirten ve bu kelimeye „amel, kalp, nefis, beden, aile, din, ahlâk” gibi farklı mânalar veren başka müfessirler de olmuştur (bk. Şevkânî, V, 374). Buradaki temizlik maddî mânada alındığında „elbise” bir örnek olup genel olarak beden temizliğinin, kezâ ev bark, mâbed vb. özel veya ortak alanların temizliğinin de bu buyruğun kapsamına girdiğinde kuşku yoktur. 5. âyette „Her türlü pislikten uzak dur” diye çevirdiğimiz cümle de dış temizlikten sonra inanç ve ahlâk temizliğini, iç arınmayı vurgulamaktadır. Sonuç olarak bu iki âyette, son derece veciz bir üslûpla, Hz. Peygamber’e ve onun şahsında müslümanlara hem maddî hem de mânevî temizlik emredilmiş olup, bu buyruğun daha ilk inen ve Hz. Peygamber’i risâlet görevine hazırlayan âyetlerde yer alması son derece anlamlıdır. Müfessirler 6. âyeti farklı anlamlarda yorumlamışlardır:

a) Ey Peygamber! Sakın şerefli ve değerli peygamberlik vazifesinin külfet ve meşakkatini çok görme, bunlara gönül rızası ile katlan;

b) Karşılığında daha fazlasını bekleyerek iyilik etme. Şevkânî'ye göre yüce ahlâk sahibi peygamberin böyle bir davranışta bulunması ona haram kılınmıştır; ancak ümmeti için mubahtır (bk. V, 374-375).

c) Fakir fukaraya yaptığın yardımı çok görme, fakirleşmekten korkmayan kimselerin verdiği gibi sen de çokça ver (İbn Âşûr, XXIX, 298). 7. âyette Hz. Peygamber'in, insanlığı uyarma görevini yerine getirirken birçok sıkıntı ile karşı karşıya kalacağına işaret edilmiş ve Allah'ın rızâsını kazanmak için bu sıkıntılara sabretmesi emredilmiştir.¹⁴⁹Kur'ân'ı Kerimin mesajlarının evrensel olmasının en güzel delili içerdiği tarihî kıssalardır. Yeryüzünün bazı zaman dilimleri ve toplumlarında cereyan eden bu olayları Kur'an bize aktarırken hem zihnimize hemde gönlümüze hitâp etmektedir. Bu olayları sanki bizler yaşamış gibi okur ve değerlendirirsek o zaman Kur'an dan istifade etmiş oluruz. Bunun için önce o döneme gitmeli o toplumun havasını tenefüs etmeliyiz.

İnsan eseri bazı kitapları okuduğumuzda ya bizi bilgilendirir ya da bizi hislendirir üzüntü verir. Bu kitapların etkisi sınırlıdır. Hukuk kitapları kanunları bize bildirmekle görevini tamamlar. Matematik kitapları bize formülleri öğretmekle yükümlüdür. Edebî bir eser veya roman bizi hislendirebilir. Ancak okuduktan bir hafta sonra etkisi kaybolur unutmaya mahkûm oluruz. Kur'ân kıssaları ise bizi hem bilgilendirir, hemde hislendirir. Olaylarda geçen kahramanların yerine kendimizi koyduğumuz zaman, o hikâye ve kıssalar da ki şahsiyetler bize yol göstermeye bizim hayatımıza eşlik etmeye başlar. Hayatımızı bu şahsiyetlerin kıssalardaki rollerine göre oynayabilmemiz için gönül frekanslarını Kur'an'a göre ayarlamamız gerekir. Kur'an dan beklenen önce bizim gönüllerimize hitap etmesi ve onunla zihin dünyamızı inşa etmesi, etkilemesi bizi harekete geçirmesidir. Temiz yürekler Kur'an lafzı ile ondaki derin manalar ile onun etkileyici uslubu ile yerinde duramaz olur. Harekete geçen

---

¹⁴⁹Müddessir Suresi, Tefsiri, https://kuran.diyaret.gov.tr/tefsir/Müddessir-suresi/5501/Kur'an_yolu_tefsiri,c.5,s.495

gönüller, his ve duygular vücudun diğer organlarını harekete geçirir. Kur'an gerçekleriyle dolan gönül, akıl ve diğer organlar birlikte harekete geçerler.¹⁵⁰

Yüce Allah K. Kerim'de bu gerçeği Enfal suresi ikinci âyette ifade etmektedir. **„Müminler o kimselerdir ki Allah hatırlatıldığında onların kalpler ürperir, onlara Allah'ın ayetleri okunduğunda, ayetler onların îmanlarına îman katar.”** Kur'ân'ı Kerim belirli tarihî hadiseleri alıp ayrıntıya girmeden ana noktalara temas etmekte ve adeta ders vermektedir. Bu olaylar çeşitli yerlerde geçtiği halde her defasında ayrı bir tatlılık ve canlılıkla ifade edilmektedir. Kur'an'ın ele aldığı bu hadiseler ya o toplumun bir yarasına parmak basmakta ve kötülükleri ifşa edip, toplumun ıslahı için yol göstermekte, ya da o topluma gönderilen elçilerin destansı mücadelesini geriden gelecek nesillere örnek olması için canlandırılmaktadır. Burada verilmek istenen mesajlar tarihi gerçeklerle ifade edilirse daha çok tesirli olurlar. Düz anlatım tarzı insanları sıktığı halde halk somut hadiseleri dinlemek ister.

Canlandırılmış olaylar insanların daha çok ilgisini çeker. Kur'ân'ın parlak, cazip uslubuyla bir sinema filmi gibi, halkın zihnine nakşedilmekte, bu kıssalar öğretici film görevi görmektedir.¹⁵¹

3.6.6. Kur'an ve Hadisleri Anlama Yöntemi Olarak Drama

Kişisel bir benlik inşa etmede kaynağını Kur'an ve Sünnet'ten alan dînî değerlerin önemi çok büyüktür. Din ve dindarlığın inanç / bilgi, ibadet, duygu ve etki boyutlarını içeren bütüncül bir sunum, ancak Peygamberimizi „hayatın içinden bir insan” olarak sunumuyla gerçekleşir.

Peygamberimizin örnek davranışlarıyla ve sabırla yürüttüğü eğitimi, bunun sonucunda cahilî bir toplumun şehirli / medenî bir hale nasıl dönüştüğünü, zulüm ve ahlaksızlığın yerini adalet ve üstün ahlâkî erdemlerin nasıl aldığını, kibir ve nefretin yerini tevazu ve sevgiye nasıl bıraktığını çocuklarımıza onun canlı örnekliğiyle vere-

---

¹⁵⁰Ali Akpınar, Hayat Kitabı Kur'ân'ın İnsanı İnşa ve İhyası, Mavi Yayıncılık, s. 63, 2016, İstanbul

¹⁵¹ Süleyman Ateş, İslama İtirazlar Kur'ân'ı Kerim'den İtirazlar. Kılıç Kitabevi, s.410, 1966, Ankara

biliriz. Bunun yolu Hz. Muhammed'i ve mesajını, temsil ettiği değerler bütünü tanıtmaktan geçer.¹⁵²

Efendimiz peygamberlikle görevlendirilmeden önce ümmi bir insandı. Yani okuma yazma bilmiyordu. Cahiliyye döneminin kötü alışkanlıklarından Allah c.c. tarafından korunmuş ve rabbimiz bu mümtaz şahsiyet bizzat kendisi eğitmişti.

23 sene boyunca inen ayetler vasıtasıyla Hz. Peygamber'in kişiliğini bizzat kendisi dokumuştur. Bunun içinde daha önce bilmediği Peygamberlerin hayatlarını ve mücadelesini en güzel bir biçimde öğretmek sağladı. **„(Ey Muhammed!) Biz, sana bu Kur'an'ı vahyetmekle geçmiş milletlerin haberlerini sana en güzel bir şekilde anlatıyoruz. Gerçek şu ki; sen bundan önce (bu haberleri) elbette bilmeyenlerden idin.**”¹⁵³

Mekkeli müşrikler cahiliyyenin öfkesiyle ayet ve sureleri inkâr yoluna gittiler. **„Yine onlar dediler ki: (Bu âyetler), onun, başkasına yazdırıp da kendisine sabah akşam okunmakta olan, öncekilere ait masallardır.**”¹⁵⁴

Bu sözler Hz. Peygamber'e düşmanlık besleyen Mekkelilerin içine düştüğü acizliği yansıtmaktadır. Onlar Hz. Peygamber'in bu hikâyeleri eski hristiyan ve müsevî kültürlerinden öğrendiğini ve müntesiplerine bunu yazdırdığını öne sürerek onun mücadelesini boşa çıkarmak istiyorlardı. Hâlbuki Hz. Peygamber'in okuma yazma bilmediğini düşünmek zorundaydılar.¹⁵⁵

Kur'an daki peygamber kıssalarından örnekler vererek drama ile eğitimin insan ruhuna yatkınlığını ve etkisini daha iyi anlamaya çalışalım. Kıssalardaki örnek şahsiyetlerin hüküm verirken kullanmış oldukları net bakış açıları ve ulaştıkları idrak dereceleri bize bu konuda ipuçları verir. Onlar kâinatın yaratıcısının nuru ile başkaları-

---

¹⁵²Mevlüt Uyanık, Sünnetin Bireysel ve Toplumsal Değişimdeki Rolü Sempozyum Bildirisi, s. 86, 2007, Konya

¹⁵³ Yusuf / 3. Âyet

¹⁵⁴ Furkan / 5. Ayet

¹⁵⁵Maurice Bucaile, Bibel, Koran und Wissenschaft, SKD Bavaria Verlag & Handel GmbH, s.139, 1994, München

nın göremediği şeyleri görebiliyordu. Hz. Musa ve İsrail Oğulları Firavun'dan kaçarken denizin kenarına geldikleri zaman herkesin gördüğü hem Musa (a.s.)'ın hem de kavminin artık helak olduğuydu. Çünkü tek çıkış yollarının önünde deniz vardı, arkalarında ise Firavun ve ordusu. İçinde buldukları durumu Musa (a.s.)'ın baktığı gözlerle göremeyen kavmi, Musa (a.s.)'a „Helak olduk” dedi. Oysa Allah'ın nûru ile bakan Musa (a.s.) „Asla!” dedi. „Muhakkak ki, Rabbim benimledir ve bana kurtuluş yolunu gösterecektir.” İşte burada Hz. Musa bize Allah teâlâ'nın El Vekil, El Hasîb, El Vali isimlerinin kendi şahsındaki yansımasını gösteriyor. Çevresindeki herkes olan biteni görürken Hz. Musa hakîkatı görüyordu.¹⁵⁶

Hikâyelerle eğitim; olaylar karşısında aklî ve rûhî canlılığı yenileyen, öğüt almayı sağlayan, düşünmeye sevk eden ve Kur'an'ın belirgin bir şekilde yer verdiği bir eğitim metodudur. Kur'an da ki bu hikâyeler okuyanı âdetâ bu zamandan alır ve olayı yaşandığı zamana götürerek, olayın kahramanı ile bütünleşmesini sağlar. Hz. Eyyub'un kıssasında öğrencilerin çıkarması gereken çok güzel dersler vardır. Hz. Eyyub sıkıntılı zamanları sabırla, sevinçli zamanları şükürle karşılayan Allah'ın sevgili bir kuludur. İslam inancı ve ahlakında önemli bir yeri olan îman ve sabır arasında kurmuş olduğu muhteşem denge ile bize örnek bir şahsiyeti gösterir.¹⁵⁷

Hız. Eyyub (a.s) huzurlu zamanlarında olduğu gibi Rabbi'nin onu hastalıkla imtihan ettiği zamanlarda da Rabbine şükretmeye devam etti. İmtihan süresi uzayıpta güçten iyice düşüp bunalınca halini Allah c.c. arz etti;

„Ve Eyyub'u (da an ki) o: Hani Rabbına niyaz etmiş: Bu dert beni sarıverdi. Sen, merhametlilerin merhametlisisin, demişti.” Enbiya Suresi / 83. Âyet.

---

¹⁵⁶Z. Mansur El Mezidi, çev. Hülya Afacan, Kur'an Kıssalarında Sinematik Özellikler, İlim Yurdu Yay., s. 44, 2010, İSTANBUL

¹⁵⁷Mustafa Bayar, Din ve Ahlak Öğretiminde Kur'an Kıssalarının Önemi (Makale), Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 7, Sayı 34, Issn: 1307-9581ö
http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt7/sayi34_pdf/7egitim/bayar_mustafa.pdf

Bu âyeti Kerime’de Hz. Eyyub’un Rabbine olan ince serzenişini işitiyoruz. Sanki bizim yanı başımızda derdini Allah cc. arz edip adeta” Ey Rabbim, artık çaresiz kaldım” deyişini O’na olan teslimiyetini biz de hissediyoruz.

O’nun hakk’a karşı rızası tam ve kusursuzdu. Hz. Eyyub’un bu tahammül ötesi sabrı âyeti kerime de övüldüğü gibi Hadisi şerifte de sena ile bahsedilmiştir: „ Hz. Eyyub, insanların en halîmi, en sabırlısı ve en çok öfkesini yeneni idi.”¹⁵⁸

İncil’de Peygamberler Allah adına konuşan, dayanıklılık, sabrın en güzel örnek ve temsilcileri olarak gösterilmiş ve Hz. Eyyub’e özel bir yer ayrılmıştır. „Kim sabırla herşeye katlanırsa, onu mutlulukla överiz. Siz Eyyub’un sabrını işittiniz ve sonunda O’na ne getirdiğini gördünüz.”¹⁵⁹

Hz. Yusuf’un kıssasında da bir babanın oğlunu yaklaşan tehlikelerden koruma içgüdüsüyle Hz. Yakub’un Hz Yusuf’a olan tavsiyesini görmekteyiz. Ancak ilahî takdir gereğince ondan ayrıldığı zaman kardeşlerinin O’na bir oyun oynadığını fakat mahiyetini bilmediği için ancak halini Rabbi’ne arz ederek „Bana bu imtihana sabretmek düşer” diyerek teslimiyetini gösteriyor. Hz. Yusuf ise genç yakışıklı bir delikanlı olduğu zaman imtihanların en ağırlıyla karşılaşılıyor. „Mısır Âzizi’nin güzel karısı kapıyı kapatıp kendisini O’na sunduğu zaman, bir taraftan Allah’a olan tabiyeti diğer taraftan Şeytan’ın dürtüsü arasındaki dayanılmaz mücadele. Kur’an’ bu sahneyi „Evinde bulunduğu kadın, onun nefsinden murat almak istedi, kapıları iyice kapattı ve «**Haydi gel!**» dedi. O da «(Hâşâ), **Allah'a sığmırım! Zira kocanız benim veli nimetimdir, bana güzel davrandı. Gerçek şu ki, zalimler iflah olmaz!**» dedi.” diyerek resmediyor. Yusuf Suresi 23.

Ayetteki bu tablo bize müthiş bir kareografi sunuyor. Evin sahibesi gençti, güzeldi, servet sahibiydi pek çok meziyetleri vardı. Üstelik odanın kapısını da sımsıkı kilitlemişti. Böylece işleyecekleri günahın gizli kalması da söz konusuydu. Kadın”

---

¹⁵⁸Osman Nuri Topbaş, Kur’an’ı Kerim Işığında Nebiler Silsilesi, Erkam Yayınları, Cilt 3, s. 178, 2006, İstanbul

¹⁵⁹ Stefan Jakob Wimmer,.. Bibel und Koran im Vergleich, Verlag Katholisches Bibelwerk, s. 188, 2005, Stuttgart

Heyte lek” yani „Gelsene bana” diyerek en cezbedici halini sunuyor Hz. Yusuf da ona meylediyordu. „**Andolsun ki o, istekli idi. Eğer Rabbının burhanını görmemiş olsaydı; o da onu arzu etmiş gitmişti. İşte Biz, böylece ondan fenalığı ve fuhşu bertaraf ettik. Çünkü o, ihlusa erdirilmiş kullarımızdandı.**” Rabbimiz Hz. Yusuf’u bu tehlikeden koruyarak tüm zamanların gençlerine O’nu örnek gösteriyor.¹⁶⁰ Hz. Yusuf’un kıssası sinema ya da uyarlanmış milyonlarca insan tarafından seyredilmiştir. Şüphesiz ki, sinema, kitlelere kolayca ulaşması, toplumda yavaş ama kalıcı etkiler bırakması ve insanlarda davranış değişiklikleri meydana getirmesi bakımından etkili bir yaygın eğitim aracıdır.

Bu güçlü eğitim aracı yaygın din eğitiminde olumlu ve olumsuz yönde kullanılmakta olup okullarda da bulunmaktadır.¹⁶¹ Her ne kadar sinemanın yeri Sinema Salonları olsa da okullardaki internet bağlantısı ile okullarda da eğitimin bir aracı olarak kullanılmaktadır. Burada din dersi öğretmenleri seçici davranmalı, hangi filmlerin öğrencilere verilecek mesaja uygun olduğu önceden araştırılmalıdır. Film seyredildikten sonra da kritiği yapılmalı, öğrencilere filmde (hikâyesinden) çıkarılacak ders sorulmalıdır.

Kur’an’da ki kıssaların din ve ahlak eğitimindeki en önemli katkılarından birisi din dilinin gelişmesine katkı sunmasıdır. Dînî bilgilerin ve dînînin doğru anlaşılmasında din dilinin önemli bir rolü vardır. Çocukların din eğitimi için yapılması gereken ilk işlerden birisi de, din dilini çocuklar için sade ve uygun bir şekilde kullanabilmek, onlarla anlaşabileceğiniz bir din dili geliştirebilmektir.

Bu bağlamda güçlü bir muhtevaya sahip olması açısından dînî kıssalar, çocukta dînî kavramların gelişmesinde ve din dilinin zenginleştirilmesinde önemli bir materyal olarak kullanılabilir.¹⁶²

---

¹⁶⁰Osman Nuri Topbaş, a.g.e., cilt 2, s.77.

¹⁶¹ Bilal Yorulmaz, Sinema ve Din Eğitimi, DEM Değerler Eğitim Merkezi Yay. S. 145, 2015, İstanbul

¹⁶²Mustafa Bayar, a.g.e., s. 741

3.7. DİN DERSLERİNDE KULLANILABİLECEK EĞİTİCİ DRAMA TEKNİKLERİ

3.7.1. Rol Oynama

Kişinin kendisine ait olmayan bir kişiliğe bürünerek onu canlandırmasıdır. Eğitici dramada amaç çeşitli rolleri oynayarak anlama, öğrenme ve öğretmektir. Bu teknik eğitici dramada ana gövdeyi taşımakta olup hayatta karşılaşılabilecek olayları sanal ortam yoluyla canlandırarak kişilerin olayları değerlendirmesi sağlanır. Diğer teknikler bunu destekler mahiyettedir. Doğal olarak canlandırılabilmesi gibi önceden çalışılarak da rol oynanabilir. Çocuklar küçük yaşlarda aile, doktor - hasta oyunlarını rol oynayarak ileriki hayatta üstleneceği – sahip olacakları kişilikleri öğrenirler. Okul öncesi eğitim olarak adlandırılan kreş, anaokullarında küçüklere yeme içme adabından, büyüklere karşı nasıl tavır almaları gerektiğine dâir pek çok davranışlar kazandırır.

Rol oynayarak öğrenci diğer öğrencilerin acılarını, mutluluklarını, şaşkınlıklarını, heyecanlarını... daha iyi anlar. Kişisel karar alırken kendi becerilerini keşfeder, tarihsel ve sosyal konuları işlerken olayları derinlemesine çok yönlü olarak algılar.

Öğrenciler özellikle mesleki eğitim çerçevesinde dînî hitabet, vaaz, hutbe vermede bu yöntemin çok faydasını görür. Özellikle bu çalışmalar sırasında ses tonunu yükseltme ve alçaltma gerektiren anları, diksiyon ve telaffuz gibi dile hâkimiyeti öğrenerek mesleğe atıldıklarında zorluk çekmezler.

Beşeri münasebetlerde ise ne zaman konuşması, ne zaman dinlemesi gerektiğini öğrenirler. Ahlaki değerleri kavramalarına, muhtaçlara yardım etme ve onların yaşadıklarını hissetmede önemli bir mesafe katederler ve böylelikle empati duyguları gelişir.

3.7.2. Paralel Çalışma

Öğrenci sayısı kalabalık olduğu takdirde öğrenciler üçerli, dörderli gruplar oluşturarak aynı konu üzerinde çalışma yapabilirler. Özellikle üst sınıflarda takım ruhunu geliştirmek ve birlikte bir şeyler üretme açısından paralel çalışma önemlidir. Öğrenciler son sınıflarda üçerli veya dörderli grup olarak ortak proje hazırlarlar. Bu onların diploma tezi olarak sayılır ve ileride çalışacakları iş yerlerinde birlikte çalışma ve ürün ortaya çıkarma konusunda tecrübe kazanmış olurlar. Dünyamızda isim yapmış pek çok büyük şirket işletmelerine eleman alırken referanslarında birlikte projelerde görev alıp almadıklarına göre seçim yapıyorlar.

Din dersinde ise müzakere ve bilgi yarışmalarında öğrenci grupları paralel çalışarak bilgilerini geliştirmeyi, başarıya birlikte ulaşmayı ve kaybederken de üzüntülerini birlikte paylaşmayı öğrenir.

3.7.3. Zihinde Canlandırma

Öğrenciler dramaya başlamadan önce konsantre olmaları gerekir. Özellikle tarihi ve dînî konuları canlandırırken bu durum daha büyük önem arz eder. Öğretmen bu amaçla çeşitli yöntemler uygulayabilir. Bunlardan birisi de zihinde canlandırma yöntemidir. Öğretmen öğrencilerden gözlerini kapatmalarını ve kendilerini olayın geçtiği zamanda yaşıyor gibi hayal etmesini ister. Bu bir kaç dakika sürebilir. Sonra gözlerini açmalarını ister bu şekilde öğrencilerin rahatlamlarını sağlar.¹⁶³

Öğrencilerin tarihî ve dînî şahsiyetleri dramada oynamadan önce zihinlerinde canlandırmaları, kendilerini onların yerine koymalarına ve onların karakterlerini öğrenmelerine yardımcı olur.

Hangi konuda olursa olsun başarının yolu kişinin işini benimsemesinden ve ciddiyetle ele almasından geçer. Öncelikle işin konumu gereği onun getirisini, götürüsünü zihinlerinde canlandırmaları ve sonra karar vermeleri, sonra da işlerine dört elle sarılmaları ve konsantre olmaları gerekir.

---

¹⁶³ Alev Önder, 2003, Yaşayarak..., a.g.e., s. 141.

3.7.4. Müzikle Drama

Türk - İslam medeniyetinde müzik önemli bir tedavi ve eğitim aracıdır. Dînî eğitim açısından önemli kurumlar olan „Mevlevî Tekkeleri usta musikicilerin, musiki heveslilerine, öğrencilerine, dînî ve din dışı musiki sırlarını öğrettikleri gerçek musiki okullarıydı.”¹⁶⁴

Her ne kadar üzerinde helallik ve haramlık yönüyle tartışmalar yapılsa da musiki günümüz dünyasında hem dinlendirici olması yönüyle, hem de eğitimin bir aracı olması yönüyle önemi daha çok kavranmaya başlamıştır.

Din eğitiminde musikin Kur'an'ı Kerim'in tertil üzere okunmasından, ezanın makam üzere okunmasına, ilahilerden mevlidi şerife kadar çok geniş bir kullanım alanı vardır. Eğitici dramada ise fon müziğinden başlayarak insanın dikkatinin çeken su sesinden, tabiattaki kuş sesine kadar olan güzel sesler yoğun şekilde kullanılır.

Ramazanlarda getirilen salavâtı şerifler ecdâdımızın bize armağan ettiği itrînin bestesiyle yüzyıllar boyu kulağımızda hoş bir sadâ olarak yankılanmaktadır. Osmanlı döneminde salatin camilerde görev almış olan müezzinler tarafından yüzleri aşan makam bilgisine sahip oldukları ve ramazanlarda teravih namazı aralarında güzel sesleri ile müminleri rahatlattıkları rivayet edilmektedir.

3.7.5. Pandomim

İnsanların sözden ziyade hareketleri, davranışları ile bir şeyler ifade etmeyi, canlandırmayı hedefledikleri uğraşı veya oyun türüne verilen isme pandomim denir.¹⁶⁵

Din derslerinde özellikle uygulamaya dönük eğitimlerde kullanımı tavsiye edilebilir. Abdestin alınışından namazın kılınışına insanlar arası görgü kurallarına değin bu yöntemin anlatımla birlikte kullanılmasında büyük fayda vardır. Örnek bir drama:

---

¹⁶⁴Popescu-Judetz E., Bir güç ve icra gösterisi olarak mehter, Türk Musiki Kültürünün Anlamları, Pan Yayıncılık, s. 57, 1996, İstanbul

¹⁶⁵Alev Önder, 2003, Yaşayarak..., a.g.e., s. 141-142

„Hasan’la Hüseyin çocukken, birinin yanlış abdest aldığını gördüler; adamın abdesti şeriata sığmıyordu. Ona en güzel şekilde abdest almayı öğretmek istediler.

Adamın yanına gittiler. Biri, **‘Bu, bana yanlış abdest alıyorsun diyor’** dedi, İkimiz de huzurunda abdest alalım; bak, bakalım; ikimizden hangimizin abdesti şeriata uygun.

İkisi de adamın yanında abdest aldılar. Adam da; **„çocuklar”** dedi, **„sizin abdestiniz şeriata tam uygun, doğru, güzel; bu yoksulun abdesti yanlışmış”** diyerek kendi yanlışının farkına varır ve düzeltme imkânı bulur..¹⁶⁶

Drama olarak canlandırılabilir bu hikâyeye ile biz hem doğru bir şekilde abdest almayı, hem de bir müminin kalbini kırmadan onu nasıl eğitebileceğimize dair ahlaki bir davranışı öğretebiliriz.

3.7.6. Öykü/Olay Canlandırma

Eğitici Draman’ın bu türünde öğrencilerin, ya bir öyküyü ya da öykünün içinde geçen bir bölümü drama olarak canlandırmaları gerekir. Öğretmen önce öyküyü öğrencilere okur ve olayın anlaşılmasını sağlar. Seçilen öğrenciler sırası gelince drama-ya dâhil olarak o bölümü canlandırırlar. Bu efektler olarak da olabilir veya taklit yoluyla da olabilir. Öğretmenin acele etmemesi ve öğrencilerin yeterince kendilerine verilen süreyi kullanmalarını da beklemesi gerekir.

Öyküler ve hikâyeler yönüyle bize tarihimiz çok geniş bir malzeme vermektedir. Buradaki öyküler özellikle küçük yaştaki öğrencilerin zihin dünyalarının gelişmesi ve onların hayata hazırlanabilmeleri için önemli bir kaynaktır. Bu yolla çocuklar sadece hikâyeyi dinlemiş olmakla kalmazlar aynı zamanda zihin dünyalarında hayal ederek kendilerini o hikâyelerin kahramanlarıyla özdeşirirler.

---

¹⁶⁶ Mevlana Celaladdin, Fihi ma Fih, s, 135, Cev. Abdulaziz Hatip, Mevlana’nın Gözüyle Aşıkların Namazı, Semerkand Yayınları, İstanbul

3.7.7. Resim Yapma

Sahnelenmiş olan bir dramanın sonunda öğrencilerin konuyu daha iyi kavramaları açısından dramayla ilgili herhangi bir sahneyi resmetmeleri istenir. Resmi her öğrenci kendisi yapabileceği gibi grup olarak da yapabilirler. Bu şekilde hem drama-
nın ana fikri ortaya çıkar hem de öğrenciler edindikleri bilgileri birbiri ile paylaşmış olurlar.¹⁶⁷

İslam dîni canlı varlıkları resmetme konusundaki çekinceleri belirtmiş olmakla beraber tabiat resimleri, minyatürler ve tezyinat (süsleme) sanatının müslümanlar tarafından kullanılması, kültürümüzün görkemli medeniyet tarihimizin en önemli parçasını teşkil etmiştir.

Bugün camilerimizde olsun, vakıf ve medreselerimizde olsun bu süsleme sanatının eşsiz örneklerini yabancılar büyük bir hayranlıkla izlemektedirler. Öğrencilerin küçük yaşlarda bu sanatlara ilgi duymaları ve gelecekte güzel eserler verebilmeleri için onları dersten sonra bu konuda teşvik etmeli onların kabiliyetlerini geliştirmelerine yardımcı olmalıyız.

3.7.8. Liselerde Eğitici Dramanın Değerlendirilmesi

Bir işin değerlendirilmesi o işin neticesine göre yapılacağı gibi bir metodun değerlendirilmesi de sürecin sonunda olması gerekir. Drama tarihi çok eski olmasına rağmen, eğitimde kullanılması diğer eğitim metodlarına göre oldukça yeni sayılır. Bir konuda yapılan değerlendirmeler kendi cinsleri ile yapılan karşılaştırmalarla mümkündür. Eğitim metodlarının hedefi sadece öğrenciye eğitimin konusu olan kavramı öğretmek değil, aynı zamanda o bilginin uygulanmasını sağlamaktır. O halde bilginin elde edilip edilmediğini öğrenmek için yapılan değerlendirmeler yanında o bilginin öğrenciler üzerinde nasıl bir tesir uyandırdığına da odaklanmamız gerekmektedir. Bu konu üzerinde bilgi sahibi olabilmek için şu soruları sorabiliriz: Öğrenci edindiği

---

¹⁶⁷ Alev Önder, 2003, Yaşayarak..., a.g.e., s. 145.

bilgilere ulaşırken öğrenim işini severek yapıyor mu? Öğrenci elde ettiği bilgiyi uygularken aynı heyecanı, aynı sevgiyi taşıyor mu? Öğrenci üzerindeki etkisi uzun süreli oluyor mu? Bu etki öğrenci üzerinde nasıl bir tavır ve yaşantı değişikliğine yol açıyor? Öğrenciler bu davranış değişiklikleriyle yeni bir kimlik kazandıklarının farkında mı? Bu yeni kimlikleriyle yaşamak onları mutlu ediyor mu? Öğrenciler yeni-kimliklerini arkadaşları ile paylaşmak ister mi? Bu ve benzeri sorulara olumlu cevaplar alındığı takdirde eğitim amacına ulaşmış demektir.

Öğretmen drama eğitiminde hedeflenen amacın öğrenim kısmının elde edilip edilmediğini öğrenmek için ders sonunda test yaparak öğrencinin bilgi seviyesini ölçebilir. Elde edilen bilginin öğrenci üzerindeki uygulamasını veya etkisini ise sadece belirli bir süreç sonunda gözlemleyerek öğrenebilir. Eğitici dramının sahnelenmesi sırasında öğrencilerin tavır ve davranışlarından ilk ipuçlarını elde etmek mümkündür.

Örneğin yardımlaşma konusunu işlerken dramayı sahneleyen öğrenciler la-kaydı mi davranıyorlar, yoksa duygusal tepkiler mi veriyor? Aynı şekilde ölüm sonrasını ve ahirete iman konusunu işlerken öğrenciler hala gülebiliyor mu, yoksa düşünceli mi davranıyorlar.

Öğretmenin dersteki hedefi daha henüz dersi tamamlamadan öğrencileri bu seviyeye getirebilmek üzerine olmalıdır. Bu nedenle derse tam konsentre olmadan öğrencileri dramaya başlatmak bu hedefe ulaşamama neticesini doğuracaktır. Öğretmenin başarısı öğrencilerin iç dünyalarına inip inemediği, duygularına hitap edip edemedikleriyle yakından alakalıdır. Ders sonunda öğrencilerle olan fikir alış verişinde özellikle buna dikkat etmeli ve bu seviyeyi yakalamış olmanın hazzı ve manevi sorumluluğunu yerine getirmiş olmanın iç huzuru içerisinde bulunmalıdır.

4. BÖLÜM

AVUSTURYA LİSELERİNDEKİ İSLAM DİN DERSLERİNDE (ÖRNEK OLAY) DRAMA UYGULAMALARI

Durum (örnek olay) çalışması güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesi içinde çalışan, olgu ve içinde bulunduğu içerik arasındaki sınırların kesin hatlarıyla belirgin olmadığı ve birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumda kullanılan, görgül bir araştırma yöntemidir. Bu tanım ile diğer araştırma türlerinden ayrılan yönünden yola çıkarak, durum çalışmasının “nasıl” ve “niçin” sorularını temel alan, araştırmacının kontrol edemediği bir olgu veya olayı derinliğine incelemesine olanak veren bir araştırma yöntemi olduğunu söylemek mümkündür.¹⁶⁸

2014 Yılında başladığımız doktora çalışmamızın olabildiğince geniş bir veri tabanı oluşturabilmesi için 2015/ 2016 eğitim yılı başında özellikle Viyana ve çevresi lise ve meslek liselerinde görev yapan öğretmen arkadaşlarımıza hazırlamış olduğumuz drama örneklerini sunduk ve onlardan ilgili öğretim yılında din derslerinde drama yer verdikleri takdirde hem kendileri hem de öğrenciler açısından din derslerine yeni bir bakış açısı kazandıracaklarını ilettik. Öğretmen arkadaşlarımız çalışmamızı ilgi ile karşıladılar. Aynı öğretim yılının ilk yarı ve ikinci yarısında elektronik posta ve telefonla ulaştığımız öğretmen arkadaşlarımız öğrencilerin dramaların özellikle hikâyeleri ile ilgilendikleri ancak sahnede rol alma konusunda oldukça ilgisiz olduklarını bu noktada dersler drama yerine hikâyeler üzerine dersleri bina ettiklerini bildirdiler. Hocalarımızla yaptığımız istişareler neticesinde çeşitli okullardan yeterli seviyede veri elde edemediğimiz takdirde sağlıklı bir nicelikli eylem araştırmasına dayalı bir doktora tezi ortaya çıkaramayacağımıza kanaat getirdik. Bu nedenle çalışmamızı 2016 / 17 öğretim yılında görev yaptığımız Viyana 16. Bölge Meslek Teknik Yüksekokulu öğrencileri ile yapacağımız çalışmayı nitelikli eylem araştırmasına çevirdik.

---

¹⁶⁸ Ali Yıldırım, Hasan Şimşek, ag.e. s.289.

Görev yaptığımız Meslek Teknik Yüksek Okulu gündüz ve akşam bölümü olmak üzere ikili eğitim sistemine dayalı 300 yakın öğretmen 1500'ün üzerinde öğrencisi ile Viyana'nın en köklü meslek okulları içerisinde önde gelenlerdendir. Bilgisayar, Elektrik Elektronik ve Makine bölümlerinde okuyan 20'nin üzerinde farklı etnik kökenden öğrencileri ile çok dinli, çok kültürlü bir yapıya sahip olup, sosyal dokusu ile farklılıkları bünyesinde barındıran, barış içerisinde eğitim veren bir okuldur. İslam din derslerine gelen öğrencilerimin yarısına yakını Türk kökenli öğrenciler olmasına rağmen, özellikle ileri sınıflarda Boşnak, Sancak, Arnavut, Arap, Çeçen, Peştun ve Afgan öğrencilerim de bulunmaktadır.

Öğrencilerim ilk sınıflarda okula adaptasyon sürecinde gerek derslerin zorluğu gerekse çok farklı karakter ve özellikle yabancı kültür ve dinlere karşı ön yargılı öğretmenler nedeniyle devam etmekte zorlandığından dolayı, velilerimiz ve okul öğrenci birliğinin çalışmaları ile bu sorunun üstesinden gelmeye çalışıyoruz. Okulumuzda görev yapan üçü Katolik, biri Protestan birisi de Ortadoks Din Dersi Öğretmeni ile din derslerinden kayıt sildirmeye karşı birlikte çalışıyoruz.

Sene başında yaptığımız ortak ders branşları toplantımızda almış olduğumuz karar gereğince ders yılı açılış programında öğrencilerimizi dua ve dileklerimizle ders yılına motive ettik. 2016/ 17 ders yılında din dersi eğitim müfredatına aldığımız aktüel konu olan mülteci sorununu dinderslerinde müşterek olarak işlemeye karar verdik. Bu amaçla Müslüman'ların Mekke'den Habeşistan'a hicretini drama olarak birlikte işlemeye karar verdik. Habeşistan kralı Necaşi'yi ve seslendirmeyi Hristiyanlar diğer rolleri de müslümanlar olarak biz üzerimize aldık. İleri bölümlerde bu çalışmamızın değerlendirmesini bulacaksınız.

Durum Örnek Olay Çalışmasının Planlaması

Her araştırma açık veya kapalı bir araştırma desenine sahiptir. Desen araştırma sorularını, verilerini ve sonuçta ulaşılan bulguları birbirine bağlayan mantıksal bir kurgudur. Bu araştırmacıyı sürecin ilk aşamasından son aşamasına kadar götüren bir eylem planıdır. İlk aşamada sorulan sorular öğrencinin dramaya başlamadan önce konuyla ilgili ister okul içi isterse okul dışı edinmiş olduğu bilgileri tesbit etmeye

yöneliktir. Bu sorular yanıtı aranacak sorular olup öğrencinin sahip olduğu ön bilgileri anlamak için önemlidir. Son aşama ise başlangıçta sorulan sorulara ilişkin bulunan yanıtları ve bu sonuçların analizini ifade eder.

Bu anlamda her araştırma deseni en azından şu dört soruyu hedef alır: “Çalışılacak (araştırılacak) sorular nelerdir?” “Hangi tür veriler bu sorularla ilgilidir?” “Toplanacak veri ne olmalıdır?” “Sonuçlar nasıl analiz edilecektir?” Bu anlamda desen, bir çalışma planından daha kapsamlıdır. Araştırma deseninin temel işlevi, toplanan veriler yoluyla araştırma sorularına yanıt oluşturmaktır.¹⁶⁹

Durum çalışması yaparken izlenecek aşamalar şu başlıklar altında sıralanır.

- 1- Örnek olay sorularının hazırlanıp geliştirilmesi.
- 2- Örnek olaya ait problemlerin tesbiti ve geliştirilmesi.
- 3- Örnek olay analizinin gerçekleştirilmesi.
- 4- Örnek olay drama çalışmasına katılacak öğrencilerin belirlenmesi.
- 5- Verilerin toplanması ve toplanan verilerin örnek olay problemi ile ilişkilendirilmesi.
- 6- Verinin analiz edilmesi ve yorumlanması.
- 7- Durum (Örnek olay) çalışmasının raporlaştırılması.

---

¹⁶⁹ Ali Yıldırım, Hasan Şimşek, A.g.e. s. 292

4.1. DRAMA ÖRNEK OLAY UYGULAMASI 1. SINIF

ALLAH HER YERDEDİR. HERŞEYİ BİLİR VE GÖRÜR.(1a)

Viyana 16. Bölge Meslek Teknik Lisesi 1 BHET ve 1CHIT Sınıfı, 15 Öğrenci

Konu: Allah'ın sıfatlarını öğrenme

Uygulanış: 22 Kasım 2016, Saat: 13.00 – 13.50, Süre: 45 dakika

Öğretmen Rabbimizin Kur'an da yer alan Esmaul Husnası'nın yer aldığı çalışma kâğıdı ile sınıfa girer. Öğrencilere birer birer kâğıtları dağıtır. Sonra bu isimlerin içinde geçtiği Kur'an'ı Kerimden ayetlerden ve surelerden bir bölümü önce kendisi okur sonra öğrencilere okutur. Burada geçen isimler ve bunların manaları söylenir. Rabbimizin zati ve subuti sıfatları zikredilir. Zati sıfatların isimleri ve anlamları çalışma kâğıdında yazılmıştır. Subuti sıfatların ise anlamları boş bırakılmıştır. Öğrencilerden bütün isimlerin ve anlamlarının olduğu tablodan yararlanarak subuti sıfatların anlamlarını yazmaları istenir.

Örnek olay durum çalışması aşamaları: 1-Örnek olay sorularının hazırlanması

Öğrencilerin bir kısmı dini bilgilerini okul öncesi ailelerinden veya hafta sonu devam ettiği Kuran Kurslarından öğrenebilmektedir. Bu öğrencileri hiç bir ön bilgisi olmayıpta okulda dini bilgilerini elde etme zorunluluğunda olan öğrencilerden ayırmak gerekir. 50 dakikalık ders sonunda Allah'ın 99 ismini öğrenmesi beklenemez. Ancak dersimize konu olan Allah'ın zati ve subuti sıfatlarını ve işlevini (anlamını) öğrenmeleri istenebilir. Öğrencilerin subuti sıfatları ve anlamlarını öğrenip öğrenmediğini kontrol etmek için öğrencilere aşağıdaki soruları sorar:

Rabbimizin bu isimlerini biliyormuydun?

Bu isimleri öğrenmek zor oldumu?

Rabbimizin bu isimleri günlük hayatta senin için ne anlam ifade ediyor?

Önce 1BHET sınıfı öğrencilerinin sorulara verdikleri cevaplar:

1. **ÖĞRENCİ;** Günlük hayatımda barışı ifade ediyor.

2. **ÖĞRENCİ;** Önceden bilmiyordum. O her şeyi görür, bilir ve duyar.

3. **ÖĞRENCİ;** Allah her şeyi görür, duyar ve bütün dilleri bilir.

4. **ÖĞRENCİ;** O benim için her şeyi ifade ediyor.

5. **ÖĞRENCİ;** Allah birdir, her şeyi bilir, görür ve yapar.

6. **ÖĞRENCİ;** Allah tek ve son kutsalımızdır. Onun pek çok sıfatı var.

7. **ÖĞRENCİ;** Önceden bilmiyordum Allah tek ilahımızdır, hiç doğmadı. Her şeyi görür, iştir.

8. **ÖĞRENCİ;** Önceden bilmiyordum. O her yaptığımızı bilir ve görür.

9. **ÖĞRENCİ;** Allah en büyüktür, en güçlüdür, her şeyi bilir, duyar, görür O diridir ve hayatının sonu yoktur.

10. **ÖĞRENCİ;** Allah en büyüktür, ancak bugünlerde onun ismi Daeş örgütleri gibi teröristlerce kirletiliyor. Allahu Ekber denince onlar akla geliyor.

Şimdi de 1CHIT sınıfı cevapları:

1. **ÖĞRENCİ;** Hepsini bilmiyordum. Evet zordu. O her şeyi yapar, bilir. Başka kimse onun sıfatlarına sahip değildir.

2. **ÖĞRENCİ;** O bizim rabbimizdir. Hiç ölmez, her şeyi duyar, görür.

3. **ÖĞRENCİ;** En güçlü, en büyük sıfatları sadece onun içindir. Bunun aksini iddia eden kâfirdir.

4. **ÖĞRENCİ;** Hepsini bilmiyordum. Biraz zordu. Onun herşeye gücü yeter, O her şeyi duyar ve görür, çok sabırlıdır. O her şeyi koruyan ve gözetendir.

2- Örnek olaya ait problemin tesbiti: Öğrencilerin muhafazakar aile kökeninden gelenler için Allah'ın sıfatlarını öğrenmenin kolay olduğunu, ancak diğerleri için özellikle arapçadan dilimize kazandığımız orjinal ismini öğrenmelerinin zorluğu ortaya çıkmaktadır. Bu öğrencilerin derste geri kalmamaları için ya ekstra zaman ayırmak veya onlar için farklı bir metod kullanmak gerektiği görülmektedir.

3- Elde edilen örnek olay ön bilgilerinin veri analizi: Öğrencilerin tamamına yakını Rabbimizin 99 ismini sayı olarak bilselerde ihtiva olarak bilmiyorlar. Ancak Allah'ın her yerde hazır ve nazır olduğunu, her şeyi bildiğini ve gördüğünü önceden bildiklerini söylediler. Bu isimler senin için ne anlam ifade ediyor sorusuna ise farklı cevaplar verdiler. Bu durumda öğrencilerin günlük hayatında Allah'a olan inançlarının onlara tam olarak fayda sağlamayacağı onları bekleyen olası tehlike ve problemlere karşı koruyamayacağını söyleyebiliriz.

ALLAH HER YERDEDİR. HERŞEYİ BİLİR VE GÖRÜR.(1b)

4- Örnek olay drama çalışmasına katılan öğrenciler

Viyana 16. Bölge Meslek Teknik Lisesi 1 BHET ve 1CHIT Sınıfı, 15 Öğrenci

Konu: Allah'ın sıfatlarını içselleştirme

Uygulanış: 29 Kasım 2016, Saat: 13.00 – 13.50, Süre: 50 dakika

Öğretmen derse katılan bütün öğrencileri drama çalışmasına ortak ederek konunun bütün öğrenciler tarafından oyun oynar gibi öğrenmesini amaçlamaktadır. Öğretmen öğrencilerin Allah'ın isimlerini iyi öğrenip öğrenmediğini anlamak için her birine teneffüsten önce birer Kartpostal verir ve teneffüste „bunları hiç kimsenin görmediği bir yere saklayıp gelin.” diye tembih eder.

5- Verilerin toplanması ve toplanan verilerin örnek olay problemi ile ilişkilendirilmesi.

Kartpostalları alan öğrenciler gizli bir yer bulabilmek için ayrı ayrı, sınıfa girerler. Herkes kartpostalını saklayarak geri döner. Sadece Mustafa kartpostalını saklamadan önce tereddüt etti.

ÖĞRETMEN;(Ona sordu):-Sen niçin kartpostalını saklamadan önce tereddüt ettin?

MUSTAFA: Siz bize kartpostalımızı hiç kimsenin görmediği bir yere saklayın demiştiniz. Oysa ben nereye gitsem, Allah'ın beni göreceğini biliyordum. Bu nedenle tereddüt ettim. Fakat arkadaşlarım kartpostallarını saklamak için içeri girince bende onlara uydum.

ÖĞRETMEN: Mustafa, En iyisi senin kalbinin sesini dinlemen gerekir ve ona göre davranman gerekirdi! Fakat senin Allah'ın sıfatlarını hatırlamış olup unutmaman güzeldi. Bu nedenle seni tebrik ederim.

Öğretmen daha sonra öğrencilere şu soruların olduğu kağıdı dağıtır ve onların cevaplandırmasını ister:

1-Allah'ın bu isimlerini önceden iyi öğrenmiş miydin?

a)Allah her şeyi bilir. b)Allah her şeyi görür.

c)Allah her şeyi işitir. d)Allah her yerdedir.

2- Kartpostalları saklayarak Allah'ın hangi isimlerini unuttun?

3- Hayatında nasıl bir değişiklik yapman gerekir ki tekrar aynı hatayı yapmayasın?

6- Verinin analiz edilmesi ve yorumlanması

Öğrenciler yine birinci soruya sıfatları bildiklerini, ikincisinde Allah'ın her şeyi bildiği gördüğü sıfatını unuttuklarını söylediler. Üçüncü soruya verdikleri cevaplar şunlardır:

1BHET sınıfı cevapları:

1. **ÖĞRENCİ;** Daha iyi dikkat etmeli, Allah'ın her şeyi gördüğünü bilmeliyim.
2. **ÖĞRENCİ;** Hatalardan ders çıkarmalıyım.
3. **ÖĞRENCİ;** Hatalardan öğrenmeliyim.
4. **ÖĞRENCİ;** Bu sıfatları unutmadım. Daha çok dikkat etmeliyim.
5. **ÖĞRENCİ;** Hiç oyun oynamamalıyım.
6. **ÖĞRENCİ;** Allah'ın her şeyi gördüğünü unuttuğunu yazdı. Boş bıraktı.
7. **ÖĞRENCİ;** Unutmadığımı, oyun olarak oynadığımı yazdı. Allah'ı hiç aklımdan çıkarmamalıyım.

1CHIT Sınıfı Öğrencilerinin Verdikleri Cevaplar:

1. **ÖĞRENCİ;** Önce düşünmeli, sonra harekete geçmeliyim.
2. **ÖĞRENCİ;** Düşünmeliyim.
3. **ÖĞRENCİ;** Allah'ı daha sık düşünmeli, nimetlerine şükretmeliyim.
4. **ÖĞRENCİ;** Bir şeyi yapmadan önce iyi düşünmeliyim.

7- **Örnek olay çalışması sonunda gözlemlenen değişim raporu:** Cevaplardan anlaşılacağı üzere öğrencilerin çoğunluğu Allah'ın sıfatlarını ya önceden bildiklerini ya da sınıfta öğrendiklerini söylüyorlar. Bu sıfatların günlük hayatlarında ne ifade ettiğine gelince sadece isimlerini öğrendiklerini tekrar ediyorlar. Yani günlük hayatta karşılaştıkları olaylar veya davranışlar karşısında Allah'ın sıfatlarını bilmelelerinin onların hayatına katkıda bulunmadığını görüyoruz. Oysaki inançlı bir mümin Allah'ın müminleri hep gözettiğini, her şeyin onun bilgisi dâhilinde olduğunu bilir.

İster hayr olsun ister şer gibi görünen şeyler olsun yaşanan olayların Allah'ın izni ile olduğunu, insanın başına gelenlerinde Allah tarafından onu imtihan etmek için geldiğine inanır.

Verileri toplamada hem kendi gözlemlerimizi hemde öğrencilerin verdikleri cevapları kullanarak veri tabanımızı zenginleştirmeye çalıştık. Bu şekilde hem geniş bir bakış açısına sahip olmayı, hem de farklı alternatif yorumlara ulaşmayı amaçladık. Yaptığımız çalışmayı diğer araştırmacıların ve öğretmenlerin kullanabilmesi ve öğrencilerin anlayabilmesi için soruları sadeleştirerek araştırmamızı sistematik hale getirmeye çalıştık.

İkinci uygulamada ise Allah'ın isimlerini öğrendikten sonra onu kuru bir bilgiden çıkarıp bu bilgileri hayatlarında canlandırmaları gerektiğini öğreniyorlar. Bunun için bu isimleri içselleştirmeleri gerektiğinin farkına varıyorlar. Hatalarını itiraf etmeleri onların iyi niyetli olduğunu ortaya koyuyor. Bu hatalardan ders çıkarmaları gerektiğini de söylemeleri dersin amacına ulaştığını, öğrencilerin dersi yaşayarak konuları, dinlerini daha iyi öğreneceklerini ortaya koyuyor. Sorulan soruların hepsine cevap vermeye çalışmaları dersten sıkılmadıklarını ve istekle öğrenmeye çalıştıklarını gösteriyor.

Avusturya Meslek Liseleri İslam Dindersi birinci sınıfların ders müfredatında daha çok iman ve imanla ilgili esasların öğrencilere kazandırılması hedeflenmektedir. Geleneksel dini eğitim metodlarıyla Allah'a iman bahsinde sadece öğrencilere Allah'ın 99 ismi ve bir takım sıfatları öğretilirirken, örnek olay durum analizi ile öğrencilerin bu isim ve sıfatların günlük hayatla nasıl ilişkilendirebileceklerini gözlemliyoruz.

Öğrencilerin drama yöntemini kullanmaları, öncelikle onları dersin içine çekmeyi başarmış, sonrasında ise hayatlarının her zaman diliminde Allah'ın sıfatlarının kendilerini kuşattığını kendi tecrübeleri ile öğrenmiş olmalarıdır.

4.2. DRAMA ÖRNEK OLAY UYGULAMASI 2.SINIF

-KUR'AN DA GEÇEN BAHÇE SAHIPLERİ HİKAYESİ (2a)

Yer: Viyana 16. Bölge Meslek Teknik Lisesi 2 BHET Sınıfı, 7 Erkek Öğrenci

Konu: İslam da 'Zekât' toplumda zengin ve fakir dayanışması

Uygulanış: 12. 01. 2017, Saat: 13.50 – 14.40 , Süre: 50 dakika

Kişiler

Öğretmen ve 7 Erkek Öğrenci,

Öğretmen 2BHET sınıfına girer ve selam verir. Öğrenciler selama mukabele ederler. Öğretmen öğrencilere derste Kalem suresini okuyacaklarını bildirerek onlara ön yüzünde Kur'an'ın Arapça orijinal metnini, arka yüzünde 17. Ayetten 33. Ayete kadar Türkçe mealinin olduğu çalışma kâğıdını verir. Bir öğrenci yüksek sesle Arapça orijinal metnini daha sonra bir başka öğrenci Türkçe mealini okur. Öğretmen daha sonra 15 dakika öğrencilere zekât ve sadaka hakkında bilgilerini gözden geçirmelerini ister. Daha sonra her bir öğrenciye aşağıdaki soruların olduğu bir kâğıt dağıtır, bu soruları cevaplandırmalarını ister. İşte sorular ve öğrencilerin sorulara verdiği cevaplar.

1- Örnek Olay Dramadan Önceki Sorular

A- Zekât hakkında genel olarak ne biliyorsun?

B- Zekât ve Sadaka arasında nasıl bir fark vardır? Hiç şimdiye kadar birine sadaka verdin mi?

C- Dilenmeyi doğru buluyor musun? İslam dilenmeye izin veriyor mu?

2- Örnek olaya ait problemin tesbiti: Öğrencilerin verdikleri cevaplardan yola çıkarak geleneksel eğitim metodu ile dersin tam olarak anlaşamadığını söyleyebiliriz.

1-Zekât hakkında genel olarak ne biliyorsun?

1. **ÖĞRENCİ:** Zekât bütün varlık sahipleri için islamın bir emridir. Onu fakirlere tasadduk ederler (verirler).
2. **ÖĞRENCİ:** Alınan maaşın yarısının verilmesi lazım.
3. **ÖĞRENCİ:** Kendisi iyi durumda olanlar zekât vermelidirler. (Para tasadduk etmeli)
4. **ÖĞRENCİ:** Zekât fakirlere para vermektir.
5. **ÖĞRENCİ:** Zekât islamın bir emridir ki o bütün varlık sahiplerini kapsar. Onu fakirler için tasadduk ederler.
6. **ÖĞRENCİ:** Zekât zenginlerin islamda yerine getirmek zorunda olduğu bir emridir. Onu fakirlere sadaka olarak verirler.
7. **ÖĞRENCİ:** Zekât Müslüman olan zengin insanların ihtiyaç sahipleri insanlara mallarının bir kısmını vermeleridir.

2- Zekât ve Sadaka arasında nasıl bir fark vardır? Hiç şimdiye kadar birine sadaka verdin mi?

1. **ÖĞRENCİ:** Zekât bir emirdir, sadaka bir tercihtir.
2. **ÖĞRENCİ:** Zekât verilmesi lazım. Sadaka oruç tutmadığında verilmesi gerekir. Sadaka parası olmayanlara verilir ama aile yakını olmaması lazım.
3. **ÖĞRENCİ:** Sadaka gönüllü bir bağıştır. Zekât mecburen verilmelidir.
4. **ÖĞRENCİ:** Zekât fakirlere verilir. Sadaka ise camilere hayır hasenat olarak verilir.
5. **ÖĞRENCİ:** Zekat bir emirdir, sadaka ise çok parası olduğunda ve istediğinde verilir.

6. ÖĞRENCİ: Zekat bir emirdir, sadaka ise çok parası olduğunda ve istediğinde verilir

7. ÖĞRENCİ: Zekat durumu iyi olan müslümanların her yıl vermesi gereken bir şeydir. Sadaka islamın şartlarından olmayıp her kişinin istediği zaman verebildiği bir şeydir.

3-Dilenmeyi doğru buluyor musun? İslam dilenmeye izin veriyor mu?

1. ÖĞRENCİ: Dilenmek belirli şartlar dâhilinde caizdir, İnsanın hiç bir şeyi yoksa

2. ÖĞRENCİ: Hayır Fakat hiç bir şeye sahip değilse dilenilebilir Evet cevaz vardır.

3. ÖĞRENCİ: Hayır, ona izin verilmez. Herkesin kendisinin çalışıp kazanması gerekir.

4. ÖĞRENCİ: Hayır, Evet

5. ÖĞRENCİ: Evet, Fakat eli ayağı olmayan insanlar için ve bu hırsızlık yapmalarından daha iyidir.

6. ÖĞRENCİ; Hiç bir şeye sahip olunmadığında ve açlıktan öleceği zaman, dilenilebilir.

7. ÖĞRENCİ: Sağlam olan ve eli ayağı tutan insanların dilenmesini doğru bulmuyorum.

3- Elde edilen örnek olay ön bilgilerinin veri analizi: Avusturya Meslek Liseleri İslam Dindersi ikinci sınıfların ders müfredatında öncelikle kulluk ve ibadetle ilgili esasların öğrencilere kazandırılması hedeflenir. İbadet etmek Allah'a kul olmanın gereklerinden birisidir. Zekat vermek Allah'ın emirlerinden birisi, İslam Toplumunu inşa eden en önemli yapı taşlarındandır.

Cevaplardan anlaşılacağı üzere öğrencilerin büyük bölümünün zekât ve sadakanın, farz ve sünnetliği konusunda hem fikir oldukları yalnız ayrıntılarda (zekât, nisap miktarı, kimlere verilip verilmeyeceği noktasında...) tam bir bilgiye sahip olmadıkları görülmektedir. Hiç bir kimseye sadaka verip vermediği sorusuna ise edep gereği cevaplamadıkları görülmektedir. Bu soruyu sorma amacım kendileri zekât vermekle mükellef olmadıklarının bilincinde olmaları, ancak kendi harçlıklarından bile olsa sadaka verebileceklerini onlara öğretmek idi. Dilenmeyi ise hemen her öğrencinin uygun görmediği ancak belirli şartlarda izin verildiğini bilmeleri sevindiricidir. Öğrencilerin zekat vermenin sosyal yönü üzerine hemen hemen hiç bir şey söylememeleri dikkat çekicidir. Oysa zekat vermeyi diğer ibadetlerden ayıran en önemli yönü zekat ibadetinin toplumsal yönüdür.

KUR'AN DA GEÇEN BAHÇE SAHİPLERİ HİKAYESİ (2b)

Birinci Perde (2b)

Dekor: Pek çok çeşitli ağaçların ve güzel bakımlı yetişmiş sebzelerin olduğu bir bahçe ... Bahçe önünde zaman zaman çekilecek olan sürgülü sinevizyon perdesi, Yazı tahtasının altı meyve ve sebze resimleriyle süslenmiş durumda: Hemen yan taraftaki panoda üzeri portakallarla dolu bir portakal ağacı ve meyve sehпасı tasvir edilmiş resim. Önünde ise çeşitli plastik suni meyvelerden oluşmuş büyük bir meyve tabağı...

4- Örnek olay drama çalışmasına katılacak öğrencilerin belirlenmesi.
Öğrenciler iki grup olarak görev alır.

1. grupta öğretmenle beraber dört öğrenci rol alıyor

Yer: Viyana 16. Bölge Meslek Teknik Lisesi 2 BHET Sınıfı, 4 Erkek Öğrenci

Konu: İslam da 'Zekât' toplumda zengin ve fakir dayanışması

Uygulanış: 19. 01. 2017, Saat: 13.50 – 14.40, Süre: 50 dakika

Kişiler

Yaşlı Çiftçi: Öğretmen

Büyük Oğlan

Küçük Oğlan

Fakir

Evsiz

Giriş

Rol alan öğrenciler ve öğretmen yazılı metinde yer alan konuşmaları yapmıyorlar sadece hareketleri ile canlandırıyorlar.

Birinci Tablo

SES-Eski zamanda bir kasaba sınırında güzel bir bahçesi olan yaşlı ve cömert bir çiftçi yaşıyordu. Her sene bahçesindeki ağaçların bakımını yapar, bahçesine çok çeşitli sebzeler ekerdi. Yaz gelince Allah bu çalışkan çiftçiye ağaçlarından pek çok meyve ve bahçesinde çok bol sebze verirdi. Yaşlı çiftçi de Allah'ın kendisine verdiği nimetlerden çokça yoksullara verirdi. Yaşlı çiftçinin farklı düşünen hırslı iki oğlu vardı. Yine o sene Allah bahçelerine kendi lütfundan çok bol ürün verdi.

BÜYÜK OĞLAN-Baba! Bu sene bahçemiz yine güzel ürün verdi!

YAŞLI ÇİFTÇİ- Evet, Allah'a şükür emeklerinizin karşılığını aldık. Bu güzel ürün için Allah'karşı olan şükürümüzü yerine getirmeliyiz.

SES- Ertesi gün bahçeye bir yoksul ve evsiz geldi. Yaşlı çiftçiden yardım istedi.

FAKİR- Ey hayırsever kişi bizi bu sene de yardımlarınla sevindirecekmisin?

YAŞLI ÇİFTÇİ- Tabi ki bu sizin hakkınız sebzeleri hazırladım, buyurun alın!

EVSİZ- Ey cömert kişi şuradaki meyvelerden de verebilir misin?

YAŞLI ÇİFTÇİ- Tabi buyurun kendiniz alın. Yalnız ağaçlara zarar vermeyin!

SES- Yoksul ve evsizler gittikten sonra çocukları yaşlı çiftçiye dönerler.

BÜYÜK OĞLAN- Baba! Sen bizim emeklerimizi niye bu adamlara veriyorsun?

YAŞLI ÇİFTÇİ- Oğlum! Rabbimiz bize „Size verdiğim rızıklardan siz de yoksul ve fakirlere verin.” buyuruyor. Bu bizim ona karşı olan borcumuz.

BÜYÜK OĞLAN- Baba! Ama biz kalabalık bir aileyiz. Her önümüze gelene kendi emeklerimizi verirsek bize bir şey kalmayacak!

YAŞLI ÇİFTÇİ- Oğlum! Biz malımızın hepsini vermiyoruz. Sadece kırkta birini veriyoruz. Hem biz fakirlere yardım edince, Allah bize daha fazla ürün veriyor.

KÜÇÜK OĞLAN- Peki neden onlara iyi ve güzel yiyeceklerden verdik. Şurada ki ikinci ve üçüncü sınıf kalite mallardan verebilirdik.

YAŞLI ÇİFTÇİ- Oğlum! Allah'ın elçileri bize kendin için istediğini başkaları içinde iste, kendin için istemediklerini başkaları içinde isteme buyuruyor. Biz bu yardımlarla sadece malımızı değil nefsimizi de temizliyoruz.

Drama sonunda öğretmen seyirci öğrencilere aşağıdaki içi boş resmi vererek parantez içine öğrencilerin bu canlandırmadan ne anladıklarını yazmalarını ister.

İkinci Tablo – Tiyatro – Burada 2. gruptaki iki öğrenci rol alıyor.

(Malum dekor. Sinevizyon perdesi bahçe önüne çekilmiş durumdadır. Bahçe görünmemektedir. Sinevizyon görüntüsü perdeye aksettiğinde, akşam vakti bir evin içi görünür.)

SES- Aradan bir sene geçer yaşlı çiftçi hayata gözlerini yumar ve oğulları bahçenin yeni sahibi olurlar, bahçeyi yine babalarından öğrendikleri gibi ekip dikerler. O yıl Allah yine bahçeye bol bol ürün verir ve ürünü kaldırma zamanı gelir. Çocuklar evde kendi aralarında konuşmaktadır. Yeni öğrenciler rol alır.

KÜÇÜK OĞLAN- Ağabey! Ürünü ne zaman hasat edeceğiz? Fakir ve evsizler geldiği zaman ne yapacağız? Babamız gibi onlara yardım edecek miyiz?

BÜYÜK OĞLAN- Hayır! Kendi hakkımızı niçin başkalarıyla paylaşalım? Kimseye bir şey vermeyeceğiz!

KÜÇÜK OĞLAN- Ama yarın onlar geldiği zaman ne diyeceğiz? İyi düşünün, ürünümüz yok mu diyeceğiz?

BÜYÜK OĞLAN- Hayır! Buna gerek kalmayacak. Yarın erkenden kalkıp bahçeye gidelim ve ürünü kaldıralım!

KÜÇÜK OĞLAN- İçimde kötü bir his var sanki iyi bir şey yapmıyoruz.

BÜYÜK OĞLAN- Hiç bir şey olmaz merak etme! Kimseye söylemeden yarın gidip ürünü kaldıralım.

SES- Sabahleyin erkenden kalkarlar ve bahçenin yolunu tutarlar.

KÜÇÜK OĞLAN- Hiç sesini çıkarma, kapıyı yavaşça kapa!

BÜYÜK OĞLAN- Ayaklarına dikkatli bas, ses çıkarma!

Üçüncü Tablo -- Tiyatro

(Malum dekor. Sinevizyon perdesi bahçe önüne çekilmiş durumdadır. Yanmış kül olmuş bir bahçe görünmektedir. Sinevizyon görüntüsü yanmış kül olmuş bir bahçe perdeye aksettirir.)

SES- Yaşlı çiftçinin çocukları ümit ettikleri gibi ürünlerini kaldırmak amacıyla bahçeye geldikleri zaman orda yanmış mahvolmuş bir bahçe gördüler. Şaşkınlık yüzlerinden okunuyordu. Hemen kendi aralarında konuşmaya başladılar.

BÜYÜK OĞLAN- Yolumuzu mu şaşırdık? Doğru yere mi geldik?

KÜÇÜK OĞLAN- Hayır bu bizim bahçemiz olamaz! Yolumuzu mu kaybettik?

BÜYÜK OĞLAN- Bahçemiz yanmış, kül olmuş! Bubizim bahçemize nasıl oldu?

KÜÇÜK OĞLAN- Dün akşam hava yağışlı değildi, iyiydi. Ben bir yıldırım sesi duymadım. Biz kendi hatamızın kurbanı olduk. Allah cc. bizi cezalandırdı.

BÜYÜK OĞLAN- Ürünlerimizi paylaştık bu başımıza gelmeyecekti.

KÜÇÜK OĞLAN-Çok hırslı olduğumuz için Allah bizi cezalandırdı.

BÜYÜK OĞLAN- Biz zannettik ki zekât verirsek kazancımız azalır. Tam tersi oldu. Zekât vermek kazancımızı artırıyormuş.

KÜÇÜK OĞLAN- Lütfen Allah'ım günahlarımızı affet. Biz hatamızı anladık. Yeniden bizi sevdiklerinin arasına al, bize hayırlı, bol rızık ver.

SES-Hepsi Allah'tan af dilediler ve tövbe ettiler. Şüphesiz ki Allah tövbeleri kabul eden salih kullarına hesapsız rızık verendir. Bu kıssa Kalem suresi 17.-32. ayetleri arasındadır.

Drama sonu öğretmen ikinci grup öğrencilere yukarıdaki içi boş resmi vererek parantez içine öğrencilerin bu canlandırmadan ne anladıklarını yazmalarını ister.

5- Verilerin toplanması ve toplanan verilerin örnek olay problemi ile ilişkilendirilmesi: Öğretmen daha sonra her bir öğrenciye aşağıdaki soruların olduğu bir kâğıt verir bu soruların cevaplarını ister. Sorular ve öğrencilerin verdikleri cevaplardan geleneksel öğretimin problemini tesbit edip drama farkını ortaya koyabiliriz.

Drama Sonrası Sorular Ve Onlara Verilen Cevaplar

1- Pek çok kimse severek fakirlere yardım etmiyor. Toplumda fakirlere yardım etmeden sosyal dengenin (barışın) sağlanacağını mümkün görüyor musun?

1. ÖĞRENCİ: Allah'tan çok daha fazlası alınacağı için fakirlere yardım edilmelidir.

2. ÖĞRENCİ: Allah verdiğimizden her zaman daha fazlasını bize vereceği için, fakirlere yardım edilmelidir.

3. ÖĞRENCİ: Yardım etmeli ve paylaşmalı. Paylaşıldığı zaman Allah'tan övgü alınır.

4. ÖĞRENCİ: Fakirlere yardım edilse, hemen hemen hiç hırsızlık olmaz.

5. ÖĞRENCİ: Hayır, zenginler fakirlere yardım etmediği sürece sosyal denge sağlanmaz.

6. ÖĞRENCİ: Hayır görmüyorum. Zekât vermek lazım.

7. ÖĞRENCİ: Fakir insanlara yardım edilmeli ve saygı gösterilmeli. O zaman toplumda sosyal denge sağlanır.

8. ÖĞRENCİ: Fakirlere yardım etmeli ki bu şekilde onlarında yiyeceği olsun.

9. ÖĞRENCİ: Zenginler fakirlerle paylaşmalı. Zekât vererek sosyal dengenin sağlanacağını düşünüyorum.

10. ÖĞRENCİ: Hayır. Kimse yardım etmezse daha az adalet, daha çok kavga ve hırsızlık olur.

11. ÖĞRENCİ: Buna benzer biraz bir şeyler sağlanabilir. Fakat sadece parayı ve zenginliği düşünen kafasında başka bir şey olmayan çok sayıda insan var.

2- Çok çalışan pek çok kimse var. Ancak buna rağmen fakirler. Kimler, nasıl zengin olur?

1. ÖĞRENCİ: Fakirlere yardım edilirse zengin olunabilir.

2. ÖĞRENCİ: Nekadarçok çalışırvehasenatyaparsa, okadarçokeldeeder. Ancak hasenat (iyilikle) zengin olunur.

3. ÖĞRENCİ: Namaz kılıp dualar edip Allah'tan istemesi lazım. Allah verirse duası kabul olur ama herkes iyi olan haline şükretmeli.

4. ÖĞRENCİ: Çok uzun bir süre öğrenim görürse, tabi olarak daha çok kazanır. Biraz da şansla zengin olunur.

5. ÖĞRENCİ: Zenginler fakirleri çalıştırıp sırtlarından para kazanıyor.

6. ÖĞRENCİ: Ancak hasenat (iyilik) la zengin olunur.

7. ÖĞRENCİ: Akıllı insanlar parasını ticaret için vererek zengin olur.

8. ÖĞRENCİ: İnsanlar ancak hasenat (iyilik) la zengin olurlar.

9. ÖĞRENCİ: Birçok insan babasından miras alarak zengin olur ve çalışarak zengin olmak için hangi mesleği yaptığında önemli. Mesela bir çiftçi bir futbolcudan daha az alıyor. Futbolcular daha zengin.

10. ÖĞRENCİ: Hayır, çok çalışmaya rağmen daha az kazanıyorlar. İnsanlar biraz şans veya kendi işinin sahibi olarak zengin olur.

11. ÖĞRENCİ: Çok çalışan Allah'a dua eden, fakirleri sevindiren gönüllerin zengini olur, para ikinci planda kalır.

3-Oyunumuzda gösterildiği gibi zekât vermek malı azaltır mı yoksa çoğaltır mı? Niçin olduğunu açıkla!

1. ÖĞRENCİ: Zekât verdiği zaman malın bereketlenir.

2. **ÖĞRENCİ:** O azalır, Zekât islami bir görev olduğu için Allah cezalandırır.
3. **ÖĞRENCİ:** Zekât vermemiz lazım . Allah'ın verdiğini paylaşırsan O daha çok verir.
4. **ÖĞRENCİ:** Zekât verirsen, Allah sana daha çok bereket verir.
5. **ÖĞRENCİ:** Zekât malı çoğaltır, çünkü bereketi çok daha fazla oluyor.
6. **ÖĞRENCİ:** Malı çoğaltır. Allah verdiği zekâtın hayrın iki katını veriyor.
7. **ÖĞRENCİ;** Zekât İslam da bir emirdir.
8. **ÖĞRENCİ:** Zekât İslam'ın bir emridir.
9. **ÖĞRENCİ:** Zekât vermek malı çoğaltır, Allah yardım edene yardım eder.
10. **ÖĞRENCİ:** Zekât vermek malı büyütür. Kur'an'da Allah infak edenlerin malını çoğaltıyor.
11. **ÖĞRENCİ:** Zekât vermek malı çoğaltır, çünkü bereketi fazla olur.

6- Örnek olay verilerinin analiz edilmesi ve yorumlanması: Pantomim drama türünde rol alanlar konuşmadığı için öğrenciler rol alan öğrencilerin hareketlerine bakarak konuyu anlamaya çalışıyorlar. Bu nedenle derste tam bir konsantrasyon içinde olmaları gerekiyor. Birinci bölümde öğrencilerin bunu başardığını verilen resimlerin içeriğini tam olarak doldurduklarından anlıyoruz. Öğrenciler Allah'ın baba ve oğullarına fazilet ve kereminden fazlasıyla bol ürün verdiğini yaşlı çiftçinin buna şükürle mukabele ederek çocuklarının itirazına rağmen fakirlere yardım ettiğini resimdeki karelerin içine yazdılar. İkinci bölümde ise baba rolündeki öğretmenin ölümünü canlandırmasını iki öğrenci baba yerine hocanın öldüğünü bu nedenle dersleri kiminle yapacakları üzerine yazdıklarını görüyoruz. Diğer öğrenciler ise yaşlı çiftçinin ölümü üzerine çocukların fakirlere zekât vermemek üzerine karar verdiklerini Allah c.c. ninde onları cezalandırması sonucu kendi aralarında tartıştıklarını yazmışlardır.

7- Örnek olay çalışması sonunda gözlemlenen değişim raporu: Bu dersten çıkarılması gereken sonuçları ortaya çıkarmak üzere hazırladığımız soruları bir hafta önce işlediğimiz konuyla ilişkilendirerek hazırladık. Bir hafta önceki sorularda öğrencilerin hepsi zekâtın Allah'ın bir emri olduğunu ve zenginlerin fakirlere karşı bu görevi yerine getirmeleri gerektiğini bildirmişlerdir. Aynı zamanda hiç bir öğrenci dilenmeyi hoş karşılamamakta ancak üç öğrenci mecbur kalırsa bu yola başvurabileceklerini söylemektedir.

Bu dersin sonundaki sorularda ise öğrencilerin toplum içindeki dayanışmanın önemine dikkati çekilmektedir. Bu dayanışmanın en temel yapı taşı zekât oluşturur. Öğrenciler zekâtın Allah'ın emri olduğunun bilinci içerisinde. Ancak zenginlerin bu emri yerine getirirken kardeşlik bilinci içerisinde ve kardeşlerinin gönlünü alacak şekilde hareket etmeleri gerekir ki toplumdaki sevgi ve saygı sağlanabilsin.

Veriler, yorumlar ve başka araştırmalarla uyumlu ise veri analizini ve yorumlamayı zenginleştirecektir. İkinci sorudanda anlaşılacağı ve öğrencilerin tamamına yakınının dile getirdiği gibi zenginliğin ancak Allah'ın isteği ve yardımı ile oluştuğu ve bunun şükürünün sadece sözle değil fakirlerin hakkını vermekle yerine gelebileceğine dikkat çekilmektedir. Öğrencilerin mallarının bir kısmını fakirlere vermekle mallarının azalmayacağı bilakis Allah'ın hoşnutluğu nedeniyle daha bereketleneceğinin bilincinde olmaları bizi sevindirmiştir. Durum analizinin değişim ve gelişim sürecine baktığımız zaman öğrenciler zekâtın sadece fıkhi boyutunu bildikleri halde, drama sürecinde konuşmadan sadece pantomimde rol alan öğrenci hareketlerine bakarak empati yoluyla konunun sosyal yönüyle ilgilendikleri görülmektedir. Özellikle üçüncü soru ile öğrencilerin psikolojik yönüne hitab ederek, zekat vermenin malı azaltmadığı bilakis artırdığı öğretilmiştir.

Bu dersin öğretisi Allah'ın insanları farklılıklar içinde (Kabiliyet, Statü, Fıtrat, ...) yarattığı, bu nedenle insanların kazanç ve servet elde etmeleri de farklı ölçüde olacaktır. Bu nedenle zengin veya fakir olmak Allah'ın insanları sahip oldukları ile imtihanıdır. Allah'ın fakirlerin rızkını zenginlerin eliyle vermek istemesi hem toplumsal barışın sağlanması hem de kardeşlik hukukunun gereğidir.

4.3. DRAMA ÖRNEK OLAY UYGULAMASI 3.SINIF

MÜSLÜMANLARA BASKI VE HABEŞİSTAN' A HİCRET

Yer/Zaman: Viyana 16. Bölge Meslek Teknik Lisesi 3 CHIT Sınıfı, 30 Kasım

Konu: Müslümanların Habeşistan'a hicreti ve Avrupa da iltica sorunu

Kişiler; 1. Cafer , 2.Amr, 3.Necaşi (Negus)

1- Örnek Olay Sorularının Hazırlanması: Katolik ve İslam din dersi öğretmeni sınıfa girerler. Katolik öğretmen Müslüman öğrencilerle birlikte Avrupa'da mülteci sorununu işlemek için bu dersi beraber yapacaklarını öğrencilere bildirdi. Öğrencilere aşağıdaki sorulara bir hafta sonrası için cevap bulmaları istenir.

1- Önemine göre hangi nedenlerle insanlar ülkelerini terk eder ve iltica ederler?

a)-Savaş mülteci b)-Politik Mülteci

c)-Dîni Mülteci d)-İktisadi Mülteci

2- Orada başına ne geleceğini bilmeden yabancı bir ülkeye iltica etmek için hayatını tehlikeye atmaya değer mi?

a) Evet b) Hayır

3-Mülteci sığınma evlerinin ateşe verilmesini nasıl buluyorsun? Onların kaçtıkları ülkelere geri gönderilmelerini doğru buluyor musun?

2- Günümüz dünyası mülteci sorununa dikkat çekmek için öğrencilere drama öncesi sorulardan elde edilen bilgilere göre problemin tesbiti: 1. soruya yedi öğrenci birinci neden olarak mültecilerin ülkelerindeki savaş durumunu gördü-

ler. İkinci sıraya dört öğrenci dînî inanç ve yaşam baskısını öne sördüler. Üçüncü sıraya altı öğrenci politik nedenleri yerleştirdi.

İkinci soruya öğrencileri tamamı zor durumda kaldıklarında insanların ülkelelerini terk etmeye hazır olduklarını kendilerinin de aynı yola başvuracaklarını yabancı bir ülkeye sığınmaya hayatlarını tehlikeye atmaya değeceğini bildirdi.

Üçüncü soruya Avusturya'lı bir öğrenci sığınma evlerini ateşe vermeyi problemin çözümü olarak görmediğini, mültecilerin içinde suç işleyenlerin (ırza tecavüz vb.) sürülmesinin veya ağır bir şekilde cezalandırılmasının gerektiğini bildirdi.

Müslüman bir öğrenci sığınma evlerini ateşlemenin doğru olmadığını, onların suçsuz olduğunu sadece iyi bir yaşama sahip olmak için bu yolu tercih ettiğini söyledi. Diğer bir öğrenci yakma eyleminin affedilecek bir şey olmadığını, sürülme işleminin ancak bazı durumlarda (kanunlara uyulmaması hali) mazur görüleceğini yazdı. Başka bir öğrenci yakmanın insanlık dışı olduğunu, sürülmenin de aynı şekilde korkunç olduğunu, iltica etmeyi ise daha iyi bir yaşama imkânı varsa uygun olabileceğini bildirdi. Aynı şekilde bir başkası bunun doğru olmadığını, bu insanların zaten her şeyini kaybettiğini ve eski ülkelerine göndermeyi de doğru bulmadığını bildirdi.

Avusturya'lı bir diğer öğrenci yakma eylemini aptalca ve asosyal olarak bulduğunu onlara yardım edilmesi gerektiğini bildirdi. Uyum sağlamayanların ise hemen sürülmesini doğru bulduğu görüşünü savundu. Bir başka öğrenci sığınma evlerini yakmayı insanlık dışı bularak, bunun ancak sadistlerin hoşuna gideceğini, ülkelelerine sürülmesinde onların ne yaptıklarına bakılarak karar verilebileceğini bildirdi. Son olarak bir öğrenci de sığınma evlerinin yakılmasını teröristlik olarak niteledi. Geldikleri ülkeye sürülmesinde çare olmayacağını söyledi.

3- Örnek olay analizi: Öğrencilere internetten çağrı filminin Habeşistan'a hicret bölümü gösterildi

K. ÖĞRETMEN: Müslümanlar Mekke’de İslam dinini kabul ettikleri için tutuklanıp zincire vuruldular. Müşrikler kölelerden sonra zayıf Müslümanları da baskı altına almaya başladılar. Habbab isimindeki bir Müslümana çok ağır işkenceler ettiler. Çıplak vücudunu kor halindeki ateşe atıp, harareti közün üzerine sırt üstü yatırdılar. Ammar’ın anne ve babasını da öldürdüler. Müslümanların sayısı arttıkça Mekkeliler daha da zâlimleştiler. Müşriklerin zulmüne uğrayan Müslümanların Habeşistan ülkesine hicret etmelerine Resulullah Efendimiz izin verdiler.

Birinci grupta otuz üçü erkek, altısı kadın toplam otuz dokuz kişi vardı. Peygamberimizin kuzeni Cafer bu gruba başkanlık edecekti. Müslümanların Habeşistan'a hicreti, müşrikleri endişelendirdi. İslam’ın etrafa yayılmasından korktular. Hicret eden Müslümanların kendilerine teslim edilmesi için Habeşistan Necâşi'si Ashame'ye kıymetli hediyelerle Amr ile Abdullah’ı elçi olarak gönderdiler. Necâşi Müslümanlarla Kureyş elçilerini huzurunda karşılaştırdı. Müslümanlara sordu:

4- Örnek olay drama çalışmasına katılacak öğrencilerin belirlenmesi: Bir hafta önceden kendisine Necâşi rolü verilen Avusturya`lı öğrenci bu dersten sonra önemli bir imtihanları olduğunu söyleyerek yeterince rollerine hazırlanmadıklarını bu nedenle kâğıttan okumak istediğini söyler. Cafer ve Amr rollerini alan müslüman öğrenciler de aynı istekde bulununca öğrencilerin rollerini okuyarak oynadılar.

NECAŞİ: Kureyşliler elçi göndermişler, sizi geri istiyorlar, ne dersiniz“

CAFER: Ey hükümdar, sorunuz onlara, biz onların kölesi miyiz?

AMR: Hayır, hepsi hürdür.

CAFER-Onlara borcumuz mu var?

AMR-Hayır, hiç birinde alacağımız yok.

CAFER-Kıyas edilmemiz için, onlardan öldürdüğümüz kimse var mı?

AMR-Öyle bir isteğimiz yok.

CAFER-O halde bizden ne istiyorlar?

AMR:“Bunlar atalarımızın dininden çıktılar, ilâhlarımıza hakaret ettiler, gençlerin inançlarını bozdular, aramıza ayrılık soktular.“

CAFER:“Ey hükümdar, biz cahil bir kavimdik. Taştan, ağaçtan yaptığımız putlara tapıyorduk. Kız çocuklarımızı diri diri toprağa gömüyor, ölmüş hayvanların leşlerini yiyorduk. İçki, kumar, fuhuş ve her türlü ahlâksızlığı yapıyorduk. Hak hukuk tanımıyorduk. Kuvvetliler zayıfları eziyor, zenginler fakirlerin sırtından geçiniyordu. Cenâb-ı Hak bizim hidayetimizi diledi. İçimizden soyu-sopu, asaleti, ahlâk, fazilet ve dürüstlüğü hakkında kimsenin kötü söz edemeyeceği bir Peygamber gönderdi. O bizi puta tapma zilletinden kurtardı. Tek, Allah'ı tanıttı. Yalnız O'na kulluğa çağırdı. Bütün ahlâksızlıklardan uzaklaştırdı. Doğru söylemeği, emaneti gözetmeyi, akrabalık haklarına riayeti, komşularla hoş geçinmeyi öğretti. Yalan söylemeği, yetim malı yemeği, haksızlık etmeği yasakladı. Biz O'na inandık. O'nun gösterdiği Hak Dini kabul ettik. Bu yüzden kavmimizin hakaret ve işkencelerine uğradık. Fakat dinimizden dönmedik. Dayanamaz hâle gelince onlardan kaçıp, sizin himâyenize sığındık...“

Katolik öğretmen Hristiyanların içki içtiklerini ancak alkolikliğin iyi olmadığını söyledi.

AMR: „Onlar Hz. İsa hakkında yakışıksız sözler söylüyorlar“

NECAŞİ- Sizin Hz. Meryem ve İsa hakkındaki inancınız nedir?

SES-Amr hükümdarı tahrik etmek istedi. Çünkü Necâşi dindar bir Hristiyan'dı. Cafer Kur'an-ı Kerim'den Hz. İsa ve Meryem ayetler okuyarak herkesi ağlattı.

CAFER-“Hz İsa hakkında Rabbimiz Kur'an'da ne bildirmişse ancak onu söyleriz

SES- Cafer Kur'an'dan şu ayetleri okudu: „Meryem çocuğu alıp kavmine getirdi. Onlar: Meryem, utanılacak bir şey yaptın. Ey Harun'unkız kardeşi, baban kötü bir kimse değildi, annen de iffetsiz değildi... dediler. Meryem çocuğu gösterdi: Biz beşikteki çocukla nasıl konuşabiliriz... dediler. Çocuk: Ben şüphesiz Allah'ın kulum, bana kitap verdi ve beni Peygamber yaptı. Nerede olursam olayım, beni mübarek kıldı. Yaşadığım müddetçe namaz kılmamı, zekât vermeme ve anneme iyi davranmamı emretti, beni bedbaht bir zorba kılmadı. Doğduğum günde, öleceğim günde ve dirileceğim günde bana selâm olsun.. dedi“. İşte hakkında şüpheye düştükleri Meryem oğlu İsa gerçek söze göre budur.“ (Meryem Süresi, 27, 34)

„Meryem oğlu İsa Mesih, Allah'ın Peygamberi, Meryem'e ulaştırdığı kelimesidir. O, Allah tarafından bir ruhtur...“ (Nisâ Süresi, 171)

SES (Bunun üzerine yerden bir çöp alıp göstererek):

NECAŞİ:“Allah'a yemin ederim ki, bu sözler Hz. İsa'ya gelenlerle aynı kaynaktan.“

SES: Necaşi Kureyş elçilerinin teklifini reddetti, getirdikleri hediyeği geri verdi

NECAŞİ:-Peygamberlerini yalanlayan kavmin hediyesi bana lâzım değil,“

SES-Habeşistan'da Müslümanlar güven içinde kaldılar.

Katolik öğretmen Hristiyan öğrencilere bu okunan pasajın Müslümanların kitabı Kuran'daki orijinal ayetler olduğunu Hristiyanların kitabı İncil le bu bölümlerin büyük oran da örtüşüğünü söyleyerek her iki dininde Hz. İbrahim'i geleneği takip ettiğini bildirdi.

5- Verilerin toplanması ve toplanan verilerin örnek olay problemi ile ilişkilendirilmesi: Bundan sonra öğrencilerin değerlendirilmeleri alınmak üzere şu soruların bulunduğu kâğıt dağıtıldı ve cevaplandırmaları istendi. Öğrencilerin soruları Müslümanların Habeşistan'a hicreti olarak algılamaları nedeniyle cevapları da benzerlik gösterdi.

1- İlticacılar ülkelerinden niçin kaçarlar?

(Habeşistan'a) hicret edenlerin İslam dinini kabul edip Allah'a inandıklarını, putperestliği reddettiklerini, bu nedenle takip ve işkenceye maruz kaldıkları ve hicretin Hz. Muhammed'in arzusu ile gerçekleştiğini söyledi. Bu şekilde orada güvende olacaklarını umarak hicretin gerçekleştiğini bildirdiler.

2- Necaşi ilticacıları Mekke'ye niçin geri göndermedi? Müslümanların anlattıkları Necaşi'yi ikna etti mi?

Öğrenciler bu soruya da özellikle Hz. Cafer'in okuduğu ayetlerdeki Hz. Meryem ve İsa ile ilgili ayetlerde Hristiyanlık ve İslam arasındaki benzerliklerin Necaşi'yi ikna etmeye yettiğini ve bu nedenle onların tekrar zulme uğramamaları için göndermediğini söylediler.

3- Sen kendini ülkenden sürgün edilmiş olarak tasavvur et! Sığınmış olduğun ülkede sana nasıl davranılmasını isterdin?

Müslüman bir öğrenci bu soruya iyi davranılmasını beklediğini, maalesef bunun öyle olmadığını, Avusturya'da yabancıların dışlandığını, yerlilerle eşit haklara sahip olmayı beklediğini söyledi. Diğer Müslüman öğrenci yeni bir hayat inşa edebilmek için imkân sağlanmasını beklerdim dedi. Bir başka Müslüman öğrenci iyi davranışlarda bulunduğu ve kriminal olaylara karışmadığı takdirde onlar tarafından kâbulenmeyi ve eşit sayılmayı beklediğini bildirdi. Kendisine özgüveni olan bir Müslüman öğrenci de kendisi emniyette olduğu takdirde onların kendisine nasıl davrandıklarının bir önemi olmadığını söyledi.

6- Verilerin analiz edilmesi ve yorumlanması: Avusturyalı bir öğrencinin verdiği cevap peygamberimizin bize tavsiyeyi ile bire bir örtüşmektedir. O kendisine Avusturya'lılardan farklı davranılmasını istemediğini söyledi. Peygamberimizde bize "Kendin için istediğini kardeşin içinde iste, kendin için istemediğini kardeşin içinde isteme! buyurdu." Avusturyalı ikinci öğrenci öldürülmek ve zarar görmek istemediğini, aynı şekilde cezalandırılmaksızın mesleğini icra edebilmeyi beklediğini bildirdi. Di-

ger bir Katolik öğrenci, kendisinin düzgün uyumlu bir davranış sergilediği müddetçe, kendisinin kabullenilmiş ve insanca davranılmasını arzu ettiğini söyledi. Son Hristiyan öğrenci de kendisinin kabul edilmesini, ona bir şans verilmesi, yerlilerle eşit haklara sahip olmayı beklediğini bildirdi.

7- Örnek Olay Çalışmasının Raporlaştırılması: Avusturya Meslek Liseleri İslam Dindersi üçüncü sınıfların ders müfredatında İslam Tarihi ve müslümanların çoğulcu toplum yapılarında nasıl bir yol izlemesi gerektiği öğrencilere kazandırılması hedeflenir. Bunun içinde islamın ilk döneminde müslümanların Habeşistan`a iltica etmesini ve çoğunluğu hristiyan olan bir toplumda bırakmış oldukları imajı günümüz dünyasına taşımak istedik. Bunun için önce iltica ve mülteci kelimelerinin öğrenciler üzerinde oluşturduğu kavramı sorularla öğrenmek istedik. Burada Avrupa kamuoyundaki mülteciler üzerindeki ön yargının öğrencilere de sirayet ettiğini gördük. Her ne kadar mültecilerin çoğunluğunun savaş nedeniyle ülkelerini kabul etselerde, gelmiş oldukları ülkelere uyum sağlamayacakları bundan dolayı huzursuzluk içinde oldukları gözlemlenmiştir.

Örnek olay drama gelişim süreci sonunda öğrenciler mültecilerin hangi zorluklarla ülkelerini terk ettiklerini ve hayatlarını tehlikeye atmak zorunda kalsalar da binlerce kilometre uzaktaki ülkelere sığınmak uğruna yüksek bedeller ödemeyi göze aldıklarını öğrenmişlerdir. Bu uygulamadan ortaya çıkan sonuç yerli olsun yabancı olsun öğrencilerin sevinerek ülkelerinden ayrılmadığı, kendilerine iyi bir gelecek ümidiyle hayatlarını tehlikeye atarak yabancı bir ülkeye kaçmak ve iltica etmek durumunda kaldıklarını, geldikleri ülkelere sürülmek istemedikleri yönündedir. İltica ettikleri ülkelerde ise kabul görünmek istediklerini, kendilerine farklı muamele yapılmasını beklemediklerini, insanca eşit haklara sahip olarak yaşamak istediklerini göstermektedir. Avusturya`lı öğrencilerin ise mültecilerin sığındıkları ülkelere uyum sağlaması, kendi kültürlerine saygı göstermeleri, kriminal olaylara karışarak kendi toplumlarının huzurunu bozmamaları gerektiği, aksi davranışlarda bulunanların ise hemen sınır dışı edilmelerinin gerektiği beklenmektedir. Bu durumda hem mültecilerin hem de yerlilerin birbirini dinlemeye ve empati kurmaya ihtiyacı oldukları görülmektedir.

Soru 1: Resimdeki ağaca bakarak ağacın meyvelerinin hangi güzel ahlakı temsil ettiğini söyleyebiliriz?

Soru 2: İnsanlar bazı şeyleri öngörmeye (tahmine) meyillidir. Örneğin: Tuttuğunuz takımın hafta sonu maçını kazanması, yaklaşan bir imtihanı başarma. Bu öngörü ve tahminler çoğu zaman gerçekleşiyor mu? Gerçekleşmeyince ne hissedersiniz?

3. En yakın arkadaşının iyi ve kötü gününde yanında olmasını, senin sevincini ve üzüntünü paylaşmasını ister misin? Bazen en yakınlarıyla bile anlaşamadığın oluyor mu? Böyle zamanlarda anlayamadığından şikâyet ediyor musun?

2- Örnek Olaya Ait Problemlerin Tesbiti: Güzel ahlaka ait müslümanda olması gereken vasıflar vardır. Bunların eksikliği islam toplumunda çöküntüye ve ruhi bunalımlara yol açar. Peygamberimizin de temsil ettiği güzel ahlakın başlıcaları: Merhametli olmak, Anlayışlı olmak, af edici olmak, Çalışkan olmak, Cömert olmak, Adaletli olmak, Nazik - Kibar olmak, Sabırlı olmak, Dost canlısı olmak, temiz olmak, namuslu olmak, alçak gönüllü olmak, sempatik olmak, doğru / dürüst olmak.

İnsanların zanda bulunmaları ve bununla ilgili ümit beslemeleri ve bu arzularının gerçekleşmemesi halindeki hayal kırıklığı ve toplumsal travmayı öğrenciler aşağıdaki cevaplarda ifade etmektedir.

4AHEL Sınıfı Öğrencilerinin Verdiği Cevaplar

1. ÖĞRENCİ: Üzülürdüm ve kendimi Allah'ın izniyle gelecek sefer başarmak için motive ederdim.

2. ÖĞRENCİ: Benim takımım kazanırsa sevinirdim, ama maalesef kaybetti. Böyle bir durumda biraz kötü hissedilir.

3. ÖĞRENCİ: Öngörülerim bazen gerçekleşiyor. Öyle olmasa da sonuca razı olurum. Çünkü Allah'ın takdir ettiği bir şeyi değiştiremeyeceğimi biliyorum.

4. **ÖĞRENCİ:** Öyle olmazsa çok üzülürüm. Gelecek sefer takımımın kazanmasını ümit ederim.

5. **ÖĞRENCİ:** Büyük çoğunlukla hayır. O zaman üzülürüm.

4AHETSınıfı Öğrencilerinin Verdiği Cevaplar

1. **ÖĞRENCİ:** Her zaman değil. Zanneder ve imtihanı başaramazsam üzülürüm.

2. **ÖĞRENCİ:** Özgüvenle, başaracağına inanmak, Allah'ın ona yardımcı ve yanında olması için dua etmek.

3. **ÖĞRENCİ:** (Hislerim) Özgüvenli, Tahmin, Zan, Öngörü, Üzüntü, Suçluluk duygusu, aşağılanmış ve öfkeli.

4. **ÖĞRENCİ:** (Hislerim) Özgüvenli, Zan içinde, Üzüntülü, Öfkeli

4BHET Sınıfı Öğrencilerinin Verdiği Cevaplar

1. **ÖĞRENCİ:** Tahminler her zaman gerçekleşmez. Gerçekleşmediğinde kötü hissedilir.

2. **ÖĞRENCİ:** Tahmin ve zanlar her zaman gerçek olmaz. Örnek: Takımı kaybederse depresif, üzüntülü ve kazanırsa moralli ve mutlu olur.

3. **ÖĞRENCİ:** Doğal olarak ümit ve istekler her zaman olmaz. Her zaman ümit var olmam. Onu akışına bırakırım. İmtihanım için gayret ederim, netice kederime bağlıdır.

3- **Örnek Olay Analizinin Gerçekleştirme:** İslam toplumunda kardeşliği pekiştirme ve karşılıklı empati yapabilmeyi sağlamanın önemine ait aşağıdaki soruya öğrencilerin vermiş olduğu cevabı aktarıyoruz.

Soru: En yakın arkadaşının iyi ve kötü gününde yanında olmasını, senin sevincini ve üzüntünü paylaşmasını ister misin? Bazen en yakınlarınla bile anlaşamadığın olur mu? Böyle zamanlarda anlaşamadığından şikâyet ediyor musun?

4AHELSınıfı Öğrencilerinin Verdiği Cevaplar

1. ÖĞRENCİ: Evet isterim. Ben ailemle iyi anlaşıyorum. Hayır, (şikâyet etmiyorum)

2. ÖĞRENCİ: Herkes iyi ve kötü anlarında yanında bir arkadaşının olmasını ister. Bazen beni insanların anlamak istemedikleri zamanlar oluyor. Onları görmezden geliyorum.

3. ÖĞRENCİ: Hayır. Bazen yanlış formüle ettiğim veya çok uzun konuştuğum anlarda evet beni anlamayan veya anlamak istemeyen insanlar oluyor.

4. ÖĞRENCİ: Beni anlamadıkları zaman, bir daha onlara açıklamıyorum.

5. ÖĞRENCİ: Evet neden olmasın. Şu zamanlarda her bir kimseyi anlamıyorum. Bazı zamanlarda durumlara bağlı olarak. Çoğu zaman belki kendimi iyi ifade edip beni anlamadıkları zaman şikâyet ediyorum.

4AHET Sınıfı Öğrencilerinin Verdiği Cevaplar

1. ÖĞRENCİ: Arkadaşlarımın iyi ve kötü zamanlarımda benimle beraber olmasını isterim. Evet, bana ayak uyduran (anlaştığım) kimseler var.

2. ÖĞRENCİ: Doğal olarak arkadaşların (birbiriyle) ilgilenmeleri gerekir. Evet, herkes her zaman iyi gününde olmaz. Her bir hoşuna giden veya gitmeyen arkadaşla bile olsa.

3. ÖĞRENCİ: Her vasıta (vesile) ile benim yanımda olanlara (beni destekleyenlere) yardım etmeye, onları motive etmeye çalışırım.

4. ÖĞRENCİ: Evet, Konuşacağı birisinin olması her zaman iyidir.

4BHETSınıfı Öğrencilerinin Verdiği Cevaplar

1. **ÖĞRENCİ:** Hayır, bazen meseleler üzerinde hem fikir olmadığımız zaman ben kızmam.

2. **ÖĞRENCİ:** İyi ve kötü zamanlarda bir arkadaşının olması her zaman iyidir. O zaman iyi zamanlarda daha fazla mutlu, kötü zamanlarda daha az üzüntülü olursun.

3. **ÖĞRENCİ:** Çok uzun zamandan beri tanıdığım çok iyi iki arkadaşım var. Ne zaman onlara ihtiyacım olsa benimle beraberlerdir. Fakat onlar bile her zaman yardım edemezler. Bana yardım edemezlerse doğal olarak onları anlayışla karşılarım ve onlara kızmam. Genel olarak kimseden yardım talep etmem. En iyi kendim yalnız yapmaya çalışırım.

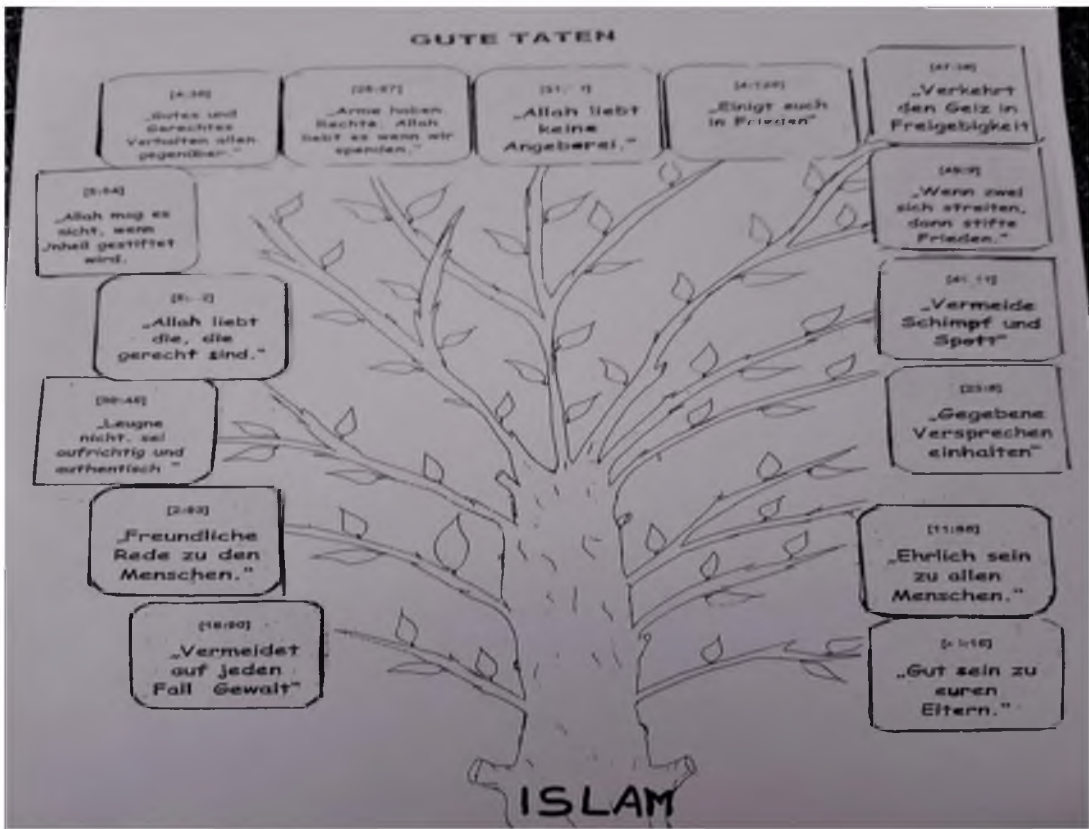
4- Toplanan Verilerin Örnek Olay Problemi ile İlişkilendirilmesi: Avusturya Meslek Liseleri İslam Dindersi dördüncü sınıfların ders müfredatında güzel ahlak sahibi olmanın erdemi ve kötü ahlakın toplum da nasıl bir tahribata yol açtığına öğrencilere kazandırılması hedeflenir. İslam Dindersi eğitim müfredatına dikkat edersek öğrencilerin yaşları ve sınıfları ilerledikçe daha çok sosyal konulara yöneldiği ve öğrencilere içinde yaşadıkları toplumda sorumluluklarının hatırlatıldığı bir evreye geçtiği görülmektedir.

Birinci soru ile iyi davranışların neler olduğu, meyveli ağaçlar insanlar için ne kadar önemli ise iyi ahlaklı insanların da toplumda o kadar sevildiği ve vazgeçilemez oldukları gösterilmiştir. Bu ahlaki esaslar Kur'an'ın övdüğü ve peygamberimizin sahip olduğu güzel ahlaka ait değerlerdir. Bu nedenle Kur'an'a uymak zorunda olan ve Hz. Peygambere gönül veren kimselerin de zikredilen ahlaki esaslarla donanması arzu edilir. Verilen cevaplardan öğrencilerin bunun bilincinde olduğu görülmektedir.

İkinci soruyla insanların empati yapabilmelerini ve hayatın iyi anlarına olduğu kadar üzüntü verebileceği zamanlarına da hazırlıklı olmaları gerektiği anlatılmak

istenir. Yine bu soruda insanın sahip olduklarının değerini bilmesi ve bu değerleri masa başında kaybetmemeleri gerektiği hissettirilmeye çalışılır. İnsanın başına gelebilecek üzücü olaylarda asla ümidini kaybetmemesi gerektiği vurgulanmaktadır. Ancak öğrencilerin verdikleri cevaplarda üzüntü ve öfke içinde olmalarının onlara bu konuda yardımcı olunması ortaya çıkmaktadır.

Üçüncü soru ile insanın sosyal bir varlık olduğu, ailesi ve arkadaşlarının insanlar için ne kadar önemli oldukları anlatılmak istenmiştir. Ancak öyle zamanlar olur ki insan en yakınlarıyla bile görüş ayrılığına düşebilir ve böyle zamanlarda başkalarına tavır alıp onlardan uzaklaşmak yerine, onlarla müşterek olduğu yönleri üzerinden ilişkiye geçip ve onlarla uzlaşması gerektiği üzerine yol gösterilmiştir. Öğrencilerin verdikleri cevaplardan iyi bir arkadaş sahibi olmanın kıymetini bildiği, fakat daha çok iyi arkadaşına sahip olmanın gerektirdiği anlaşılabilir olmak, öfke kontrolü v.b. hasletler noktasında zayıf kaldıkları anlaşılmaktadır.

DRAMA ÖRNEK OLAY UYGULAMASI 4B

SAĞIR VE HASTA'NIN HİKAYESİ

Yer: Viyana 16. Bölge Meslek Teknik Lisesi 4 AHEL.+ T - BHET Sınıfı, 15 Öğrenci

Konu: Kötü hasletlerden uzak durmak

Uygulanış: 22. 02. 2017, Saat: 08.40 – 10.30, Süre: 90 dakika

4- Örnek Olay Çalışmasına Katılacak Öğrencilerin Belirlenmesi: 3 öğrenci

1. İyi Kalpli Sağır

2. Oğul

3. Hasta

Öğretmen sınıfa selam vererek girer, öğrencilere Kur'an'ı Kerimleri dağıtır ve onlardan Hucurat Suresini açmalarını ister. Bir öğrenci sesli olarak 10 dan 15. ayete kadar okur, diğerleri onu gözleriyle takip eder. Arapça okumadan sonra Almanca meal okunur. Öğretmen içinde İslam'da hoş karşılanmayan davranışları konu alan kötü meyveli bir ağac ve kötü zanla ilgili bir hikâyenin bulunduğu çalışma kâğıdını dağıtır.

Kötü zanda bulunmak:

Eşinin ölümünden sonra, köydeki evinde tek başına yaşamak zorunda kalan hamile bir kadın vardı. Kadın, gündüzleri tarlada çalışır; akşam olunca da, evinin yolunu tutardı. Bir gün, eve dönerken, yol kenarında bulduğu yaralı bir gelinciği acıyarak kucağına aldı ve eve götürdü. Evcil bir hayvan olmayan gelincik, zamanla uysallaştı. Eve ve kadına o kadar çok alışmıştı ki, kadının yanından bir an bile ayrılmaz olmuştu. Birkaç ay sonra, kadının çocuğu doğdu. Eve, neşe ve mutluluk

getiren bu küçük yavrucağı gelincik de çok sevmiş, artık, ailesi olarak gördüğü bu anne ile yavrucağa gönülden bağlanmıştı. Kadın, tek başına tüm zorluklara göğüs germek ve yavrusuna bakmak zorunda olduğunu biliyordu. Tüm zorluklara rağmen, günler geçti. Eve yiyecek alabilmek için çalışmak zorunda kalan kadın, bir gün yavrusunu gelincikle evde yalnız bırakarak, çalışmak üzere tarlaya gitti. Yorucu bir günün ardından, akşam eve dönen kadın, gelinciği ağzı kanlı bir halde yerde yatarken bulunca, beyninden vurulmuşa döndü. Çıldırılmışçasına, yerde yatan gelinciğe sarılıp, oracıkta hayvanı öldürdü. Tam o sırada, bebeğin odasından bir ağlama sesi gelince, anne, doğruca odaya yöneldi ve heyecanla odaya girdi. Odada, beşiği, bebeğin içinde gülücükler dağıtan bebeğini ve bebeğin yanında duran parçalanmış yılanı gördü...

BISMILLAHIRRAHMANIRRAHIM

Ya eyyuhellezîne Âmenüctenibû kesîran minez Zan. Inne ba'za Zanni ismün welâ tecessesü

„Ey iman edenler! Zannın birçoğundan sakının. Çünkü zannın bir kısmı günahdır.”

5- Hüsnü Zan / Sui Zanlala İlgili Verilerin Toplanması: Öğretmen hucurat suresinde 11. Ayette geçtiği üzere zararlı, kötü hasletlerden olan zan kavramının ve kötülüklerinin anlaşılması için şu soruları sorar.

1- Allah cc. Hucurat suresinde müminleri kötü söz, davranışlardan uzak durmaya çağırıyor. Bunlardan birisi olan zannetmek sizce nedir, niçin kötüdür?

4AHELSınıfı Öğrencilerinin Verdiği Cevaplar

1. ÖĞRENCİ: Önyargıya örnek olarak bir kimseyi dış görünüşüne göre iyi kötü diye değerlendirmek. (İnsanın kılık kıyafetine ve saçına sakalına bakarak hüküm vermek.)

2. **ÖĞRENCİ:** Karşıdaki insanın niyetini bilmeden onun hakkında zan yapmak.

3. **ÖĞRENCİ:** Ne ile ilgili olduğunu bilmeden hemen karar verip acele ile davranmaktır.

4. **ÖĞRENCİ:** Zan veya önyargı kesin olarak bilmeden bir kimseyi sorumlu tutmaktır.

5. **ÖĞRENCİ:** Bir kimse kötü bir şey yaptığı zaman onun yaptığını zannetmektir.

6. **ÖĞRENCİ:** Bu bir hikâyenin, olayın arka planını araştırmaksızın hüküm vermektir.

4AHET Sınıfı Öğrencilerinin Verdiği Cevaplar

1. **ÖĞRENCİ:** Zanda bulunmak kötü birşeydir. İyi niyet her zaman iyi netice vermez.

2. **ÖĞRENCİ:** Zan ve tahmin daha fazla dezavantaj getirir. Şüphelenmek kötüdür.

3. **ÖĞRENCİ:** Zan etmek çok emin olmadan yanlış bir fikre, kanıya varmaktır.

4. **ÖĞRENCİ:** Zan etmek önyargıda bulunmaktır.

4BHETSınıfı Öğrencilerinin Verdiği Cevaplar

1. **ÖĞRENCİ:** Zan etmek kötüdür, çünkü her zaman gerçeği yansıtmayabilir.

2. **ÖĞRENCİ:** Zan üzerine bilgi sahibi olmaktır, bu da çoğu zaman gerçek değildir.

3. ÖĞRENCİ: Zannetmek çok emin olmadığı halde bir şeyin öyle olduğu kanısına varmak. Zan da bulunmak kötüdür. Çünkü bir kimse kötü olduğu halde iyi kalpli zannedilebilir.

4. ÖĞRENCİ: Hiç bir kitap içeriğine bakmadan kapağına bakılarak yargılanmamalıdır. İnsan da böyledir. Geçmişini bilmeden kimse yargılanamaz.

5. ÖĞRENCİ: Bir şey olmadan önce (o konuda) söz söylemektir. Büyük ihtimalle tutmayacağı ve sonunda hayal kırıklığına uğrayacağı için kötü bir şeydir.

2- Tarlaya çalışmaya giden kadın eve dönüşünde nasıl bir önyargıda bulundu? İç odaya gidip çocuğunu hayatta ve sağlıklı görünce ne hissetmiş olabilir? Siz bu hikâyeden hangi dersi çıkardınız? Sui (Kötü) Zanda Buulunma:

4AHELSSınıfı Öğrencilerinin Verdiği Cevaplar

1. ÖĞRENCİ: Gelinciği ağzı kanlar içinde görünce sükûnetini kaybetti, çocuğunu öldürdüğünü zannetti ve onu öldürdü. İlk olarak rahatlama hissi gelmiştir ama hemen ardından çok pişman olmuştur. Hangi durumda olursa olsun sakin olmalı ve acele ile hareket etmemeli, önyargıda bulunmamalıdır.

2. ÖĞRENCİ: O gelinciğin çocuğu öldürdüğünü düşündü. Sonra yaptığından utandı. Hiç bir zaman önyargılı olunmamalı.

3. ÖĞRENCİ: Eve gelip gelinciği ağzı kanlar içinde görünce çocuğunu öldürdüğünü zannetti ve önyargıda bulunarak onu öldürdü. İçeri girince büyük bir hata yaptığını anladı. Bir insan önyargıya kapılarak olayı bilmeden bir şey yapmaması gerekir.

4. ÖĞRENCİ: Köylü kadın gelinciğin çocuğu yediğini zannetti. Sonra sebepsiz yere onu öldürdüğü için kendini çok kötü ve suçlu hissetti ve pişman oldu. Bir şey olduğu zaman acele içinde olunmamalı, kimseyi suçlamamalı ve cezalandırmamalıdır.

5. ÖĞRENCİ: Kadın gelinciği ağzı kanlar içinde görünce onu öldürdü. Önyargı ile sadece çocuğunu düşündü sonra çocuğun yaşadığını görünce mutlu olmuş ama gelinciği öldürdüğü için utanmış, üzülmüştür. Bir olayı anlamadan kimseyi suçlamamalıyız.

6. ÖĞRENCİ: Gelinciğin çocuğu öldürdüğünü zannetti, yanlış davranışta bulunduğu için kendisini kötü ve üzüntülü hissetti. Başkalarına karşı olayın arka planını bilmeksizin önyargılı olunmamalıdır.

4AHETSınıfı Öğrencilerinin Verdiği Cevaplar

1. ÖĞRENCİ: Kadın hayvanın ağzını kanlar içinde gördü ve o yüzden onu öldürdü. Hâlbuki o çocuğun hayatını kurtardı. Kendini kötü hissetmiştir. Ön yargılı olmamalıyız

2. ÖĞRENCİ: Ön yargılı davrandığı için kendisini kötü hissetmiştir. Aslını öğrenmeden hareket etmesi bence yanlış oldu. Ön yargı ile hareket etmemeliydi.

3. ÖĞRENCİ: Hayvanın çocuğu yediğini düşündü. Sonra çocuğu öldürmek (zehirlmek) isteyen parçalanmış yılanı gördü. Zan da bulunulmaması gerekir.

4. ÖĞRENCİ: Kadın gelinciğin çocuğu öldürdüğünü zannetti. Çocuğunu görünce pişman olmuştur. Hiç bir zaman ön yargılı davranmamak gerekir.

4BHETSınıfı Öğrencilerinin Verdiği Cevaplar

1. ÖĞRENCİ: Kadın gelinciğin bebeği öldürdüğünü zannetti. Çocuğun hayatta olduğunu görünce sevindi.

2. ÖĞRENCİ: Gelinciğin suçsuz olduğunu anlayınca beyninden vurulmuşa döndü ve pişman oldu. Her bildiğimiz iyi veya kötü olmayabilir, ön yargılı olmamalıyız.

3. ÖĞRENCİ: O gelinciğin çocuğu öldürdüğünü düşündü. İç odaya girip çocuğu görünce onu öldürdüğüne pişman oldu. Her şey görüldüğü gibi olmayabilir. Ön yargılı olunmamalı

3. ÖĞRENCİ: Çocuğunu onun öldürdüğünü düşündü. Hâlbuki o çocuğu bir yilandan kurtarmıştı. O anın verdiği duygu çok kötü. Önce çocuğa bakıp ona göre davranmalı idi.

4. ÖĞRENCİ: Kadın gelinciğin çocuğunu öldürdüğünü zannetti ön yargıda bulundu. Kesinlikle onu öldürdüğüne pişman olmuştur. Hâlbuki o bebeği yilandan korumuştur. İlk bakışa hiçbir zaman inanmayın. Zaten ön yargı iyi bir şey değildir. Bundan sonra hiç ön yargı yapmamaya çalışacağım.

Öğretmen kısa bir aradan sonra öğrencilere önceden hazırlanmış oldukları iyi kalpli duyma engelli ile hasta komşunun dramasını oynamalarını istedi. Rol alan bir öğrenci konuya hâkim olduğunu fakat hatırlayamadığı bölümde ne yapması gerektiğini sordu.

Öğretmen o takdirde öğrencinin konsantrasyonunun bozulmaması için doğaçlama yapabileceğini söyledi. Öğrenciler dramaya başladılar.

5- Hüsnü Zanda Bulunma İle İlgili Örnek Olay:

Giriş - Birinci Tablo

Sağırın Hasta Ziyareti

İYİ KALPLİ SAĞIR: Ah, ah! Şu sağırlık ne kötü bir şeymiş yahu! Hayat çekilmez bir işkence oluyor insanın kulakları duymayınca. Bu hale de şükür, ya bir de kör olsaydım, felçli olsaydım, ne bileyim, çaresiz bir hastalığa yakalansaydım. Buna da şükür.

OĞUL: Baba, Baba! Yine geldiler her halde. Kendi kendine ne konuşup duruyorsun böyle? Baba beni duyuyor musun?

İYİ KALPLİ SAĞIR: Nee? Uyuyor muyum? Hayır, hayır uyumuyorum.

OĞUL: Allah, Allah, ne olacak bu adamın hali! Hanya'yı Konya anlıyor.

İYİ KALPLİ SAĞIR: Ne dedin oğlum? Havva kolonya mı alıyor?

OĞUL: Tamam, ,yok bir şey. Çattık yahu

İYİ KALPLİ SAĞIR: Nee, çatıda yangın mı çıktı?

OĞUL: Neyse boş ver. Duydun mu komşu hastalanmış?

İYİ KALPLİ SAĞIR: Koşu başlamış mı? Ne koşusu bu oğlum?

OĞUL: Komşu, komşu. Sabahtan beri yanlış anlıyorsun. Komşu hastalanmış.

İYİ KALPLİ SAĞIR: Nee?

OĞUL: Hastalanmış komşu diyorum

İYİ KALPLİ SAĞIR: Haşlanmış turşu mu yiyorsun? Yahu haşlanmış turşu nasıl olur?

OĞUL: İlahi baba bir ömürsün. Bari yazarak anlatayım. Bak şimdi şu kâğıda yazıyorum.

İYİ KALPLİ SAĞIR: Aşağıda kazı mı yapıyorsun, niye?

OĞUL: Bak buraya! Kom-şu has-ta-lan-mış he-men onu zi-ya-ret-et.

İYİ KALPLİ SAĞIR: Haa! Demek komşum hasta ha!.. Vah, vah! Hemen onu ziyaret edeyim. Ama benim kulaklarım iyi duymaz ki. Nasıl anlaşacağız onunla? Ama olsun, o dudaklarını kıpırdatınca ne dediğini tahmin ederim. „Nasılsın komşu ?“ derim. „Hamd olsun biraz iyiyim.“ diyecektir. „Şükürler olsun sevindim“ derim. Sonra „Ne yiyip ne içiyorsun? derim? O da „şerbet içtim, ya da çorba içtim“ der. Ben de „afiyet olsun“ derim. Sonra da hangi doktor geliyor? diye sorarım. O da bir doktor

ismi söyler elbet. Bunun üzerine ben de „ooo çok iyi,“ derim. Oğlum ben komşuyu ziyarete gidiyorum.

OĞUL: Baba Allah yardımcısı olsun, selamlarımı da iletiver!

İYİ KALPLİ SAĞIR: Doğru, doğru saçlarımı da düzelteyim. Hadi ben çıktım.

OĞUL: Hadi bakalım.(Yan Komşu da)

İYİ KALPLİ SAĞIR: Huu komşu. Komşu ben geldim. Nasılsın bakalım?

HASTA: Sorma komşu ölüyorum, ölüyorum. Off, off!

İYİ KALPLİ SAĞIR: Oh, oh çok şükür olsun. Çok sevindim

HASTA: Demek çok sevindin ha! Seni nankör!

İYİ KALPLİ SAĞIR: Söyle bakalım komşu, ne yiyip ne içiyorsun?

HASTA: Zehir zıkkım yiyip içiyorum. Bu hastalık beni bitirdi.

İYİ KALPLİ SAĞIR: Afiyet olsun. afiyet olsun. Hangi doktor geliyor tedaviye?

HASTA: Ne tedavisi be adam! Ölüyorum ben. Azrail geliyor, Azrail.

İYİ KALPLİ SAĞIR: Çok iyi, çok iyi.Ogerçekten iyi bir doktordur. İşini iyi bilir. Bütün acıların son bulacaktır merak etme.

HASTA: Belamısın be adam! Yürü git işine! Hanım, hanım şu sağırını def et evden!

İYİ KALPLİ SAĞIR: Doğru söyledin komşu. Sağlığımıza dikkat etmeliyiz. Hadi artık ben gidiyorum. Hasta ziyareti kısa olur. Sağlıcakla kal.

6- Örnek Olay Verilerinin Analizi: Öğretmen drama bittikten sonra öğrencilerden aşağıdaki soruyu cevaplandırmalarını istedi. Öğrencilerin cevapları da sorunun akabinde yer almaktadır.

Soru3: Hikâyedeki gibi işitme engellinin, hasta komşuya geçmiş olsun, hayırlı şifalar dilemek istemesi gibi iyi niyetli de olsa, sonucu kötü biten bir davranışınız sizi affettirir mi?

4AHELSınıfı Öğrencilerinin Verdiği Cevaplar

1. ÖĞRENCİ: Hasta komşuyu (kulağı duymayan engelli) affedebilir. (Engelli) hasta komşusunu oğlu ile ziyaret edebilir ve her şeyi güzelce ve yavaşça sorup anlatabilirdi.

2. ÖĞRENCİ: Duymadığını komşusuna söylemesi gerekirdi.

3. ÖĞRENCİ: Daha iyi anlaşabilmesi için oraya oğlu ile gidebilirdi. Oğlu ona babasının iyi duymadığını söyleyebilir bu şekilde komşusunu daha iyi anlayabilirdi.

4. ÖĞRENCİ: Daha iyi anlaşmaları için oraya işitme engelliye daha iyi anlayabilen biri ile gidebilirlerdi. İşitme engelli konuşmaktan kaçınmalı iyisi cevapları yazmalıydı.

5. ÖĞRENCİ: O işitme engelli birisidir. Yanlış anlamışsa başka ne yapabilir ki? Onun iyi olup olmadığını sorması iyidir. Bu nedenle o komşusunu iyi anlamalıdır.

6. ÖĞRENCİ: Doğal olarak affedilir olması gerekir. Duyma engelli birisi daha iyi ne yapabilir? O belki sözleri yazabilir veya işitmesini sağlayacak bir cihaz satın alabilirdi.

4AHET Sınıfı Öğrencilerinin Verdiği Cevaplar

1. ÖĞRENCİ: (İşitme engelli olması) onu affettirmez. Bir kâğıda yazacaktı.

2. **ÖĞRENCİ:** Adam iyi niyetli olmasına rağmen hiç anlamadığı için (İşitme engelinin) oğlu onun için gidebilirdi. (Belki) bir mektup yazabilirdi.

3. **ÖĞRENCİ:** O kendisini dahaiyiifadeetmesigerekirdi. (Örneğin: O tekrar komşusunu birisini yanına alarak ziyaret eder.) Öyle davranması onu affettirmez.

4. **ÖĞRENCİ;** Mektup yazabilirdi. İyi niyetli olsa da yaptığı şey kendisini affettirmez

4BHET Sınıfı Öğrencilerinin Verdiği Cevaplar

1. **ÖĞRENCİ;** Kötü davranışla bitse de niyet önemli olduğundan onun davranışını affettirir Yanına kâğıt kalem alıp yazabilirdi.

2. **ÖĞRENCİ:** Onu affederdi. En iyisi onun dudaklarını okumayı denemesi gerekirdi.

3. **ÖĞRENCİ:** İyi niyetli olduğu için suçlu değildir. İyi niyetli olup da kötü bir şeyle neticelenmesi onu suçlu yapmaz. O yanlış anlaşılması için oğlunu yanına alabilirdi.

4. **ÖĞRENCİ:** Tabiki affettirir. O hasta adamın hastalığı nedeniyle psikolojisi bozuk. Hoş görüyle yaklaşıp affetmek yakışık olur.

5. **ÖĞRENCİ:** Ben iyi kalpli adamın kötü bir amacı olmadığını aksine iyilik yapmak istediğini düşünüyorum. O af edilir. En iyi çözüm yanına bir kâğıt kalem alarak gitmesi ve en azından yazdığını okuması ve yanlış anlaşılmasıdır.

7- **Örnek Olay Çalışmasının Raporlaştırılması:** Kur'an'ı Kerimde pek çok sure de ahlak ile ilgili hükümler olmasına rağmen Hucurat Suresinin sadece bu konuya yönelik vahyolduğunu söyleyebiliriz. Ahlaki hükümler en az Kur'an'ın iman ve ibadetle ilgili ayetleri kadar İslam Dininin ayrılmaz bir parçasıdır. Öğrencilerimizin verdikleri cevaplardan güzel ahlakın önemini kavradıkları anlaşılmaktadır. Birinci soruda öğrencilerimizin zan etmenin, ön yargı ile hareket etmenin doğru olmadığını bilincinde olmaları bunun göstergesidir.

İlk hikâyemizde köylü kadının kötü bir zanda bulunarak gelinciği öldürmesini öğrencilerimizin hiç birisinin haklı bulmamasına ve büyük günah işlediğini kabul etmesine rağmen bunun kaynağına inemedikleri görülmektedir. Ön yargıların ya acele ile hareket edilmesinden veya kötü niyetle hareket etmekten kaynaklandığını belirtmeleri gerekirdi.

İkinci hikâyemizde işitme engellinin davranışı konusunda öğrencilerimiz fikir ayrılığına düşmüşlerdir. Hepsi engellinin iyi niyetli olduğunda hemfikirdir. Ancak zan (tahmin) de bulunarak yanlış bir anlayışa sebep olması pek çoğunun fikir değiştirmesine ve daha iyi bir hareketle maksadını ifade edebileceğini belirtmişlerdir. Bu şekilde yanlış anlaşılmanın önüne geçilebileceği söylenmiştir. Bu her iki örneğin bize anlattığı ortak bir netice vardır. Rabbimizin bize Hucurat suresinde vahyettiği gibi zan (tahmin) ederek her zaman iyi bir neticeye varmamız mümkün değildir. Kötü niyetle zanda bulunmamız zaten büyük bir günahdır. Ancak feraset sahibi Müslümanların iyi niyetli de olsa zandan kaçınmaları onların hem uhrevî hem dünyevî saadetlerine vesile olur. Aksi takdirde yanlış zanlarımızın istenmeyen sonuçlara yol açabileceği ve bizi sıkıntıya düşürebileceği göz ardı edilmemelidir. Rabbimizin bir fiili yasaklarken bizim bildiğimiz veya bilemediğimiz pek çok ferdi veya toplumsal zararların önüne geçilmesinin amaçladığını göstermek istemesi öğrenciler tarafından kolaylıkla anlaşılabilir Drama sürecinin sonunda öğrencilerin özellikle gelincik hikayesinden çok üzüldükleri ve köylü kadının yaptığı davranışı affedilemez bulmaları drama'nın amacına ulaştığını göstermektedir.

BULGULAR

Drama ile işlenen Kur'an kıssalarının öğrencilerin hayal dünyasını zenginleştirdiğini ve eğlendirdiğini söyleyebiliriz. Aynı şekilde bu hikâyeler onlara buna benzer durumlarla karşılaştıklarında nasıl davranmaları gerektiğini de öğretmektedir. Avusturya okullarında verilen Milli Eğitim Bakanlığınca tasdik edilmiş İslam din dersi kitaplarında ilkokuldan itibaren Kur'an'da geçen peygamber kıssalarına geniş yer ayrılmış ve öğretmenlerin yardımcı ders araç ve gereçleriyle dersi işlemeleri istenmiştir. Bu kitaplar Hristiyan Katolik din dersi kitaplarındaki metotlar örnek alınarak hazırlanmış Viyana Üniversitesi Eğitim Fakültesi profesörlerince metodolojik olarak tavsiye edilmiştir.

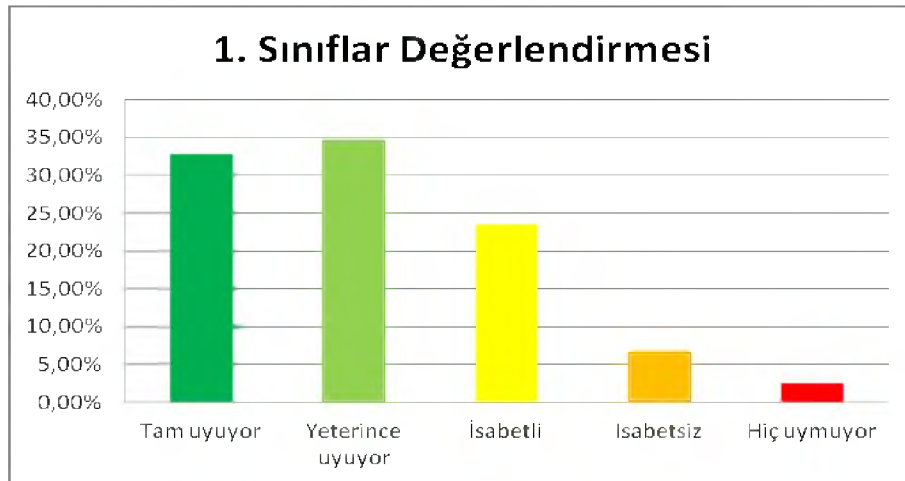
Kur'an-ı Kerim'i içerik ve hacim olarak incelediğimiz zaman yaklaşık olarak yarıya yakını kıssaların oluşturduğunu görmekteyiz.¹⁷⁰ Drama ile canlandıracağımız lise düzeyindeki öğrencilerimize İslam dersinde Kur'an'ı Kerim'de geçen kıssalara yer verilmesi o peygamberlerin rol model olarak onların zihinlerinde yer edinmesini kolaylaştırır. Kur'an'ı Kerim'de müminleri eğitirken aynı metodu kullanmaktadır. „Biz bu Kur'an-ı Vahyederek, sana en güzel kıssaları anlatıyoruz. Oysa daha önce sen bunlardan habersizdin.” Yusuf Suresi 3. Ayette de yer verildiği üzere müminler daha önce bilmedikleri Yusuf Peygamber'in hayatını ve mücadelesini adeta bir sinema perdesinde geçercesine bu sure vasıtasıyla öğrenmişler ve onun ahlakına hayran kalmışlardır. Burada dikkat edilmesi gereken bir hususta bu metinler vasıtasıyla öğrencilere bir din dilinin kazandırılmasıdır. Dramayı kullandığımız resmi dil Almanca'nın içerisine öğrencilerimizin anlayabileceği kelimeler serpiştirerek müşterek bir din dili oluştururuz.

---

¹⁷⁰ Ö. Faruk Yavuz “Kur'an'ın Temel Amaçlarının ifade Edilmesinde Bir Anlatım Tekniği Olarak “Kıssanın Rolü”, *Milel ve Nihal: İnanç, Kültür ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi*, C. VI, S. 1, s. 113-136, 2009.

Drama ile eğitimde insan psikolojisi daha belirgin hâle gelir. Zafer ve bayramlarda ortaya çıkan coşku ile yenilgi ve felaketlerdeki üzüntüyü en güzel şekilde drama ile ifade edebiliriz. İslam ve millî tarihimizdeki zaferleri anlatan kıssa ve hikâyelerle işlenmiş bir drama uzun süre hafızalardan silinmeyeceği gibi tarihteki kavimlerin felâketlerini anlatan dramalarda öğrenciler empati yapabilirler.

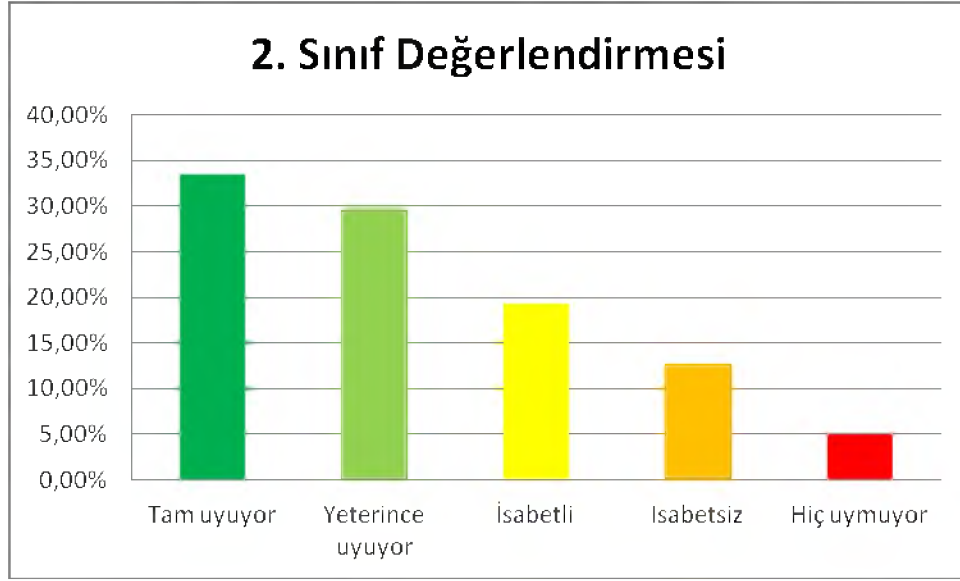
2016 – 2017 öğretim yılında 1. sınıflardan 4. sınıflara kadar ele aldığımız örnek konunun daha iyi anlaşılması ve drama ile uygulamanın zihinlerde daha fazla yer alıp almadığının ortaya çıkması için uygulama öncesi ve sonrasında konu ile ilgili ayrı ayrı önü açık sorular sorduğumuz gibi, son olarak bütün sınıflara yönelik drama ile dersin öğrencilerin ilgilerini çekip çekmediği, empati yapıp yapmadıkları gibi test sorularını da Türkçe ve Almanca olarak hazırladık.

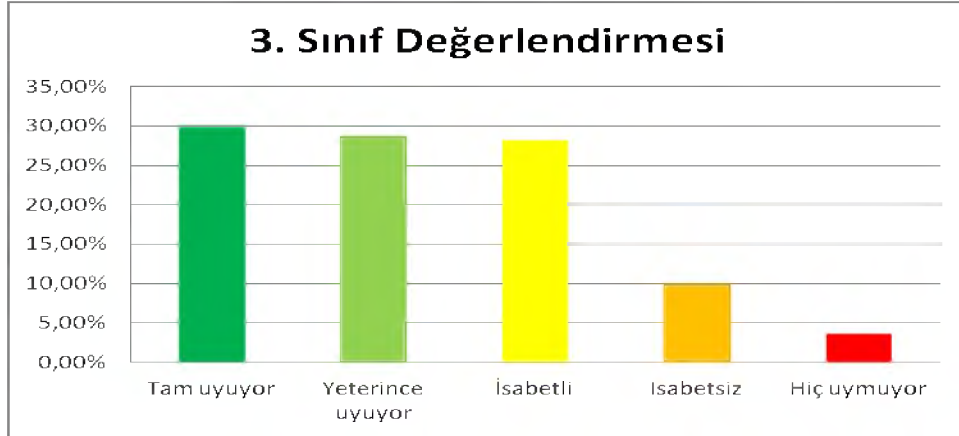
1.Sınıf öğrencileri yaşlarına uygun olarak hazırlanan drama ile islam dindersini daha çok bir oyun olarak algıladıkları için derse büyük bir ilgi ile katılmış olmaları dramanın amacına ulaştığını göstermektedir. Dersimizin ana fikri olan Rabbimizin isimlerini/sıfatlarını önceden öğrenmiş olmalarına karşın günlük hayatlarında bir mana ifade etmemesini unutkanlıktan daha ziyade öğrencilerin bu sıfatları içselleştirememelerine bağlamak gerekir. Öğrencilerin 90 % oranında isabetli ve üzeri olumlu görüş bildirmeleri drama yönteminin onlar tarafından kabullenildiği ve dersin daha iyi anlaşıldığını göstermesi açısından önemlidir.

Eğitici drama yönteminin özgüven ve şahsiyet kazanımı için gelişmiş dünya devletleri milli eğitim müfredatlarında yaygın bir şekilde kullanıldığını, öğrencilerini eğitimin bir nesnesi olmaktan çıkarıp daha çok öznesi durumuna getirdiklerini görmekteyiz. Ülkelerin gelişmişlik seviyelerine göre gerek araç gereç, gerekse eğitim kadrolarına yaptıkları yatırımlarla bunu teyit etmekteyiz.

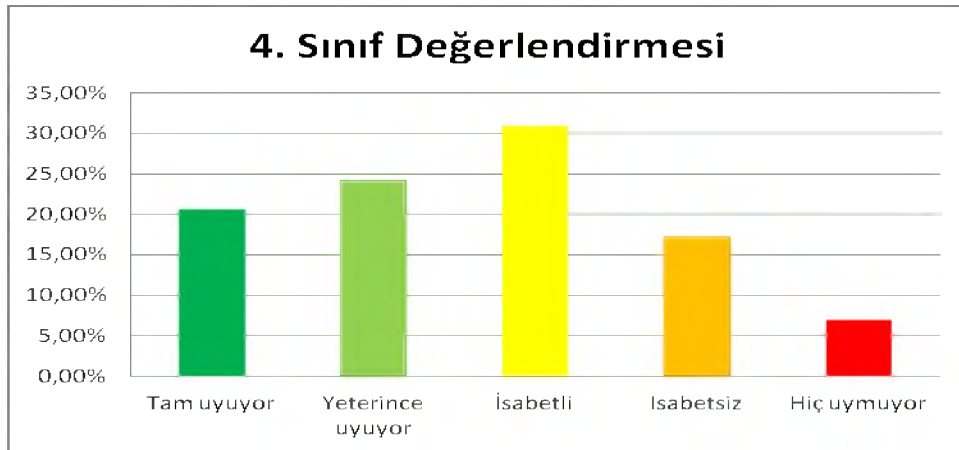

2. Sınıflarla İslam dundersinde dramada pandomim yönteminin kullanılması onların hem gülmelerine hem de düşünmelerine sebebiyet vermiştir. Öğrencilerin konuşmadan hayal gücünü kullanarak dersin konusunu kavramaya çalışmaları onları düşünmeye sebebiyet verdiği kadar ders içerisinde rol alan öğrencilerin vücut dili kimilerini de eğlendirmiştir. Özellikle yaşlı çiftçi rolünü üstlenen öğretmenin kalp krizi neticesi ölüm sahnesi ve akabinde cenaze namazını kılmaları gerektiğini konuşmaları sadece seyircileri değil rol alan öğrencileri de güldürmüştür. Öğrencilerin 80% i üzerinde olumlu görüş bildirmeleri, dersin gerek ilgilerini çekmeyi başarmış olması gerekse metin olmaksızın dersin konusunu tahmin etmeleri, vücut diliyle insanlara bir mesaj verilebileceğinin ifadesidir. Peygamberimizin de konuşurken insanları etkileyebilmesinin en büyük nedenlerinden birisi de onun vücut dilini de çok iyi kullanabilmesinden kaynaklanmıştır.

3. Sınıfların eğitim müfredatına uygun olarak seçtiğimiz dinler arası diyalogun batı toplumunda yaşayan müslümanlar açısından başarılı olabilmesi için kurumlar arası diyalog yerine, halklar arası diyalogu tavsiye etmekteyiz. Aynı apartmanda yaşayan komşuların diyalogu, aynı işyerinde çalışan arkadaşların diyalogu, aynı sınıfı paylaşan öğrencilerin diyalogu kalıcı dostluklar kurulabilmesi için daha önemlidir.

Drama`ya konu olan Avrupa ülkelerinde yaşayan mültecilerin konumu ve ırkçı düşünceye sahip politikacılar tarafından istismarı halkın büyük çoğunluğunun önyargılara sahip olmasına yol açmaktadır. Hem İslam Tarihindeki Hicretin hemde müslümanların o zamanki hıristiyan toplumla olan diyalogunun ele alındığı dramanın öğrencilerin 85% i tarafından olumlu bulunması sevindiricidir. Özellikle derse katılan katolik öğrencilerin mülteciler üzerine empati yapabilmeleri ve mültecilerin sorunlarına kendilerince çözüm sunmaya çalışmaları dersimizin amacına ulaştığını göstermektedir.

4. Sınıf öğrencileri ile yapmış olduğumuz dramanın konusu toplumumuzun büyük bölümünün çoğu kez zanda bulunmaları ve ön yargılara sahip olmalarıdır. Ahlaki bir zaafiyet olarak niteleyebileceğimiz zan beslemenin tehlikelerine dikkat çekebilmek için işlediğimiz drama Hz.Mevlana'nın hikayesi ile hem dersimize ilgiyi artırdık hem de iyi niyetle bile olsa zandan kaçınmalarını tavsiye etmiş olduk.

Değerlendirme verilerine baktığımız zaman öğrencilerin 75 %'inin olumlu görüş bildirmeleri sevindirici olmakla beraber dörtte birinin olumsuz görüş bildirmesi onların drama ile işlenen dersin faydasız olduğu için değil, son sınıflarda artan ders yoğunluğu nedeniyle islam dinderslerine hazırlık için ilave zaman ayırmak istememelerine bağlamak gerekir. İşlenen dersin akıllarda kalıcı olması ve ayrıca gelincik hikayesinde öğrencilerin empati yapabilmeleri, Hz. Mevlana'nın hikayesinde ise öğrencilerin neşelenmeleri dersimizin amacına ulaştığını göstermektedir.

Öğrencilerin değerlendirmelerinin sağlıklı olabilmesi ve kendilerini baskı altında hissetmeden, gönül rahatlığı ile değerlendirmelerini yapabilmeleri için isimlerini yazmadan cevap formunu doldurmaları hususunda serbest bıraktık. Soruların değerlendirilmesi ve sınıflara göre dağılımı şöyledir:

**DRAMA İLE İŞLENEN DİNİ HİKÂYELERDEKİ DERSİN
ÖĞRENCİLER TARAFINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

1. SINIFLAR(Katılan öğrenci: 38)

Sıra	Öğrenci derste kendisini tanımlıyor.	Tam uyuyor	Yeterince uyuyor	İsabetli	İsabetsiz	Hiç uy-muyor
1	Drama ile ders işlemek benim ilgimi çekiyor.	12	14	9	2	1
2	Drama da işlenen konular ben de heyecan uyandırıyor.	10	13	11	2	2
3	Drama ile işlenen derslerde kendimi daha iyi ifade edebiliyorum.	10	14	8	2	2
4	Drama ile işlenen dersler beni serbest düşünmeye sevk ediyor.	16	6	12	2	-
5	Drama ile işlenen derslerde daha iyi konsantre olabiliyorum.	11	15	9	1	-
6	Bu metotla derslerdeki konulara daha geniş perspektiften bakabiliyorum.	15	13	8	-	-
7	Drama ile işlenen derslerde geçen şahsiyetleri kendime örnek alıyorum.	8	13	14	1	
8	Drama ile işlenen dersin amacını daha iyi algılayabiliyorum.	17	15	4	-	-
9	Drama ile işlenen dersleri daha iyi yorumlayabiliyorum.	14	15	7	-	-
10	Drama ile işlenen derslere daha fazla katkıda bulunabiliyorum.	10	19	7	1	
11	Drama ile işlenen dersleri bir hafta sonra bile özetleyebiliyorum.	9	11	6	8	2
12	Dramada işlenen konular ile güncel olaylar arasında ilişki kurabiliyorum.	12	10	7	3	4
13	Drama ile işlenen dersin konusu benim ihtiyaçlarıma cevap verebiliyor.	9	12	12	3	-
14	Drama ile işlenen konular ile kendi yaşadıklarım arasında ilişki kurabiliyorum.	11	12	6	7	-
15	Drama ile işlenen derslerde duygularımı daha iyi ifade edebiliyorum.	15	7	8	4	2
	Toplam	179	189	128	36	13

Ders sonunda yapılan genel değerlendirmede uygulama esnasında öğrenciler acele ettiklerini itiraf ettiler. Öğretmen de aceleciliğin insan fitratında (doğasında) var olduğunu önemli olanın hata yapmamak değil, hatalardan ders almak gerektiğinin altını çizdiler. Öğrenci değerlendirmelerinde, öğrenciler drama ile işlenen derslerin ilgilerini daha çok çektiği ve dersi heyecanlı hale getirdiğini, kendilerini daha iyi ifade edebildikleri, dersi geniş bir perspektifle ele alıp, konsantre olmayı ve derse daha fazla katkı sağlıyarak, dersin ana fikri üzerine yorum yapabileceklerini 2/3 oranı gibi büyük çoğunlukla kabul ediyorlar. Gerek ders yoğunluğu gerekse zihinsel (unutkanlık...) nedenlerle öğrencilerin ileri haftalarda dersi özetleyebilmelerinde ve güncel olaylarla bağlantı kurmalarında zorlandıklarını görüyoruz.

2. SINIFLAR(Katılan öğrenci: 35)

Sıra	Öğrenci derste kendisini tanımlıyor.	Tam uyuyor	Yeterince uyuyor	İsabetli	İsabetsiz	Hiç uyuyor
1	Drama ile ders işlemek benim ilgimi çekiyor.	21	7	2	3	2
2	Drama da işlenen konular ben de heyecan uyandırıyor.	16	10	4	3	2
3	Drama ile işlenen derslerde kendimi daha iyi ifade edebiliyorum.	11	10	8	5	1
4	Drama ile işlenen dersler beni serbest düşünmeye sevk ediyor.	10	11	12	2	-
5	Drama ile işlenen derslerde daha iyi konsantre olabiliyorum.	15	8	7	4	1
6	Bu metodla derslerdeki konulara daha geniş perspektiften bakabiliyorum.	13	12	7	3	-
7	Drama ile işlenen derslerde geçen şahsiyetleri kendime örnek alıyorum.	9	10	5	8	3
8	Drama ile işlenen dersin amacını daha iyi algılayabiliyorum.	14	11	8	2	-
9	Drama ile işlenen dersleri daha iyi yorumlayabiliyorum.	16	10	5	3	1
10	Drama ile işlenen derslere daha fazla katkıda bulunabiliyorum.	13	14	4	4	1
11	Drama ile işlenen dersleri bir hafta sonra bile özetleyebiliyorum.	8	9	6	8	3
12	Dramada işlenen konular ile güncel olaylar arasında ilişki kurabiliyorum.	9	7	10	7	2
13	Drama ile işlenen dersin konusu benim ihtiyaçlarıma cevap verebiliyor.	2	13	12	3	5
14	Drama ile işlenen konular ile kendi yaşadıklarım arasında ilişki kurabiliyorum.	10	11	6	6	2
15	Drama ile işlenen derslerde duygularımı daha iyi ifade edebiliyorum.	9	12	5	6	3
	Toplam	176	155	101	67	26

Pantomimle eğitim yöntemi uygulamada daha fazla konsantrasyon gerektiren fakat bir o kadar eğlenceli bir eğitici drama yöntemidir. Öğrencilerin ders yöntemini daha ilgi çekici ve heyecanlı bulmaları, dersi daha iyi yorumlayabilmeleri ve

geniş bir perspektifle bakabilmeleri ve derse katkı sağlayabilmeleri yönünde eğilim göstermesi gibi kriterlerde 3/4 gibi yüksek bir orana tekabül etmektedir. Ancak bu yöntemin öğrencilerin beklenti ve ihtiyaçlarını karşılayabilme potansiyeline sahip olup olmadığı, dersi ileriki haftalarda özetleyebilmeleri ve duygularını tam olarak ifade edip edemeyecekleri noktasında karamsar olduklarını görüyoruz. Öğretmenlerin bu konuda biraz daha dikkatli olmalarını, dersi oyun içerisinde kaybetmeden onların beklentilerine uygun olarak birebir iletişime geçerek onların duygu ve düşüncelerinin de sergileyebilecek ders ortamını sağlamalarını tavsiye ederiz.

3. SINIFLAR(Katılan öğrenci: 27)

Sıra	Öğrenci derste kendisini tanımlıyor.	Tam uyuyor	Yeterince uyuyor	İsabetli	İsabetsiz	Hiç uyuyor
1	Drama ile ders işlemek benim ilgimi çekiyor.	12	8	5	1	1
2	Drama da işlenen konular ben de heyecan uyandırıyor.	8	6	10	2	3
3	Drama ile işlenen derslerde kendimi daha iyi ifade edebiliyorum.	5	6	8	5	3
4	Drama ile işlenen dersler beni serbest düşünmeye sevk ediyor.	8	6	10	2	1
5	Drama ile işlenen derslerde daha iyi konsantre olabiliyorum.	7	8	11	1	-
6	Bu metodla derslerdeki konulara daha geniş perspektiften bakabiliyorum.	9	13	3	2	-
7	Drama ile işlenen derslerde geçen şahsiyetleri kendime örnek alıyorum.	7	7	7	4	2
8	Drama ile işlenen dersin amacını daha iyi algılayabiliyorum.	12	6	7	2	-
9	Drama ile işlenen dersleri daha iyi yorumlayabiliyorum.	10	12	4	1	-
10	Drama ile işlenen derslere daha fazla katkıda bulunabiliyorum.	8	11	8	-	-
11	Drama ile işlenen dersleri bir hafta sonra bile özetleyebiliyorum.	7	2	9	7	2
12	Dramada işlenen konular ile güncel olaylar arasında ilişki kurabiliyorum.	8	5	9	5	-
13	Drama ile işlenen dersin konusu benim ihtiyaçlarıma cevap verebiliyor.	7	10	10	-	-
14	Drama ile işlenen konular ile kendi yaşadıklarım arasında ilişki kurabiliyorum.	10	11	6	6	2
15	Drama ile işlenen derslerde duygularımı daha iyi ifade edebiliyorum.	5	8	10	3	1
	Toplam	123	119	117	41	15

Hristiyan öğrencilerle birlikte Avrupa'daki mülteci sorununu dile getirip onları empati kurmaya davet ederek faydalı bir çalışma yaptığımız kanaatini taşıyoruz. Olaylara materyalist ve rasyonal bakarak sınırlarını tel örgülerle çevirerek sorunları görmezden gelen bir anlayışı sorgulayacak insanların yetişmesi açısından bu yöntemin faydalı olduğunu düşünüyoruz. Dersi işleme yönteminin ilgi çekmesi ve olayları farklı perspektiflerle değerlendirme yönündeki yüksek rakam (3/4) bu görüşümüzü doğrulamaktadır. İşlenen konunun aktüel olması da günlük olaylarla bağlantı kurmalarını kolaylaştırmakta kendileri de derse katkı sağlayabileceklerini ifade etmektedirler. Ancak öğrencilerin derste kendilerini daha iyi ifade edebilmeleri ve derisi ileriki haftalara taşımaları noktasında sıkıntı yaşadıklarını görüyoruz. Bu sıkıntı da onlara daha fazla söz vererek ve olayları gündemde tutarak aşılabılır.

4. SINIFLAR(Katılan öğrenci: 20)

Sıra	Öğrenci derste kendisini tanımlıyor.	Tam uyuyor	Yeterince uyuyor	İsabetli	İsabetsiz	Hiç uyuyor
1	Drama ile ders işlemek benim ilgimi çekiyor.	6	6	3	4	1
2	Drama da işlenen konular ben de heyecan uyandırıyor.	6	3	8	3	-
3	Drama ile işlenen derslerde kendimi daha iyi ifade edebiliyorum.	4	4	7	3	2
4	Drama ile işlenen dersler beni serbest düşünmeye sevk ediyor.	7	4	3	3	3
5	Drama ile işlenen derslerde daha iyi konsantre olabiliyorum.	4	5	6	3	2
6	Bu metodla derslerdeki konulara daha geniş perspektiften bakabiliyorum.	3	8	5	4	-
7	Drama ile işlenen derslerde geçen şahsiyetleri kendime örnek alıyorum.	2	6	4	4	4
8	Drama ile işlenen dersin amacını daha iyi algılayabiliyorum.	5	4	6	3	2
9	Drama ile işlenen dersleri daha iyi yorumlayabiliyorum.	9	4	5	1	1
10	Drama ile işlenen derslere daha fazla katkıda bulunabiliyorum.	3	4	7	4	2
11	Drama ile işlenen dersleri bir hafta sonra bile özetleyebiliyorum.	3	2	7	6	2
12	Dramada işlenen konular ile güncel olaylar arasında ilişki kurabiliyorum.	3	6	6	4	2
13	Drama ile işlenen dersin konusu benim ihtiyaçlarıma cevap verebiliyor.	1	3	11	5	-
14	Drama ile işlenen konular ile kendi yaşadıklarım arasında ilişki kurabiliyorum.	2	7	8	3	-
15	Drama ile işlenen derslerde duygularımı daha iyi ifade edebiliyorum.	4	7	7	2	-
	Toplam	62	73	93	52	21

Bu sınıflarla yaptığımız uygulamada lügatimize hem Hüs-nü Zan hem de Su-i Zan olarak geçmiş iyi niyetle olduğu kadar kötü niyetle de yapılan zanlar ahlâkî bir zafiyeti ortaya koyar. Örneğimizde olduğu gibi geçmiş tarihimizde fazlasıyla yaşanan hep bu gibi acı olaylar yanlış anlaşılınan zannardan kaynaklanmıştır. İyi niyetle sergi-

lenen drama örneğinde öğrencilerin olaya geniş bir perspektiften bakıp yorumlayabildiğine şahit oluyoruz. (2 / 3). Öğrencilerin yine aynı orana yakın bir şekilde kendilerini olayın sebep ve sonuçları üzerine daha çok düşünmeye sevk ettiği, duygulanmalarını görüyoruz. Drama da olumsuzluğun yüksek çıktığı örnek alma konusunun olayda geçen yanlış zan da bulunan kimselerin kastedildiğini ve bu kimselerin örnek alınmaması gerektiğini, ileri haftalarda konuyu özetlemeninde öğrencilerin bu sınıfta artan öğrenme yoğunluğundan kaynaklandığını söyleyebiliriz.

Durum Örnek Olay çalışmasının raporlaştırılması

Araştırma yönteminin doğası gereği durum çalışması raporu genellikle geniş açıklama ve betimlemelerle doludur. Burada önemli olan doğru bir betimleme ve analiz dozunu tutturmaktır. Durum çalışması raporunun araştırmanın konusu olan probleme doyurucu yanıt vermesi beklenir. Araştırmanın bulguları raporlaştırılırken düz yazı ve okunabilir olmasına dikkat edilmelidir. Bu nedenle üretilen raporların başkalarının yararlanabileceği ölçüde öz ve aynı zamanda içerikten ödün vermeyecek tarzda betimsel olması gerekir.¹⁷¹

Birinci sınıflardan dördüncü sınıflara kadar olan çalışmamızda din derslerinde eğitici dramının uygulanmasından sonra öğrenciler üzerindeki değerlendirilmesini ve ortaya çıkan bulguları inceledik. Bütün eğitim yöntemlerinde ders sonunda öğretmenin öğrenciler üzerindeki olası davranış değişikliklerini gözlemlemesi ve bunları değerlendirmesi bizim kadim eğitim geleneğimizde mevcuttur. Öğrencinin kazanımları drama yöntemi ile gözlemlenip ifade edilebilir.¹⁷² Bu iki türlü olabilir:

1- Öğretmen drama uygulaması boyunca öğrenci davranışlarındaki değişimlerini gözler ve not alır.

2- Öğrenci iç gözlem yolu ile drama boyunca gösterdiği davranışları üzerine düşünür ve kendi kendisini değerlendirir.

---

¹⁷¹ Ali Yıldırım, Hasan Şimşek, A.g.e. s. 298

¹⁷² Alev Önder, İlköğretimde Eğitici Drama Temel İlkeler Uygulama Modelleri ve Örnekleri, Morpa Kültür Yayınları, s. 206 - 207, 2006, İstanbul

Biz bu çalışmamızda her ikisine de yer verdik. Birinci hafta kendi gözlemlerimizi yaptık sonraki haftalarda ise öğrenciler için hazırladığımız anket formu ile onların uygulamamız üzerindeki duygu ve düşüncelerini öğrenmeye çalıştık. Araştırmada elde ettiğimiz bulguları değerlendirmenize bırakıyoruz.

Öncelikle genel değerlendirmemizi aktarmak istiyoruz. Sınıflardaki uygulamaya öğrencilerin verdiği cevaplardan da anlaşılacağı üzere öğrencilerin ne tam olarak Almancaya hâkimiyetleri ne de Türkçe olarak kendi duygu ve düşüncelerini aktaracak Türkçe dilbilgileri mevcuttur. Türkiye de Türkçe kompozisyon derslerinde öğrencilerin büyük çoğunluğu nasıl çok iyi notlar alamıyorsa, Avusturya da lise ve dengi okullarda da en zor pekiyi alınan derslerden birisi Almancadır. Bu nedenle onlardan kendilerini tamamıyla ifade etmelerini, mükemmel olarak dersi anlamalarını ve dersten çıkarılması gereken ana fikri ifade etmelerini bekleyemeyiz. Onun için dersi ve ana fikri anlayıp anlamadıklarını tespit etmekle iktifa ediyoruz. Cevaplardan anlaşılacağı üzere bunu büyük ölçüde sağladığımızı düşünüyorum.

Örnek uygulamaya aday aldığımız toplam 15 drama da metinler uzayıp hacim olarak genişledikçe uygulamanın zorluğuna şahit olduk. Gerek öğrencilerin kavrama ve rollerini ezberlemesi zorluğu gerekse uygulamanın süre olarak uzunluğu bizim uygulayacak öğrenci bulmamızı güçleştirdiği gibi onları ilgisiz davranmaya sevk etti.

Bizde mecburen ya metinleri kısaltmaya ya da öğrencileri doğaçlama yapmaya yönlendirdik. Küçük sınıflarda dramanın oyun oynama türüne meyilli olması onların derse ilgilerini artırdığı gibi uygulamasını da kolaylaştırdı. Ancak ashabı keyfi dramasını sahnelememizi metnin uzunluğu neredeyse imkânsızlaştırdı.

Dramanın Kur'an da ve tarihimizde geçen şahsiyetlerin üzerine bina edilmesi dramanın anlaşılmasını kolaylaştırdığı gibi öğrencilerin ilgisini de artırmıştır. Her ne kadar örnek uygulamalarımız arasında olmasa da çok bilinen peygamberlerin hayatlarının dramalaştırılıp uygulanması din derslerine olan ilginin artmasına ve onlar üzerinden şahsiyetli bir Müslüman kimliği oluşmasına katkı sağlayacaktır.

İleriki sınıflarda öğrencilerin gerek ders yoğunluğu gerekse okulu başarı ile bitirmeye yönelik grup olarak proje hazırlamak zorunda oluşları seçmeli olan din derslerinden devamlı sıklıkla izin almalarına neden olduğu gibi din derslerinde ekstra zaman gerektiren dramaya hazırlanmalarını ve orada görev almalarını da güçleştirmektedir. Metni kısa ve uygulaması kolay olan drama türlerinin bu sınıflar için tercih edilmesini tavsiye ederiz.

Eğitici dramanın hikâye ve kıssalardaki örnek olaylarla işlenmesi öğrencilerin dikkat, konuşma, dinleme anlatım, algılama ve yorumlama gibi iletişim yeteneğini geliştirir. Soyut, kuramsal olay ve kavramların anlaşılmasını kolaylaştırır öğrencilerin sadece öğrenmeleri ile yetinmeyip hissetmelerini de sağlar.¹⁷³

İyi niyetli işitme engelli ve köylü dul bayan örneğinde olduğu gibi kavrama veya değer belirtmede sıkıntıya düştükleri zaman olayları biraz daha açarak neden ve nasıl öyle olması gerektiği hususunda onlara yardımcı olmamız gerekir. Pantomim gibi yüksek konsantrasyon ve sessizlik gerektiren uygulamalarda öğrencilerin uygulamaya başlamadan önce uyarılması seyirci öğrencilerin sahnedeki öğrencilerin dikkatlerini dağıtmamaları için onların başka şeylerle (cep telefonu v.b.) meşgul olmalarını sağlamalı, öğrencilerin kendi aralarında konuşmaları önlenmelidir. Mülteci (Hicret) örnek olayında olduğu gibi öğrencilerin tarihte rol oynamış önemli şahsiyetlerin muhataplarına konuştuğu ifadeleri dramada birebir uygulama yerine öğrencilerin kendi cümleleri ile kendilerini bir mültecinin yerine koyarak istenmesi halinde dramanın uygulamasını hem kolaylaştırır hem de öğrencinin derste verilmek istenen mesajı daha iyi anlamasını sağlar.

Hangi drama türü olursa olsun rol alan öğrenciye en az iki hafta önce rolü verilip ona göre hazırlanması istenmeli, öncesinde sorular sorarak yeterince hazırlanıp hazırlanmadığı kontrol edilmeli, drama uygulamasının sonunda dersin ana fikrinin anlaşılmasına yönelik sorular sorulmalıdır. Öğrenciler bu sayede hem dramada geçen şahsiyetleri daha iyi anlar hem de onları kendilerine rol model almaları yönüyle empati kurarak kendi hayatları ile ilişkilendirmeyi öğrenirler.

---

¹⁷³ M. Zeki Aydın, Din Öğretiminde Yöntemler, s. 208

SONUÇ

Din eğitiminin temel unsurlarından birisi derslerde öğrencilerin empati yapma becerisini geliştirmektir. Bunun için din derslerini donuk, durağan, afaki (soyut) olmaktan kurtarıp canlı, akıcı ve müşahhas (somut) hale getirmek gerekir. Öğrencilerin dersi iyi anlayabilmeleri için konulara uygun İslam tarihinde fazlasıyla mevcut olan örnek şahsiyetlerin inançlarını mücadelelerini, ahlaki tavır ve davranışlarını ele alıp, konuların sadece teorik olarak öğrenilmesi ile yetinmeyip, İslam tarihindeki uygulamalarını da görmekte fayda olduğunu düşünüyoruz. Öğrencilerin de dersin işlenmesine katkıda bulunmaları gerekir. Öğrencilerin sadece dinleyici olarak derste bulunmaları değil, dersi kendi fikirleriyle, katılımlarıyla bizzat işleyen, canlandıran olması istenir. Bu şekilde ders işleme yönteminde görsel öğeler yoğunlukta olduğu için bu ders metoduna „Darstellendes Spiel und Theater” de denmektedir. Herhangi bir oyun tiyatrosu da her türlü konu işlenebilmekte ise de biz din derslerinde akidevi ve ahlaki konuları işlemek durumundayız.

Bu tür konuların Kur'an-ı Kerim ve hadislerde en güzel şekilde anlatıldığı kıssalar bulunmaktadır. Biz bu çalışmamızla bir nevi din derslerini kıssalarla işleme ve din derslerini drama yöntemi ile işleme yöntemini birleştirerek uygulamaya çalıştık. Bu ders yöntemi ile öğrencilerimizin aynı zamanda Kur'an-ı ve hadisleri de daha iyi anlayabilecekleri kanaatini taşımaktayız.

Peygamber efendimizin Kur'an-ı anlayış ve anlatması ile kendi yaşantısı birbir örtüşmekte idi. Peygamberimizin ahlakını Hz. Aişe'ye bir sahabe sorar:

Said bin Hişam der ki: „Allah Resul'ünün ahlâkını Hz. Aişe'ye sordum: „Kur'an okumuyor musun?“ dedi. „Okuyorum“ dedim: „İşte, dedi. Hz. Peygamber'in ahlâkı Kur'an idi“. (İbni Mace, Daruni)

Hız. Aişe'nin ifadesinden anlaşılacağı üzere Kur'an-ı Kerimin daha iyi anlaşılması için Hz. Peygamberin canlı örneğine dikkat çekiliyorsa, bizlerin de kendi yavrularımıza İslamı soyut kavramlardan daha ziyade pratik hayattaki uygulamaları ile anlatmamız daha doğru olacaktır.

Avusturya`da İslam Dinderslerinde öğretmenlerin takip etmeleri gereken bir müfredat olması nedeniyle ders müfredatına uygun konular işlenirken dersi zenginleştirilecek, öğrencileri canlı tutacak bir yöntem olarak dramayı tercih ediyoruz. Bunun içinde İslam Dini`nin temel kaynakları olan Kur`an-ı Kerim ve Hadisi Şeriflerden konuya uygun kıssalar bularak işe başladık. Kıssaların eksik kaldığı yerde kendi tarihimize damga vurmuş, dini ve tarihi büyüklerimizin yaşantılarından kesitler alarak onları senaryolaştırmak suretiyle ders işlemeye hazır hale getirdik.

Kur`an da ki kıssalar amaç ve içerik açısından farklılıklar arz etmektedir. Bazıları geçmiş toplumların yapmış oldukları örnek davranışları övmek amacını taşıdığı gibi (Ashab-ı Uhdud), bazıları da öncekilerin hatalarına bizim de düşmemizi önleme amacıyla uyarı görevini taşır (Ad ve Semud Kavmi). Bunun için rabbimiz Kur`an`daki kıssaları bize okuyup ibret almamız için indirdiğini anlatmaktadır.

Kıssalar motive edici özellikleri ve dikkat çekmeleri itibariyle drama ile birleştiği zaman insanın duygularına en güzel şekilde hitap ederler. Allah vahyi olmaları nedeniyle Kur`an Kıssalarının ikna gücü ve eğitime özelliği bulunmaktadır. Gençler bu sayede Hz. Yusuf gibi doğru sözlü olmanın erdemini, Hz. Eyyub gibi sabretmenin mükâfatını, Hz. Musa gibi azmin zaferini... öğreneceklerdir.

Dramalarda daha çok tarihi olaylar canlandırılır. Bu olaylar peygamberlerin kendi ümmeti ile giriştiği ümmetlere dayanıyorsa daha geniş hacimli ve eğitici olmaktadır. Batı dünyası bunu yıllar önce keşfetmiş Hollywood vasıtasıyla beyaz perdeye aktarmıştır. (On Emir, Nuh'un Gemisi, Exodus gibi filmler çok izlenmektedir.) Derslerimizde peygamberler tarihini anlatırken bu filmlerden istifade ediyoruz. Yanlız filmleri izlerken tahrif olmuş bölümlerde öğrencilerin dikkatini çekmek gerekir. Bu sahnelerde geçmiş toplumların davranışları ve görmüş oldukları karşılıklar canlı bir şekilde ortaya konur. Burada ifrat ve tefritten sakınmak gerekir. Katoliklerle beraber seyrettiğimiz Exodus filminden sonra Katolik öğretmen film hakkında „Çok aksiyon var, fakat hiç dinin ruhu yok.” diye özetledi. Bu kıssalar sadece olanın bir canlandırılması değil aynı zamanda olması gerekenin canlandırılmasıdır.

Kur'an kıssalarında olduğu gibi drama metninde teferruata girilmemesi, din derslerinin amacına ulaşması için dersten çıkarılması gereken öğretiye odaklanması önemlidir. Drama ile işlenebilecek örneklerde yer verdiğimiz fakat uygulamada zorluk çekeceğimize inandığımız ölümden sonraki hayata iman dersini Ashabı Kehf örneğinde tiyatro draması yerine hikâyeyi okuduktan sonra Ashabı Kehf filminin son iki bölümünü kısaltarak sunup, çıkarılacak derse geçmek suretiyle tamamlayabildik. Aynı şekilde Kur'an'ı Kerim'de Ashabı Kehf örneğini teferruatla anlatmamaktadır.

Derslerin öğrencilere daha eğlenceli hale gelmesinin bir yolu da metinlerin içerisine neşeli anekdotların yerleştirilmiş olmasıdır. Uygulamalarımız da öğrencilerin en çok „Süleyman Peygamber ve ev hayvanlarının dilini anlamak isteyen çiftçi” ile „Hasta komşu ile işitme engellinin” hikâyesi olduğunu görmekteyiz. Kur'an kıssaları sadece bir hikâyeden ibaret değildir. Konu ve öğretinin daha iyi anlaşılabilmesi için resim ve hareketlerle de desteklenirse daha verimli olur. Kalem suresinde anlatılan bahçe sahiplerinin hikâyesini, konuyu resim ve pandomim ile işlediğimizde dersin daha iyi anlaşıldığını ve öğrencileri eğlendirirken de eğittiğini gördük.

Kendi tarihimizle ilgili drama da “Ateist Bilgin ve Küçük Müslüman Alim” isimli oyunumuzda İmamı Azam efendimizi tanıtmaya çalıştık. Yaşı küçük olmasına rağmen akıl ve mantığını kullanarak kendisinden yaşça büyük ve yüksek öğrenim görmüş batılı bilgini yenebilmiş olması öğrencilerimizin gururunu okşamakla beraber, kendileri farklı yollardan Allah'ın varlığını isbat etmede zorlandığına şahit olduk.

Cömertlik konusunu işlediğimiz derste İslam öncesi dönemin şair ve fenomeni Hatemi Tai ve onun örnekliği noktasında öğrencilerimizin onun zenginliği ve cömertliğini şüphe ile karşıladığını gördük. Bizde bunun bir halk efsanesi olduğunu, inanıp inanmamakta serbest olduklarını belirttik. Bu açıdan baktığımızda bile öğrencilerimizin derste tartışma kültürünü öğrenmeleri bile bir başarıdır diyebiliriz.

Sonuç olarak drama ile ders işleme yönteminin mükemmel olduğunu iddia edemeyiz. Diğer yöntemlerle kıyasladığımızda oldukça etkili ve ilgi çekici olduğunu söyleyebiliriz. Burada yalnız öğretmen ve öğrencilere de drama öncesi ve derste bir takım hatırlatmalar da bulunmak gerekir. Buna da öneriler bölümünde değineceğiz.

ÖNERİLER

Çalışmamızın bu bölümünde tavsiyelerimizi yalnız öğretmenlerle sınırlı tutmayıp, aynı zamanda velilere, öğrencilere ve İslam Dinderslerinin yürütülmesinden sorumlu olan Avusturya İslam Cemiyeti'ne de olacaktır. Öğretmenlere tavsiyelerimiz:

1- Okullarınıza kayıt yaptırmadan önce veliler öğrenciler ile beraber okul açık kapı günlerine okul ve imkanları hakkında bilgi sahibi olmak için ziyaret etmektedir. Böyle günlerde velilerle tanışıp, çocuklarını dindersine kazanmaları gerekmektedir.

2- Öğretmen Kardeşlerimiz İslam Dindersine kayıt yaptıran öğrencilere gerektiğinde bir ağabey veya bir abla gibi davranıp onların sorunları ile ilgilenmeli, sadece kendi derslerinde değil diğer derslerde de başarılı olmaları için motive etmelidir

3- Öğrencilere ders müfredatında ki islami şahsiyetleri rol model olarak alabilmeleri için onların hayatlarını özlü ve anlaşılır bir şekilde işlemeli, kendisi de öğrencilerine rol model olmaya çalışmalıdır.

4- İslam Dininin en önemli iki kaynağı Kur'an-ı ve Sünneti anlatırken içerisindeki Peygamberlerin kıssa ve hikayelerinin drama ile öğretmeleri hem derslerin canlı geçmesine hem de onların tevhid mücadelesini anlamasına faydalı olur.

5- Rol alan öğrencilerin seçiminde zorlayıcı olmamalı, kabiliyetlerine göre istekli öğrencilere rol vererek kısa metinleri tercih ederek uygulamanın başarılı olmasını sağlamalıdır.

Velilere olan tavsiyelerimiz:

1- Sevgili Veliler! Sizlerin yavruları İslam Dindersi Öğretmenlerine emanettir. Onların islami bir kimlik sahibi, şahsiyetli bir mümin olarak yabancı bir toplumda yerini alabilmeleri ve çocuklarımızın manevi gelişimi için dindersi öğretmenleri ile yakın bir diyalog içinde olmanız faydalı olacaktır.

2- Sizlerin çocuklarınıza olan ilgisizliği çoğu kez onların yanlış arkadaş seçimine, derslerinin kötü gitmesine ve kumar, sigara hatta maddi bağımlılık gibi yanlış davranışlar edinmesine yol açmaktadır.

Öğrencilere olan tavsiyelerimiz:

1- Sevgili Gençler! Holiwood v.b. yabancı kaynaklı dizi ve filmlerdeki başrol oyuncularını sanal dünyanın sahte kahramanlarıdır. Küresel şirketlerin ürünlerini pazarlamak için görev almış imaj yapımcıları size, ailenize ve milletinize model olamaz.

2- Anne ve babalarınız, gençlik yıllarında sahip olmadıkları maddi imkanları sizlerin kendinizi yetiştirmeniz ve toplumda saygın bir yer edinebilmeniz için hayatın sıkıntı ve güçlüklerine göğüslerini siper edip okullarınızda başarılı olmanız ve islam kahramanlarının hayatını örnek almanızı beklemektedir. Lütfen onları kırmayın.

3- İslam Dinderslerine katılmanız ve öğretmenle iyi ilişkiniz günlük hayatınızda size özgüven kazandıracığı gibi okulda sosyalleşmenize, toplumsal projelerde ve iş aleminde daha rahat görev almanıza yol açar.

Avusturya İslam Cemiyeti`ne tavsiyelerimiz:

1- Batı toplumunda öğrenciler eğitim yoluyla daha çok ferdiyetçi ve rasyonel davranmaya teşvik edildiği halde bizim dinimizin ise çok kültürlü toplumda ben merkezli değil biz (ümme) merkezli davranmaya sevkettiğini öğretmen ve öğrencilere ümme şuurunu geliştirecek programlara ağırlık verilmelidir.

2- Okullara atanan öğretmenlerin öğrencilerine rol model olabilecek şekilde seçilmeleri, erkek öğrencilerin çoğunlukta olduğu okullara erkek öğretmenlerin, kız öğrenci yoğunlukta olduğu okullara bayan öğretmen atanması, erkek ve kız öğrencilere ailelerinde sorumluluk almaya, örnek aile kurmalarına yardımcı olur.

3- İslam Dindersi kitaplarında eğitici drama ile peygamber kıssalarına yer verilmesi, onların kendi tarihlerini öğrenmesine, olumsuz şahsiyetler yerine, gurur duyacakları ve bizim ecdadımız diyebilecekleri bir tarih bilincine sahip olurlar.

KAYNAKÇA

ADIGÜZEL H. Ömer (1994), „Eğitimde Yeni Bir Yöntem ve Disiplin: Yaratıcı Drama” Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi

AKPINAR Ali. (2014), Dr. Kur'an Niçin ve Nasıl Okunmalı?, Kitap Dünyası Yay. S. 50, , İstanbul

AKPINAR Ali (2016), , Hayat Kitabı Kur'ân'ın insanı inşa ve ihyası, Mavi Yayıncılık, s. 63, İstanbul

ALTINDAG Murat, (2005), Eğitimde Araştırma Yöntemleri-Nitel Araştırma Teknikleri, Yüksek lisans Programı, Ankara Üniversitesi

Andrew p. Johnson, çev. UZUNER Y. & ÖZTEN ANAY M. (2015), Eylem Araştırması El Kitabı, Anı Yayıncılık, Ankara

Andrew P. Johnson, „How to Use Creative Dramatics in The Classroom”, *Childhood Education*, S. 7.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ TİYATRO ARAŞ. ENSTİ.,(1977) „TİYATRO

ANSİKLOPEDİSİ (Aziz Çalışlar) ... Yayınevi : T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları

ARUÇ Yusuf,(2004) İbni Rüşd'ün Eğitim Felsefesi, Rağbet Yayınları, İstanbul

ASMUTH Bernhardt (2004). Einführung in die Dramenanalyse, Sammlung Metzler 188, Stuttgart

ATEŞ Süleyman (1966), İslama İtirazlar Kur'ân'ı Kerim'den İtirazlar. Kılıç Kitabevi, s.410, Ankara

AYDIN M. Zeki (2014), Din Öğretiminde Yöntemler, Nobel Yay., ANKARA

AYDIN Muhammed (2007) Çocuk Eğitiminde Kur'an Kıssalarının Önemi, SA.Ü. Eğ. Fak. Dergisi, SAKARYA

BAYRAM Evren, (1999) İlköğretimde Drama1 (Öğretmen İçin). MEB Yay., Ankara

BAUBOCK Rainer, Hannes WIMMER, (1986), Ausländische Arbeitskräfte in Österreich, Campus Verlag, Frankfurt / Main

BLOOM, B.S. (1976). Taxonomie von Lernzielen im kognitiven Bereich, Beltz Verlag, Weinheim

Bob Moon, A.Shelton Mayes, (1994) Teaching and Learning In the Secondary School, The Open Universty, New York,

BOZDOĞAN Zülal, (2003), Okulda Rehberlik Etkinlikleri ve Yaratıcı Drama, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara

BUCAILE Maurice, (1994), Bibel, Koran und Wissenschaft, SKD Bavaria Verlag & Handel GmbH, s.139, München

S. BUHARİ Muhtasarı Tecridi Sarih Tercümesi, D. İ. B. yay. 1987, Ankara

BULUT Ahmet, (2013), Kuranla Yaşamak, Timaş Yayınları, s.86, İstanbul

Bundesgesetzblatt für die Rep. Österreich, P.b.b. Erscheinungsort Wien, Verlagspostamt Wien

Die BIBEL, Interdiözesanen Katechetischen Fonds, 1979, Die kath. Briefe, Jakobusbrief- Stuttgart.

DİLER Ramazan, Din Eğitiminde Dramatizasyon Yöntemi, Cumhuriyet Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, 2001, Sivas

DİNKELMAN T. 1997, The *promise of action research* for critically reflective teacher education, Georgia / USA

DİRİM Aygören, (2003), Yaratıcı Drama, Esin Yayınları, İstanbul

DOĞAN D. Mehmed, (1994), Temel Büyük Türkçe Sözlük, Bahar Yayınları, İSTANBUL

DOROTHY Heathcote, 1984, Collected Writings on Education and Drama, Edited by Liz Johnson ... Northwestern University Press, Illinois 60201

EKER Aytaç. (1993).İhlas Gazeticilik Holding A.Ş. -Yeni Rehber Ansiklopedisi, İstanbul

EL MEZIDI Z. Mansur, (2010), çev. Hülya Afacan, Kur'an Kıssalarında Sinematik Özellikler, İlim Yurdu Yay., s. 44, İSTANBUL

ERGİN Akif, Cem Birol, (2005), Eğitimde İletişim, Anı Yayıncılık, Ankara

FISCHBORN Gottfried, (2012). Politische Kultur und Theatralität, I.A. Verlag C.H., Berlin,

GENÇ H. Nalan, „Eğitimde Yaratıcı Dramanın Alımlanması”, Hacettepe Üniv. Eğitim Fakültesi Dergisi, S.24,

Gotthold Ephraim Lessing, , (2000), Nathan der Weise, RECLAMS UNIVERSAL. BIBLIOTHEK Nr. 15316, 1964, Philipp Reclam jun. Stuttgart

GRETHLEIN, Christian (2010). Fachdidaktik Religion, 2668, Van den hoeck & Ruprecht UTB

GUDRUN Biffel, (2012), Annual Monitoring Review on Migration, Danube University Krems

GÜLER Tuğba (2007) Din ve Ahlak Eğitiminde Drama Örnekleri, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara

GÜMÜŞOĞLU Turgut, (2009), Türkische Migranten in Österreich, Peter Lang Verlag, Frankfurt/Main

HENSEN, K. T. 1996, Handbook of Research on Teacher Education 2nd ed. , pp. 53 -66 New York

HILGER, G., LEIMGRUBER, S. & ZIEBERTZ, H.G. (2003). Religionsdidaktik Ein Leitfaden für Studium, Ausbildung (2), KÖSEL Verlag, München

İBN MÂCE' Es-Sünen, Kütüb-i Sitte, Abdullah İbn Mace el-Kazvinî, Haydar Hatipoğlu, Süneni İbni Mace Tercümesi ve Serhi, Kahraman Yayınları, Topkapı / İSTANBUL

KANDEHLEVİ M. Yusuf, (1983), Hayatus Sahabe, Hibaş Basım- İslâmi Neşriyat Yayın Dağıtım – Konya

KILIÇCI Y, (2006), Okulda ruh sağlığı, Kitap Yurdu, Anı Yayıncılık, Ankara

KÖSE Saffet, (2014), Genetiğiyle Oynanmış Kavramlar ve Aile Medeniyetinin Sonu, Mehir Vakfı Yayınları, KONYA

KÜÇÜKAHMET Leyla, (2001), Öğretim İlke ve Yöntemleri, Nobel Yayın Dağıtım, ANK.

MOATTY, M. Abdel Dr. (1984) Das Moderne Ägyptische Theater und Seine Beeinflussung durch das europäische Theater, Diesertation Universität Wien S. 3 Orientalische Institut

MORGÜL Mahiye, 2003, Eğitimde Yaratıcı Dramaya Merhaba, Kök Yayınları, Ankara

MEVDUDİ Ebul A'la, Müt. Ahmed Asrar, 1997, Tefhimul Kur'an, Bengisu Yayıncılık, İstanbul

MEVLANA CELALADDİN, Fihî ma Fih, Cev. Abdulaziz Hatip, Mevlana'nın Gözüyle Âşıkların Namazı, Semerkand Yayınları, İstanbul

MORENO Jacob Levy , Psychodrama; Die Grundlagen der Soziometrie - Wege zur Neuordnung der Gesellschaft, (1953, 4. Aufl. 1996)

- MUTLU Erol, (1995), İletişim Sözlüğü, Ark Yayınevi, Ankara
- NACAK Zeynep B., 2014, Yurtdışı İşçi Hizmetleri Uzmanlık Tezi, Avusturya 2012 Ülke Raporu, Ankara
- OĞUZKAN A.Ferman, (1993),Eğitim Terimleri Sözlüğü, Şafak Matbaası, Ankara
- OĞUZKAN Ferhan, (1981) Eğitim Terimleri Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, , Ankara
- OKVURAN, Ayşe. (2004). Drama Öğretmeninin Yeterliliklerini/Becerilerini Sınıflama İçin Öneriler, Drama Liderliği, Oluşum Yayınları, Ankara.
- ONGURLAR, Serdar (1985). İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu'nun Tiyatro Görüşleri, Devlet Tiyatroları İç Eğitim Dizisi no: A-12, Dramaturgi Birimi, Ankara
- ÖNCÜL Remzi, (2000), Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü, M.E.B. Yayınları, İST.
- ÖNDER Alev, (2000), Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama, Epsilon Yayınları, İST.
- ÖNDER Alev, 2006, İlköğretimde Eğitici Drama Temel İlkeler Uygulama Modelleri ve Örnekleri, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul
- ÖZYÜREK Leyla, (1982) „Öğretim Yöntemlerinde Yenilikler“, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, ANKARA
- PARLADIR Selahaddin, (2006), „Bütün Yönleriyle Asrı Saadette İslam, Eğitim” Beyan Yay. Cilt 3 s. 202, İSTANBUL
- POPESCU-JUDETZ E.,1996, Bir güç ve icra gösterisi olarak mehter, Türk Musiki Kültürünün Anlamları, Pan Yayıncılık, İstanbul

POTGANSKI Monika, (2010), Türkische Migrant/innen in Österreich. Zahlen, Fakten, Einstellungen, Öst. Integrationsfonds, Wien

RATZMANN Wolfgang (2010). Gottesdienst und Dramaturgie, Liturgiewissenschaft und Theater-wissenschaft im Gespräch, Evangelische Verlagsanstalt GmbH., Leipzig / Deutschland,2010

SAĞLAM Tülin, (2003) „Eğitimde Tiyatro”, Bilim ve Aklın Işığında Eğitim Dergisi

SAKAOĞLU Necdet,(1992), Sosyo-Kültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi, Medeniyet Değişmeleri Çerçevesinde Türklerde Ailede Eğitim, T.C.Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Ankara

SAN İnci, (2002). Eğitimde Yaratıcı Drama, Yaratıcı Drama 1985–1995 Yazılar; Ed. H. Ömer Adıgüzel, Ankara: Naturel Yayınları

SAN İnci, (1979), Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara

SAN İnci, (1996), Yaratıcılığı Geliştiren Bir Yöntem ve Yaratıcı Bireyi Yetiştirme Bir Disiplin: Eğitsel Yaratıcı Drama”. Yeni Türkiye Dergisi,

SANAÇ, Fuat, (2011). Erziehung und Bildung im Islam, FAY Austria, Wien

SANAÇ, Fuat (2009). Der Islam, FAY Austria, Wien

SCHUMACHER Eva – Maria (2011). Schwierige Situationen in der Lehre, Methoden der Kommunikation...Verlag Barbara Budrich Opladen & Farmington Hills,F.P.KG, Regensburg

SHAKIR.Amena, 2014, Islamstunde 1-2-3-4, Oldenburg, Wien, Veritas Verlag, Linz / Austria

SHAKIR Amena, 2014, Islamstunde 5- in Freundschaft leben, Oldenburg Wien, Veritas Verlag, Linz / Austria

SIEBERT Katharina, „Irgendwie Anders“ Methode Drama Pedagogik im schulischen Unterricht, Biplomararbeit für Magistra der Philosophie, Universität Wien, 2011 Wien

SOYTÜRK Mehmet, 2012, Türkiye’den Avusturya’ya İşgücügöçü, Turkish Studies, ANKARA, iktibas W. T. BAUER, (2008), Zuwanderung nach Österreich, ÖGPP,

SÖNMEZ Kutlu, ”Din Öğretiminde Yeni Yöntem Arayışları U. Sempozyumu”, AÜİFD Cilt XLIII (2002) Sayı 1, 2001, Ankara

ŞİMŞEK M. Sait, Asrı Saadette Kur’an ve Sünnetin Anlaşılması, Asri Saadet’te İslam, Beyan Yay. S.219, 2006, İstanbul

TARHAN, Nevzat, (2012). Mesnevi Terapi, Timaş Yayınları, İstanbul

TAVUKÇUOĞLU Mustafa (2000). Avrupa’da Türk Ailesi ve Din Eğitimi, Mehir V. Y., Konya

TOPBAŞ Osman Nuri, (2013) Nebiler Silsilesi, Erkam Yayınları, Cilt 3, s. 178, İstanbul

UYANIK Mevlut, (2007), Sünnetin Bireysel ve Toplumsal Değişimdeki Rolü Sempozyum Bildirisi, s. 86, Konya

WAHRIG Gerhard, 1980, Deutsches Wörterbuch, 945, Mosaig Verlag / Lexikothek Verlag GmbH.

WARD, Winfred (1974) Playmaking with Children From Kindergarten to High School, Appleton Century Crofts Inc. , New York

WIMMER Stefan Jakob, Von Adam bis Muhammad Bibel und Koran im Vergleich, Deutschen Katecheten-Verein Verlag Katholisches Bibelwerk e.V., München

YAVUZ Ö. Faruk (2009). „Kur’an’ın Temel Amaçlarının ifade Edilmesinde Bir Anlatım Tekniği Olarak „Kıssanın Rolü”, *Milel ve Nihal: İnanç, Kültür ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi*

YILDIRIM Ali, ŞİMŞEK Hasan, Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayıncılık, 10. Baskı, s. 71, 2016, Ankara

YORULMAZ Bilal, Sinema ve Din Eğitimi, DEM Değerler Eğitim Merkezi Yay. S. 145, İstanbul

ZENGİN Halise Kader, “Din Öğretiminde Eğitsel Oyunların Kullanımı”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C: 11, S: 55, Şubat 2018

INTERNET KAYNAKLAR:

<http://www.academia.edu/6897403/> Canan İbrahim Hadis Ansiklopedisi VII/363.

AKYÜZ, Yahya (2004). Anaokullarının Osmanlı'da İlk Programları ve Ders Uygulamaları ile Yaratıcı Drama'nın İlk İzleri, *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, S. 51. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi51/akyuz.htm> (30. 08. 2008).

Avusturya Başbakanlık İnfomasyon Başkanlığı Resmi İnternet Sayfası;
<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10009217&ShowPrintPreview=True>

BAYAR Mustafa, Din ve Ahlak Öğretiminde Kur'an Kıssalarının Önemi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 7, Sayı 34,
http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt7/sayi34_pdf/7egitim/bayar_mustafa.pdf

BAYRAKTUTAR Mehmet, (2014) Diyanet Sen. Bşk., Ankara,
<http://www.diyamet-sen.org.tr/>

<http://www.bif-fachschule.at/>

https://www.bmbf.gv.at/schulen/service/psych/Schulpsychologie_Kennzei4211.html

<http://www.buchen-kirche.eu/krippenspiele-ueberblick.php>

Bundesministerium für Bildung, Bundes Gesetz Blatt. II - Ausgegeben am 11. November 2014 - Nr. 284

https://www.bmb.gv.at/schulen/recht/erk/bgbl_ii_284_2014_anlage_8.pdf?4mh3ko

<https://kuran.diyamet.gov.tr/tefsir/Bakara-suresi/262/255-ayet-tefsiri>

Müddesir Suresi, Tefsiri,

<https://kuran.diyinet.gov.tr/tefsir/Müddesir-suresi/5501/Kur'anyolutefsiri,c.5>,
s.495

http://www.derislam.at/?c=content&p=suchen_moschee&v=vereine

<https://diepresse.com/home/panorama/religion/5263601/Zahl-der-Muslime-in-Oesterreich-seit-2001-verdoppelt>

ERGUN Mustafa, 2005, Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Ankara Üniversitesi

<http://www.slideserve.com/maddy/b-l-msel-ara-tirma-y-ntemler>

GURBETOGLU Ali, Bilimsel Araştırma Yöntemleri, İstanbul Ticaret Üniver-

sitesi, 2015,

<http://agurbetoglu.com/files/2%20ARA%C5%9ETIRMA%20%20T%C3%9CRLER%C4%B0.pdf>

<http://files.schulbuchzentrum-online.de/onlineanhaenge/files/978-3-14-014061-4-1-1.pdf>

<https://www.google.at/#q=zur+praktischen+unterrichtsarbeit+drama+und+theater>

<https://www.google.at/search?q=%C3%B6sterreichische+schulsystem&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=2ahUKEwjZzNzgc7aAhUOZVAKHcIuC68QsAR6BAgAEEg&biw=1777>

<http://www.ifwien.at/index.php/ueber-ifw/wer-sind-wir-.html>

<http://www.irgw.at/>

KARAPINAR Medine, Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Drama Dersi Öğretim, Programı, MEB Ortaöğretim, <http://ogm.meb.gov.tr/belgeler/drama.pdf>,

<http://www.literaturwelt.com/autoren/goethe.html>

<http://www.mjoe.at/>, Muslimische Jugend Österreich

<http://www.on5yirmi5.com/haber/egitim/ortaogretim/138600/iletisim-nedir-etkili-iletisim-kurmanin-yollari.html>

<http://www.sternsingen.at/materialien/>

Tirmizi, İlim 19; İbn Mâce, Zühd 17,

<http://www.sorularlailamiyet.com/qna/145397/>

<https://tr-tr.facebook.com/ATfederasyon>

<http://www.uikz.org/jm/>, www.facebook.com/pages/Avusturya-Islam-Kültür-Merkezleri

<http://www.viyananur.at/>, www.facebook.com/ViyanaNur

<http://de.wikipedia.org/wiki/Plautus>

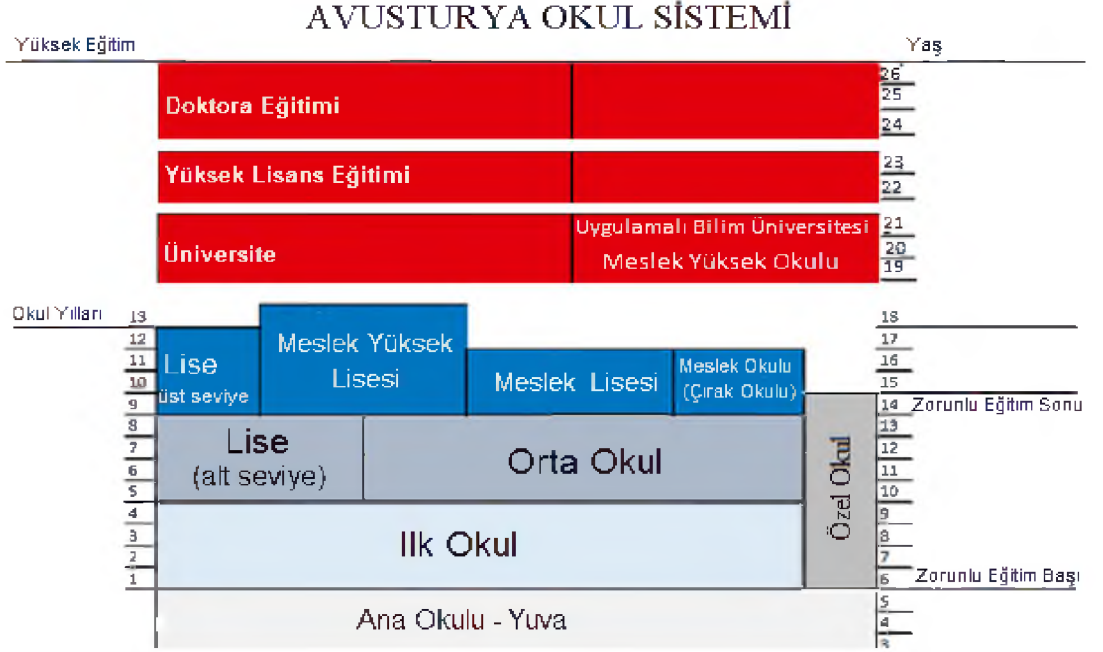
<http://www.yaraticidrama.org/content/category/8/17/54/> (18. 08. 2007)

<http://science.orf.at/stories/2769636/>- Forschungsausgaben in Österreich, Ausgaben in Prozent des BIP

<http://www.yunusemre.gov.tr/index.php/tr/eserleri/sanati/soezue-pisirmek>

EKLER

EK-1 AVUSTURYA EĞİTİM ŞEMASI

EK2: DRAMA ÖRNEK OLAYI

Kur'an da Eşği İle Ölüp Yeniden Dirilen Kimsenin Hikâyesi

Birinci Perde-

Dekor: Virane olmuş bir eski yerleşim yeri. Bu viranenin kenarında alt tarafında büyücek bir mağara bulunan tepe. Oyuğun önünde sinevizyon gösterisi için açılır kapanır bir perde...

Kişiler:

1.İrmiya -Üzeyir

2.Nabukadnaze

Birinci Tablo

(Malum dekor. Sinevizyon perdesi mağara önüne çekilmiş durumdadır. Mağara görünmemektedir. Sinevizyon görüntüsü perdeye aksettiğinde, uygun konular, efektler ve müzik birbirini takip eder.)

SES- Uzeyir Aleyhisselâm, Yakup Aleyhisselâm'ın soyundan gelen Hârûn b.İmran Aleyhisselâmın soyundandır. İsrail oğulları; Şâ'yâ Aleyhisselâmı şehit ettikten sonra, Yüce Allah, onlara Uzeyir b.Hılkiya Aleyhisselâmı, peygamber olarak gönderdi. O zamanlar; İsrailoğulları arasında bidatler çoğalmış, büyümüş: serkeşliğe başlamışlar, günah işlemeye dalmışlar, haramları helâlaştırmışlardı. Peygamberleri öldürmüşler, Yüce Allah'ın, kendile-rine yapmış olduğu lütuf ve ihsanlarını, düşmanları olan Senharib ve ordularından kurtardığını unutmuşlardı. Bunun üzerine, Yüce Allah, İrmiya a.s.'a: „Ben İsrailoğullarını cezalandıracağım. Sen, Beytülmakdis Kayası'nın üzerinde ayakta dur! Orada, sana emrim ve Vahyim gelecektir!“ buyurdu. İrmiya Aleyhisselâm kalkıp elbisesini yırttı, başına kül saçtı ve secdeye kapandı.

UZEYİR- „Yâ Rab! Anamın beni hiç doğurmamış olmasını, benim yüzümden Beytülmak-dis'in harap ve İsrailoğullarının cezalandırılacakları bir zamanda beni, israiloğulları peygamberlerinin sonuncusu yapmamanı çok arzu ederdim!“ dedi.

SES- Cenabı Hak: „Secdeden başını kaldır!“ buyurdu.Uzeyir a.s., başını kaldırdı ve ağlayarak:

UZEYİR- „Yâ Rab! Onlara kimi musallat edeceksin?“ diye sordu.

SES- Yüce Allah: „Ateşe tapanları, azabımdan korkmayanları, sevabımı ummayanları... Kavmin olan İsrailoğullarına git de, onlar hakkında sana emrettiğim şeyleri kendilerine anlat! Haklarındaki nimetlerimi hatırlat! Bidat ve yaramazlıklarını, anlat! Onları, bana itaat ve ibadete davet et!“ buyurdu.

- Uzeyir Aleyhisselâm, feryat ederek ağlamış, elbisesini yırtmış, başına kül saçmış; İsrailoğullarından bu felâketi kaldırması için Yüce Allah'a yalvarmış durmuştu.

- Yüce Allah: „İzzet ve Celâl(sıfat)ıma yemin ederim ki: Bu hususta, senin tarafından bir emir(hüküm) verilmeden önce, Beytülmakdis de, İsrailoğulları da, helak edilmeyecektir!“ buyurdu. Bunun üzerine, Uzeyir a.s sevindi. İçi rahatladı.

UZEYİR- „Musa'yı ve diğer peygamberlerini hak ile gönderen Allah'a yemin ederim ki: Ben de, İsrailoğullarının helak edilmeleri emrini hiçbir zaman vermeyeceğim! İsrailoğullarının helakine razı olmayacağım!“ dedi.

SES- Aradan üç yıl geçmişti. İsrailoğulları, isyanlarını artırdıkça artırdılar, kötülüklerini uzattılar durdular. Bu peygamber katili kavmin halleri, helaklerinin yaklaştığı zamana kadar devam etti. Nihayet Yüce Allah Nemrud'un soyundan gelen Nabukadnaze kalbine, Beytülmakdis'e, Beytülmakdis halkının üzerine yürüme düşüncesini düşürdü. İsrailoğullarının ecelleri yaklaşp da, Yüce Allah; onları helak etmek, mülk ve saltanatlarına son vermek istediği zaman, İrmiya Aleyhisselâma bir Melek gönderdi.

Meleğe: „Uzeyir'e git de ondan, Fetva iste!“ buyurdu'. Ondan ne hakkında fetva isteyeceğini de, Meleğe bildirdi. Melek, İsrailoğullarından bir adamın suretine girip Uzeyir (as)'ın yanına geldi ve Rabbin kendisine buyurduğu gibi sordu. Ailesi ve akrabalarının Allah'ın yolundan ayrıldıklarını söyledi. Daha sonraları yine yanına gelerek bunu üç kere tekrarladı. Ailesinin ve akrabalarının düzelmediğini söyledi.

UZEYİR- „Ey göklerin ve yerin Mâliki! Eğer onlar, hak ve sevap üzerinde iseler, onları buldukları halde bırak! Eğer, onlar, Seni gazaplandırarak bir halde, Senin razı olmadığın bir amelde iseler, onları, hemen helak et!“.

SES- Bu sözler, İrmiya Aleyhisselâmın ağzından çıkar çıkmaz, Yüce Allah Beytül-makdis'e gökten bir yıldırım gönderip kurban yerini tutuşturdu.

Uzeyir Aleyhisselâm, tüm hatalarını anladı ve tövbe edip kötü işlerini bırakmadıkları takdirde, Allah'ın gazabına uğrayacaklarını, Nabukadze tarafından, Beytül-makdis üzerine yürünüp savaşan İsrailoğullarının öldürüleceğini, çoluk çocuklarının esir edileceğini, Mescitlerinin yıkılacağını, kitaplarının yakılacağını haber verdi.

İsrailoğulları, uğrayacakları azab haberini işittikleri zaman, Uzeyir Aleyhisselâma, isyan ettiler, onu yalanladılar ve yalancılıkla suçladılar: „Sen, yalan söylöyorsun! Allah'a karşı çok büyük bir iftirada bulunuyorsun! dediler ve kendisinin deli olduğunda sözbirliği etiler. Kendisini dövdüler, zincire vurdular ve zindana koydular. Bunun üzerine, Yüce Allah, Nabukadnaze'yi onların üzerine saldı.Kısa bir müddet sonraNabukadnaze, altıyüzbin askeri ile gelip Beytül-makdis halkını kuşattı. Üçte biri, öldürüldü! Üçte biri, esir edildi! Nabukadnaze, Kudüs'teayakta dikili ev bırakmadıveİsrailoğullarının zindanında Uzeyir Aleyhisselâm'ı bulunca, ona:

NABUKADNAZE“Sen burada ne arıyorsun?“

UZEYİR- Allah cc, beni, kavmime başlarına gelecek felaketleri anlatıp korkutsun diye Peygamber olarak gönderdi, kavmim ise, beni yalanladılar ve zindana attılar.

NABUKADNAZE: „Rab'larının Resulüne âsî olan bir kavim, ne kötü bir kavimdir! Onu zindandan çıkarın ve salıverin.“

SES- Uzeyir (as); Mısır'a yerleşti. Küçük bir bahçe edinmişti. Oraya, sebze eker, onunla geçinirdi. Yüce Allah ona: „Küfür toprağında oturmakta, ekip dikmekte, senin için sıkıntı ve uğraşı vardır. İsrailoğulları hakkındaki gazabımı bilmene rağmen, nasıl rahat olabiliyorsun? Kitabım ecelini tebliğ edinceye kadar İlya senin belden olsun!“ diye vahyetti ve geri dönmesini emretti. Uzeyir (as), korkulu bir halde, hemen merkebine binip İlya (Kudüs) yolunu tuttu. Şehri, son derecede harap bir halde görünce, kendi kendine:

İkinci Tablo

(Malum dekor. Sinevizyon perdesi arka plana mağara önünden çekilmiş durumdadır. Mağarada İrmiya, eşeği ve yiyecekleri gözükmektedir.

UZEYİR- „Sübhânallâh! Allah, bana bu beldeye inmemi emretti. Orayı imar buyuracağını da haber verdi. Acaba burayı ne zaman imar edecek? Allah burasını ölümden sonra acaba nasıl diriltecek?“ (Sonra merkebinin ipe bağladı.)

SES-Yüce Allah o sırada İrmiya Aleyhisselâm'a, bir uyku verdi. Uyuduğu zaman, kendisinin ruhu kabzolundu. Yüce Allah, onu, yüz yıl ölü bir halde bıraktı. Onun merkebinin de onunla birlikte öldürdü. Fakat Yüce Allah onu kimseye göstermedi. Yüce Allah; Uzeyir (as) 'ı, yüz yıllık ölümden sonra diriltilip gözlerini açtırdı, sonra diriltilerek (kendisine): Ne kadar eğleştin? diye sordu.

UZEYİR- O da: „Bir gün yahut bir günden az.“

SES- Allah, (ona):Hayır! Yüz yıl (ölü) kaldın! İşte, yiyeceğine, içeceğine bak: daha bozulmamıştır! Bir de, merkebine bak! Böyle yapmamız; Seni, insanlara ibret nişanesi kılmamız içindir. Kemiklere de bak: Onları, nasıl birleştirip yerli yerine koyuyoruz? Sonra da onlara et giydiriyoruz“ dedi. Uzeyir (as), şehrin, nasıl imar edildiğine ve yapıldığına baktı. Sonra, merkebine baktı: kemiklerinin nasıl birleştirilip yerli yerine geldiğini gördü. Hâlbuki merkebi de kendisi ile birlikte ölmüş, damarları sinirleri hep çürümüştü.

Uzeyir(as); bunların nasıl ete büründüklerini, düzgün bir hale geldiğini, can verilererek ayağa kalktığını gördü. Hattâ onun anırışını bile işitti. Sonra yanındaki üzüm suyuna ve incirine baktı. Onlar da, koyduğu zamandaki gibi, hiç bozulmamış bir halde idiler.

UZEYİR- „Ben biliyorum ki: Allah, hiç şüphesiz, her şeye hakkıyla gücü yetendir!“

SES- Yüce Allah onu bundan sonra da birçok sene yaşattı. Bu hikâye Kur’ânı Kerim de Uzeyir aleyhisselam olarak geçmesede Bakara Suresi 259. Ayette yer almaktadır: Ya da altı üstüne gelmiş, ıssız duran bir şehre uğrayan gibisini (görmedin mi?) Demişti ki: „Allah, burasını ölümünden sonra nasıl diriltecekmiş?“ Bunun üzerine Allah, onu yüz yıl ölü bıraktı, sonra onu diriltti. (Ve ona) Dedi ki: „Ne kadar kaldın?“ O: „Bir gün veya bir günden az kaldım“ dedi. (Allah ona:) „Hayır, yüz yıl kaldın, böyleyken yiyeceğine ve içeceğine bak, henüz bozulmamış; eşeğine de bir bak; (bunu yapmamız) seni insanlara ibret belgesi kılmamız içindir. Kemiklere de bir bak nasıl biraraya getiriyoruz, sonra da onlara et giydiriyoruz?“ dedi. O, kendisine (bunlar) apaçık belli olduktan sonra dedi ki: „ Biliyorum ki gerçekten Allah, herşeye güç yetirendir.“

Sorular

1-Kur’ânı Kerimde ismi geçmesine rağmen Üzeyir as.’ın elçi peygamber olarak ihtilafı olması bizim onun mesajlarını ciddiye almamamızı gerektirirmi?

2-Neden Üzeyir a.s. kendi halkının cezalandırılmasını istemedi? Onun tutumu ile bazen anneler evlatlarının yaramazlık yapması karşısında beddua edip sonrada onların başına gelene üzülmeleri arasında paralellik görüyorsunuz?

3-Zulüm ne demektir? Kurân’da“Allah zulmü ve zalimleri sevmediğini bildiriyor” „Allah bazen bir zalimi başka bir zalimle cezalandırır.” sözü sizce ne anlama gelir.

4-Uzeyir as. yüzyıldan fazla uyuduğunun farkındamıydı? Allah cc. bunu niçin yaptı?

EK3: DRAMA ÖRNEK OLAY2

Ashabul Keyf (Mağara Arkadaşları)

Kişiler

- 1.Mekselina
- 2.Yemliha
- 3.Mislina
- 4.Mernuş
5. Şazenuş
6. Tebernuş
- 7.Kefeştatayuş(Çoban)
- 8.Fırıncı
- 9.Hâkim
10. Asker
11. Imperatör Decius
12. Imperatär Theodor
13. Tarihçi
14. Kıtmir(köpek)

Birinci Perde

DEKOR: Ashabul Keyf'in kaldığı mağara... Mağara önünde zaman zaman çekilecek olan sürgülü sinevizyon perdesi...

Birinci Tablo –Sinevizyon

(Malum dekor. Sinevizyon perdesi mağara önüne çekilmiş durumdadır. Mağara görünmemektedir. Sinevizyon görüntüsü perdeye aksettiğinde, uygun konular, efektler ve müzik birbirini takip eder.)

Giriş

SES –Eshab-ı Kehf-Kehf hadisesi Kur'anı Kerim' de ve diğer semavi kitaplarda Basü badel mevt yani yeniden dirilme inancının delilleri arasında gösterilir.Hz.İsa(as)'ın doğumundan 137 yıl sonra... Başka bir deyişle Roma İmparatorluğunun kuruluşunun 890.Yılı. Anadolunun kuzeyindenbaşlayarakSuriye'nin güneyine kadar uzanan bölge yüzlerce yıldır Romalıların hâkimiyeti altındadır. Doğu Roma olarak adlandırılan bu toprakları yöneten putperest Romalılar, kendilerini buldukları çağın en uygar insanları olarak görüyorlar, Hz.Meryem'in oğlu Hz. İsa (as)'dan sonra ilahi din yavaş yavaş insanlar arasında yayılınca, O'na inananları acımadan öldürüyorlardı.

Fon Müzik

SES – Bugün Ürdün'ün başkenti olan Amman, o dönemde Doğu Roma'nın Piledel-fiye diye bilinen önemli eyaletlerinden biriydi. Efsus diye anılan şehirde, Diyoklityanus ya da yöre halkının deyişiyle Dakyanus, merhamet ve şefkatten yoksun zalim bir yöneticiydi. Ancak bir olana Allah'a inanan İsevilerin çoğalması Dakyanus'u daha da zalimleştiriyordu. Oysa en güvendiği yöneticilerinin birçoğu Hz. İsa (as)'nın getirdiği bu vahdet dinine inanmasına rağmen, bundan habersizdi.

Fon Müzik

SES – Bunlardan sağ kolum dediği Baş Danışmanı Mekselina, Başhekimi Yemliha ve ordu komutanı Mislina... Solunda bulunanlar ise Mernuş, Debernuş ve Şazenuş'tu. „Ashabı Yemin” ve „Ashabı Yesar” diye anılan bunlar, zaman zaman bir araya geliyor bu zulümlere nasıl bir çare bulabileceklerini konuşuyorlardı. Çok azda olsa yardım edebiliyorlardı fakat yinede çaresiz kalıyorlardı.

Fon Müzik

MİSLİNA – Neden Romalı putperestlere karşı bir hareket başlatmıyoruz? Daha ne zamana kadar dindaşlarımıza karşı yapılan eziyetlere seyirci kalacağız? Olanlara göz yumamayız!

MEKSELİNA– Hareket başlatmak mesele değil, Bunu nasıl yapacağımız önemli Dakyanusun müşavirleri olarak sarayda bulunmamız dindaşlarımız için yararlı Mevcut durumu tehlikeye düşürecek her türlü davranıştan uzak durmalıyız.

YEMLİHA – Bu konuda bir iş bölümü yapmamız faydalı olacaktır. Dindaşlarımızın gizli toplantılarını emniyete almayı ordu komutanı olarak Mislina üstlensin. İrşad edicileri ve cesur gençlerle olan temasımızı da Baş danışmanımız Mekselina yapsın.

MEKSELİNA –Tamam. Yalnız, Mernuş, ŞazenuşveTebernuş’udabu durumdan haberdar edelim. Yarın büyük gün İmparator Adriyanus geliyor. Eylemimizden sonra yakalanmazsak benim dağa gider bir süre orada saklanınız

YEMLİHA – Yakalanırsak ne olacak?

MEKSELİNA – Bir şekilde kaçmanın yolunu bulacağız.

İkinci Tablo

Tiyatro –Sinevizyon

(Malum dekor. Sinevizyon perdesi mağara önüne çekilmiş durumdadır. Mağara görülmemektedir. Sinevizyon görüntüsü perdeye aksettiğinde, uygun konular, efektler ve müzik birbirini takip eder.)

SES – Ertesi gün imparator Adriyanus gelmişti. Başta Dakyanus olmak üzere sarayın tüm ileri gelenleri imparatorun önünde secdeye kapandılar. Ancak altı yiğit bunu yapmadıkları gibi birde putları hiçe sayarak Allah'ın birliğini haykırdılar.

Fon Müzik

MEKSELİNA–Bu evrende yerin ve göğün yaratıcısından başka ilah yoktur. İbrahim'in ilahı, Nuh'un ilahı, Musa'nın ilahı, Davut ve Süleyman'ın ilahı, İsa'nın ilahı ve adı övülmüş olan cihanın beklediği son peygamberin ilahı, insanları hidayete erdirmek için insanların içinden peygamberler çıkarmıştır. Allah bütün zalimlerin cehennemde yanacağına söz vermiştir. Ve cehennem putperestler için korkunç bir yerdir.

YEMLİHA – O yalnız değil... Bende Maksimilyan'ın söylediklerini tasdik ediyor ve inanıyorum. Bizler onun yanındayız. Biz Jüpiter...

MİSLİNA – Apollon, Mars, Sibel, Herkül ve Adriyanus ya da başka başka adlardaki tanrıları tanımıyoruz.

YEMLİHA – Biz ezeli ve ebedi olan, gücü her şeye yeten evrenin mutlak hâkiminden başkasına boyun eğmeyiz.

MERNUŞ – Kardeşlerimizin söylediği her şeyi bizlerde onaylıyoruz.

ŞAZENUŞ – İmparatorda bir insandır hem de ölümlü... Oysa Allah bakidir. Daha ne zamana kadar bir insana ya da taştan yapılmış putlara tapılacak?

TEBERNUŞ – Bizim Rabbimizin ne bir ortağı ne de bir oğlu var... Bu evreninde Allah'tan baş-ka bir düzenleyiciye ihtiyacı yoktur.

Fon Müzik

SES – Bu sözlerden sonra yakalanarak hapse atılır. Ancak hapishane komutanının yardımıyla kaçarlar. Artık onlar için son durak Efsus'taki kutsal mağaradır.

İkinci Perde

Dekor: Ashabul Keyf'in kaldığı mağara... Mağara önünde zaman zaman çekilecek olan sürgülü sinevizyon perdesi... Birinci perde dekorunun aynısıdır.

Üçüncü Tablo –Tiyatro

(Malum dekor. Sinevizyon perdesi mağara önünden kenara alınır. Altı yiğit mağaraya girerler. Merakla mağaranın içine bakarlar. Arkalarından Çoban Kefeştatayuş ve köpeği Kıtmir'de gelir. Çobanın kolunda yiyecek çıkını vardır.)

YEMLİHA –Bu mağara fikri nereden çıktı? Neden geldik bu Enculus'deki mağaraya?

MEKSELİNA – Bilmiyorum Yemliha! Ama içimden bir ses bana mağaraya sığınmamızı söyledi. Belki de Allah böyle istiyor arkadaşlar!

MİSLİNA – Peki burası güvenli bir yer mi?

MEKSELİNA– İçine girdiğimiz bu mağaranın hiçbir çıkış yeri yok! Düşman gelecek olursa kaçacak hiçbir yerimiz olmayacak... Ama yinede içimdeki ses tek kurtuluş yolunun bu mağara olduğunu söylüyor.

YEMLİHA – Mekselina... Sanki başka bir şansımız yok! Bana öyle geliyor ki biz buraya kendi irademizle gelmedik...

MEKSELİNA –Antonyus! Sanagelmemenisöylemişim. ÜstelikKıtmir’ide getirdin

ÇOBAN – Yok! Kıtmir’in kendisi geldi. Bana da Allah gelmemi söyledi.

TEBERNUŞ – Bu köpek saklandığımız yeri ortaya çıkarabilir!

MEKSELİNA – Hayır hayır! Bırakın yanımızda kalsın. Belki bugün başka bir yerden emir alıyor, belki o bizim aradığımız şeyi arıyor... Kimbilir, belki de onun Allah’a bağlılığı bizimkinden de fazladır, olamaz mı?

ŞAZENUŞ – Peki senin eşin, çoluk çocuğun yok mu?

ÇOBAN – Yok! Ben hiç evlenmedim! Bir iki defa denedim ama kız babaları çoban olduğum için bana kızları yerine koyunlarını verdi...

TEBERNUŞ – Burası ne güzel bir yer! Mekselina ibadet etmek için güzel bir yer bulmuş! Hem büyük hem de geniş bir yer...

ÇOBAN – Şansımız yaver giderde yakalanmazsak, bu mağarada bir kaç gün Allah’a misafir olacağız Kıtmir! Zira hiç yiyeceğimiz de yok!

MEKSELİNA – Şimdiye kadar kime misafir olduğumuzu sanıyorsun Antonyus? Rızkımızı verecek olan yine o’dur.

MİSLİNA – Yiyecek olsa da olmasa da çok yaşamayız, zira askerler bizi bulur.

YEMLİHA – Arkadaşlar! Şüphesiz bizi buraya yönelten sebepsiz yapmamıştır.

MERNUŞ – Sevgili Mekselina! İznin olursa bir sorum olacak?

MEKSELİNA – Elbette! Rabbim izin verirse cevap veririm.

MERNUŞ – Neden hakkın yüzü batılla örtülür? Niçin her şeye gücü yeten Allah, batıla galip gelmiyor? Neden bir mucize gösterip insanları şüpheden kurtararak iman etmelerini sağlamıyor?

MEKSELİNA – Sen, doğru ve yanlış ayırt etme özgürlüğünün alınmasını ister miydin acaba? Biz kendi isteğimizle hakkı seçip batılı reddederek iman yoluna adım attıysak, bu seçme özgürlüğümüzden dolayıdır.

ŞAZENUŞ– Putperestlik ve zulmün hâkim olmasının Allah'ın arzusuna aykırı olduğunu düşünmüyormusunuz? Hak, ne zaman batıl karşısında kesin bir üstünlük kazanacak?

MEKSELİNA – Bunun nasıl ve ne zaman gerçekleşeceğini bilmiyorum! Ancak batılın suyun üzerini örten köpük olduğunu biliyorum! Alttaki saf ve duru su, bir gün mutlaka ama mutlaka bu köpükten kurtulacaktır.

YEMLİHA –Mekselina'nın İncil'den okuduğu şu ayet gibi, Karanlıkta dile getirmekten çekindiğiniz hakikat, bir gün aydınlıkta işitilecek ve gizli mekânlarda öğrendiğiniz inancı, bir gün çatılardan haykıracaksınız.

TEBERNUŞ– Tek Allah'a inananlar, gerçekten bir gün putperestlere karşı üstün gelecek mi?

MERNUŞ – İyi ama nasıl? Nasıl Mekselina?

MEKSELİNA – Nasıl olacağını bende bilmiyorum arkadaşlar!

YEMLİHA – Bunu yalnızca Allah bilir!

(Dehşetli bir gök gürültüsü duyulur. Herkes birbirine bakar. Sonrada her birinin uykusu gelir.)

YEMLİHA – Neler oluyor? Bu korkunç gürültü de ne?

MİSLİNA –Sizleri bilmem ama gürültü benim uyukumu getirdi gözlerimi açamıyorum

MEKSELİNA –Benimde öyle! Demekki Rabbimiz, uyumamızı istiyor. O halde yatalım. Allah izin verirse sabah uyandığımızda ne yapacağımızı yeniden düşünürüz. (Her biri bir köşeye kıvrılarak uyumaya başlarken ışıklar söner.)

DÖRDÜNCÜ TABLO –SİNEVİZYON

(Malum dekor. Sinevizyon perdesi mağara önüne çekilmiş durumdadır. Mağara görünmemektedir. Sinevizyon görüntüsü perdeye aksettiğinde, uygun konular, efektler ve müzik birbirini takip eder.)

SES – Mağara yarenleri uyumaktadırlar. Sonunda Dakyanus bu mağarayı bulur fakat korkudan içeri giremezler. Bunun üzerine giriş kısmını taşlarla kapatır, isimleri yazılı bir levha hazırlatır ve oraya asar. Herkes onları öldü bilir. Yıllar sonra tekrar uyanırlar

MEKSELİNA-(Gözlerini uğuşturarak, kısık bir sesle): Dostlarım uyanın! Kalkın!

ÇOBAN-(Kalkmaya çalışır, ancak başaramaz): Dizlerim tutmuyor. Ne oldu bana?

MİSLİNA- (Üzerindeki tozu silkelere): Her tarafım toz olmuş, ben de çok yorgunum.

MERNUŞ- (Elini midesinin üstüne koyar.)- Üstelik oldukça aç.

MEKSELİNA (Destek alarak doğrulur.) - Biz ne kadar uyuduk ki böyle olduk?

YEMLİHA- Belki bir gün veya biraz daha az.

MEKSELİNA- Bu daha fazla olmalı, yoksa biz böyle olmazdık.

ÇOBAN-(Girişteki yıllar sonra yıkılmış taşları gösterir.):Bu taşlar burada yoktu.

SES- Hepsi dışarı çıkarak etrafa bakarlar. Her taraf çok değişik gözüküyordu. Bu kadar değişiklik böyle kısa sürede olamazdı. Olup bitene bir anlam veremediler. Aç-

lıklarını gidermek için Mekselina'yı şehre göndermeye karar verirler. Arkadaşlarıyla vedalaştıktan sonra şaşkın bir vaziyette etrafına bakınarak şehre gider. Oradaki değişikliğe de bir anlam veremez. Bir fırıncıya uğrayarak ekmek ister ve alır. Cebindeki eski altın parayı verince fırıncı şaşırır.

Üçüncü Perde

Dekor: Ashabul Keyf'in mağarası. Mağara önünde çekilmiş olan sürgülü sinevizyon perdesi.

Beşinci Tablo – Sinevizyon

(Malum dekor. Sinevizyon perdesi mağara önüne çekilmiş durumdadır. Mağara görülmemektedir. Sinevizyon görüntüsü: Şehirdeki Pazar yeri, Satıcı ve alıcılar, herkes kendi halinde, gelip, gidenler)

MEKSELİNA- Az mı ödedim? Niye şaşırdın?

FIRINCI- Bu eski bir altın para.

MEKSELİNA- Ne eskisi? Daha geçen gün alışveriş yaptım.

FIRINCI- Hayır yalan söylüyorsun. Sen bir hazine buldun. Haydi, aramızda paylaşalım. Kimseye söylemem.

MEKSELİNA- Ne hazinesi? Ben hazine bulmadım. Para sende kalsın. Gidiyorum

FIRINCI- (Onu yakasından tutar ve bağırır.): Ey Ahali! Bu adam bir hazine bulmuş, vergisini vermek istemiyor.

Fon Müzik

SES- Askerler gelir onu tutuklarlar ve mahkemeye götürürler. Sonunda hâkimin karşısına çıkar.

HÂKİM-(Askerleri dinler ve Mekselina'ya sorar): Bu parayı nerede buldun?

MEKSELİNA- Bir yerde bulmadım. Bu para benim param. Daha geçen gün imparator Dakyanus'un korkusundan şehirden kaçtık. Fakat şimdi her şeyi değişmiş görüyorum. Biz bu şehirde tek bir yaratıcı Allah'a inanıyorduk. Siz kimsiniz?

HÂKİM-Burada soruları ben sorarım. Hem sen ne diyorsun? Üstelik imparatorumuzun adı Dakyanus değil Theodor' dur. Sen vergini vermemek için doğru söylemiyorsun. Biz de Allah'a inanan isevileriz.

SES- Anlattığı şeylere inanmak istemezler ama yine de doğru mu söylüyor diye bahsettiği mağaraya gitmeye karar verilir. Durum zamanın imparatoru Teodor'a haber verilir. Mağaraya geldiklerinde imparator Teodor 'dan Mekselina, arkadaşlarının korkmaması için tek başına mağaraya girmek için izin ister. İzni aldıktan sonra da mağaraya girer.

Altıncıtablo –Tiyatro

(Malum dekor. Sinevizyon perdesi mağara önünden kenara alınır. Mekselina mağaraya girer. Diğerleri merakla etrafını sarar. Çoban Kefeştatayuş ve köpeği Kıtımir'de gelir.)

YEMLİHA –Sesleri duyuyor musunuz? Sanki mahşeri bir kalabalık buraya gelmiş gibi!

MİSLİNA – Doğru söylüyorsun Yemliha! Sesleri hepimiz duyuyoruz...

MERNUŞ – İnşallah başına bir şey gelmemiştir. Dışarıya çıksak mı acaba?

TABERNUŞ – Bu doğru olmaz. Mekselina'yı beklemeliyiz.

ŞAZENUŞ – Tabernuş haklı! Mekselina'yı beklemeliyiz.

ÇOBAN –Beni kimse tanımaz. Kıtımir'le birlikte dışarı çıkıp bakayım. Soran olursa „ben çobanım, köpeğimle birlikte dinlenmek için mağaraya girdim” derim.

YEMLİHA – Bu daha akla yatkın!

ÇOBAN – Çıkıyorum öyleyse!

YEMLİHA – Çık hadi! Sakın kimseyi içeri sokma! Hatta kimse yokmuş gibi uzaklaş buradan...

ÇOBAN – Peki! (Çoban çıkarken çıkış yerinde Mekselina ile karşılaşır. Mekselina'yı görünce herkes merakla etrafını çevirir. Dışarıdan sesler gelmektedir.)

MEKSELİNA – Dışarı çıkma!

YEMLİHA – Neler oluyor Mekselina?

MİSLİNA – Bu kalabalık seslerde nedir?

MERNUŞ – Yoksa yerimizi buldular mı?

TABERNUŞ – Neden susuyorsun Mekselina?

ŞAZENUŞ – Allah korusun! Mutlaka kötü bir şey oldu!

MEKSELİNA – Arkadaşlar! Lütfen susar mısınız?

(Mekselina yürür. Diğerleri etrafından çekilirler.)

MEKSELİNA – Sizlere kutsal kitabımızdan eşiği ile ölüp sonradan Allah'ın yeniden ruhunu verdiği salih bir kimsenin hikâyesini anlatmak istiyorum.

YEMLİHA – Ne olup bittiğini ve bizim merakımızı bu hikâyeden bahsederek mi gidereceksin Mekselina?

MEKSELİNA – Doğrusu evet! Lütfen sözlerimi kesmeden dinlerseniz, ne olup bittiğini sizler de anlayacaksınız!

(Diğerleri şaşkınlıkla birbirlerinin yüzlerine bakarlar.)

YEMLİHA – Mekselina! Söyle misin? Bizler, ne kadar zamandır uyuduk o zaman?

MİSLİNA – Yani hangi yüzyıldayız?

ÇOBAN – Daha dün gece uyumamış mıydık? Efendiler, sizler neler söylüyorsunuz?

TEBERNUŞ – Yoksa rüyamı görüyoruz?

MEKSELİNA – Hayır! Ne rüya, ne de dün gece... Biliyorum, inanmak kolay değil ama tam 309 yıl...

ŞAZENUŞ – Mekselina, ne diyorsun sen? Biz şimdi 309 yıl mı uyuduk?

MEKSELİNA – Evet! Artık Allah'tan başka hiç kimsemiz kalmamıştır ve Allah her şeye kadirdir. (ellerini kaldırır ve dua eder) İlahi! Senin, aşk gölünde uçmuş kartallar, yeryüzünü nasıl kendilerine mekân tutar? Sana varmak için biz düzmece tanrılara karşı durduk. Eğer dünyaya bir özlem duymuş olsaydık zaten bu yola baş koymazdık. Yüce Rabbim! Bizi yanınıza al. Sana yalvarıyoruz Allah'ım! (Hep birlikte ağlarlar)

Yedinci Tablo - Sinevizyon

(Malum dekor. Sinevizyon perdesi mağara önüne çekilmiş durumdadır. Mağara görünmemektedir. Sinevizyon görüntüsü perdeye aksettiğinde, uygun konular, efektler ve müzik birbirini takip eder.)

SES – Mağara yarenleri yine olup bitenlerden habersiz uyumaktadırlar. İmparator Teodor ve avenesi içeri girerler, ancak hepsinin de ölmüş olduğunu görürler. Sonunda mağaranın üzerine büyük bir mabet yaptırılmasına karar vererek oradan dönerler. Mağara Yarenleri manasına gelen, Ashab-ı Kehf okunuşu ile Kuran da yer alan hikâye, 18. sure olan Kehf yani mağara suresinin 9 ile 21. ayetleri arasında bahsi geçer.

Sorular:

- 1-Niçin bu gençler şehirlerinden kaçtılar? Siz onların yerinde olsaydınız ne yapardınız?
- 2-İnsanlar niçin putlara taparlar? Bugün hala putlara tapanlar varmı?
- 3-İnsanlar sizi dininizi değiştirmek için zorlasalar ne yapardınız? İnsanlar dinlerini asimile olarak yavaş yavaş kaybedebilirmi?
- 4-İnsanların üç yüz sene uyuyabileceğini tahayyül edebilmisin? Üç yüz sene uymak sizce bir ölüm değilmidir?
- 5-Bu hikâyeden sizce nasıl bir ders çıkarılmalıdır?

EK4: DRAMA ÖRNEK OLAY3

Habib Neccar ve Cennet Mükâfatı Hikayesi

Kişiler:

- 1.Habib Neccar
- 2.Kral
- 3.Birinci Elçi (Yahya)
- 4.İkinci Elçi (Yunus)
- 5.Üçüncü Elçi (Şemun-Barnabas)
- 6-Tartışmacı-1
- 7-Tartışmacı-2

Birinci Perde

Dekor: Elçilerin Hatay'a gelişi ... Bir çeşme yanında elçilerin irşad faaliyeti. Sahne önüne zaman zaman çekilecek olan sürgülü sinevizyon perdesi...

SES-Kuran-ı Kerim'de Yasin Suresi ikinci sayfada anlatılan kıssada, M.S. 40'lı yıllarda Hz. İsa' havarilerinden Yunus ve Yahya'yı Antakya'ya gönderir. Bu iki elçi

Antakya'ya girerken koyunlarını otlatan marangoz Habib-i Neccar ile karşılaşır (neccar, marangoz demektir). Habib Neccar bu iki yabancıya sorar.

Birinci Tablo –Sinevizyon

(Malum dekor. Sinevizyon perdesi sahne önüne çekilmiş durumdadır. Sahne görünmemektedir. Sinevizyon perdeye aksettiğinde, anlatıma uygun resim, efektler ve müzik birbirini takip eder.)

YAHYA- Esselamu Aleykum!Bize de su verebilirmisin?

H. NECCAR- Ve Aleykum Selam! Buyurun için!

SES- H. Neccar su dolu bardağı uzatır. Yahya bardağı alır ve çömelerek suyu hafif - yüksek sesle besmele çekerek içer.

H. NECCAR- Nereden siniz? Siz kesinlikle buralı değilsiniz.

YUNUS- Bizim buradan olmadığımızı nereden anladın?

H. NECCAR- Bizim buranın halkı selam verirken gökteki yıldız tanrıları adıyla selam verir. Sen su içerken bilmediğim bir şey söyledin. Ne demek istedin?

YAHYA- Biz tek bir tanrıya inanan İse'vileriz. Rabbimiz bize Hz. İsa'yı elçi olarak gönderdi ve sadece kendisine inanıp Ona tapmamızı emretti.

H. NECCAR- İyi ama ben sizin doğruyu söylediğinizi nereden bileyim. Bunun için bir deliliniz var mı?

JONAS- Bu ev senin mi? Pencere kenarında oturan genç kim?

H. NECCAR- Evet! O benim cüzzamlı hasta oğlum.

İkinci Tablo –Sinevizyon

(Malum dekor. Sinevizyon perdesi sahne önüne çekilmiş durumdadır. Sahne görünmemektedir. Sinevizyon görüntüsü perdeye aksettiğinde, uygun resim, efektler ve müzik birbirini takip eder.)

SES-Yahya as. ellerini kaldırıp Allah'a çocuğun hastalığının iyileşmesi için dua eder. H. Neccar elçilerin Allah tarafından mucize göstermesinden sonra Hz. İsa'nın getirdiği dine iman eder. Antakyalılar elçileri hoş karşılamaz ve meydanda onlarla tartışırlar.

YUNUS-Arkadaşlar! Sizinle sohbet etmek istiyoruz. Bize ayıracak zamanınız varmı?

1.TARTIŞMACI- Bizden ne istiyorsunuz? Siz kimsiniz?

YUNUS-Biz size Rabbimizden bir mesajlageldik. Siz Allah'ı unutup gökteki yıldızlara mı tapıyorsunuz? Sizi uyarmak ve ondan başkasına tapmamanız için görevlendirildik

2. TARTIŞMACI- Siz bizim benzerimiz olan bir insandan başkası değilsiniz, Rahman (olan Allah) da herhangi bir şey indirmiş değildir. Siz yalnızca yalan söylemektedirsiniz.”

YAHYA-“Rabbimiz gerçekten sizin için gönderilmiş elçiler olduğumuzu bilmektedir.” „Bizim üzerimizde de (sorumluluk olarak) apaçık bir tebliğden başkası yoktur.”

SES-Allah'ın elçisi peygamberlerin, şahsi çıkarlar için istedikleri bir şey yok. Bilakis halkın iyiliğini istiyor, onları mutluluk ve saadet yoluna çağırıyorlardı. Allah'ın elçi-

lerinin karşısında ise gözleri dönmüş, akıl kabiliyetini kaybetmiş, fayda ve zararlarına olan şeyi farkedemeyen, iyilik, diyalog ve münasebet adabını bilmeyen insan topluluğu... Hakk ile batıl arasındaki bu mücadeleyi Rabbimiz şöyle buyuruyor: „Hani biz onlara iki (elçi) göndermiştik, fakat onlar ikisini yalanlamışlardı. Biz de bir üçüncüyle güçlendirdik; böylece dediler ki: „Şüphesiz biz, size, gönderilmiş elçileriz.”Hz. İsa, bunun üzerine Barnabas’ı şehre üçüncü elçi olarak gönderir.

Üçüncü Tablo –Sinevizyon

(Malum dekor. Sinevizyon perdesi sahne önüne çekilmiş durumdadır. Sahne görünmemektedir. Sinevizyon görüntüsü perdeye aksettiğinde, uygun resim, efektler ve müzik birbirini takip eder.)

SES- Barnabas kimliğini açığa vermeden kralın sarayına girer ve onun güvenini kazanır. Halk bu iki elçiyi tutuklatmış ve kralın huzuruna çıkarmışlardır. Bu elçilerin dinlerine saygı göstermediğini ve huzursuzluk çıkardıklarını, bu nedenle cezalandırılmasını ister. Barnabas kraldan elçilerin kendilerini savunmalarına izin vermesini talep eder. Kral bunu onaylar. Allah’ın dilemesiyle yatalak bir hasta iyi olur, hatta saraydaki bir ölüAllah’ın emriyle dirilir. Bu açık mucizeler üzerine kral iman edecek duruma gelir.

1. TARTIŞMACI- Bu sihirden başka bir şey değil. Siz sadece bizi yanıltmak istiyorsunuz.

BARNABAS- Onların ne gösterdiğini görmüyormusunuz. Sizin tanrılarınızda eğer gerçekse buna benzer bir şey yapsın. Bence bu elçiler doğruyu söylüyor.

KRAL- Bizim tanrılarımızın böyle bir şey yapamayacağını sende biliyorsun. Niçin böyle bir şey istedin?

BARNABAS- Eğer sizin tanrılarının konuşmaya, hareket etmeye veya bir şey yapmaya gücü yetmiyorsa niçin ona tapıyor ve ilah ediniyorsunuz?

KRAL- Sende mi onlar gibi düşünüyorsun? Ben seni bizden biri sanmıştım.

TARTIŞMACILAR-“Herhalde biz sizlerden dolayı uğursuzluğa uğradık. Eğer (bu söylediklerinize) bir son vermeyecek olursanız, andolsun sizi taşa tutacağız ve mutlaka bizden yana size acıklı bir azab dokunacaktır.”

ELÇİLER-“Uğursuzluğunuz, sizinle birliktedir. Size öğüt verildi diye mi (uğursuzluğa uğradınız)? Hayır, siz ölçüyü taşıran bir kavimsiniz.”

SES-Elçilerin tüm çabalarına rağmen halk Allah'ın dinine inanmaz ve elçileri öldürmeyi planlar ve o esnada şehrin öbür tarafından bir adam (H. Neccar) koşarak gelir ve konuşur.

H. NECCAR: „Ey kavmim! Sizden hiç bir ücret istemeyen bu elçilere uyun, onlar hidayete ermişlerdir.”

1.TARTIŞMACI; „Ey Neccar! Sen de mi onlara uydun?

H. NECCAR-“Ben, ne diye beni yaratana kulluk etmeyeyim. Oysa siz de yalnızca ona döndürüleceksiniz. Onu bırakıp da başka ilahlar mı edineyim? Eğer Rahmân bana bir zarar vermek istese, onların şefaati bana hiçbir fayda sağlamaz ve beni kurtamazlar. O takdirde ben mutlaka açık bir sapıklık içinde olurum.”

TARTIŞMACILAR- Sen de sapıtmışsansen de onlarla beraber öldüreceğiz.

H. NECCAR- „Şüphesiz ben âlemlerin Rabbi olan Allah'a inandım. Gelin, beni dinleyin

SES Kavmi onu öldürdüğünde kendisine): „Cennete gir!“ denildi. Oda, „Keşke kavmim Rabbimin beni bağışladığını ve beni ikram edilenlerden kıldığını bilseydi!“ dedi.

SES-Bu sözler bu mü'min kişinin ahlak ve faziletinin yüksekliğini göstermektedir. Kendisini katledenlere karşı hiçbir kin ve intikam alma hissi yoktur. Ölümünden sonra yüreğinde ki ilk istek de, milletin kendisinin iyi durumunu bilmesi ve ibret almasıdır. Hadis-i Şerifte onun hakkında; „Yaşarken de öldükten sonra da kendi milletin hayrını istedi” denilmiştir. Bu hikâye Yasin Suresi 13. Ayet ile 26. Ayet arasında geçmektedir.

Sorular

- 1-Niçin Allah cc. K. Kerim de bizlere geçmiş kavimlerden kıssalar-hikayeler anlatıyor?**
- 2-Yasin suresindeki hikayede Allah cc. Antakya bölgesindeki halka kaç elçi göndermiştir?**
- 3-Gönderilen elçiler hangi mucizeleri gösterdi? Halk bu mucizeler karşısında ne söyledi?**
- 4-Kral gönderilen elçilere inandığını açıkladımı? Açıklamadı ise neden korkmuş olabilir?**
- 5- Habib Neccar Antakya halkından Elçilere Ne Yapmasını İstedi? Onlar Ona Ne Yaptılar?**

EK5: DRAMA ÖRNEK OLAY4

Hadîsi Şerîf’de Hasta, Kel ve Körün Hikâyesi

Kişiler

1.Hasta

2.Kel

3.Kör

4.İnsan Suretinde Melek

Birinci Perde-

Dekor: Bir yerleşim yerinde birbirinden mesafeli üç muhtaç: Biri hasta, biri kel, diğerbiri kör...Sahne önünde zaman zaman çekilecek olan sürgülü sinevizyon perdesi...

Giriş - Birinci Tablo

SES-Ebu Hureyre (r. a.) şöyle dedi: Rasulullah (S.A.V.)’i işittim şöyle buyuruyordu:“İsrail oğullarında hasta, kel ve kör olmak üzere üç kişi vardı. Allah-u Teâlâ bunları imtihan etmek istedi de onlara insan suretinde bir melek gönderdi.Melek hastaya geldi ve konuştu:

MELEK-Sana en sevimli şey nedir?

HASTA: Güzel bir renk ve güzel bir ten isterim. Çünkü insanlar beni çirkin görüyor ve benden çekiniyorlar.

SES-Bunun üzerine melek hastanın vücudunu sıvazladı. Ondan bu çirkinlik gitti de ona güzel bir renk ve güzel bir ten verildi. Hasta bu yeni görünüşüne çok sevindi.

MELEK: Hangi mal sana daha sevimlidir?

İYİLEŞEN HASTA: Deve

SES- Kendisine doğurması yakın on aylık gebe bir deve verdi ve Melek ona dua etti.

MELEK: Allah sana bu devede bereket versin, dedi.

SES-O'ndan sonra melek kele geldi ve ona seslendi:

MELEK: Sana en sevimli şey nedir?

KEL: Güzel bir saç ve insanların beni beğenmediği şu halin gitmesidir.

SES- Melek onun başını sıvazladı, ondan kellik gitti ve ona güzel bir saç verildi.

MELEK: Hangi mal sana daha sevimlidir?

KELLİKTEN KURTULAN: Sığır

SES-Melek ona hamile bir sığır verdi ve onun için dua etti.

MELEK: Allah sana bu sığır da bereket versin.

SES- Daha sonra melek köre geldi ve onunla konuştu:

MELEK: Sana en sevimli şey nedir?

KÖR: Allah-u Teâlâ bana gözümü geri versin de onunla insanları göreyim.

SES- Melek onu da sıvazladı ve Allah-u Teâlâ ona gözünü geri verdi.

MELEK: Hangi mal sana daha sevimlidir?

GÖZEKAVUŞAN KÖR: Koyun.

SES-Melek ona da kuzulu bir koyun verdi. Bir müddet sonra deve ve sığır sahiplerinin devesi ve sığırı yavruladı. Bir kaç senede bir sürüleri oldu. Koyun sahibinin de koyunukuzuladı. Bu suretle deve isteyen kişinin bir vadi dolusu devesi oldu. Sığır isteyen kişinin de bir vadi dolusu sığırı oldu. Koyun isteyen körün de bir vadi dolusu koyunu oldu.

İkinci Tablo

Tiyatro –Sinevizyon

(Malumdekor. Sinevizyon perdesi sahne önüne çekilmiş durumdadır .Sinevizyon görüntüsü perdeye aksettiğinde geniş bir vadide vadi dolusu deve ve sığır sürüsü görünmektedir..)

SES-Uzun bir süre sonra melek eski suretve kılığında hastayageldiveonunla konuştu

MELEK: Ben fakir bir adamım! Yolculuğumda bütün çarelerim kesildi. Artık bugün benim için muradıma erişebilmem ancak önce Allahın sonra senin yardımınıdır. Şimdi ben sana güzel bir renk, güzel bir ten ve mal veren Allah için senden bir deve istiyorum! Bu seferimde onunla muradıma erişebileyim!

ESKİ HASTA: İyi ama hak sahipleri çoktur. (Etrafta fakir çoktur, her dilenciye bir deve vermek olmaz.)

MELEK: Ben seni tanır gibiyim. Sen insanların yanına gelmeye çekindiği hasta kimse değilmiydin? Hani sen fakirdin de bu malı sana Allah verdi.

ESKİ HASTA: Allaha yemin olsun ki bu mal bana, atalarımın miras kaldı.

MELEK: Eğer yalancı isen, Allah seni eski haline çevirsin!

SES-Sonra melek eski sureti ve kılığında kele geldi ve eski hastaya dediği gibi ona da söyledi.

MELEK- Ben bir ihtiyaç sahibiyim. Bütün malımı kaybettim. Ey iyi kişi bana bir sığır ver de ihtiyacımı gidereyim.

ESKİ KEL: Her isteyene bir sığır verirsem benim halim ne olur? Sana istediğini vermem.

MELEK- Ben seni tanır gibiyim. Sen şu eski kel değil misin? Allah sana hem mal hemde saçverdi.

ESKİ KEL: Hayır bu mal mülk hep benimdi. Sen beni biriyle karıştırıyorsun.

MELEK: Eğer yalancı isen, Allah seni eski haline çevirsin! dedi.

SES- Allah cc. inkârlarından dolayı bu iki inkârcının önce bütün mallarını ellerinden aldı, İlkinin önce bütün develeri öldü ve sonra sağlığını kaybetti derisi beneklerle doldu. İkincinin sığırlarının bir kısmı öldü, diğerleri çalındı veya kayboldu, adamın da üzüntüden saçı döküldü.

Üçüncü Tablo

Tiyatro –Sinevizyon

(Malum dekor. Sinevizyon perdesi sahne önüne çekilmiş durumdadır. Sinevizyon görüntüsü perdeye aksettiğinde geniş bir vadide vadi dolusu koyun sürüsü görünmektedir..)

SES-Sonramelekeskisuretinde köre geldiveonunlakonuştı.

MELEK: Ben fakir bir adamım! Yolculuğumda bütün çarelerim kesildi. Artık bugün benim muradıma erişebilmem ancak önce Allah'ın sonra senin yardımınıdır. Şimdi ben sana gözlerini geri veren Allah için senden bir koyun istiyorum! Bu seferimde onunla muradıma erişebileyim!

GÖZE KAVUŞAN KÖR: Allah'a yemin olsun ki ben kördüm. Allah bana göz verdi. Fakir idim. Allah'a yemin olsun ki Allah beni zenginyaptı. Şimdi dilediğin kadar al! Allaha yemin ederim ki bugün Allah için aldığın bir şeyde sana zorluk çıkartmam.

MELEK: Malını muhafaza et! Allah sizleri imtihan etti. Allah'a yemin olsun ki Allah senden razı oldu! İki arkadaşın ise (Hasta ve Kel) gazaba uğradılar.” (Buhari 7/3274, Müslim 2964/10)

Sorular

- 1-** Eski toplumlarda bedensel engelli veya sürekli hastalığı olanlar toplumdan dışlanıyordu. Bu üç şahsın Allah'tan dilekleri neydi? İstekleri onlara verildimi?
- 2-** Deri hastası olan kimseye iyileşmesinden sonra fazladan ne verildi? O şükretti mi?
- 3-** Saçları dökülmüş kimseye Allah tarafından fazladan ne verildi? Allah'a şükretti mi?
- 4-** Tekrargörebilen kimseye Allah tarafından fazladan ne verildi? O şükrediyormuydu?
- 5-** Deri hastası ile saç dökülen kişi imtihanı niçin kaybetti? Onlar ne yapmalıydılar?

EK6: DRAMA ÖRNEK OLAY5

Mağarada ki Üç Arkadaşın Hikâyesi

Kişiler:

1.Arkadaş

2.Arkadaş

3. Arkadaş

Birinci Perde

Dekor: Üç arkadaşın kaldığı mağara... Mağara önünde zaman zaman çekilecek olan sürgülü sinevizyon perdesi...

Birinci Tablo -Sinevizyon

(Malum dekor. Sinevizyon perdesi mağara önüne çekilmiş durumdadır. Mağara görünmemektedir. Sinevizyon görüntüsü perdeye aksettiğinde, uygun konular, efektler ve müzik birbirini takip eder.)

SES-Üç kişi bir mağaraya sığınmışlardı. Ancak mağaranın kapısı büyük bir kaya parçası ile kapanmış ve dışarı çıkmalarına engel olmuştu. Bunlar da salih ve iyi amellerini anlatarak Cenâb-ı Allah'tan kapının açılması dileğinde bulunmuşlar, bu-

nun üzerine kapı açılmıştı. İmam Buharı, İsmail b. Halil kanalı ile İbn Ömer'den rivayet etti ki, Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

SES- “Sizden önceki ümmetlerden üç kişi bir ara yola koyulup yürümekte idiler. Yağmura yakalandılar. Yakında bir mağara gördüler.”

1.ARKADAŞ-Bakın şurada bir mağara var! Yağmur dininceye kadar oraya sığınalım mı?

2.ARKADAŞ - Hadi acele edelim, yoksa iyice ıslanırız!

SES- Dışarda gök gürültülü şiddetli bir yağmur yağarken, içeride biraz dinlenip ibadetlerini yapmak istediler.

3.ARKADAŞ- Elhamdülillah fazla ıslanmadan geldik. Abdestlerimiz varken ibadetimizi de yapalım mı?

1.ARKADAŞ- Tabi, neden olmasın?

SES- Onlar ibadetlerini yaparken, yağın yağmurun etkisiyle mağaranın bulunduğu dağın üzerinden aşağı doğru bir heyelan olur. Koca koca kayalar aşağı doğru yuvarlanır ve mağaranın kapısına bir kaya gelip kapıyı kapatır. Etraf zifiri karanlık olmuştur. İbadetlerini tamamlarlar.

2.ARKADAŞ- Arkadaşlar! Sizde içeriyi aydınlatacak bir şey var mı?

3.ARKADAŞ- Evet bende bir kibrit var.

1.ARKADAŞ- Buradan nasıl çıkacağımıza dair bir fikri olan varmı?

2.ARKADAŞ- Şu kayayı hep birlikte oynatmaya çalışalım.

SES- Hep birlikte kayaya yüklenirler ancak kaya çok büyük ve tek parça olduğu için hiç yerinden kıpırdamadı.

3.ARKADAŞ- Malesef hiç yerinden oynamadı. Şimdi ne yapacağız.

SES- Herkes derin bir çaresizlik içinde birbirlerinin yüzüne baktılar. Mağaranın girişini kapayan kocaman kayayı parçalayacak kazma gibi bir aletleri de yoktu. Uzun bir müddet düşünmeden sonra üçüncü arkadaş söze başladı.

3.ARKADAŞ- “Vallahi sizi buradan ancak doğruluk kurtarır. Sizden her biriniz, doğru davrandığı bir işini anlatarak dua etsin.”

SES- Hepsi kafasını sallayarak onay verdi ve birinci arkadaş söze başladı.

1. ARKADAŞ «Allah'ım, sen de biliyorsun ki, benim bir işçim vardı. Bir ölçek pirinç karşılığında benim için çalıştı. Ücretini almadan çekip gitti. Ben de o bir ölçeklik pirinci ektim. Elde edilen mahsul ile bir inek aldım. Bilahare o işçi yanıma gelip ücretini istedi. Bende ona: «İşte şu ineği al, o senindir.» dedim. O bana: «Ben bir ölçek pirinç karşılığında senin yanında çalışmışım.» deyince ben ona dedim ki: «Şu ineği al ve götür. Çünkü şu ineği, obirölçeklikpirinçlesatın aldım.» Adam, ineği alıp götürdü. Ey Rabbim, biliyorsun ki ben bu işi, senden korktuğum için böyle yapmışım. Bizi bu sıkıntıdan kurtar.»

SES- Adamın böyle dua etmesi üzerine mağaranın kapısındaki kaya parçası biraz aralandı. Ondan sonra söze ikinci arkadaş başladı ve şöyle dua etti:

2.ARKADAŞ- «Allah'ım, biliyorsun ki, benim yaşlı anne ve babam vardı. Her gece onlara koyunlarımın sütünü getirip içirirdim. Bir gece geciktim. Geç vakitlerde eve geldim. Onlar uyumuşlardı. Çoluk çocuğum ise, açlıktan bağırişip çağırıyorlardı. Anne ve babama içirmeden, onlara süt içirmezdim. Takat onları uykudan uyandırmaktan da hoşlanmadım. Onları kendi hallerine bırakmaktan da hoşlanmadım. Şafak doğuncaya kadar onları bekledim. Eğer bu işi sırf senin korkundan dolayı yaptığımı biliyorsan, bizi bu sıkıntıdan kurtar.»

SES: Kapıdaki kaya parçası biraz daha aralandı. Gök yüzünü görebildiler. Daha sonra üçüncü arkadaş söze başladı ve şöyle dua etti:

3.ARKADAŞ- «Allah'ım, biliyorsun ki, benim bir amcam kızı vardı. İnsanlar arasında en çok sevdiğim oydu. Onunla olmak istedim, ama o -kendisine yüz dinar ver-

medikçe- benimle olmak istemedi. O parayı bulmaya çalıştım. Nihayet elde ettim. Yanına gittim. Parayı kendisine verdim. O da benimle olmaya razı oldu. Bacaklarının arasına oturduğumda: «Allah'tan kork, hakkını vermedikçe (nikâh kıymadıkça) mühürü bozma.» dedi. Ben de yerimden kalktım ve yüz dinarı ona bıraktım. Eğer bu işi sırf senin korkundan ötürü yapmış isem, bizi bu sıkıntıdan kurtar.»

SES-Cenâb-ı Allah, onları, o dar yerden kurtardı. Hep beraber şükür secdesine kapandılar ve daha sonra dışarı çıktılar.»

Sorular

- 1- Mağaraya yağmurdan sığınan arkadaşlar başlarına gelecekleri biliyorlarmıydı? Mağaradan çıkabilmek için hangi yollar denendi?
- 2-Birinci arkadaş Allah cc,'ın yardımıyla mağaradan çıkabilmeleri için onlara ne anlattı?
- 3-İkinci arkadaş Allah cc,'ın yardımıyla mağaradan çıkabilmeleri için onlara ne anlattı?
- 4-Üçüncü arkadaş Allah cc,'ın yardımıyla mağaradan çıkabilmeleri için onlara ne anlattı?
- 5-Çok zor bir durumda kendi yapacaklarını denedikten sonra hala zor durumdaysan ne yaparsın? Böyle bir durumda sana kimler yardım edebilir?

EK7: DRAMA ÖRNEK OLAY6

Ataist Bilgin Ve Küçük Müslüman Âlim.

Kişiler:

- 1.Batılı Ateist Bilgin
- 2.Vali
- 3.Küçük Müslüman Âlim

Birinci Perde

Dekor: Kufe pek çok müslüman alimlerin olduğu bir şehir Zaman zaman çekilecek olan sürgülü sinevizyon perdesindeki görüntüde... hükümet konağı (valilik)

Giriş

Birinci Tablo

SES- İmamı Azam Ebu Hanifenin çocukluk yıllarında idi. Allah diye bir yaratıcının olmadığını, her şeyi tabiatın yarattığını iddia eden ve gittiği yerlerde bilginlerle görüşerek tartışmalar yapan bir dinsiz, ateist döne dolaşa Kufe şehrine geldi. Sapık fikirlerini anlatmaya başlayan bu dinsizin, Kufe bilginleriyle görüşüp münazara yapma isteğine gülen şehrin valisi onu kabul etti.

ATEİST BİLGİN-Ben Fransa'dan gelen çok tanınmış bir felsefeciyim. Bana inandığımız Allah'ın varlığını isbat edecek bilginlerinizi münazaraya davet ediyorum.

VALİ:“Bizim küçük bir bilginimiz var, eğer onunla karşılaşır yenersen, büyük bilginlerimiz seninle görüşebilir ”

SES-Batılı ateist bilgin bunu kabul etti. Sonunda görüşme yerini ve saatini kararlaştırıp dağıldılar.

İkinci Tablo

Tiyatro –Sinevizyon

Malum dekor. Sinevizyonperdesi salon önüne çekilmiş durumdadır. Kufe’de Valinin kabul salonu Sinevizyon görüntüsü perdeye aksettiğinde, uygun konular, efektler ve müzik birbirini takip eder

SES-Kufeliler salonu tıklım tıklım doldurmuşlardı. Aradan yarım saat geçtiği halde, küçük bilgin hala gelmemişti. Saatler ilerledikçe dinsiz bilgin gururlanıyor ve valiye gülererek takılıyordu:

ATEİST BİLGİN: Sizin küçük benden korktu galiba?

VALİ- Zannetmiyorum, mutlaka bir engeli çıkmıştır.

SES-Tam bu sırada küçük bilgin Ebu Hanifenin içeri girdiği görüldü.

ATEİST BİLGİN: - Niçin geç kaldın küçük? Yoksa çok mu korktun?

KÜÇÜK ÂLİM (Ebu Hanife): Hayır korkmadım. Bizim ev Dicle Nehrinin karşı yakasındaydı. Nehri geçmek istediğimde köprünün tahrip olduğunu tesbit ettim. Bu şekilde bu tarafa gelemeyeceğimi anladım ve kısaca düşündüm. Orada ki ağaçlara bir kayık olmalarını ve nehri geçirip bu tarafa getirmelerini emrettim. Ağaçlar emrimi yerine getirdi. Kendiliğinden bir kayık oldu ve beni bu tarafa geçirdi. Bu nedenle biraz geciktim. Özür dilerim.

SES- Bu cevap karşısında dinsiz bilgin kahkahalarla güldü:

ATEİST BİLGİN - Hey akılsız çocuk! Hiç ağaç kendi kendine kayık olur mu?

KÜÇÜK ÂLİM (Ebu Hanife):- Asıl akli olmayan sensin! Bir kayığın bile kendi kendine yapıldığını kabul etmiyorsun da, şu uçsuz bucaksız âlemin kendi kendine var olduğunu nasıl iddia ediyorsun?

SES- İnançsız bilgin bu güzel buluş karşısında şaşırıp kaldı.

ATEİST BİLGİN- Beni gafil avladın küçük! Pekala şu varlığını iddia ettiğin Allah'ı göster de inanalım.

SES-Ebu Hanife eline bir bardak süt alarak, dinsiz bilgine sordu.

KÜÇÜK ÂLİM.-Yağ ve peynir neden yapılır?

ATEİST BİLGİN-Tabii süttten yapılır.

KÜÇÜK ÂLİM- Öyleyse, şu sütün içinde bulunan yağ ve peyniri göster bakalım!

SES- Dinsiz bilgin iyice şaşırılmıştı.

ATEİST BİLGİN- Elbette bu sütün içinde yağ ve peynir vardır, fakat görünmez.

SES-Dinsizi en zayıf yerinden yakalayan Ebu Hanife yerinden doğrularak:

KÜÇÜK ÂLİM -Şu sütün içinde yağve peynir olduğunu kabul ettiğin halde onları gösteremiyorsun da, Yüce Allahı „ İşte Allah” diye göstermemi benden nasıl istiyorsun?

SES-Bu inandırıcı cevaplara rağmen hala Allahın varlığına inanmayan adam.

ATEİST BİLGİN-Son soruma da cevap verirsen, üstünlüğünü kabul edeceğim. Madem ki „Allah vardır” diyorsun, şu anda o ne yapmaktadır?

SES-Bir an düşünen küçük bilgin.

KÜÇÜK ÂLİM- Bulduğun kürsüden aşağı in, sorunun cevabını orada vereceğim.

SES- Ebu Hanife dinsizin indiği kürsüye çıktı.

KÜÇÜK ÂLİM- Şu anda Allah, senin gibi bir ateisti bu kürsüden aşağı indirerek, benim gibi küçük bir kulunu çıkardı.

SES-Ateist bilginin konuşacak dermanı kalmamıştı. Binlerce insanın karşısında „ Kelime-i Şahadet” getirerek müslüman oldu.

Sorular

1- Ateist Filozof tartışmaları ile islam ülkelerinde ne yapmayı amaç edinmişti?

2-Kufe valisi ateist filozofun kiminle tartışmasını istedi? Küçük tartışmacıya niçin güvendi?

3-Küçük tartışmacı toplantıya niçingeç kaldı? Ateist filozoftan korktuğu içinmi gecikti?

4-Çıplak gözle bir bardak sütteki yağı görebilirmisiniz? Görmek için neye ihtiyaç duyarız?

5-Bir şey kendiliğinden olurmu? Her işin bir ustası varsa, Kâinatın ustası kimdir?

EK8: DRAMA ÖRNEK OLAY7

Hayvanların Dilini Anlamak

Oyuncular

1.Çiftçi

2.Eşek

3.Öküz

4.Horoz

5.Köpek

Birinci Perde

Dekor: Bir çiftlik manzarası ve orada otlanan ev hayvanları zaman zaman çekilecek olan sürgülü sinevizyon perdesindeki görüntüde çiftlikte hayvanları ile meşgul olan çiftçi görülmektedir.

Giriş

SES- Süleyman Aleyhisselâm, rüzgârlara, cinlere emreder, kurtların, kuşların bütün hayvanâtın dilinden anlardı. Adamın biri buna çok özendi ve Süleyman Aleyhis selâm'ın huzuruna çıkıp:

ÇİFTÇİ-“Ne olur ey Allah’ın Nebisi, bana da hayvanların dilini öğret de ben de onların aralarında neler konuştuklarını anlayayım, bunu çok istiyorum.”

SES-Süleyman Aleyhisselâm onun bu isteğini kabul etmedi ve ona: „Her şeyi bilmek, iyi olmaz. Hele hayvanların dilinden anlamaman daha iyidir. Zira sen onların konuştuklarını anlarsan, bunun arkasındaki hikmeti idrak edemez, buna da sabredemezsin. Sen bu sevdadan vazgeç!” dediyse de adam bu konudaki ısrarını sürdürdü.

ÇİFTÇİ- Ey Allah’ın elçisi ne olur benim için Allah’a dua et. Hiç olmazsa evimdeki hayvanların ne dediklerini anlayayım.

SES-Bunun üzerine Hz. Süleyman, Mevlâ’dan almış olduğu izinle bu adama gerekli nasihatleri yapıp, evindeki hayvanların dilini öğretti. Kendisine evdeki hayvanların dilini anlaması için yetki verilen adam, hayvanların tüm konuşmalarını anlıyor ve bundan çok büyük haz alıyordu. Bir gün ahıra hayvanlarına yem vermek için erken gitti.

ÖKÜZ-“Eşek kardeş, doğrusunu istersen senin işine imreniyorum. Bana yazın da rahat yok, kışın da rahat yok. Sabah olunca beni yine çifte koşacaklar. Oysa sen öyle mi? Akşama kadar rahat rahat geziyor, yeşil çimlerden yiyor ve keyifle anırıyorsun.”

SES-Eşek kurnaz kurnaz gülümseyip, ona kaytarmanın yollarını öğretti.

EŞEK“Yahu bunlar hep senin ahmaklığından. Sen biraz gözü açık olsan bu kadar yükün altına girmezsin. Şimdi beni çok iyi dinle! Bak sahibimiz bize yem vermeye gelmiş. Sen bu gece yemlere hiç dokunma ve öylece bırak. Sabah olunca da hasta numarası yap ve yerinden dahi kalkma. O da senin bu durumunu görünce sana acır ve çift koşmaktan vazgeçer. Böylece hiç olmazsa birkaç gün istirahat etmiş olursun.”

SES-Bu anlatılanlar öküzün çok hoşuna gitmişti.

ÖKÜZ-“ Hele bir deneyelim bakalım, durum ne gösterir?”

SES- Öküz, önüne koyulan yemi, o kadar aç olmasına ve canı çekmesine rağmen yemedi. Öylece sabaha kadar aç olarak yattı. Tabi-î kurnaz geçinen eşek, öküzün yemediği yemi kendisi afiyetle yedi. O da her zamankinden daha tok ve daha mutlu şekilde uyudu. Tabi-î bunların aralarında geçen bu konuşmayı sahipleri duymuş ve hayret etmişti.

ÇİFTÇİ“Bu hayvanların konuşmalarını anlamak ne güzel bir şeymiş!”

SES-Sabah olunca, adam tekrar ahıra geldi. Baktı ki, öküz aç bir hâlde yatıyor. Şöyle birkaç kere onu dürtükledi; ama öküzün hiç kalkmaya niyeti yoktu. Akşam eşeğin ona öğrettiği planı çok iyi uyguluyordu. Kaytarma konusunda akıl veren eşeğe iyi bir ders vermek isteyen adam bunun üzerine ona dönerek konuştu:

ÇİFTÇİ“Madem evimizin öküzü hastalanmış, o ahırda istirahat etsin de, iyileşinceye kadar yerine eşeği çifte koşalım.”

EŞEK- Öküz kardeş! Bu gün tarlada neler oldu, neler konuşuldu bir bilsen?

ÖKÜZ- Ne oldu çabuk anlat.

EŞEK-“Efendim bu gün sabana senin değil de benim koşulduğumu gören diğer çiftçiler sahibimize ‘Senin öküze ne oldu da bunu çifte koşuyorsun?’

ÇİFTÇİ“O zaten tembel öküzün biriydi. Şimdi de durup dururken hasta olmuş, ben böyle işime yaramayan bir hayvanla uğraşamam. Onun için yarın onu kasaba götürüp kestireceğim.”

EŞEK-Yani senin anlayacağın şayet yarın da hasta numarası yaparak yatarsan, kendini kasabın bıçağının altında bil.”

SES- Eşek öküzün işe gitmesi için onu ikna etmeye çalıştı. Adam ahırda bunların konuşmalarını dinledikçe zevkten dört köşe oluyor, katıla katıla gülüyordu.

ÇİFTÇİ“Bu hayvanların dilinden anlamak ne güzel bir şeymiş!”

SES-Ertesi sabah olunca, henüz ahıra gitmeden şöyle bir çiftliği dolaştı. Bir tarafta çiftliğin köpeğiyle horozu arasındaki konuşmaya kulak misafiri oldu. Köpek, horozu iyi beslenemediğinden yakınıyordu.

KÖPEK-“Horoz kardeş, sen arpayla buğdayla da karnını doyurabilirsin. Hiçbir şey bulamazsan, sağa sola saçılmış taneleri yesen, gene karnın doyar. Ama ben ağzıma göre uygun bir yiyecek bulmakta zorlanıyorum. Ne zamandır şöyle yağlı bir kemik yemiş değilim.”

SES- Horoz onu teselli etti ve müjde verdi:

HOROZ-“Sen hiç merak etme köpek kardeş! Yarın bizim ağanın öküzü ölecek. İşte o zaman hayatında yapmadığın şekilde bir ziyafet seni bekliyor. Hele sen bir yarına kadar sabret bakalım.”

SES-Bu konuşmaları duyan adam telaşlandı. Demek yarın öküz ölecekti öyle mi? Bu zarardan mutlaka kurtulmalıydı. Onun için derhal ahıra gitti, hemen öküzü kaldırdı ve doğru hayvan pazarına götürdü. Orada kelepir fiyatına hayvanı elden çıkardı

ÇİFTÇİ- „İyi ki, hayvanların dilini öğrendim, yoksa öküz elimde ölecekti ve zarar edecektim.”

SES-Tabi-î bizim köylü hayvanlardan aldığı bu haberlere çok alışmıştı, onlara kulak kabartmadan, hayvanlar ne konuşuyor ne söylüyor dinlemeden artık rahat edemiyordu. Ertesi gün yine köpekle horoz arasında cereyan eden konuşmayı merak edip oraya gitti. Köpek, horoza sitem ediyordu.

KÖPEK-“Sen bana yalan söyledin. Öküz ölecek, sen de ziyafet çekeceksin, demiştin. Hani ne oldu? Ne ziyafet, ne de bir şey. Yine aç, yine açıktayız.”

HOROZ:“Aslında ağanın öküzü öldü ölmesine de, ağa açığözlük edip öküzü pazarda sattı.” Tabi-î öküz onu satın alan adamın elinde öldü. Dolayısıyla biz avucumuzu yaladık. Ama sen hiç merak etme! Yarın onun eşeği ölecek. O zaman buraya getirilip bırakılacak. Sen de bol bol et yer karnını doyurursun.

SES-Adam bunu duyunca yine aynı hızla kalkıp ahıra koştu. Hemen oradaki eşeği alıp pazara götürdü ve onu da sattı. Parasını cebine indirirken keyifle mırıldanıyordu.

ÇİFTÇİ-“İyi ki hayvanların dilini öğrendim, yoksa eşek de elimde ölecekti.”

SES-Ertesi sabah ahıra gitmeden yine köpekle horozun bulunduğu yere gitti. Ne konuşacaklar diye çok merak ediyordu. Bu sefer köpek gerçekten çok kızmıştı. Çünkü şu bahsedilen ziyafeti bir türlü yapamamıştı. Horozla âdeta hırlayarak konuşuyordu.

KÖPEK-Yalancı Horoz, beni ne kandırıp duruyorsun? Hani ağanın eşegi ölecekti?

Bana bak sabrımı taşırmaya başladın ona göre!”

HOROZ-“Hayır! Ben kesinlikle seni kandırmıyorum. Ağanın eşegi gerçekten de öldü. Ama aynı şekilde götürdü, onu da sattı. Eşek sattığı zavallı adamın elinde öldü. Fakat üzülme bu sefer bu ziyafet mutlaka olacak. Hem de hepimiz bundan istifade edeceğiz.”

SES-Tabi-î köpek inanmadı:

KÖPEK;-“Haydi oradan! Yine beni aldatıyorsun. Hem bu sefer ne olacak ki, ziyafet olsun?”

HOROZ;-“Ne mi olacak? Bu sefer ziyafetin büyüğü olacak inan bana. Ağa birincide, öküzü sattı, zarardan kurtuldu. İkincide eşegi sattı, zarardan kurtuldu; ama bu sefer ağanın kendisi ölecek. Malına gelen, bu defa kendi canına gelecek. Onun hayrına mutlaka sofralar kurulur. Kazanlar kaynar. Gelene gidene yemekler yedirilir. Onların artıklarından da, biz hayatımızın ziyafetini çeker, yiyebildiğimiz kadar yeriz.”

SES-Adam bu haberi duyunca, etekleri tutuştu. Ne yapacağını şaşırıldı. Ölüm korkusu her yanını sardı. Ve şuursuzca bir sağa sola koşuşturmaya başladı. Son çare olarak Hz. Süleyman’ın huzuruna çıkıp durumu başından sonuna anlattı.

ÇİFTÇİ-“Ey Allah’ın Rasulü lütfen bana yardım et. Bunun çaresi yok mu? Benim için Allah’a dua et.”

SES-Süleyman Aleyhisselâm:“Ben sana vazgeç bu sevdadan dememiş miydim? Sen onların konuştuklarını anlarsan, bunun arkasındaki hikmeti idrak edemez, buna da sabredemezsin, dememiş miydim? Şayet sen öküzü satmasaydın, o ölecek ve gelecek olan belâ atlatılmış olacaktı. Fakat onu satıp güya zarardan kurtuldun. Ardından bu belâ eşeğine isabet edecekti. Ama sen eşeği de satıp yine sana gelecek zararı güya savuşturdun. Yapacak bir sey kalmadı, kaderine razı ol der.

Sorular

- 1- Köylü Süleyman as. dan ne istiyordu? Süleyman as. İsteğini niçin yerine getirmek istemedi?
- 2-Çiftçiye Allah tarafından ne izni verildi? Çiftçi aldığı bu izinle mutlumuydu?
- 3- Çiftlikte öküz neden şikâyetçiydi? Eşek ona nasıl bir akıl verdi? Eşek de memnun kaldı mı?
- 4-Çiftlikte köpeğin şikâyeti neydi? Horoz onu ne ile teselli etti? Onun haberi gerçekleşti mi?
- 5-Çiftçi tedbirleriyle başına gelecek musibeti önleyebildimi? Onun ne yapması gerekiyordu?

EK9: DRAMA ÖRNEK OLAY8

Yalan Söylemeyen Çocuk-(Abdulkadir Geylani)

Kişiler

1.Abdulkadir

2.Anne

3.Eşkîya Başı

4.Eşkîya 1

5.Eşkîya 2

Birinci Perde- 1. Akt

Dekor: Neyf Gilan eyaletine bağlı hazar kıyısında küçük bir köy. Köyde ekim zamanı öküzlerle çift sürülüyor. Zaman zaman çekilecek olan sürgülü sinevizyon perdesindeki görüntüsündekonuyu ile ilgili resim

Giriş

Birinci Tablo

SES-Seyyid Abdülkadir Geylâni hazretleri küçük yaşta iken, bir arefe günü çift sürmek için tarlaya gitti. Arada sırada da oyun oynuyordu. O anda bir ses işitti:

"Ey Abdülkâdir! sen bunun için yaratılmadın ve bunlarla emir olunmadın!"

Bu ses, Abdülkâdir Geylâni hazretlerini korkuttu. Eve gelince dama çıktı. Mekkeye gitmek üzere yola çıkan hacıları gördü. O esnada içine ilim öğrenmek sevdası düştü.

ABDULKADİR.-Anneciğim! Bana izin ver de Bağdat'a gidip, ilim öğreneyim. Sâlihleri, evliyâyı ziyaret edeyim.

ANNE.- Ey benim gözümün nûru ve gönlümün tâcı evladım, Abdülkâdir'im! senin ayrılığına dayanamam. Sensiz ben ne yaparım? Bu bakımdan müsâade edemiyorum.

SES.-Abdülkâdir-i Geylâni Hazretleri, tarlada olan bitenleri anlattı. Annesi ağladı. Kalkıp babasından miras kalan 80 altını alıp, kırkını kardeşine ayırdı. Kırkını da bir keseye koydu ve keseyi elbisesinin koltuğuna dikti. Sonra oğlunun gözlerinin içine bakarak dedi ki:

ANNE.-Ey benim gözümün nuru ve gönlümün tacı evlâdım, Abdülkâdir'im! Hak teâlânın rızâsı için olmasaydı katiyyen bırakmazdım. Huzur ve esenlik içinde sefere çık! Yolun açık olsun! Seninle belki ebedi olarak ayrılıyoruz. Sana son olarak nasihatım şudur ki:"Eğer beni memnun etmek istiyorsan, hiçbir zaman yalan söyleme, doğruluktan asla ayrıлма! Allahü teâlâ her zaman ve her yerde doğrularla beraberdir".

SES.-Abdülkâdir-i Geylâni hazretleri annesine söz verdi ve ağlayarak elini öptü. Bağdat'a gitmek üzere bulunan bir kervana rastgeldi ve aralarına katıldı. Hemedan'ı geçmişlerdi. Bir müddet yol aldılar. Yolda bir beldeye geldiklerinde kervanda bir bağırış, çağırış koptu.

İkinci Tablo –Sinevizyon

(Malum dekor. Sinevizyon perdesi sahne önüne çekilmiş durumdadır. Sahne görünmemektedir. Sinevizyon görüntüsü perdeye aksettiğinde, uygun resim, efektler ve müzik birbirini takip eder.)

SES-Önlerine aniden bir sürü eşkıya çıkıp kervana saldırdılar. Bir anda sandıklar yere yıkıldı. Eşyalar yağma edilmeye başlandı. EşkİYalar, kervandakilere birer birer sual edip, üzerlerinde her ne buldularsa aldılar. Sıra Seyyid Abdülkâdir-i Geylânî hazretlerine geldi. EşkİYalardan biri latife olsun diye bunu önüne çekip sordu:

EŞKIYA 1-Fakir çocuk, söyle bakalım senin neyin var?

ABDULKADİR-Üzerimde yalnız 40 altınım var.

SES- Eşkİya inanmamıştı. Bırakıp gitti. İkinci bir eşkıya gelip aynı soruyu sordu:

EŞKIYA 2: Çocuk! Doğru söyle! Sende ne var?

SES- 2. eşkıya da aynı cevabı alınca vaziyeti reislerine bildirdiler.

EŞKIYA 2-"Bu çocuk 40 altınım var" diyor

SES- Bu defa da reisleri sordu:

EŞKIYA BAŞI-Senin üzerinde ne var?

ABDULKADİR--Hırkamda dikili 40 altınım var.

SES- Reisleri adamlarına dönerek dedi ki:

EŞKIYA BAŞI -Açın bakın, bakalım!

SES-Adamları üstünü aradılar, içinde 40 altın bulunan keseyi bulup reislerine verdiler. Eşkîya başı hayretle sordu:

EŞKIYA BAŞI -Peki evlât, sen neden üzerinde altın olduğunu söyledin? Biz seni yoklamazdık bile.

ABDULKADİR--Ben evden ayrılırken anneme asla yalan söylemeyeceğime söz vermiştim. 40 altın için sözümü bozar mıyım?

SES- Bu sözleri duyup hakikate şahit olan eşkıya başının gözleri yaşardı. Abdülkâdir-i Geylânî hazretlerinin hakikat dolu gözlerine bakıp onunla kendi yaşını ölçtü. Kendisinin bu yaşa kadar nice hiyanet ve zulümler işlediğini, birgün Hakka yönelmediğini acı acı düşündü ve o güne kadar yaptıklarından pişman olup, ellerini başına vurarak şöyle haykırdı:

EŞKIYA BAŞI (Kendi kendine)-Eyvah! biz de Allahü teâlâ söz vermiştik.::Bunca zamandır şeytana uyup ahdimizi bozduk. Fenalık yaptık. Yarın Hak huzurunda acaba bizim halimiz ne olacak?

SES-Sonra arkadaşlarına dönerek dedi ki:

EŞKIYA BAŞI -Ey arkadaşlarım! Bana bakınız, beni dinleyiniz! Ben, bunca senedir Hak teâlâ karşı olan ahdimi bozdum. O'na isyan ettim. İçimden gelen bir pişmanlıkla bütün günahlarıma tövbe ile Rabbimin yoluna iltica ediyorum. Bundan böyle inşaallah, Hak teâlânın râzı ve hoşnut olmadığı bir şeyi yapmıyacağım.

SES-Reislerine pek ziyade bağlı olan eşkıyalar hep bir ağızdan dediler ki:

EŞKIYALAR -Efendimiz, reisimiz! Biz de sizden ayrılmayız. Eşkîyalıkta reisimizdin, hidâyette de reisimiz ol!

SES- Bunun üzerine kervan ehlinden ne alınmışsa sahiplerine iâde edildi. Bir sürü eşkıya Seyyid Abdülkâdir-i Geylânî hazretlerinin önünde tövbe etti. Kendisi tekrar yoluna devam ederek Bağdat'a vardı.

Sorular

- 1-**Abdulkadir annesini yalnız bırakarak niçin ilim öğrenmeğe Bağdat'a gitmek istedi?
- 2-**Annesi Abdulkadir'e hangi şartla izin verdi? Abdulkadir kimlerle beraber yola çıktı?
- 3-**Yolcuların yollarını kim kesti, onlarda ne aradılar? Yolkesiciler Abdulkadir'in üstünü de aradılar mı?
- 4-**Abdulkadir onlara parasının alınacağını bile bile niçin üzerinde altın taşıdığını söyledi? Çok zengin veya parasının değerini bilmiyormuydu?
- 5-**Eşkîyaların başı Abdulkadir'in cevabını duyunca ne yaptı? Diğerleri ona ne söylediler?

EK10 DRAMA ÖRNEK OLAY 9

Hatemi Tai Ve Onun Cömertliği

Kişiler

- 1.Hatemi Tai
- 2.Misafir
- 3.Rum Kralı
- 4.Elçi
- 5.Hateminin Arkadaşı
- 6.Fakir Genç
7. Genç Âşık

Birinci Perde

Dekor: Kırsal kesimde büyücek bir kasaba... Hayvancılıkla geçinen insanlar... Zaman zaman çekilecek olan sürgülü sinevizyon perdesindeki görüntüde hayvan çiftliği

Giriş

SES-Arabistan'da Tay kabilesinin reisi ve cahiliye devrinin ünlü şairlerinden olan Hatem-i Tâî'nin ne zaman doğduğu bilinmediği gibi ölüm tarihi de kesin değildir. Ancak, Peygamber Efendimiz'in (sav) doğumundan yedi yıl sonra (578) öldüğü sanılmaktadır. Dolayısıyla „Cahiliye Devri” olarak adlandırılan dönemde yaşamış ve İslâm güneşinin doğuşunu görmek kendisine nasip olmamıştır. Ünlü bir şair olmakla

beraber, mert kişiliğiyle ön plana çıkmış ve bu özelliğiyle daha çok tanınmıştır. Hatem, babası Abdullah, çocukken vefat ettiği için annesi Guneyye tarafından yetiştirilmiştir. İyilikseverliği yüzünden sıkıntıya düşen, mertlikte çok ilerde olan bu kadın, oğlunun mert bir insan olarak yetişmesinde önemli bir yere sahiptir. Hatem daha çocukken annesi gibi mertliğiyle meşhur olmuştur. Cömertliği ve misafir severliği yüzünden, dedesi tarafından terk edilmiştir:

Birinci Tablo –Sinevizyon

(Malum dekor. Sinevizyon perdesi sahne önüne çekilmiş durumdadır. Sahne görünmemektedir. Sinevizyon görüntüsü perdeye aksettiğinde, uygun resim, efektler ve müzik birbirini takip eder.)

SES- Hatem'e Allah tarafından büyük bir zenginlik verildi.. Hatem'in cömertliğine örnek bir hadise Hatem develeri güderken, yardım edebileceği birilerini aramaktadır. Bu sırada yanına tanımadığı süvariler geldi

MİSAFİR -Bizi misafir edebilirsiniz? Bize yetecek kadar yemeğiniz var mı?

SES- O da göttüğü develeri gösterdi.,

HATEMİ TAİ-Bu kadar deveyi gördüğünüz halde hâlâ ne diye yemeğimin olup olmadığını soruyorsunuz?‘‘

SES- Üç deveyi misafirlerine ikram eder.

HATEMİTAİ: -Buyurun, Bu develer sizindir.

SES-Bu misafirler, o dönemin ünlü şairlerinden Abid, Bişr ve Nabiga olup, gördükleri misafir perliğinden dolayı şiirleriyle Hatem'i överler. Bunun üzerine göttüğü bütün develeri bu şairlere vermek suretiyle herbirinin payına doksan dokuz adet deve düşer.

İkinci Tablo –Sinevizyon

(Malum dekor. Sinevizyon perdesi sahne önüne çekilmiş durumdadır. Sahne görünmemektedir. Sinevizyon görüntüsü perdeye aksettiğinde, uygun resim, efektler ve müzik birbirini takip eder.)

SES-Hatemi'nin atları içinde siyah bir at varmış ama nasıl bir at?Rüzgâr ayaklı, koştuğu zaman dağları, çölleri, bir fırtına geçmiş sanırdı. Bir gemi suda nasıl yüzerse bu at da çölde öyle gider, kartal bile onu geçemezdi. Rum kralı Hatemi'nin cömertliğini duydu ve:

RUM KRALI- Bir davanın şahidi yoksa insanı mahcub eder. Lafla olur mu, delil gösterilmeli. Ben Hatem-i Tai'den o atı isterim, verirse cömertliği anlaşılır, şerefi artar vermezse de şöhreti boşmuş.

SES- Hatem-i Tai'nin yanına işbilir bir elçi ve yanında da on adam gönderdi. Bunlar bir gece vakti Hatem'in bulunduğu yere vardılar. Nasıl bir gece? Kara duman gibi korkunç karanlık ve yağmurlu bir gece. Sanki yer ölmüş ve gök onun üstüne kapanmış ağlıyordu. Heyet Hatem'in konağına vardığında nehre kavuşmuş susuzlar gibi rahata kavuştu.

ELÇİ. Biz uzak diyardan gelen yolcuyuz. Misafir kabul edermisiniz?

HATEMİ TAI- Tabi, Sizleri benim tanrı misafirimizsiniz?

SES-Hatemi Tai onların şerefine sofralar kurdurdu, büyük bir ziyafet verdi. At kestirip pişirdi, tatlılar hazırlattı. Eteklerine şeker döktü ve avuç avuç altın verdi. Geceyi böyle geçirdiler. Sabahleyin heyetin reisi işi Hatem'e açtı.

ELÇİ. Sizin dillere destan çok güzel bir atınız varmış. Bunu bize Allah rızası için hediye edermisiniz?

SES-Hatem şaşkına döndü, deli gibi oldu, esefle elini ısırды ve dedi ki;

HATEMİ TAI- Gelir gelmez niye söylemediniz? O yel yürüyüşlü, düldül koşuşlu atın etini dün gece sizin şerefimize kebab yaptırıp sizlere yedirdim. Çünkü gördünüz ya gökten boşanırcasına yağmur yağıyor ve ortalığı seller götürüyordu. Otlığa kadar gidilemezdi. Sizi aç bırakıp, aç yatırmayı şanıma yakıştıramadım. Varsın at olmasın misafirimi doyurmam lazımdı.

SES-Hatem onlara atlar ve para verip yolcu etti. Heyet dönüşünde işi olduğu gibi Rum Sultanına anlattı. Hatem'in ismi diyarı Rum'a yayıldı.

Üçüncü Tablo –Sinevizyon

(Malum dekor. Sinevizyon perdesi sahne önüne çekilmiş durumdadır. Sahne görünmemektedir. Sinevizyon görüntüsü perdeye aksettiğinde, uygun resim, efektler ve müzik birbirini takip eder.)

ARKADAŞI „Senden daha cömert bir kimse var mı acaba Ey Hatemi?”

HATEMİ „Evet! var”

SES- Başından geçen bir hadiseyi şöyle anlattı:

HATEMİ- Birgün 6-7 koyunu otlatan bir genç gördüm. Vakit çok geç bende yorgundum. Ona bu gün ben senin misafirinim dedim.

FAKİR GENÇ- Hay hay buyrun lütfen!

SES- Genç fakir bir kimse olmasına rağmen bana bir koyun kesip hazırlattı. Önüme koyunun böbreğini getirdi.

HATEMİ- „Ben koyunun böbreklerini çok severim”.

FAKİR GENÇ- Ah gerçekten mi? Afiyet olsun. Bana biraz müsade lütfen.

SES- Bir ara ev sahibi genç ortalıktan kayboldu. Biraz sonra baktım ki varı yoğu olan yedi koyununun yedisini de kesmiş böbreklerini hazırlamış, önüme getirdi. Ben şaşkınlık içerisinde kalmıştım... Çünkü biliyordum ki genç fakir bir kimse idi.

HATEMİ: Niçin benim için varın yoğun olan yedi koyunu kestin. Ben sana böyle yap demedim. Sadece koyun böbreğini sevdiğimi söyledim

GENÇ: „Bana Allah’ın misafiri gelmiş, hiç onun sevdiği bir şeyi ikram etmez miyim.”

SES- Hatemi gencin bu misafirperverliğine hayran kaldı ve gözleri yaşardı

ARKADAŞI:“Onun iyiliğine karşı sen ne yaptın“.

HATEMİ- „Derhal üç yüz deve, beş yüz koyun gönderdim”

ARKADAŞI : „Demek ki sen ondan daha cömertmişsin.“

HATEMİ: „Hayır! O benden cömert, çünkü o bana nesi varsa ikram etti, bense ona sadece malımın bir bölümünü gönderdim!”

Dördüncü Tablo –Sinevizyon

(Malum dekor. Sinevizyon perdesi sahne önüne çekilmiş durumdadır. Sahne görünmemektedir. Sinevizyon görüntüsü perdeye aksettiğinde, uygun resim, efektler ve müzik birbirini takip eder.)

SES- Bir genç bir adamın kızına âşık olmuştu.

GENÇ ÂŞIK- Allah'ın emri peygamberin kavliyle kızınızla evlenmek istiyorum.

KIZ BABASI- Olur, ama bir şartla. „Hatemi Tayy'ı katledersen kızı sana veririm.

GENÇ ÂŞIK-Nasıl benden böyle bir şey beklersiniz?

KIZ BABASI-Sen bilirsin? Onu öldürmeden bir daha yanıma gelme!

SES-Genç âşık ne yapacağına çaresizliği içinde bu Hatemi Tay kimdir neyin nesidir diye onu aramaya karar verir. Onu anasıyla birlikte bir sahrada, kendilerinin olan bir koyunun sütünü içmekte bulur. Onunla karşılaşmış. Fakat onu tanımamıştır..

GENÇ ÂŞIK- Müsade var mı? Sizinle sohbet etmek istiyorum.

HATEMİ- Hay hay buyurmaz mısınız? Bizimle bir şeyler yerseniz seviniriz,

SES- Hatemi koyunun sütüne güvenerek birşey yemesini ona teklifte bulunmuş, fakat genç onu unutmmuş. Bunun üzerine Hatem, koyunu kesmiş, misafire ikram etmiş. Bir gün sonra:

HATEMİ- Dostum sorması ayıp olmazsa buralarda ne ararsınız, niçin geldiğiniz?

GENÇ ÂŞIK-Hiç sorma dostum. Bir sevdanın peşine düştüm buralara geldim. Sevdığıme kavuşabilmemin tek yolu Hatem Tai isiminde birisini ortadan kaldırmama bağlı. Bu yüzden ne yapacağımı da bilemiyorum.

SES-Hatem de onun kendisi olduğunu gizliyerek;

HATEMİ „Benimle beraber yürü ki onun yerini sana haber vereyim. Fakat Hatem, şecaatlı bir adamdır. Belki de onun katledilmesine kadir olamazsın. Buna gücün yetmez de o seni kendisine götürdüğüm için beni de katleder. Fakat ellerimi bağla ki bunun kerhen (zorla) olduğuna dair ondan özür dileyeyim.”

SES.- Genç âşık bu teklifi kabul ediyor. Beraber Hatemi'nin elleri bağlı yürümeye başlıyorlar. Bir yere gelince Hatemi orada duruyor.

HATEMİ-Şimdi çok yaklaştık. İnandırıcı olması için benim ayaklarımı da bağla.”

SES-O da, onun ayaklarını da bağlamış. Sonra Hatemi:

HATEMİ: „Senin aradığın Hatem benim. Neyi kasedtinse onu yap. Çünkü bir ahbabın işine yarayacak ve ona elverişli olan bir baş bana lazım değildir”.

GENÇ ÂŞIK“Esağfirullah!” Ekmeğini yediğim iyi kalpli bir misafir için canından vaz geçen bir Allah dostunun canına nasıl kıyarım.

SES-Sonra Hatem-i Tai kendisine ziyafet verdiği bir konuğuna canını feda etmiş diye her yerde ismi anılır oldu.

Sorular

1-Hatemi Tai nerede ve ne zaman yaşadı? Mesleği neydi? Severek yaptığı ne vardı ?

2-Hangi karakteri nedeniyle meşhur oldu? Bu karakterini kimden dolayı kazandı?

3-Ona göre ondan daha cömert biri var mıydı? Bu görüşe Hatemi neyi yaşadı da geldi?

4-Rum Kralı onun cömertliğini nasıl test etmek istedi? Ondan istediğini elde etti mi?

5-Genç âşık Hatemi Tai'dan ne istiyordu? Onun isteğini yerine getirmek için hazır mıydı?

EK11: DRAMA ÖRNEK OLAY 10

Padışah Ve Eyaz (Mesnevi'den Hikâye

Kişiler

- 1.Padışah
- 2.Başvezir
- 3.Vezir
- 4.Lala
- 1.Asker
- 2.Asker
- 5.Eyaz

Birinci Perde

Dekor: Sultanın kabul salonu Başvezir, Vezir ve Lala sarayın bir odasında sohbet ediyorlar. Sahne önüne zaman zaman çekilecek olan sürgülü sinevizyon perdesi...

Birinci Tablo – Sinevizyon

(Malum dekor. Sinevizyon perdesi salon önünden çekilmiş durumdadır. Salon görünmektedir. Sinevizyon görüntüsü perdeye aksettiğinde, uygun konular, efektler ve müzik birbirini takip eder.)

SES-(Sahnedeki vezirler dedikodu etmektedirler.)

LALA – Efendim ben de sizi arıyordum.

BAŞ VEZİR–Buyur Lala, hayırdır

LALA – Padişahımız, sultanımız sizi ve bizleri divana çağırılmaktadır.

BAŞ VEZİR – Hayırdır inşallah Lala

LALA – Hayır mıdır, şer midir ben de bilmiyorum efendim.

VEZİR – Acep ne ola ki

LALA – Hiçbir fikrim yok efendim

VEZİR – Ordunun son çıktığı sefer hakkında bilgi mi almak ister acaba?

LALA – Olabilir efendim.

BAŞ VEZİR – Öyledir herhalde. Başka ne ola ki?

LALA – Yalnız efendim, divana çıkmadan sizinle bir meseleyi görüşmek isterdim.

BAŞ VEZİR – Buyur Lala!

LALA – Son günlerde sarayımızda bir dedikodu, bir çalkantı vardır. Şu Eyazla ilgili

BAŞ VEZİR – Evet, farkındayım Lala, farkındayım.

LALA – Kulağınıza çalınmıştır bu sözler. Ben Eyaz'ın bu durumundan korkarım ki sizin makamınızda gözü vardır.

BAŞ VEZİR – Onun da farkındayım Lala, İnsanoğlu bu. Her şey beklenir.

LALA – Yalnız efendim, Padişahımız Eyaz'ı da divana çağırmıştır.

VEZİR – Ne diyorsun Lala? Nerde görülmüş divana dışarıdan birinin çağrıldığı?

LALA – Padişahımız söylediğinde ben de şaşırırım efendim. Kim olduğu bilinmez efendim. Köylü müdür, hırlı mıdır, hırsız mıdır bilinmez efendim. Hiç bilmediğimiz bir insan. Padişahımız son zamanlarda yanından hiç ayırmaz oldu Eyaz'ı.

VEZİR – Bu işte bir iş var Lala.

LALA – Korkarım ki bizler hakkında bilgi vermektedir Padişahımıza.

BAŞ VEZİR – Sevmedim bunu Lala, sevmedim.

LALA – Yalnız padişahımıza durumu anlatmak lazım.

FON SES – Padişahımız. Sultanımız...

İkinci Tablo – Sinevizyon

(Malum dekor. Sinevizyon perdesi salon önüne çekilmiş durumdadır. Salon görünmemektedir. Sinevizyon görüntüsü perdeye aksettiğinde, uygun konular, efektler ve müzik birbirini takip eder.)

PHONSES -Padişah içeri girer..

PADİŞAH – Anlatın bakalım vezirlerim. Havadislerinizi dinlemek isterim. Tebeam nasıldır? Devletimde işler nasıl gitmektedir? İnsanların düşünceleri neler?

BAŞ VEZİR – Efendim, tebanız, halkımız sağlık ve sıhhatiniz için duacıdırlar efendim.

PADİŞAH – Güzel, âlâ..Peki son sefer hakkında neler duyarsınız?

VEZİR – Efendim gazamız mübarek olmuştur. Ordumuz son seferinden zaferle dönmüştür. Ganitemiz boldur efendim. Ordumuza yetecek kadar erzakla birlikte ganimetimiz askerlerimize dağıtılmıştır. Halkımız sizin sağlığını, devletimizin bekası için duacıdırlar efendim.

PADİŞAH – Güzel, âlâ..

LALA – Yalnız efendim, şeyy..

PADİŞAH – Hayırdır Lala ne? Vezirim hayırdır? Bir sıkıntı mı var?

BAŞ VEZİR – Efendim şeyy..Eyaz.

VEZİR –Vahim bir durum efendim.

PADİŞAH –Ağzınızda lafi gevelemeyin.

VEZİR – Evet efendim Eyaz hakkında.

BAŞ VEZİR – Nerden geldiği bilinmemektedir sultanım. Necidir kimdir? Hücresinde altınlar mücevherler topladığı konuşulmakta..

LALA – Sarayımızda bir dedikodudur almış başını gitmiştir efendim. Ünvanı şanı ne olduğu bilinmez. Divana da çağrılır oldu. İlmî yoktur. Mektep medresede okumamıştır. Çoban mıdır, köylümüdür, hırlı mıdır, hırsız mıdır bilinmez.

VEZİR - Sarayımızda sözler, laflar ayyuka çıkmıştır Padişahım.

PADİŞAH – Ne diyorsun vezirim. Sarayımda laf söz ayyuka çıkıyor ve benim haberi olmuyor. Ben koskoca devleti size emanet etmişim. Bu ne iştir başvezirim? . Ben nasıl ve kime güveneceğim vezirlerim... Eyaz ha..Eyaz demek, öyle mi?

LALA – Efendim biz de sizi bu mevzu hakkında

PADİŞAH – Fazla uzatmayasın lala.

SES- Padişah sehpanın üzerindeki kıymetli bir vazoyu eline alarak yaklaşır.

PADİŞAH – Başvezirim,

BAŞ VEZİR – Buyur sultanım.

PADİŞAH–Bu vazonun sizce değeri nedir

BAŞ VEZİR – Sultanım bilirim ki bu vazoya çok değer verirsiniz. Size Hint padişahının hediyesidir. Çok değerli mücevheratla süslenmiştir efendim. Buna ben değer biçemem sultanım.

PADİŞAH – Peki başvezirim,

BAŞ VEZİR – Buyur sultanım.

PADİŞAH – Al bu vazoyu eline ve bütün hışmınla yere çal ve kır. (Vazoyu vezire verir)

BAŞ VEZİR – Haşa sultanım. Bu değerli vazoyu ben kıramam efendim. Bu sizin hazinenize layıktır.(vazoyu geri iade eder) Lütfen bağışlayın sultanım.

PADİŞAH – Güzel, âlâ..Bana ve hazineme vermiş olduğunuz saygıdan dolayı mesrur oldum. Sizi hil'atlarla mükâfatlandırıyor ve bir tuğ veriyorum. Ayrıca seçeceğiniz konaklarımdan birini de sana hibe ediyorum..

BAŞ VEZİR – (Padişahın eteğine eğilerek sarılır) Sağolun sultanım.

PADİŞAH – (Veziri uzaklaştırarak) Başvezirim, başvezirim, Allah'tan gayrıya eğilmeyesin.

PADİŞAH – Vezirim,

VEZİR – Buyurasın sultanım,

PADİŞAH–Sence bu vazonun değeri nedir?

VEZİR – Paha biçilemez nadide sanat harikasıdır efendim.

PADİŞAH – Demek öyle!

VEZİR – Evet sultanım

PADİŞAH –Pekâlâ vezirim. Al bu vazoyu sen kır. Kır ki parçalarını bile kimse ayıramasın.

VEZİR – Haşa sultanım. Ben bunu nasıl yaparım. Sizin hazinenizi şereflendirirken nasıl kırılabilir ki? Böyle bir mücevherin kırılarak değeri kalmamasına ben nasıl ce vaz verebilirim ki?

PADİŞAH – âlâ vezirim. Seni de hil'atlarla mükafatlandırıyorum.

VEZİR – (Padişahın eteğine eğilerek sarılarak) Lüfunuzdur sultanım.

PADİŞAH – Allah'tan gayrıya eğilmeyesin.

PADİŞAH – Peki lala,

LALA – Emredin sultanım..

PADİŞAH –Sence bu vazonun değeri nedir?

LALA – Efendimiz bu vazonun değerini sizler bizlerden daha iyi bilmektedir. Hint padişahının size hediye ettiği dünyada eşi ve benzeri olmayan bir sanat eseridir.

PADİŞAH – Peki lala, . bu vazoyu eline al ve kır..

LALA–Aman sultanım, bu vazoyu kırmak ne demek. Alıp elime dahi süremem.

PADİŞAH – Âlâ, âlâ... Beni ihya ettin lala. Seni de mükâfatlandırıyorum. On tane seçme at versinler. Ahırlarımdan istediğine git ve on tane tuana atlarından seç. Ayrıca konaklarımdan iki tanesini de sana hibe ediyorum.

LALA – (Padişahın eteğine eğilerek sarılır) Sağolun sultanım.

PADİŞAH – lala, lala Allah'tan gayrıya eğilmeyesin.

PADİŞAH – Tez bana Eyaz'ı çağırın, Eyaz gelsin..

LALA – Emredersiniz sultanım.

EYAZ – Buyrun sultanım, bu fakiri emretmişsiniz.

PADİŞAH – Gel ey güzel dost gel..Eyaz sence bu vazonun değeri nedir?

EYAZ – Sultanım, denilenden daha değerlidir sultanım.

PADİŞAH – Al bu vazoyu eline ve kır Eyaz!

SES-(Eyaz vazoyu eline alır ve kırmak için kaldırdığında vezirler harekete geçerler)

VEZİR – Ne yapıyorsun Eyaz, bu vazo kırılır mı?

BAŞ VEZİR – Bu nurlu cevheri böyle korkusuzca kırmak küfürdür.

LALA–Ne yapıyorsun ey şaşkın..

PADİŞAH – Durun hele divanda bulunduğunuzu unutmayın. Bu ne küstahlıktır.

SES-(Eyaz elindeki vazoyu yere vurarak kırar.)

PADİŞAH – Ne yaptın Eyaz?

EYAZ – Kırdım sultanım.

PADİŞAH – Peki bunca değerli, bunca kıymetli vazoyu neden kırdın Eyaz?

EYAZ – Sultanım, sizin emir incinizi kırmaktansa bu vazoyu kırmayı yeğledim. Ey ulu kişiler, padişahın emri mi yoksa mücevher mi daha kıymetli? Siz mücevhere ba kıyorsunuz şaha değil. Ben padişahı başkasına bakmam. Ben de müşrikler gibi taş meyil yoktur. Gül renkli oyuncağı terket. Aklın onları yaratanın sanatında olsun.

Sorular-

1-Sultan ülkede devlet işlerini tek başınamı yürütüyordu? Vezirlerine olan güveni nasıldı?

2-Vezirler ve lala sultanın Ayaz’la ilişkisi hakkında ne düşündüler? Ayaz’a ne yapmak istediler

3-Sultan, kabine toplantısına onları davet ettiğinde Ayvaz hakkında iyimi konuştular yoksa kötümü konuştular?

4-Sultan vezirlerinden ve laladan ne yapmasını istedi? Onlar sultanın emrini yerine getirdimi?

5-Ayvaz sultanın emrini yerine getirdimi? Ayvaz vezirlere hangi nedenle karşı geldi?

EK12: ÖZGEÇMİŞ

Sahsi bilgiler:

İsim: Tunahan DÜR

Adres: Sibeliusstrasse 7/ 2 / 1, 1100 Wien / Austria

Telefon: + 43 699 19 61 08 26,

E-Posta: tunahan.duer@hotmail.com

Doğum tarihi: 26 Ağustos 1961, Konya

Tabiyet: Avusturya

Medeni hal: Evli, Emine (ASLAN) DÜR, 08.06.1966 Ankara doğumlu

Evlenme tarihi: 25.07.1985, 4 Çocuk

Konuşma dili: Türkçe (Anadil)

Almanca (çok iyi)

İngilizce (Orta)

Arabisch (İyi)

Askerlik; 1989 Tokat Avcı Taburu

Eğitim Bilgileri:

1972 Hürriyet ilkokulu, Ürgüp / Nevşehir - TÜRKİYE

1975 Devrim Ortaokulu, Konya - TÜRKİYE

1979 İmam Hatip Lisesi, Karaman - TÜRKİYE

1983 İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi–Uludağ Üniversitesi, Bursa-TÜRKİYE

1986 Eğitim Fakültesi – Viyana Üniversitesi

1987 İthalat ve İhracat uzmanlığı – İktisat Üniversitesi - Viyana

1988 Software im Informatikunterricht - Pädagogisches Institut der Stadt Wien

2009 İslam Ekonomisi ve Bankacılığı – Yüksek Lisans – Viyana Üniversitesi

2014- Necmetti Erbakan Üniversitesi – İlâhiyat Fakültesi – Doktora Öğrencisi

Mesleki Bilgiler:

1984 – İslam Dini ve Kültürü Öğretmeni- Viyana Milli Eğitim Müdürlüğü

28.09.2000 – Mevlana Kültür Derneği- Avusturya Başkanlığı